

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
HATAY VALİLİĞİ
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ İL MÜDÜRLÜĞÜ**

**HATAY İLİ 2024 YILI ÇEVRE DURUM
RAPORU**

HAZIRLAYAN:
HATAY ÇEVRE ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ İL MÜDÜRLÜĞÜ
ÇED VE ÇEVRE İZİNLERİNDEN SORUMLU ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ

HATAY - 2025

İÇİNDEKİLER

Sayfa

GİRİŞ	1
A. HAVA	4
A.1. HAVA KALİTESİ.....	4
A.2. HAVA KALİTESİ ÜZERİNE ETKİ EDEN KİRLİTİCİLER	9
A.3. HAVA KALİTESİNİN KONTROLÜ KONUSUNDAKİ ÇALIŞMALAR	11
A.3.1. Temiz Hava Eylem Planları	11
A.4. ÖLÇÜM İSTASYONLARI	13
A.5. ÇEVRESEL GÜRÜLTÜ	24
A.6. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ EYLEM PLANI ÇERÇEVESİNDE YAPILAN ÇALIŞMALAR	25
A.7. ULAŞIM VE HAREKETLİLİK	27
A.8 SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	28
B. SU VE SU KAYNAKLARI	29
B.1. İLİN SU KAYNAKLARI VE POTANSİYELİ	29
B.1.1. Yüzeysel Sular	29
B.1.1.1. Akarsular.....	29
B.1.1.2. Doğal Göller, Göletler ve Rezervuarlar.....	30
B.1.2. Yeraltı Suları.....	33
B.1.2.1. Yeraltı Su Seviyeleri	33
B.2. SU KAYNAKLARININ KALİTESİ	35
B.3. SU KAYNAKLARININ KİRLİLİK DURUMU	36
B.3.1. Noktasal kaynaklar	36
B.3.1.1. Endüstriyel Kaynaklar.....	36
B.3.1.2. Evsel Kaynaklar	36
B.3.2. Yayıllı Kaynaklar	37
B.3.2.1. Tarımsal Kaynaklar	37
B.3.2.2. Diğer	37
B.4. DENİZLER	38
B.4.1. Deniz Kıyı Sularının Kirlilik Durumu.....	38
B.4.2. Plajların Su Kalitesi ve Mavi Bayrak Durumu	38
B.4.3. Acil Müdahale Planları	39
B.4.4. Atık Kabul Tesisleri ve Atık Alma Gemileri	39
B.4.5. Denizdeki Balık Çiftlikleri	39
B.4.6. Deniz Çöpleri	40
B.5. SEKTÖREL SU KULLANIMLARI VE YAPILAN SU TAHSİSLERİ	40
B.5.1. İçme ve Kullanma Suyu.....	40
B.5.1.1 Yüzeysel su kaynaklarından kullanılan su miktarı ve içme suyu arıtım tesisi mevcudiyeti	40
B.5.1.2. Yeraltı su kaynaklarından temin edilen su miktarı ve içme suyu arıtım tesisi mevcudiyeti	42
B.5.1.3. İçme Suyu temin edilen kaynağın adı, mevcut durumu, potansiyeli vb.	42
B.5.2. Sulama.....	43
B.5.2.1. Salma sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı.....	46
B.5.3. Endüstriyel Su Temini	52
B.5.4. Enerji Üretimi Amacıyla Su Kullanımı	53
B.5.5. Rekreasyonel Su Kullanımı	53
B.6. ÇEVRESEL ALTYAPI	53
B.6.1. Kentsel Kanalizasyon Sistemi ve Atıksu Arıtma Tesisleri Hizmetleri.....	53
B.6.2. Organize Sanayi Bölgeleri ve Münferit Sanayiler Atıksu Altyapı Tesisleri.....	57
B.6.3. Düzenli Depolama Tesislerinde Oluşan Sızıntı Sularının Yönetimi	57

B.6.4. Arıtılmış Atıksuların Yeniden Kullanılması veya Bertarafı	58
B.7. TOPRAK KİRLİLİĞİ VE KONTROLÜ.....	58
B.7.1. Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalar.....	58
B.7.2. Arıtma Çamurlarının Yönetimi	59
B.7.3. Madencilik faaliyetleri ile bozulan arazilerin doğaya yeniden kazandırılmasına ilişkin yapılan çalışmalar	59
B.7.4. Tarımsal Faaliyetler İle Oluşan Toprak Kirliliği	60
B.8. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	61
C. ATIK	62
C.1. BELEDİYE ATIKLARI	62
C.2. HAFRİYAT TOPRAĞI, İNŞAAT VE YIKINTI ATIKLARI.....	65
C.3. SIFIR ATIK YÖNETİMİ.....	66
C.3.1. Eğitimler.....	66
C.3.2. Atık Getirme Merkezleri	66
C.3.3. Temel seviye Sıfır Atık Belgesi Alan Bina/Yerleşke Sayısı.....	67
C.4. AMBALAJ ATIKLARI.....	68
C.5. TEHLİKELİ ATIKLAR.....	71
C.6. ATIK YAĞLAR.....	71
C.7. ATIK PİL VE AKÜMÜLATÖRLER	72
C.8. BİTKİSEL ATIK YAĞLAR	73
C.9. ÖMRÜNÜ TAMAMLAMIŞ LASTİKLER.....	73
C.10. ATIK ELEKTRİKLİ VE ELEKTRONİK EŞYALAR	73
C.11. ÖMRÜNÜ TAMAMLAMIŞ ARAÇLAR	75
C.12. TEHLİKESİZ ATIKLAR.....	75
C.12.1 Demir ve Çelik Sektörü ve Cüruf Atıkları.....	76
C.12.2 Kömürle Çalışan Termik Santraller ve Kül	76
C.13. TIBBİ ATIKLAR.....	77
C.14. MADEN ATIKLARI	78
C.15. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	78
Ç. BÜYÜK ENDÜSTRİYEL KAZALARIN ÖNLENMESİ ÇALIŞMALARI.....	79
Ç.1. BÜYÜK ENDÜSTRİYEL KAZALAR.....	79
Ç.2. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	79
D. PİYASA GÖZETİMİ VE DENETİMİ ÇALIŞMALARI.....	80
D.1. PİYASA GÖZETİMİ VE DENETİMİ (PGD)	80
D.2. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	80
E. DOĞA KORUMA VE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK.....	81
E.1. FLORA	81
E.2. FAUNA	82
E.3. ORMANLAR, MİLLİ PARKLAR VE TABİAT PARKLARI	118
E.4. ÇAYIR VE MERA	119
E.5. SULAK ALANLAR.....	119
E.6. TABİAT VARLIKLARINI KORUMA ÇALIŞMALARI	119
E.6.1. Tabiat Anıtları.....	119
E.6.2. Tabiatı Koruma Alanları	120
E.6.3. Anıt Ağaçlar	121
E.6.4. Özel Çevre Koruma Bilgileri	122
E.6.5. Doğal Sit Alanları	122
E.7. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	125

F. ARAZİ KULLANIMI	126
F.1. ARAZİ KULLANIM VERİLERİ	126
F.2. MEKÂNSAL PLANLAMA	128
G. ÇED, ÇEVRE İZİN VE LİSANS İŞLEMLERİ	130
G.1. ÇEVRESEL ETKİ DEĞERLENDİRMESİ İŞLEMLERİ	130
G.2. ÇEVRE İZİN VE LİSANS İŞLEMLERİ	131
G.3. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	132
H. ÇEVRE DENETİMLERİ VE İDARİ YAPTIRIM UYGULAMALARI	133
H.1. ÇEVRE DENETİMLERİ	133
H.2. ŞİKÂyetLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ	134
H.3. İDARİ YAPTIRIMLAR	135
H.4. ÇEVRE KANUNU UYARINCA DURDURMA CEZASI UYGULAMALARI	136
H.5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	136
I. KİRLETİCİ SALIM VE TAŞIMA KAYDI UYGULAMALARI	137
İ. ÇEVRE EĞİTİMLERİ	140

ÇİZELGELER DİZİNİ

	Sayfa
Çizelge 1 - Hatay İli İl ve İlçe Nüfus Verileri (İl Nüfus Müdürlüğü)	1
Çizelge 2 - Çevre Kısımının Yapılanması ve Personel Bilgileri (HATAY ÇŞİDİM).....	3
Çizelge 3- Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği limit değerleri ve uyarı eşikleri.....	6
Çizelge 4- Ulusal hava kalite indeksi kesme noktaları.....	7
Çizelge 5- Ulusal hava kalitesi indeksi	8
Çizelge 6- 2024 yılı itibariyle sürekli emisyon ölçüm sistemleri	8
Çizelge 7- 2024 yılında kullanılan yakıt türleri ve miktarları	11
Çizelge 8- Hatay İli Temiz Hava Eylem Planı Takvimi (2020-2024).....	12
Çizelge 9- 2024 yılında hava kalitesi ölçüm istasyon yerleri ve ölçülen parametreler	16
Çizelge 10- 2024 yılı İskenderun hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ve sınır değerin aşıldığı gün sayıları ($\mu\text{g}/\text{m}^3$; CO: mg/m^3).....	17
Çizelge 11- 2024 yılı İskenderun Merkez hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ve sınır değerin aşıldığı gün sayıları	20
Çizelge 12- 2024 yılı Samandağ(Mobil) hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ve sınır değerin aşıldığı gün sayıları	23
Çizelge 13- 2023 yılındaki araç sayısı ve egzoz ölçümü yaptıran araç sayısı.....	27
Çizelge 14- Tamamlanan Bisiklet Yolları.....	27
Çizelge 15- Tamamlanan Yeşil Yürüyüş Yolları	27
Çizelge 16- Tamamlanan Çevre Dostu Sokak.....	28
Çizelge 17 –İlin akarsuları	29
Çizelge 18 - Mevcut göl, gölet ve rezervuarlar	30
Çizelge 19 - Tahtaköprü Barajı Bilgileri.....	30
Çizelge 20- Yarseli Barajı Bilgileri.....	31
Çizelge 21- Yayladağı Barajı Bilgileri.....	31
Çizelge 22- Karamanlı Göleti ve Sulaması Bilgileri.....	32
Çizelge 23- Hassa Demrek Göleti Bilgileri.....	32
Çizelge 24- Reyhanlı Barajı Bilgileri.....	32
Çizelge 25- Büyük Karaçay Barajı Bilgileri	33
Çizelge 26 - Hatay İli 167 Sayılı “Yeraltısuları Hakkında Kanun” Esaslarına Göre İlan Edilmiş Olan Yeraltısuyu İşletme Sahaları	34
Çizelge 27 - Hatay İli Yeraltısuyu Kullanım Tablosu 2024.....	34
Çizelge 28 - 2024 Yılı Amonyum Azotu Analiz Sonuçları.....	35
Çizelge 29 - 2024 Yılı Nitrit Azotu Analiz Sonuçları	36
Çizelge 30 – 2024 yılı itibariyle acil müdahale planı hazırlaması gereken ve onaylı plana sahip kıyı tesisi sayısı.....	39
Çizelge 31 - Hatay İli Denizlerde Bulunan Balık Çiftlikleri.....	39
Çizelge 32 - Planlama ve proje aşamasında olan içmesuyu projeleri.....	41
Çizelge 33 - 2023 yılı belediyeler tarafından içme ve kullanma suyu şebekesi ile dağıtılmak üzere temin edilen su miktarının kaynaklara göre dağılımı	42
Çizelge 34 - 2024 yılı içerisinde DSİ 6. Bölge Müdürlüğü tarafından Sulama Projeleri için tahsis edilen su miktarları.....	43

Çizelge 35 - DSİ 6. Bölge Müdürlüğü tarafından Hatay İlinde içme ve kullanma suyu amaçlı tahsis edilen su miktarları.....	44
Çizelge 36 - Damla, yağmurlama veya basınçlı sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı.....	46
Çizelge 37 - 2023 yılı içerisinde DSİ 6. Bölge Müdürlüğü tarafından Sulama Projeleri için tahsis edilen su miktarları.....	47
Çizelge 38 - DSİ 6. Bölge Müdürlüğü tarafından Hatay İlinde içme ve kullanma suyu amaçlı tahsis edilen su miktarları.....	48
Çizelge 39 - Endüstri Suları Temini Kaynak Dağılımı	52
Çizelge 40 – Hatay İli Hidroelektrik Enerji Potansiyeli.....	53
Çizelge 41 –2024 yılı itibariyle kentsel atıksu arıtma tesislerinin durumu	55
Çizelge 42 –2024 yılı OSB, Serbest Bölgeler ve Sanayi Sitelerinde atıksu arıtma tesislerinin (AAT) durumu	57
Çizelge 43 –2024 yılı itibariyle münferit sanayiye ait atıksu arıtma tesisi (AAT) sayısı.....	57
Çizelge 44 – 2024 yılı itibariyle yeniden kullanılan veya bertaraf edilen arıtılmış atıksu durumu.....	58
Çizelge 45 – 2024 yılında kullanılan ticari gübre tüketiminin bitki besin maddesi bazında ve yıllık tüketim miktarları	60
Çizelge 46 - 2024 yılında tarımda kullanılan girdilerden gübreler haricindeki diğer kimyasal maddeleri (tarımsal ilaçlar vb.)	60
Çizelge 47 -2024 yılı için il/ilçe belediyelerince toplanan ve yerel yönetimlerce (büyükşehir belediyesi/ belediye/ birliklerce) yönetilen belediye atığı miktarı ve toplanma, taşınma ve bertaraf yöntemleri.....	64
Çizelge 48- 2024 yılı itibariyle hafriyat toprağı, inşaat ve yıkıntı atıkları yönetimi	65
Çizelge 49– 2024 yılı itibariyle Atık Getirme Merkezleri/ Mobil Atık Getirme Merkezleri	66
Çizelge 50 –2024 yılı itibariyle temel seviye sıfır atık belgesini alan il genelindeki bina/yerleşkelerin sayısı.....	67
Çizelge 51 – 2022 yılı ambalaj ve ambalaj atıkları istatistik sonuçları	68
Çizelge 52 - 2024 Yılında Kayıtlı ekonomik işletme sayısı.....	69
Çizelge 53 -2024 yılında kayıtlı ambalaj atığı toplama ayırma tesisi sayısı	69
Çizelge 54 -2024 yılında ambalaj atığı geri kazanım tesisi sayısı.....	70
Çizelge 55 -2022 yılında atık işleme yöntemine göre tehlikeli atık miktarları*	71
Çizelge 56 –2022 yılı için atık madeni yağ geri kazanım ve bertaraf miktarları	72
Çizelge 57 – Yıllar itibariyle atık akü ve pil miktarı (kg)*	72
Çizelge 58 –2022 yılı için atık bitkisel yağlarla ilgili veriler	73
Çizelge 59 –2024 yılında oluşan ömrünü tamamlamış lastikler ile ilgili veriler.....	73
Çizelge 60 – 2024 yılı AEEE toplanan ve işlenen miktarlar	75
Çizelge 61 –2024 yılı itibarıyla İlde yer alan ÖTA Tesis sayısı (Adet)	75
Çizelge 62 – 2024 Yılı Atık Yönetim Uygulaması verilerine göre ilimizdeki tehlikesiz atık yönetimi	75
Çizelge 63 –2024 Yılı tehlikesiz atıkların miktarı ve bertaraf edilmesi ile ilgili veriler	75
Çizelge 64 – 2024 yılı için ildeki demir ve çelik üreticileri, cüruf ve bertaraf yöntemi	76
Çizelge 65 - 2024 yılı termik santrallerde kullanılan kömür, oluşan cüruf ve uçucu kül miktarı	76
Çizelge 66 – 2024 yılında il sınırları içinde oluşan yıllık tıbbi atık miktarı.....	77
Çizelge 67 - Yıllara göre tıbbi atık miktarı	77
Çizelge 68 - 2024 yılı itibariyle bulunan atık işleme tesisi sayısı*	78
Çizelge 69 – 2024 yılında BEKRA kuruluşlarının sayısı.....	79

Çizelge 70 -2024 yılında BEKRA denetimi yapılan kuruluş sayısı	79
Çizelge 71 –2024 yılında Katı Yakıtlara Ait Piyasa Gözetimi ve Denetimi	80
Çizelge 72 - Hatay İli Memeli Tür Listesi Tablosu.....	87
Çizelge 73 - Arazi çalışmalarında büyük memeli gözlem tiplerinin dağılımı.....	99
Çizelge 74 - Elde edilen kayıtların türlere göre dağılımı.	100
Çizelge 75 - Arazi çalışmasında elde edilen örneklerin tür listesi	110
Çizelge 76 – 2024 Hatay İli Tescilli ve Tescil Çalışmaları Devam Eden Tabiat Varlığı Mağara, Anıt Ağaçlar ile Doğal Sitler.....	118
Çizelge 77 - 2024 Hatay İli Tescilli Ve Tescil Çalışmaları Devam Eden Tabiat Varlığı Mağara, Anıt Ağaçlar İle Doğal Sitler.....	119
Çizelge 78 - 2024 Tabiatı Koruma Alanları ve Tescil Çalışmaları Devam Eden Tabiat Varlığı Mağara, Anıt Ağaçlar İle Doğal Sitler.....	120
Çizelge 79 - Hatay ilinde arazi kullanım sınıflandırması	127
Çizelge 80 – Bakanlık merkez ve Hatay ÇŞİDİM tarafından 2024 yılı içerisinde alınan ÇED Olumlu ve ÇED Gerekli Değildir Kararlarının sektörel dağılımı.....	130
Çizelge 81 – Bakanlık merkez ve Hatay ÇŞİDİM tarafından 2014-2024 yılları arasında verilen muafiyet kararlarının sektörel dağılımı	131
Çizelge 82 – 2014-2024 yılları arasında verilen iade/iptal kararlarının sektörel dağılımı	131
Çizelge 83 – 2024 yılında Bakanlık Merkez teşkilatı ve ÇŞİDİM tarafından verilen Geçici Faaliyet Belgesi ve Çevre İzni/Çevre İzni ve Lisansı Belgesi sayıları.....	131
Çizelge 84 - 2024 yılında ÇŞİDİM tarafından gerçekleştirilen denetimlerin sayısı	133
Çizelge 85 - 2024 yılında ÇŞİDİM’e gelen tüm şikâyetler ve bunların değerlendirilme durumları	134
Çizelge 86 - 2024 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan ceza miktarları ve sayısı	135
Çizelge 87- Hatay İlinde Kirletici Salım ve Taşıma Kaydı Sistemine Kayıtlı Tesislerin Sektörel Dağılımı.....	137

GRAFİKLER DİZİNİ

Sayfa

Grafik 1- 2024 yılında İskenderun istasyonu PM10 parametresi günlük ortalama değer grafiği.....	16
Grafik 2- 2024 yılında İskenderun istasyonu SO ₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği.....	16
Grafik 3- 2024 yılında İskenderun Merkez istasyonu PM10 parametresi günlük ortalama değer grafiği	17
Grafik 4- 2024 yılında İskenderun Merkez istasyonu PM2.5 parametresi günlük ortalama değer grafiği	18
Grafik 5- 2024 yılında İskenderun Merkez SO ₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği.....	18
Grafik 6- 2024 yılında İskenderun Merkez NO ₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği	19
Grafik 7- 2024 yılında İskenderun Merkez O ₃ parametresi günlük ortalama değer grafiği	19
Grafik 8- 2024 yılında Samandağ (Mobil) istasyonu PM10 parametresi günlük ortalama değer grafiği	20
Grafik 9- 2024 yılında Samandağ(Mobil) istasyonu PM2,5 parametresi günlük ortalama değer grafiği	21
Grafik 10- 2024 yılında Samandağ(Mobil) istasyonu SO ₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği	21
Grafik 11- 2024 yılında Samandağ(Mobil) istasyonu CO parametresi günlük ortalama değer grafiği	22
Grafik 12- 2024 yılında Samandağ(Mobil) istasyonu NO ₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği.....	22
Grafik 13- 2024 yılında Samandağ(Mobil) istasyonu O ₃ parametresi günlük ortalama değer grafiği..	23
Grafik 14- 2024 yılında gürültü konusunda yapılan şikayetlerin dağılımı.....	24
Grafik 15 – Yıllar itibariyle plajların durumu	38
Grafik 16 – 2024 yılı belediyeler tarafından içme ve kullanma suyu şebekesi ile dağıtılmak üzere temin edilen su miktarının kaynaklara göre dağılımı	42
Grafik 17- 2024 yılında endüstrinin kullandığı suyun kaynaklara göre dağılımı.....	52
Grafik 18 – Yıllar bazında kanalizasyon şebekesi tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam nüfusa oranı	53
Grafik 19 – Yıllar bazında atıksu arıtma tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranı	54
Grafik 20 – 2024 yılında belediyelerden kaynaklanan arıtma çamurunun yönetimi.....	59
Grafik 21 – Hatay ilinde 2024 yılı itibariyle yağışlı mevsim katı atık kompozisyonu.....	62
Grafik 22 – Hatay ilinde 2024 yılı itibariyle kuru mevsim katı atık kompozisyonu	63
Grafik 23 – Yıllar bazında sıfır atık yönetimi kapsamında verilen eğitimlere katılan kişi sayısı	66
Grafik 24 – Yıllar itibariyle temel seviye sıfır atık belgesini alan bina/yerleşke sayısı	68
Grafik 25 – Yıl bazında kayıtlı ekonomik işletme sayısı	69
Grafik 26 – Yıl bazında bulunan ambalaj atığı geri kazanım tesisi sayısı	70
Grafik 27 – 2022 yılı Atık yönetim uygulaması verilerine göre ilimizdeki tehlikeli atık yönetimi*	71
Grafik 28 – Yıllar itibariyle ilinde atık madeni yağ miktarları &	72
Grafik 29 - Yıllar itibariyle beyan edilen atık elektrikli ve elektronik eşya miktarları (ton)	74
Grafik 30 - Yıllar itibariyle AEEE işleyen tesis sayısı.....	74
Grafik 31 –2024 yılı kül atıklarının yönetimi.....	76
Grafik 32 – Arazi kullanım durumuna göre arazi sınıflandırması.....	126
Grafik 33 –2024 yılında ÇED Olumlu Kararı alınan projelerin sektörel dağılımı	130
Grafik 34 – 2024 yılında ÇED Gerekli Değildir Kararı alınan projelerin sektörel dağılımı	131

Grafik 35 – 2024 yılında verilen Çevre İzin/ Çevre İzin ve Lisans Belgelerinin konularına göre dağılımı.....	132
Grafik 36 - ÇŞİDİM tarafından 2024 yılında gerçekleştirilen planlı ve ani çevre denetimlerinin dağılımı.....	133
Grafik 37 - 2024 yılında ÇŞİDİM gelen şikâyetlerin konulara göre dağılımı.....	134
Grafik 38 - 2024 yılında Hatay ÇŞİDİM tarafından uygulanan idari para cezaları miktarının konulara göre dağılımı	135
Grafik 39 – 2024 yılında Hatay ÇŞİDİM tarafından uygulanan idari para cezaları sayısının konulara göre dağılımı (e-denetim yazılımı, 2025).....	135
Grafik 40 - Hatay İlinde Kirletici Salım ve Taşıma Kaydı Sistemine Kayıtlı Tesislerin Sektörel Dağılımı.....	138
Grafik 41 – Hatay İlinde Kirletici Salım ve Taşıma Kaydı Sistemine Kayıtlı Tesislerin Endüstriyel Faaliyet Dağılımı.....	139

HARİTALAR DİZİNİ

	Sayfa
Harita 1 - HEY Portalı Ulusal PM Emisyonları Dağılım Haritası	5
Harita 2 - NEFES Yazılımı Hatay İli Antakya İlçesi Görseli.....	5
Harita 3 - Hatay ilinde bulunan hava kirliliği ölçüm cihazlarının yerleri (İskenderun Merkez).....	13
Harita 4 - Hatay ilinde bulunan hava kirliliği ölçüm cihazlarının yerleri (İskenderun)	14
Harita 5 - Hatay ilinde bulunan hava kirliliği ölçüm cihazlarının yerleri (Antakya)	14
Harita 6 - Hatay ilinde bulunan hava kirliliği ölçüm cihazlarının yerleri (Samandağ)	15
Harita 7 - Hatay ilinde bulunan hava kirliliği ölçüm cihazlarının yerleri	15
Harita 8 - Hatay İli Memeli Gözlem Noktaları Dağılım Haritası.....	86
Harita 9 - Hatay İli Kuş Gözlem Noktaları Dağılım Haritası.....	107
Harita 10 - Hatay İli İç Su Balıkları Gözlem Noktaları Dağılım Haritası	110
Harita 11 - Hatay ilinin Çevre Düzeni Planı (Hatay Büyükşehir Belediye Başkanlığı, 2025)	128
Harita 12 - Hatay İlinde Kirletici Salım ve Taşıma Kaydı Sistemine Kayıtlı Tesislerin Harita üzerinde gösterimi.....	139

RESİMLER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Resim 1 - Tahtaköprü Barajı Görseli.....	31
Resim 2 - Yarseli Barajı Görseli	31
Resim 3 - Yayladağı Barajı Görseli	31
Resim 4 - Karamanlı Göleti ve Sulaması Görseli	32
Resim 5 - Beyaz Nilüfer - <i>Nymphaea alba</i>	82
Resim 6 - Kervançulluğu (<i>Numenius arquata</i>).....	86
Resim 7 - Harbiye mağarasında yeniden görülen <i>Rousettus aegyptiacus</i> kolonisi	90
Resim 8 - Mağarada bulunan <i>Rousettus aegyptiacus</i> bireyi.....	91
Resim 9 - Hassa ilçesindeki Dipsiz mağarasında <i>Myotis myotis</i> türüne ait bir koloni	92
Resim 10 - Payas ilçesinde <i>Pipistrellus pipistrellus</i> ve <i>P. kuhli</i> türlerinin tespit edildiği külliye	93
Resim 11 - Antakya Narlıca mağarasında bulunan <i>Miniopterus schreibersii</i> örneği	94
Resim 12 - Kırıkhan ilçesinde <i>Microtus guentheri</i> yuvası	95
Resim 13 - Samandağ ilçesinde <i>Cricetulus migratorius</i> türünün yayılış gösterdiği alan	96
Resim 14 - Kırıkhan ilçesinden yakalanan kayalık gerbili.....	97
Resim 15 - Samandağ ilçesinde Hasancık'ın yaşadığı ormanlık.....	98
Resim 16 - Belen ilçesi Kömürçukuru mevkiinde tespit edilen yabani tavşan	99
Resim 17 - Fotokapan ile tespit edilen karaca bireyi (Fotoğraf No: 3120034)	101
Resim 18 - Fotokapan ile tespit edilen yaban keçileri (Fotoğraf No:3120038)	101
Resim 19 - Yaban domuzuna ait kıllar (Fotoğraf No: 3120069).....	102
Resim 20 - Fotokapan ile tespit edilen kurt bireyi (Fotoğraf No: 3120032)	102
Resim 21 - Fotokapanlarda tespit edilmiş çakal bireyi (Fotoğraf No: 3120041)	103
Resim 22 - Fotokapanlarda tespit edilmiş kızıl tilki bireyi (Fotoğraf No: 3120030).	103
Resim 23 - Yılan balığı <i>Anguilla anguilla</i> (Linnaeus, 1758) genel görünüşü.....	111
Resim 24 - Sazan <i>Cyprinus carpio</i> Linnaeus, 1758 genel görünüşü	112
Resim 25 - <i>Trachylepis aurata</i> (Tıknaç Kertenkele)'ya dair genel bir görünüş. (Hassa-Dedemli)	114
Resim 26 - <i>Trachylepis aurata</i> (Tıknaç Kertenkele)'nınhabitata dair genel bir görünüş.	114
Resim 27 - <i>Trachylepis vittata</i> (Şeritli Kertenkele)'ya dair genel bir görünüş. (Altınözü-Kozkalesi)	115
Resim 28 - <i>Chamaeleo chamaeleon</i> Bukalemun'a dair genel bir görünüş (Samandağ-Yaylıca).....	116
Resim 29 - <i>Chamaeleo chamaeleon</i> Bukalemun'un habitatından genel bir görünüş (Samandağ-Yaylıca).....	116
Resim 30 - <i>Dolicophis jugularis</i> (Jüvenil) (Kara Yılan)'e dair genel bir görünüş. (Nokta: 135 Reyhanlı-Tayfursökmen).....	117
Resim 31 - Güzelburç Konteyner Kentte Çocuklara Moral ve Sıfır Atık Etkinliği	140
Resim 32 - Güzelburç Konteyner Kentte Çocuklara Moral ve Sıfır Atık Etkinliği	141

GİRİŞ

Akdeniz Bölgesi'nde yer alan Hatay İlinin yüzölçümü 5403 km² dir ve il arazisi 350 52' ile 370 04' kuzey enlemleri, 350 40' ile 360 35' doğu boylamları arasında yer alır. Hatay ili doğusunda ve güneyinde Suriye, kuzeydoğusunda Gaziantep, kuzey ve kuzey batısında Osmaniye ve Adana, batısında ise Akdeniz ile çevrilmiştir.

Çizelge 1 - Hatay İli İl ve İlçe Nüfus Verileri (İl Nüfus Müdürlüğü)

İL ADI	İLÇE ADI	GENEL TOPLAM (2023)
HATAY	ALTINÖZÜ	68.500
HATAY	ANTAKYA	299.586
HATAY	ARSUZ	109.550
HATAY	BELEN	35.755
HATAY	DEFNE	140.950
HATAY	DÖRTYOL	131.528
HATAY	ERZİN	42.420
HATAY	HASSA	56.541
HATAY	İSKENDERUN	231.926
HATAY	KIRIKHAN	107.103
HATAY	KUMLU	15.155
HATAY	PAYAS	44.073
HATAY	REYHANLI	115.566
HATAY	SAMANDAĞ	121.660
HATAY	YAYLADAĞI	41.872
GENEL TOPLAM		1.562.185

Binlerce yıllık tarihiyle medeniyetlere beşiklik yapmış, yeşilin, mavinin, turuncunun eşsiz kentidir. Bir tarafta Amanos Dağları ve yaylaları diğer tarafta, başta Amik Ovası olmak üzere verimli ovaları ile bir doğa cennetidir. Zeytini, pamuğu, narenciyesiyle tarımın; demir çelik üretimiyle sanayinin, kültürel mirasıyla ve daha çok değerleriyle de turizmin Akdeniz'deki yükselen yıldızıdır. Barışın, sevginin, hoşgörünün merkezi, başkentidir. Medeniyetlerin buluştuğu, milli mücadelenin ilk

kurşununun atıldığı yer olmak ile birlikte, Anadolu’da yapılan ilk caminin ve dünyadaki ilk mağara kilisenin de ev sahibidir. Nesli koruma altında olan Caretta Caretta’ların ve Yeşil Kaplumbağa türü deniz kaplumbağaların üreme alanıdır.

Hatay ilinde Akdeniz iklimi hüküm sürer. Yazlar sıcak ve kurak; kışlar ılık ve yağışlı geçer. Senede ancak birkaç gün kar yağar. Sıcaklık, -6,3°C ile +43°C arasında seyreder. Dağların yüksek noktalarında sıcaklık, ovalara nazaran daha düşüktür. Senelik yağış miktarı 877-1174 mm’dir. Kıyı ovaları ile Amik Ovasında her çeşit bitki yetişir. Arazinin %44’ü ekilidikili alanlar, %38’i orman ve makilerle, %14’ü çayır ve meralarla kaplıdır. Tarıma elverişli olmayan kısmı %4’dür. Dağların 800 m yüksekliğe kadar olan kısmı makilerle, 800-1200 m arası meşe, kayın, ardıç, kızılçık, kavak ve çınar ağaçları ile kaplıdır. 1200 m yukarısında karaçam, kızılçam ve sedir ağaçları bulunur.

Hatay ilinde entansif tarımın yapıldığı bitki deseni olarak buğday, endüstri bitkileri, sebzeler, zeytinlikler, yağlı tohumlar, narenciye, meyveler, tarla sebzeciliği, yem bitkileri, ikinci ürün ve ara ziraatı olmak üzere ekim alanları bulunmaktadır.

Hatay’da sanayi sektörü gittikçe gelişmektedir. 1960 senesine kadar sanayi tarıma dayalı idi. Çırçır, sabun, yağ, un, gübre, dokuma, deri, mobilya ve tarım âletleri fabrikaları bulunuyordu. 1960’tan sonra motorlu araç, yağ, mazot ve hava filtreleri ve fren balataları yapan fabrikalar ile ambalaj için teneke kutu imal eden fabrika ve karoser atölyeleri kuruldu. Bunlara ilâveten tuğla, kiremit ve çimento fabrikaları vardır. Türkiye’nin en büyük demir ve çelik fabrikası, Payas’da 15 milyon metrekaarelik bir sahada kurulmuş olup, 20 bin kişi çalışmaktadır. Bu fabrikada ham demir, blok çelik, yuvarlak çelik, pik demir, kok, katran, amonyum sulfat, ham ferol, saf benzol, saf ksilol, fotvol, sovent ve sodyum fenolat gibi çeşitli maddeler imal edilmektedir.

1963 yılında Papa IV. Paul tarafından hac yeri olarak ilan edilen ve Hristiyan alemi için ilk kiliselerden biri olan "Sen Piyer Kilisesi", dünyanın mozaik açısından en önemli ikinci Müzesi olan "Antakya Müzesi" dünyaca tanınan turistik ve tarihi değerlerdir. Her yıl 29 Haziran günü Katolik kilisesince Sen Piyer Kilisesi’nde ayinler düzenlenmekte ve dünyanın dört bir yanından bu ayine katılmak üzere Hristiyanlar Antakya’ya gelmektedir.

Antakya ve yöresi Harbiye, Sarımazı ve Batıayaz Yaylaları ile dağ ve yayla turizmine imkan sağlamaktadır. Sağlık turizmi açısından Erzin’deki Kaplıca Suyu ve İçmeler önemli birer potansiyeldir. Dini turizm yönünden bakıldığında Samandağ’daki Hızır A.S. Türbesi, Kırıkhan’daki Beyazıt Bestami’nin makamı ve daha pek çok önemli İslam büyüğünün makamları önem arz eder.

Ayrıca, İl Müdürlüğü olarak çevre kısmı, ÇED ve Çevre İzinlerinde Sorumlu Şube Müdürlüğü, Çevre Yönetimi ve Denetiminden Sorumlu Şube Müdürlüğü ve Tabiat Varlıklarını Koruma Şube Müdürlüğü olarak üç birimden oluşmaktadır.

Çizelge 2 - Çevre Kısımının Yapılanması ve Personel Bilgileri (HATAY ÇŞİDİM)

ÇED ve Çevre İzinlerinden Sorumlu Şube Müdürlüğü	
Unvanı	Sayı
Şube Müdürü	1
Çevre Mühendisi	10
Kimya Mühendisi	1
Tekniker	1
TOPLAM	13
Çevre Yönetimi ve Denetimden Sorumlu Şube Müdürlüğü	
Unvanı	Sayı
Şube Müdürü	1
Çevre Mühendisi	14
Ziraat Mühendisi	1
Tekniker	4
TOPLAM	20
Tabiat Varlıklarını Koruma Şube Müdürlüğü	
Unvanı	Sayı
Şube Müdürü	1
Harita Mühendisi	2
Jeoloji Mühendisi	1
Şehir Bölge Plancısı	1
TOPLAM	5

A. HAVA

A.1. Hava Kalitesi

Modern yaşamın getirdiği şehirleşmenin bir sonucu olan hava kirliliği, yerel ve bölgesel olduğu kadar küresel ölçekte de etki alanına sahiptir. Hava kirliliğinin insan sağlığına önemli etkileri olması sebebiyle, hava kalitesi konusuna tüm dünyada büyük önem verilmektedir. Hava kirliliği problemlerini çözmek ve strateji belirlemek için, bilimsel topluluk ve ilgili otoritenin her ikisi de atmosferik kirlletici konsantrasyonlarını izlemek ve analiz etmek konusuna odaklanmışlardır (Kyrkilis vd, 2007). Otoritelerin hava kalitesinin korunması ve iyileştirilmesi konusunda sorumluluklarının yanı sıra, halk sağlığını doğrudan etki eden bir konu olması sebebiyle, kamuoyuna iletişim araçları vasıtasıyla hava kirliliği güncel bilgilerini sunması da sorumlulukları arasındadır.

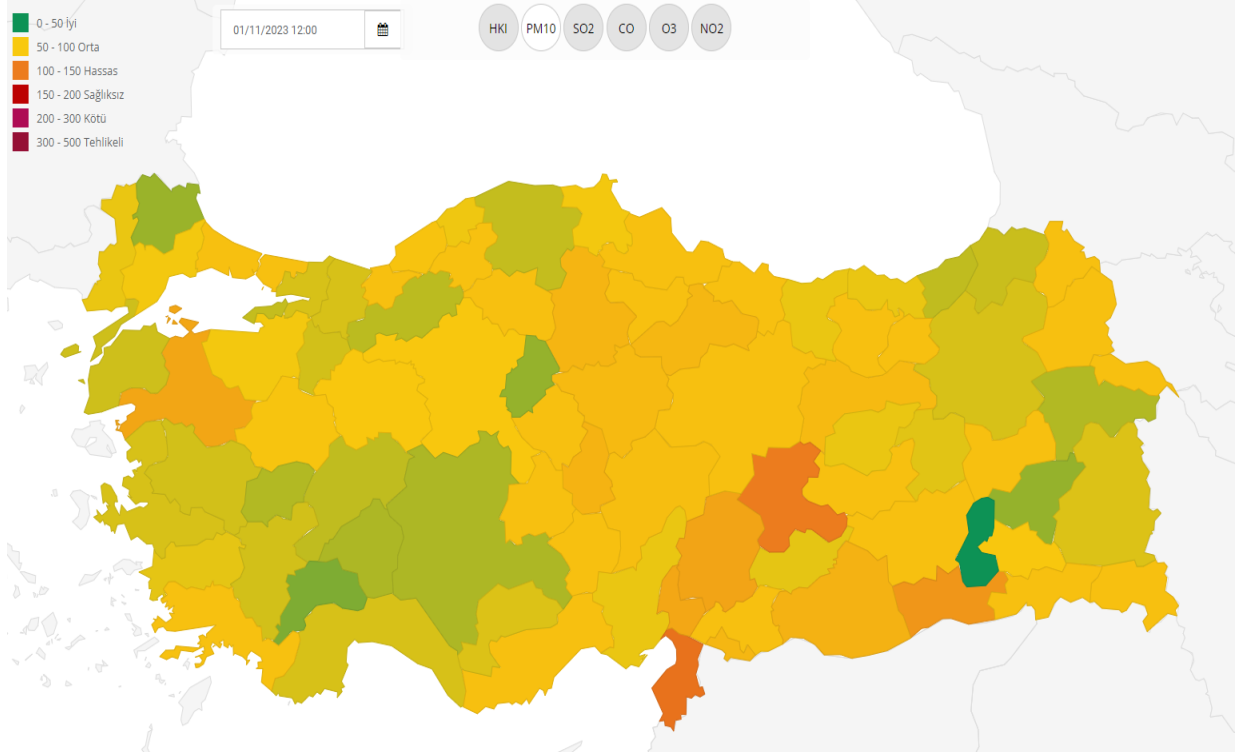
Ülkemizde dış ortam hava kalitesine ilişkin parametrelerin yönetimi Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği gereğince gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda, 2020 yılı itibarıyla geçerli olan hava kalitesi limit değerlerine ilişkin bilgi Çizelge A.1’te verilmektedir.

Ancak farklı kirleticilere ait ölçümleri anlamak bu konuda çalışan bir bilim insanı için mümkün olsa bile genel halk ve yerel otoriteler için oldukça zor olmaktadır. Bu sebeple, hava kirliliğinin/hava kalitesinin durumunu kamuoyuna açıklarken halkın kolayca anlayabileceği bir sınıflama sistemi kullanılmaktadır. Tüm dünyada yaygın olarak kullanılan, Hava Kalitesi İndeksi (HKİ) denilen bu sınıflama sistemi ile havadaki kirleticilerin konsantrasyonlarına göre hava kalitesi için iyi, orta, kötü, tehlikeli vb şeklinde derecelendirme yapılmaktadır. Dünyanın pek çok ülkesinde indeks hesaplanmasında kullanılan yöntem ve kriterler kendi ülkelerinde uygulanan hava kalitesi standartlarına uygun şekilde oluşturulmuştur.

Bir ulusun hava kalitesinin iyileştirilmesi konusundaki başarısı, yerel ve ulusal hava kirliliği sorunları ve kirlilik azaltmadaki gelişmeler konusunda doğru ve iyi bilgilendirilmiş vatandaşların desteğine bağlıdır (Sharma vd, 2003a). Bir bölgedeki kirlletici seviyelerini anlamak için uygun bir aracın geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu araç, vatandaşın hava kirliliği seviyesi hakkında doğru ve anlaşılabilir şekilde bilgi sağlarken, aynı zamanda ilgili otoritelerin toplum sağlığını korumak için önlem almaları konusunda kullanılabilir olmalıdır (Kyrkilis vd, 2007).

Bu amaçla, geliştirilen standart değerler, gerek uyarıcı ve anlaşılabilir olması gerekse de kullanımı açısından yaygın olarak bir indekse çevrilerek sunulabilmektedir. Belli bir bölgedeki hava kalitesinin karakterize edilmesi için ülkelerin kendi sınır değerlerine göre dönüştürdükleri ve kirlilik sınıflandırılmasının yapıldığı bu indekse Hava Kalitesi İndeksi (HKİ) (Air Quality Index/AQI) adı verilmektedir. İndeks belirli kategorilerde farklı tanım ve renkler kullanılarak ifade edilmekte ve ölçümü yapılan her kirlletici için ayrı ayrı düzenlenmektedir (Yavuz, 2010).

Ulusal Hava Kalitesi İndeksi, ulusal mevzuatımız ve sınır değerlerimize uygun olarak oluşturulmuştur. 5 temel kirlletici için hava kalitesi indeksi hesaplanmaktadır. Bunlar; partikül maddeler (PM10), karbon monoksit (CO), kükürt dioksit (SO2), azot dioksit (NO2) ve ozon (O3) dur.

Harita 1 - HEY Portalı Ulusal PM Emisyonları Dağılım Haritası

Hava kalitesi yönetimi bileşeni olan modelleme çalışmaları Bakanlığımızca hem ulusal/bölgesel /yerel ölçekte yürütülmekte; hem de geliştirilen yerli ve milli NEFES yazılımıyla sokak seviyesinde hava kalitesi değerlerinin 3 Boyutlu ortamda tespit edilmesi için kullanılmaktadır.

Harita 2 - NEFES Yazılımı Hatay İli Antakya İlçesi Görseli

Bakanlığımızca, 5 metreye kadar kısa mesafeleri dahi modelleyebilen 3 boyutlu NEFES yazılımıyla hava kirliliğine neden olan noktalar ve kirlilik kaynağı tespit edilebilmektedir. Geliştirilen yerli ve milli yazılım NEFES ile stratejik hava kalitesi haritaları, 3 boyutlu bina modeli, kent atlası, topoğrafya, trafik yoğunluğu, kavşaklar, binaların yakıt tipi gibi çok sayıda etmen ele alınarak 3 boyutlu ortamda hava kalitesi değerleri 81 ilimiz için ortaya konulmaktadır.

NEFES yazılımıyla evsel ısınma, sanayi, kara, deniz, hava ve demiryolu ulaşımına bağlı hava kirliliği kaynak noktaları tespit edilip, kaynağa özgü önlemler geliştirilebilmektedir.

Hava kalitesi tahminlerinin Bakanlık kaynakları ve altyapısıyla gerçekleştirilmesine 2021 yılı itibarıyla başlanmış olup, çalışmalar 81 ilimizde yaygınlaştırılmıştır. Bu amaçla hava yönetimine esas faaliyette olan Operasyonel Merkez günlük olarak hava kalitesi tahmin sonuçlarını üretmektedir.

Çizelge 3- Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği limit değerleri ve uyarı eşikleri

KİRLETİCİ	ORTALAMA SÜRE	LİMİT DEĞER		UYARI EŞİĞİ
		2020 (µg/m³) 2021(µg/m³)		
SO ₂	saatlik -insan sağlığının korunması için-	350	350	500 µg/m³ (hava kalitesinin temsili bölgelerinde bütün bir “bölge” veya “alt bölge”de veya en azından 100 km ² ’de – hangisi küçükse- üç ardışık saatte ölçülür)
	24 saatlik -insan sağlığının korunması için-	125	125	
	yıllık ve kış dönemi (1 Ekim’den 31 Marta kadar) -insan sağlığının korunması için-	20	20	
NO ₂	saatlik -insan sağlığının korunması için-	240	230	400 µg/m³ (hava kalitesinin temsili bölgelerinde bütün bir “bölge” veya “alt bölge”de veya en azından 100 km ² ’de – hangisi küçükse- üç ardışık saatte ölçülür)
	yıllık -insan sağlığının korunması için-	40	40	

NO _x	yıllık -vejetasyonun korunması için-	30	30	
PM10	24 saatlik -insan sağlığının korunması için-	50	50	
	yıllık -insan sağlığının korunması için-	40	40	
Pb	yıllık -insan sağlığının korunması için-	0,5	0,5	
BENZEN	yıllık -insan sağlığının korunması için-	6	5	
CO	maksimum günlük 8 saatlik ortalama -insan sağlığının korunması için-	10.000	10.000	

(Kaynak: Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği)

Çizelge 4- Ulusal hava kalite indeksi kesme noktaları

İndeks	HKİ	SO ₂ [µg/m ³]	NO ₂ [µg/m ³]	CO [µg/m ³]	O ₃ [µg/m ³]	PM10 [µg/m ³]
		1 Sa. Ort.	1 Sa. Ort.	8 Sa. Ort.	8 Sa. Ort.	24 Sa. Ort.
İyi	0 – 50	0-100	0-100	0-5.500	0-120 ^L	0-50
Orta	51 – 100	101-250	101-200	5.501-10.000	121-160	51-100
Hassas	101 – 150	251-500	201-500	10.001-16.000 ^L	161-180 ^B	101-260
Sağlıksız	151 – 200	501-850	501-1.000	16.001-24.000	181-240 ^U	261-400
Kötü	201 – 300	851-1.100	1.001-2.000	24.001-32.000	241-700	401-520
Tehlikeli	301 – 500	>1.101	>2.001	>32.001	>701	>521

L: Limit Değer

B: Bilgi Eşiği

U: Uyarı Eşiği

Çizelge 5- Ulusal hava kalitesi indeksi

<i>Hava Kalitesi İndeksi (AQI) Değerler</i>	<i>Sağlık Endişe Seviyeleri</i>	<i>Renkler</i>	<i>Anlamı</i>
<i>Hava Kalitesi İndeksi bu aralıkta olduğunda..</i>	<i>..hava kalitesi koşulları..</i>	<i>..bu renkler ile sembolize edilir..</i>	<i>..ve renkler bu anlama gelir.</i>
0 - 50	İyi	Yeşil	Hava kalitesi iyi seviyededir.
51 - 100	Orta	Sarı	Hava kalitesi uygun olup, hava kirliliğine hassas gruplar orta düzeyde etkilenebilir.
101- 150	Hassas	Turuncu	Hassas gruplar için sağlık etkileri oluşabilir. Genel halkın etkilenmesi beklenmemektedir
151 - 200	Sağlıksız	Kırmızı	Hassas gruplar ciddi sağlık sorunları yaşayabilir. Genel halkın bazı sağlık etkileri yaşaması muhtemeldir.
201 - 300	Kötü	Mor	Nüfusun tamamının hava kirliliğinden etkilenme olasılığı yüksek olup, hassas gruplar açık hava etkinliklerini kısıtlamalıdır.
301 - 500	Tehlikeli	Kahverengi	Herkes, ciddi sağlık etkileri yaşayabilir. Açık hava etkinliklerinden kaçınılmalıdır.

Çizelge 6- 2024 yılı itibariyle sürekli emisyon ölçüm sistemleri
(Hatay ÇŞİDİM, 2024 Yılı)

SEKTÖR	TESİS SAYISI	BACA SAYISI
Ağaç İşleme Tesisleri	-	-
Asit Üretim Tesisleri	-	-
Atık Geri Kazanım ve Bertaraf Tesisleri	1	1
Cam Üretim Fabrikaları		
Çimento		
Demir - Çelik ve Metalurji Fabrikaları	3	11
Doğalgaz Çevrim ve Termik Santraller	2	3
Gıda Fabrikaları		
Gübre Fabrikaları		
Kağıt Fabrikaları		
Kimya Fabrikaları		
Kireç Fabrikaları		
Lastik Üretim Tesisleri		
Otomotiv		

Petrol ve Petrokimya Tesisleri		
Şeker Fabrikaları		
Tekstil Fabrikaları		
TOPLAM	6	15

A.2. Hava Kalitesi Üzerine Etki Eden Kirleticiler

Hava kirliliği, doğrudan veya dolaylı olarak insan sağlığını etkileyerek yaşam kalitesini düşürmektedir. Günümüzde hava kirliliği nedeniyle yerel, bölgesel ve küresel sorunlar yaygın olarak yaşanmaktadır.

Yoğun şehirleşme, şehirlerin yanlış yerleşmesi, motorlu taşıt sayısının artması, düzensiz sanayileşme, kalitesiz yakıt kullanımı, topoğrafik ve meteorolojik şartlar gibi nedenlerden dolayı büyük şehirlerimizde özellikle kış mevsiminde hava kirliliği yaşanabilmektedir.

Bir bölgede hava kalitesini ölçmek, o bölgede yaşayan insanların nasıl bir hava teneffüs ettiğinin bilinmesi açısından çok büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, önemli bir nokta da, bir bölgede meydana gelen hava kirliliğinin sadece o bölgede görülmeyip meteorolojik olaylara bağlı olarak yayılım göstermesi ve küresel problemlere de (küresel ısınma, asit yağmurları, vb.) sebep olmasıdır.

Renksiz bir gaz olan kükürtdioksit (SO₂), atmosfere ulaştıktan sonra sülfat ve sülfürik asit olarak oksitlenir. Diğer kirleticiler ile birlikte büyük mesafeler üzerinden taşınabilecek damlalar veya katı partiküller oluşturur. SO₂ ve oksidasyon ürünleri kuru ve nemli depozisyonlar (asitli yağmur) sayesinde atmosferden uzaklaştırılır.

Azot Oksitler (NO_x), Azot monoksit (NO) ve azot dioksit (NO₂), toplamı azot oksitleri (NO_x) oluşturur. Azot oksitler genellikle (%90 durumda) NO olarak dışarı verilir. NO ve NO₂' nin ozon veya radikallerle (OH veya HO₂ gibi) reaksiyonu sonucunda oluşur. İnsan sağlığını en çok etkileyen azot oksit türü olması itibarı ile NO₂ kentsel bölgelerdeki en önemli hava kirleticilerinden biridir. Azot oksit (NO_x) emisyonları insanların yarattığı kaynaklardan oluşmaktadır. Ana kaynakların başında kara, hava ve deniz trafiğindeki araçlar ve endüstriyel tesislerdeki yakma kazanları gelmektedir.

İnsan sağlığına etkileri açısından, sağlıklı insanların çok yüksek NO₂ derişimlerine kısa süre dahi maruz kalmaları, şiddetli akciğer tahribatlarına yol açabilir. Kronik akciğer rahatsızlığı olan kişilerin ise bu derişimlere maruz kalmaları, akciğerde kısa vadede fonksiyon bozukluklarına yol açabilir. NO₂ derişimine uzun süre maruz kalınması durumunda ise buna bağlı olarak solunum yolu rahatsızlıklarının ciddi oranda arttığı gözlenmektedir.

Toz Partikül Madde (PM₁₀), partikül madde terimi, havada bulunan katı partikülleri ifade eder. Bu partiküllerin tek tip bir kimyasal bileşimi yoktur. Katı partiküller insan faaliyetleri sonucu ve doğal kaynaklardan, doğrudan atmosfere karışırlar. Atmosferde diğer kirleticiler ile reaksiyona girerek PM'yi oluştururlar ve atmosfere verilirler. (PM₁₀ -10 µm'nin altında bir aerodinamik çapa sahiptir) 2,5 µm'ye kadar olan partikülleri kapsayacak yasal düzenlemeler konusunda çalışmalar devam etmektedir. PM₁₀ için gösterilebilecek en büyük doğal kaynak yollardan kalkan tozlardır. Diğer önemli kaynaklar ise trafik, kömür ve maden ocakları, inşaat alanları ve taş ocaklarıdır. Sağlık etkileri

açısından, PM10 solunum sisteminde birikebilir ve çeşitli sağlık etkilerine sebep olabilir. Astım gibi solunum rahatsızlıklarını kötüleştirebilir, erken ölümü de içeren çeşitli ciddi sağlık etkilerine sebep olur. Astım, kronik tıkalı akciğer ve kalp hastalığı gibi kalp veya akciğer hastalığı olan kişiler PM10'a maruz kaldığında sağlık durumları kötüleşebilir. Yaşlılar ve çocuklar, PM10 maruziyetine karşı hassastır. PM10 yardımıyla toz içerisindeki mevcut diğer kirlleticiler akciğerlerin derinlerine kadar inebilir. İnce partiküllerin büyük bir kısmı akciğerlerdeki alveollere kadar ulaşabilir. Buradan da kurşun gibi zehirli maddeler %100 olarak kana geçebilir.

Karbonmonoksit (CO), kokusuz ve renksiz bir gazdır. Yakıtların yapısındaki karbonun tam yanmaması sonucu oluşur. CO derişimleri, tipik olarak soğuk mevsimlerde en yüksek değere ulaşır. Soğuk mevsimlerde çok yüksek değerlere ulaşılmasının bir sebebi de enverziyon durumudur. CO'nin global arka plan konsantrasyonu 0.06 ve 0.17 mg/m³ arasında bulunur. 2000/69/EC sayılı AB direktifinde CO ile ilgili sınır değerler tespit edilmiştir.

Enverziyon, sıcak havanın soğuk havanın üzerinde bulunarak, havanın dikey olarak birbiriyle karışmasının engellenmesi durumudur. Kirlilik böylece yer seviyesine yakın soğuk hava tabakasının içerisinde toplanır.

CO'nin ana kaynağı trafik ve trafikteki sıkışıklıktır. Sağlık etkileri, akciğer yolu ile kan dolaşımına girerek, kimyasal olarak hemoglobinle bağlanır. Kandaki bu madde, oksijeni hücrelere taşır. Bu yolla, CO organ ve dokulara ulaşan oksijen miktarını azaltır. Sağlıklı kişilerde, daha yüksek seviyelerdeki CO'e maruz kalmak, algılama ve gözün görme gücünü etkileyebilir. Hafif ve daha ağır kalp ve solunum sistemi hastalığı olan kişiler ve henüz doğmamış ve yeni doğmuş bebekler, CO kirliliğine karşı en riskli grubu oluşturur.

Kurşun (Pb), doğada metal olarak bulunmaz. Kurşun gürültü, ışıın ve vibrasyonlara karşı iyi bir koruyucudur ve hava yoluyla taşınır. Kurşun, maden ocakları ve bakır ve tunç (Cu+Sn) alaşımı işlenmesi, kurşun içeren ürünlerin geriye dönüştürülmesi ve kurşunlu petrolün yakılmasıyla çevreye yayılır. Kurşun içeren benzin ilavesi ürünlerinin de kullanılması, atmosferdeki kurşun oranını yükseltir.

Ozon (O₃), kokusuz renksiz ve 3 oksijen atomundan oluşan bir gazdır. Ozon kirliliği, özellikle yaz mevsiminde güneşli havalarda ve yüksek sıcaklıkta oluşur (NO₂+ güneş ışınları = NO+ O => O+ O₂ = O₃). Ozon üretimi uçucu organik bileşikler (VOC) ve karbon monoksit sayesinde hızlandırılır veya güçlendirilir. Ozonun oluşması için en önemli öncü bileşimler NO_x (Azot oksitler) ve VOC'dır. Yüksek güneş ışınlarının etkisiyle ozon derişimi Akdeniz ülkelerinde Kuzey-Avrupa ülkelerinden daha yüksektir. Sebebi ise güneş ışınlarının ozon'un fotokimyasal oluşumundaki fonksiyonundan kaynaklanmasıdır.

Diğer kirleticilere kıyasla ozon doğrudan ortam havasına karışmaz. Yeryüzüne yakın seviyede ozon karmaşık kimyasal reaksiyonlar yoluyla oluşur. Bu reaksiyonlara NO_x, metan, CO ve VOC'ler (etan (C₂H₆), etilen (C₂H₄), propan (C₃H₈), benzen (C₆H₆), toluen (C₆H₅), xilen (C₆H₄) gibi kimyasal maddelerde eklenir. Ozon çok güçlü bir oksidasyon maddesidir. Birçok biyolojik madde ile etkileşimde bulunur. Tüm solunum sistemine zarar verebilir. Ozonun zararlı etkisi derişim oranına ve ozona maruziyet süresine bağlıdır. Çocuklar büyük bir risk grubunu oluşturur. Diğer gruplar arasında öğlen saatlerinde dışarıda fiziksel aktivitede bulunanlar, astım hastaları, akciğer hastaları ve yaşlılar bulunur.

Çizelge 7- 2024 yılında kullanılan yakıt türleri ve miktarları
(Hatay ÇŞİDİM, 2025)

	Katı Yakıt			Doğalgaz		Fuel Oil	
	Kullanım Yeri	Cinsi	Tüketim Miktarı (ton)	Kullanım Yeri	Tüketim Miktarı (sm ³)	Kullanım Yeri	Tüketim Miktarı (kg)
Sanayi	Sanayi	Taş Kömürü	2.865.267,257	-	-	-	-
	Sanayi	Petrol Koku	285.279.725,591	-	-	-	-
	Sanayi	Antrasit	111.887,526	-	-	-	-
	Termik Santral	Taş Kömürü	2.451.512,446	-	-	-	-
	Tüketim Miktarı (ton)			Tüketim Miktarı (sm ³)		Tüketim Miktarı (m ³)	
Konut	90.780			-		-	

A.3. Hava Kalitesinin Kontrolü Konusundaki Çalışmalar

İskenderun Belediyesi Çevre Koruma ve Kontrol Müdürlüğü olarak Katı Yakıt satışı yapan işyerlerinde denetim yapılmıştır. 26 adet işyerinde Katı Yakıt Satıcı Belgesi, Dağıtıcı Belgesi denetimleri yapılmıştır. (İskenderun Belediyesi-2024)

A.3.1. Temiz Hava Eylem Planları

İlde Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği ve ilgili Bakanlık Genelgesi çerçevesinde hazırlanmış olan 2020-2024 yıllarını kapsayan Temiz Hava Eylem Planı hazırlanmış ve bu plan dahilinde belirlenmiş eylemler kurumların görev yetki ve sorumlulukları çerçevesinde gerçekleştirilmek üzere onaylanmıştır. Aynı zaman içerisinde gerek İl Müdürlüğümüz gerekse iş birliği içerisinde olunan kurumlar tarafından eylem planlarında belirtilen hususların gerçekleştirilmesinde rol almıştır. Fakat ilimizde 06/02/2023 ve 20/02/2023 tarihlerinde meydana gelen depremler sebebiyle aksamalar yaşanmıştır. İl Müdürlüğümüz yaşanan bu afetlere rağmen eylem planlarının her aşamasında aktif olarak yer almış, denetimlerini koordineli olarak gerçekleştirmiştir.

Eylem planı çerçevesinde hazırlanan eylem takvimi aşağıdaki şekildedir:

Çizelge 8- Hatay İli Temiz Hava Eylem Planı Takvimi (2020-2024)
(Hatay ÇŞİDİM, 2025)

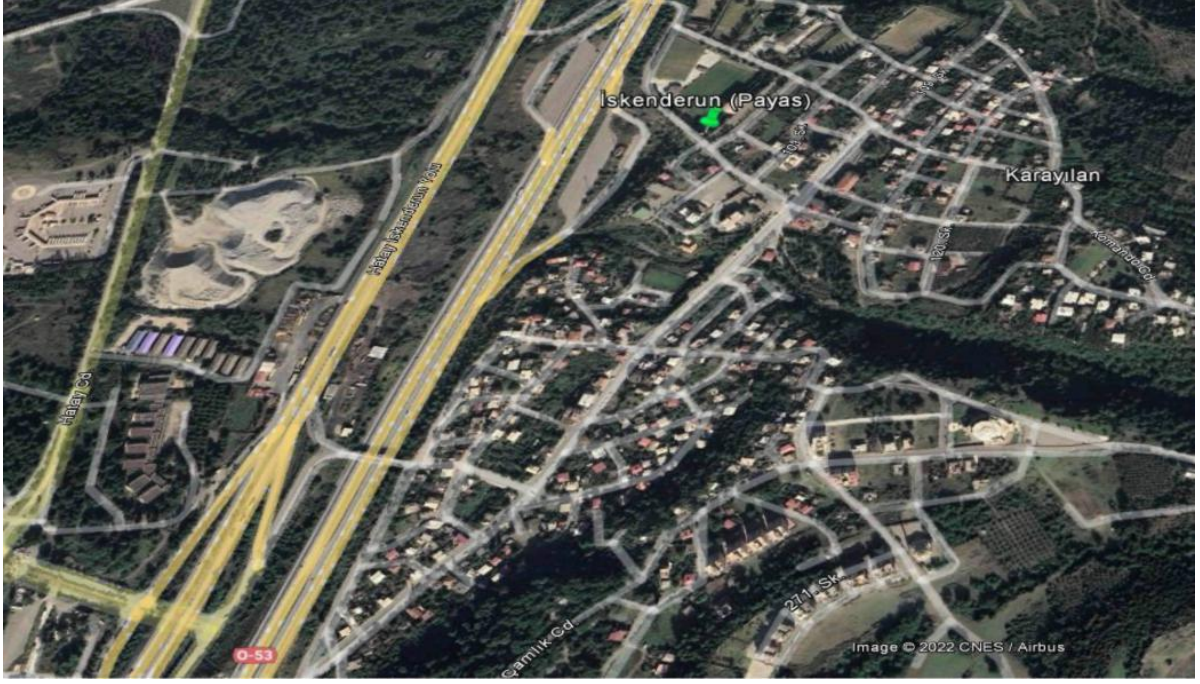
Yapılması Planlanan Eylem-Proje-Faaliyet	Uygulama Tarihi	Eylemi Yapacak Kurum Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kurum / Kuruluş
Hava Yönetimi ile ilgili denetim programının oluşturularak ısınma, sanayi ve motorlu taşıt bazında denetim ve kontrollerin yapılması	2020-2024	-Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü - Büyükşehir Belediyesi - İl Jandarma Komutanlığı	- İlçe Belediyeleri - Sağlık İl Müdürlüğü - İl Emniyet Müdürlüğü
İlave Hava Kalitesi Ölçüm İstasyonlarının Kurulması	2020-2024	- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı (Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü)	- İlçe Belediyeleri - Büyükşehir Belediyesi
İlimizdeki Hava Kirleticileri Envanterinin Oluşturulması	2020-2021	- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü - Büyükşehir Belediyesi	- İlçe Belediyeleri - Büyükşehir Belediyesi
Emisyon konulu Çevre İzni Olan sanayi tesislerinin Risk Analizinin yapılması	2020-2021	- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü	- Büyükşehir Belediyesi - İlçe Belediyeleri - Meslek Odaları
Emisyon konulu Çevre İznine tabi olup izin almayan sanayi tesislerinin Tespiti	2020-2021	- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü - Büyükşehir Belediyesi	- İlçe Belediyeleri - İl Jandarma Komutanlığı
İzne tabi olmayan tesis, işletme ve Binalarda uygulanacak tedbirlerin belirlenmesi	2020-2021	- İl Mahalli Çevre Kurulu - Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü - Büyükşehir Belediyesi	- İlçe Belediyeleri - Meslek Odaları - Özel Sektör Temsilcileri
İzne tabi olmayan tesis, işletme ve Binalarda uygulanacak tedbirlerin aldırılması	2021-2024	-Hatay Valiliği -Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü -Büyükşehir Belediyesi	- İl Jandarma Komutanlığı - İl Emniyet Müdürlüğü - İl Sağlık Müdürlüğü

İlde kullanılan fosil yakıt türleri ve yaklaşık miktarının hesaplanması	2020-2021	- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü -Büyükşehir Belediyesi -İlçe Belediyeleri	-Katı Yakıt Satıcıları -Sosyal Yardımlaşma Kurumu
İlde kullanılan fosil yakıt miktarının kademeli olarak azaltılması için yöntemlerin ortaya konulması	2020-2024	- İl Mahalli Çevre Kurulu - Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü -Büyükşehir Belediyesi -İlçe Belediyeleri	-Aksagaz Dağıtım A.Ş -Toroslar EDAŞ
Taşıtların Egzoz Gazı Emisyon	2020-2024	- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü	-Egzoz ölçüm yetkisi bulunan işletme ve kuruluşlar

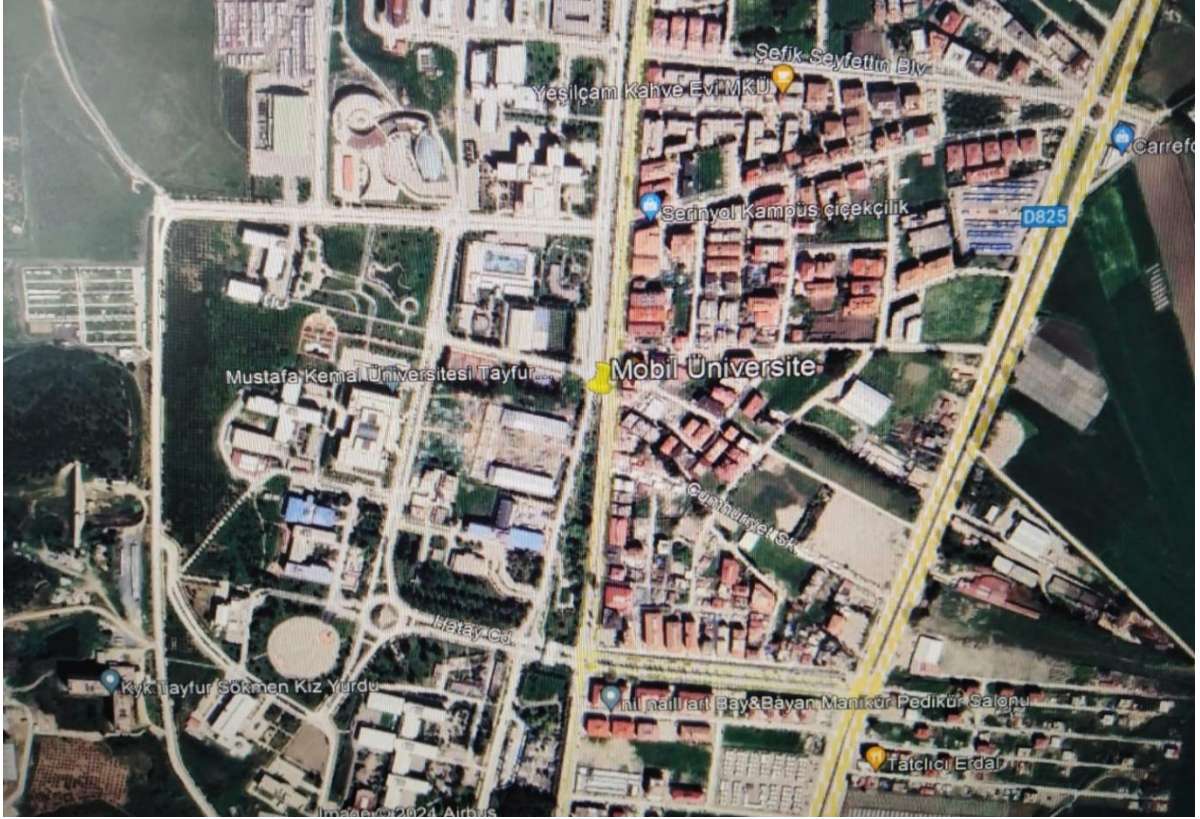
A.4. Ölçüm İstasyonları

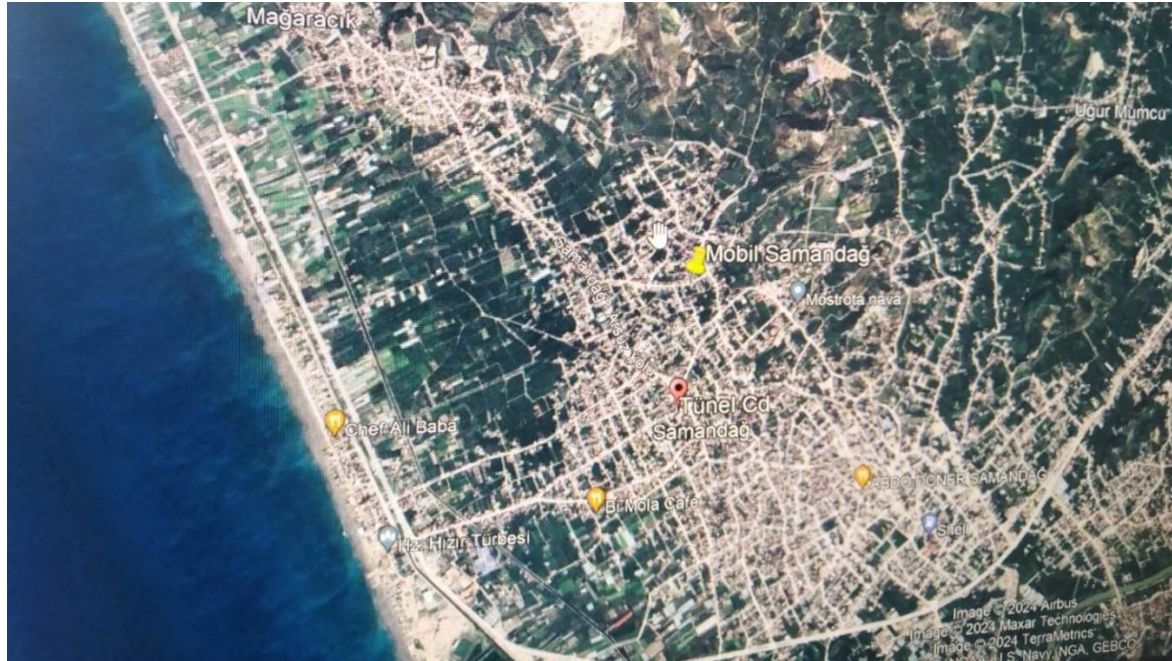
Harita 3 - Hatay ilinde bulunan hava kirliliği ölçüm cihazlarının yerleri (İskenderun Merkez)

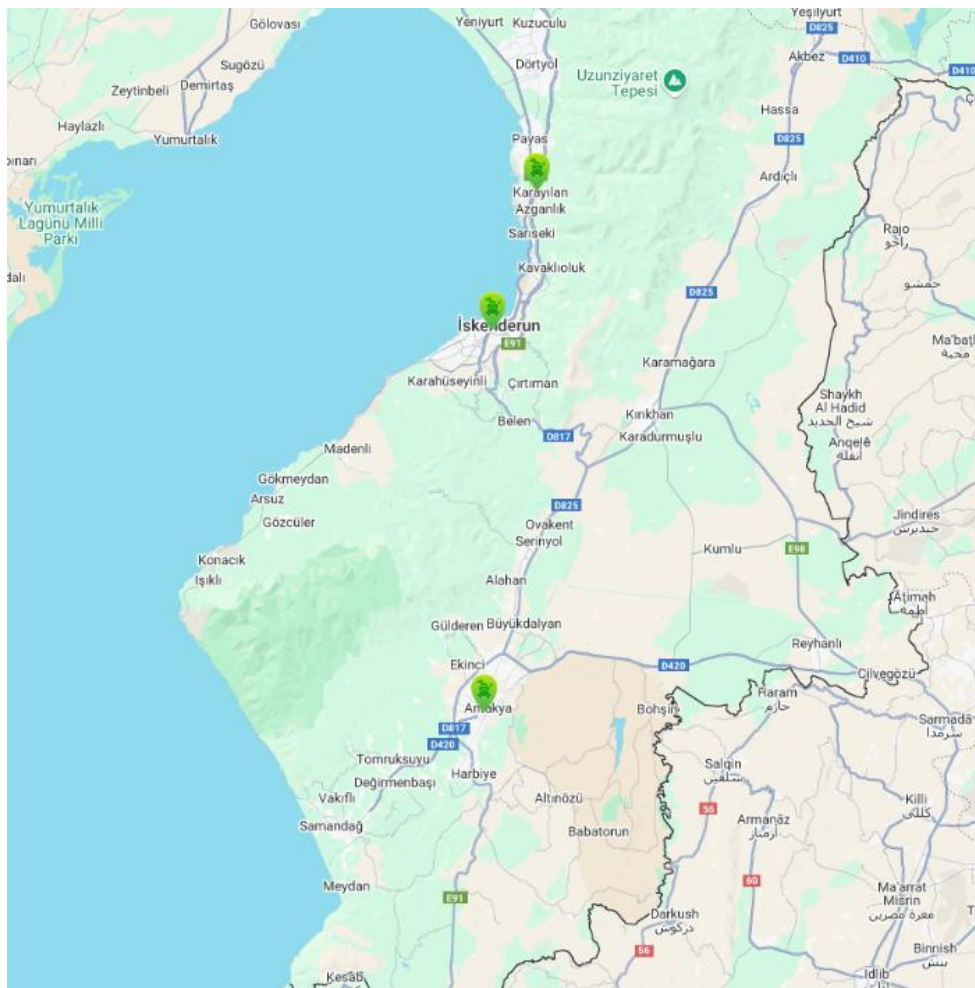
Harita 4 - Hatay ilinde bulunan hava kirliliği ölçüm cihazlarının yerleri (İskenderun)

Harita 5 - Hatay ilinde bulunan hava kirliliği ölçüm cihazlarının yerleri (Antakya)

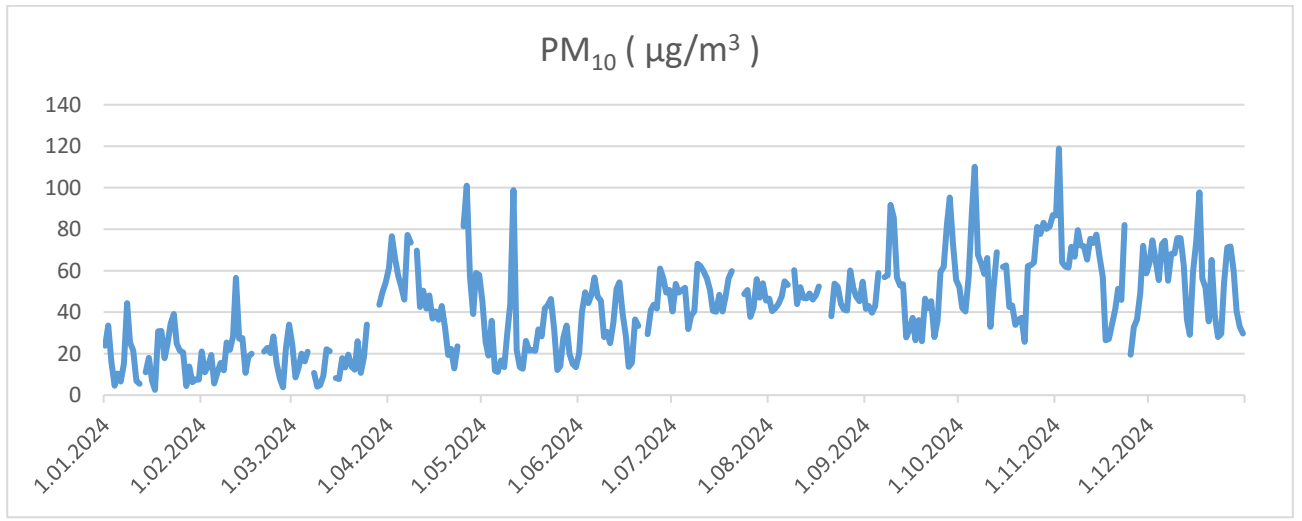
Harita 6 - Hatay ilinde bulunan hava kirliliği ölçüm cihazlarının yerleri (Samandağ)

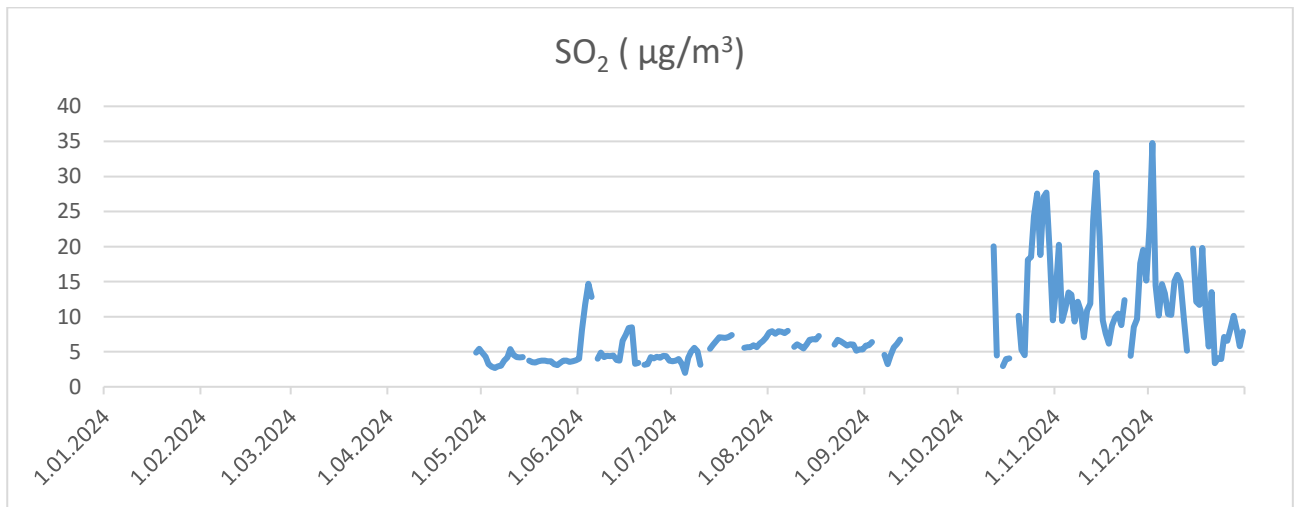
Harita 7 - Hatay ilinde bulunan hava kirliliği ölçüm cihazlarının yerleri

Çizelge 9- 2024 yılında hava kalitesi ölçüm istasyon yerleri ve ölçülen parametreler
(havaizleme.gov.tr, 2025)

		HAVA KİRLETİCİLERİ					
İSTASYON YERLERİ	İSTASYON TÜRÜ (Isınma/Trafik/Sanayi)	PM ₁₀	PM _{2.5}	SO ₂	CO	NO _x	O ₃
İskenderun	Sanayi	+		+			
İskenderun Merkez	Isınma	+	+	+		+	+
Mobil (Samandağ)	Isınma	+	+	+	+	+	+

Grafik 1- 2024 yılında İskenderun istasyonu PM10 parametresi günlük ortalama değer grafiği
(havaizleme.gov.tr, 2025)

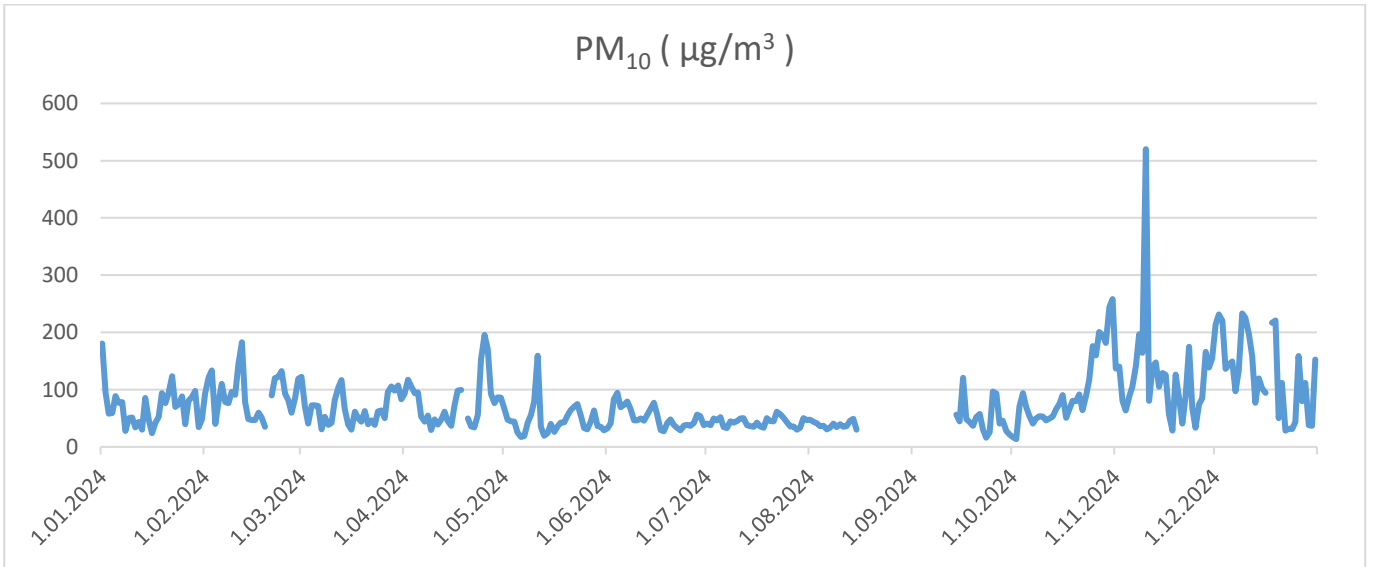

Grafik 2- 2024 yılında İskenderun istasyonu SO₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği
(havaizleme.gov.tr, 2025)

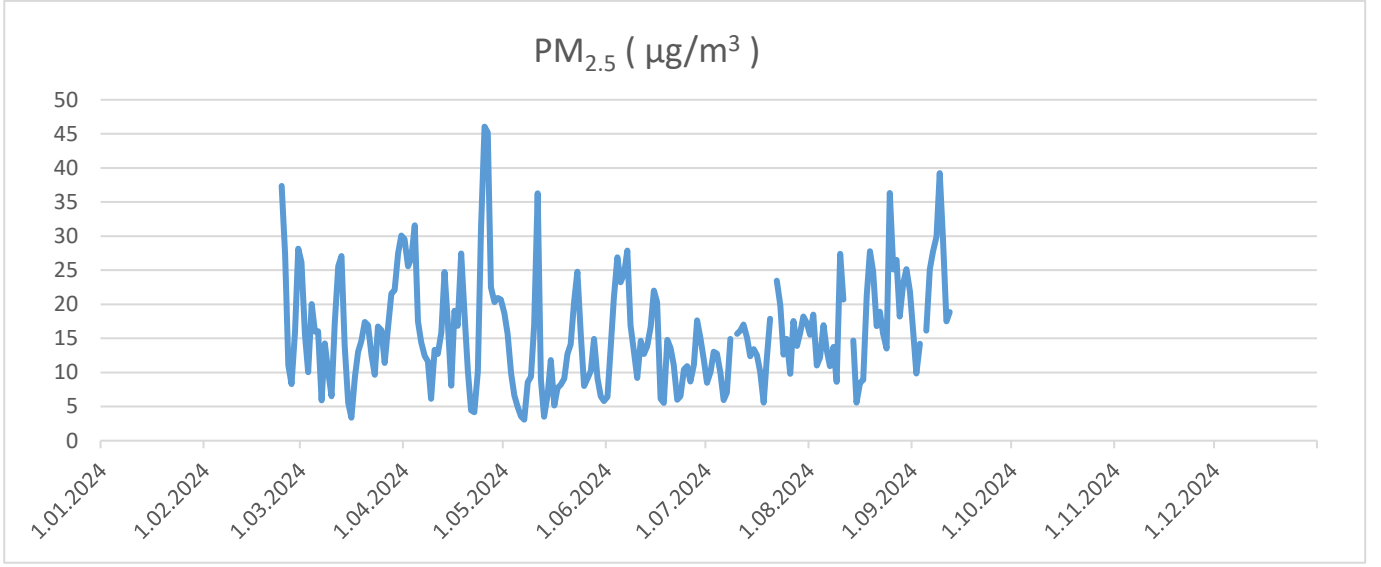
Çizelge 10- 2024 yılı İskenderun hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ve sınır değerin aşıldığı gün sayıları ($\mu\text{g}/\text{m}^3$; CO: mg/m^3)
(havaizleme.gov.tr, 2025)

İskenderun	PM ₁₀ ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	AGS	SO ₂ ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	AGS
Ocak	17,90	0		
Şubat	19,66	1		
Mart	19,45	1		
Nisan	50,91	14	5,13	0
Mayıs	27,45	1	3,72	0
Haziran	39,90	6	5,66	0
Temmuz	48,87	14	5,36	0
Ağustos	48,28	10	6,55	0
Eylül	51,44	14	5,43	0
Ekim	60,71	21	14,49	0
Kasım	60,23	20	12,68	0
Aralık	57,21	22	11,69	0

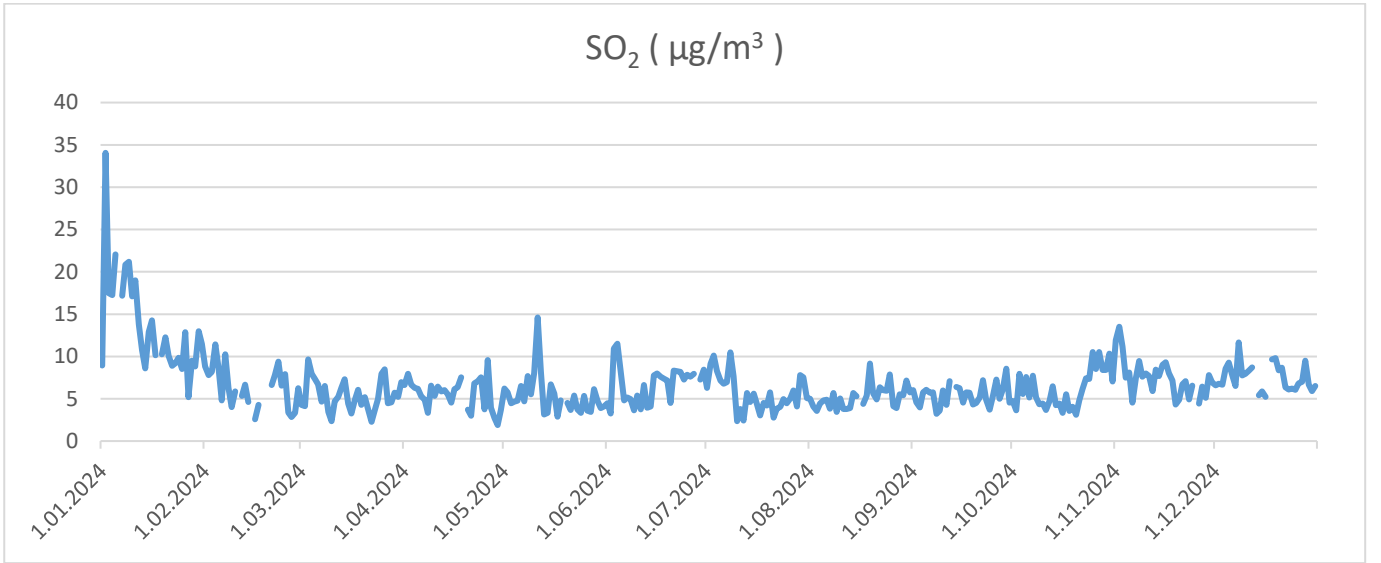
*AGS: Sınır değerin aşıldığı gün sayısı

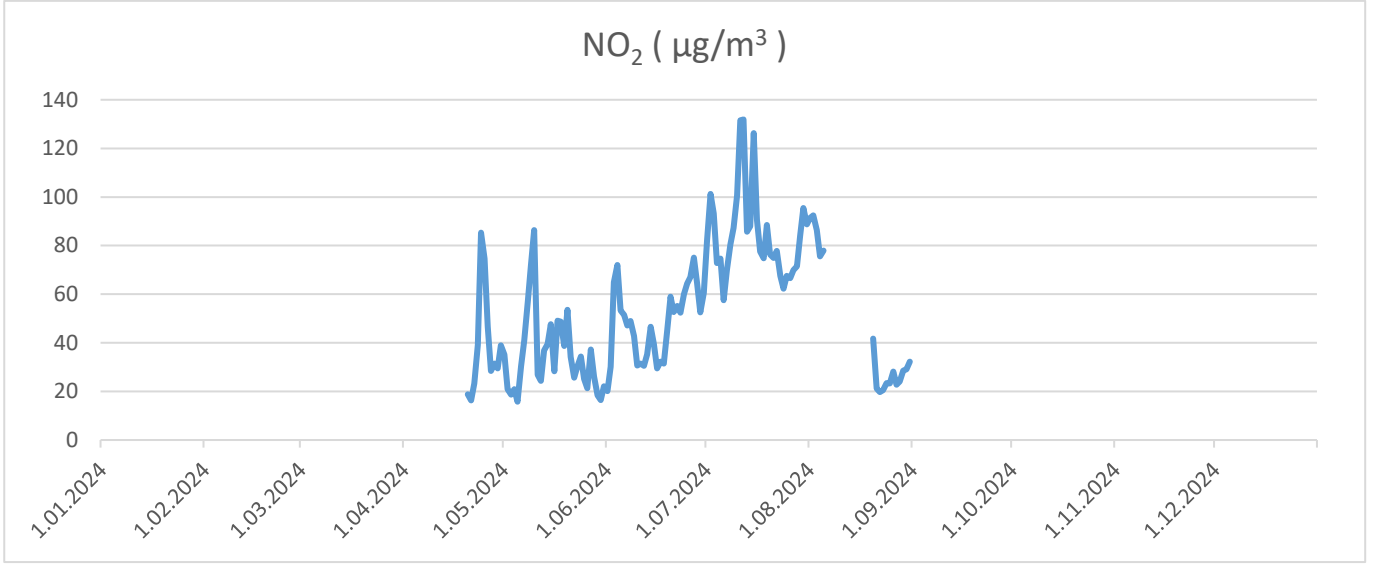
Grafik 3- 2024 yılında İskenderun Merkez istasyonu PM10 parametresi günlük ortalama değer grafiği
(havaizleme.gov.tr, 2025)

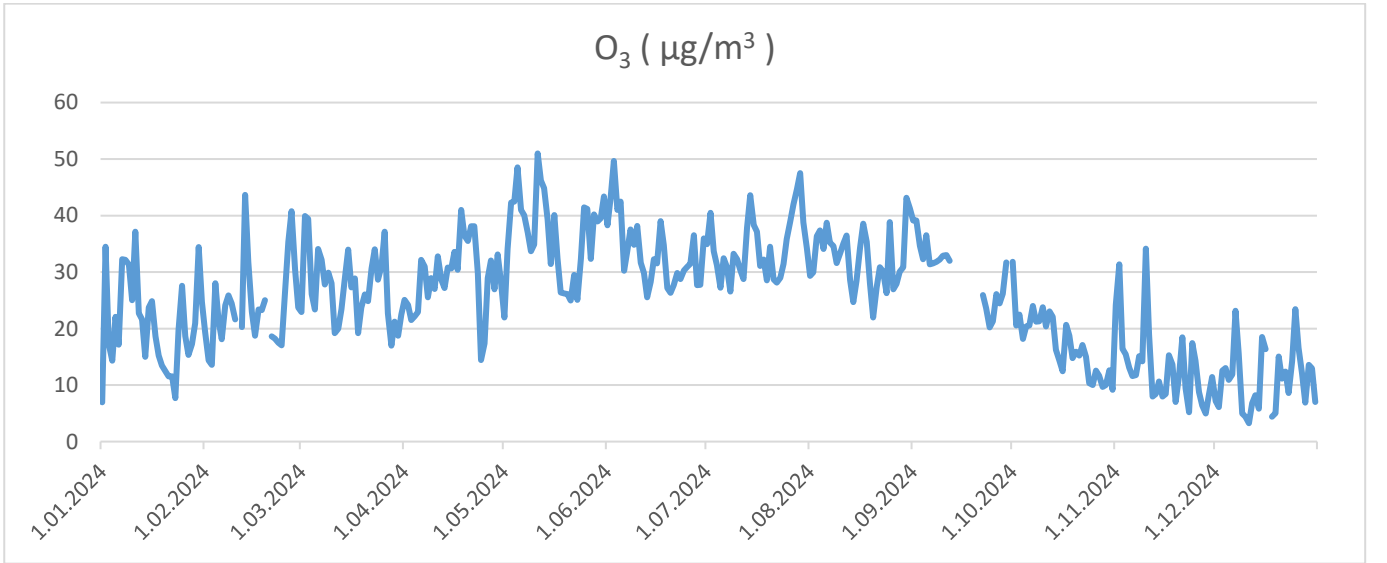
Grafik 4- 2024 yılında İskenderun Merkez istasyonu PM2.5 parametresi günlük ortalama değer grafiği
(havaizleme.gov.tr, 2025)

Grafik 5- 2024 yılında İskenderun Merkez SO₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği
(havaizleme.gov.tr, 2025)

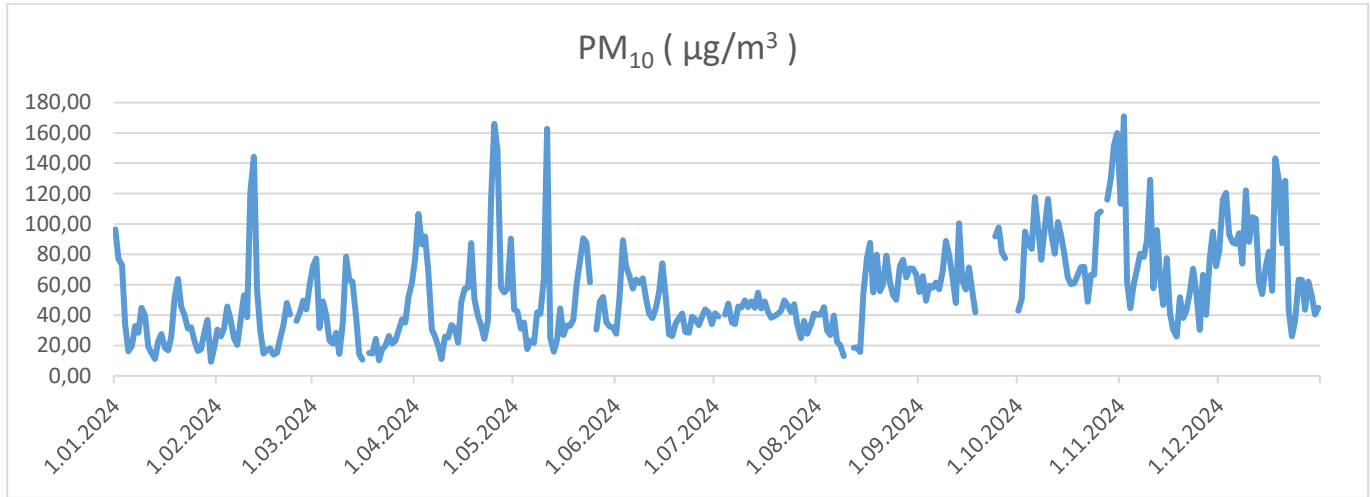
Grafik 6- 2024 yılında İskenderun Merkez NO₂ parametresi günlük ortalama değeri grafiği
(havaizleme.gov.tr, 2025)

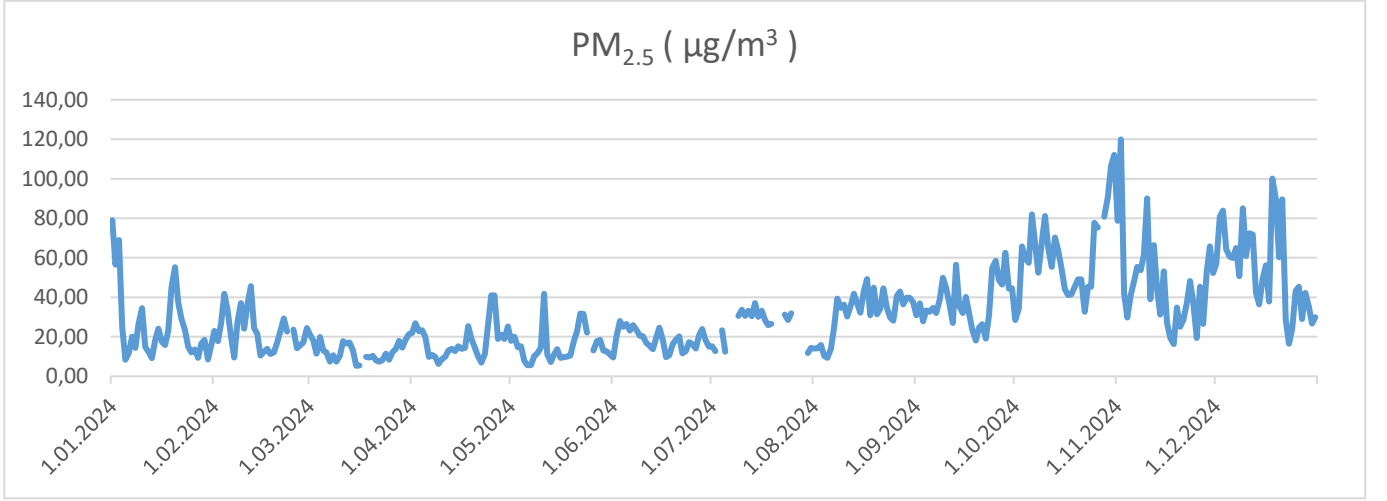
Grafik 7- 2024 yılında İskenderun Merkez O₃ parametresi günlük ortalama değeri grafiği
(havaizleme.gov.tr, 2025)

Çizelge 11- 2024 yılı İskenderun Merkez hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ve sınır değerin aşıldığı gün sayıları

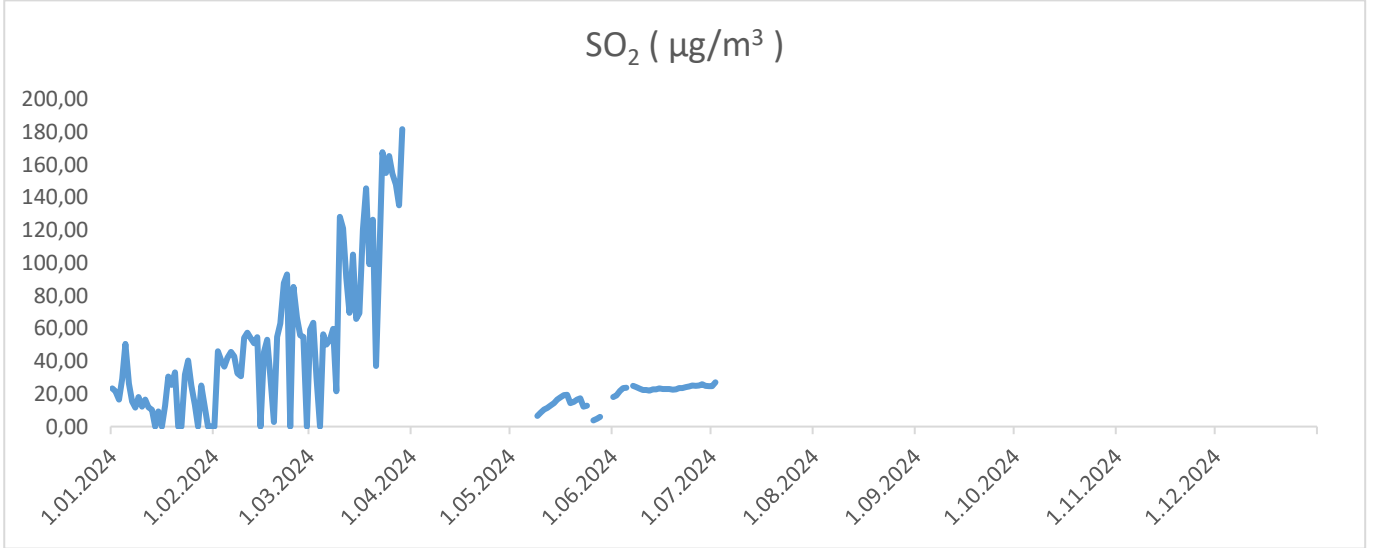
İskenderun Merkez	PM ₁₀ (µg/m ³)	AGS	PM _{2.5} (µg/m ³)	AGS	SO ₂ (µg/m ³)	AGS	NO ₂ (µg/m ³)	AGS	NO _x (µg/m ³)	AGS	NO (µg/m ³)	AGS	O ₃ (µg/m ³)	AGS
Ocak	68,76	21			13,63	0							20,89	0
Şubat	89,78	23	21,38	0	6,40	0							24,02	0
Mart	66,45	21	15,77	0	5,37	0							27,17	0
Nisan	78,28	19	19,53	0	5,56	0	39,29	0	55,51	0			29,15	0
Mayıs	46,91	10	11,16	0	5,32	0	34,92	0	44,79	0	6,59	0	36,41	0
Haziran	51,05	12	14,41	0	6,70	0	48,21	0	66,00	0	17,62	0	33,41	0
Temmuz	42,92	7	13,57	0	5,63	0	84,42	0	113,37	0	28,33	0	34,34	0
Ağustos	38,69	0	17,99	0	5,16	0	43,43	0	57,28	0	13,85	0	32,43	0
Eylül	50,45	6	22,22	0	5,42	0							29,95	0
Ekim	95,13	25			6,09	0							17,29	0
Kasım	122,76	27			7,50	0							13,41	0
Aralık	128,14	23			7,46	0							11,06	0

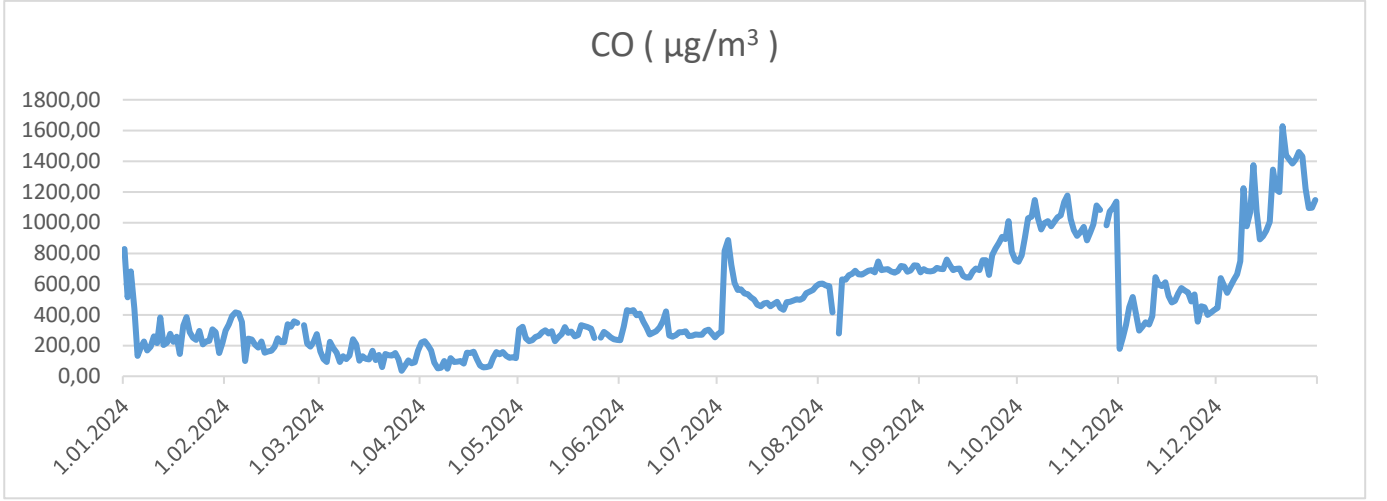
Grafik 8- 2024 yılında Samandağ (Mobil) istasyonu PM10 parametresi günlük ortalama değer grafiği
(havaizleme.gov.tr, 2025)

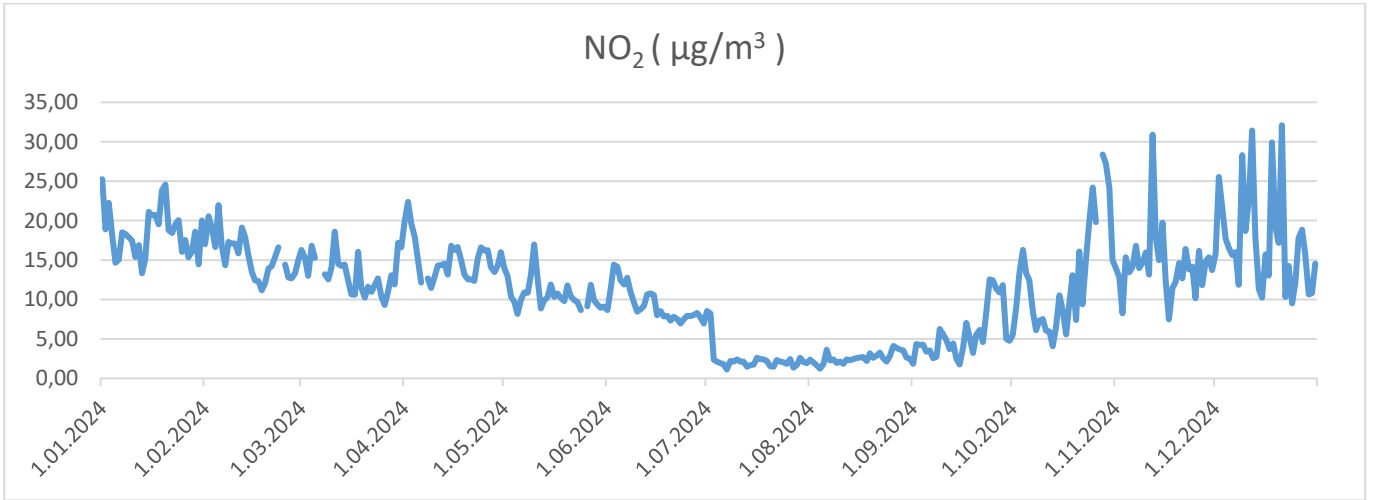
Grafik 9- 2024 yılında Samandağ(Mobil) istasyonu PM_{2,5} parametresi günlük ortalama değer grafiği
(havaizleme.gov.tr, 2025)

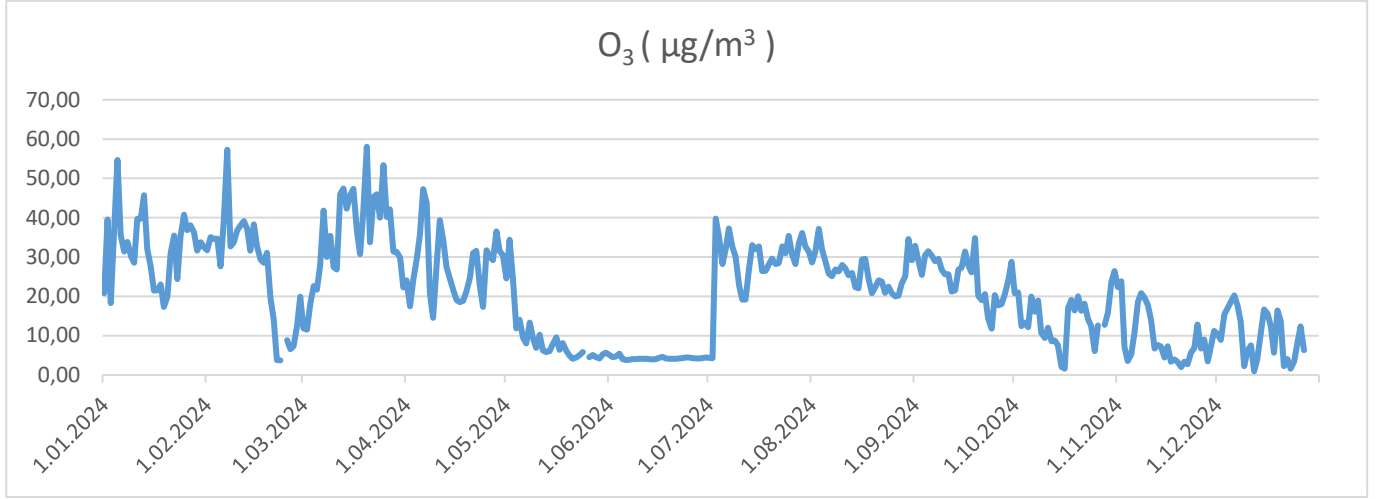
Grafik 10- 2024 yılında Samandağ(Mobil) istasyonu SO₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği
(havaizleme.gov.tr, 2025)

Grafik 11- 2024 yılında Samandağ(Mobil) istasyonu CO parametresi günlük ortalama değer grafiği
(havaizleme.gov.tr, 2025)

Grafik 12- 2024 yılında Samandağ(Mobil) istasyonu NO₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği
(havaizleme.gov.tr, 2025)

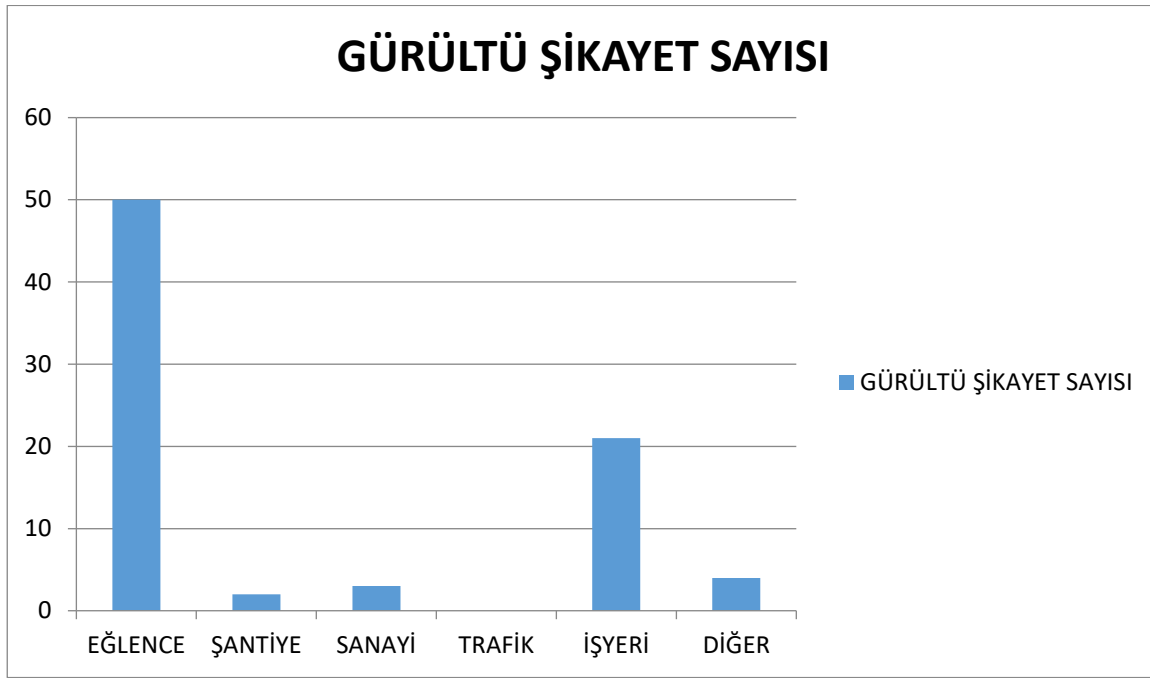
Grafik 13- 2024 yılında Samandağ(Mobil) istasyonu O₃ parametresi günlük ortalama değer grafiği
(havaizleme.gov.tr, 2025)

Çizelge 12- 2024 yılı Samandağ(Mobil) hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ve sınır değerlerin aşıldığı gün sayıları
(havaizleme.gov.tr, 2025)

Samandağ (Mobil)	PM ₁₀ (µg/m³)	AGS	PM _{2.5} (µg/m³)	AGS	SO ₂ (µg/m³)	AGS	CO (µg/m³)	AGS	NO ₂ (µg/m³)	AGS	NO _x (µg/m³)	AGS	NO (µg/m³)	AGS	O ₃ (µg/m³)	AGS
Ocak	33,25	5	25,14	0	21,81	0	289,16	0	18,46	0	20,32	0	1,86	0	32,08	0
Şubat	41,11	5	22,70	0	51,23	0	263,12	0	15,57	0	18,29	0	2,71	0	27,32	0
Mart	34,99	7	12,59	0	99,29	10	128,93	0	13,31	0	17,90	0	4,59	0	35,03	0
Nisan	59,40	16	17,73	0			118,29	0	15,09	0	25,51	0	10,42	0	27,56	0
Mayıs	45,72	8	15,32	0	12,63	0	275,95	0	10,68	0	18,70	0	8,02	0	9,18	0
Haziran	46,65	12	18,56	0	23,23	0	313,11	0	9,36	0	17,34	0	7,98	0	4,26	0
Temmuz	41,67	1	26,05	0	25,89	0	521,93	0	2,43	0	4,50	0	2,08	0	28,65	0
Ağustos	50,51	16	32,14	0			650,48	0	2,60	0	6,81	0	4,13	0	25,89	0
Eylül	68,58	20	37,44	0			738,49	0	5,63	0	10,99	0	5,37	0	24,94	0
Ekim	88,75	28	61,38	0			1003,50	0	12,52	0	21,49	0	8,97	0	14,20	0
Kasım	67,76	21	46,35	0			450,30	0	14,44	0	21,89	0	7,45	0	9,27	0
Aralık	79,43	25	54,67	0			1058,25	0	17,51	0	28,48	0	10,97	0	10,93	0

A.5. Çevresel Gürültü

30 Kasım 2022 tarih ve 32029 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Çevresel Gürültü Kontrol Yönetmeliği çerçevesine Müzik Yayın İzin Belgesini Müdürlüğümüz düzenlemekte olup 2024 yılı içinde Müdürlüğümüzce 33 işletmeye Müzik Yayın İzin Belgesi düzenlenmiştir. "Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Kapsamında denetim ve idari yaptırım kararı verme yetkisinin Çevre Kanununun 12,14,15 (3. Bendi hariç),20,23,24 ve 25 inci maddelerinin 29.11.2016 tarih ve 51148829-622.02-19168 sayılı Bakanlık oluru ile Hatay Büyükşehir Belediye Başkanlığına verilmiştir. Bu yetki ile Antakya, Defne, Arsuz, Samandağ, Yayladağı, Altınözü, Reyhanlı, Belen, Dört Yol, Erzin, Hassa, Kırıkhan, Kumlu, Payas ilçelerinden Dilekçe, CİMER, Alo 181, E-Masa yolu ile gelen şikayetler yeterlilik almış teknik personel tarafından değerlendirilmektedir.

Grafik 14- 2024 yılında gürültü konusunda yapılan şikayetlerin dağılımı
(Hatay Büyükşehir Belediyesi, 2025)

2018 Ocak ayında başlayıp 2018 Aralık sonu itibarıyla tamamlanan Hatay'ın Antakya, Arsuz, Defne, Dört Yol, İskenderun, Samandağ ilçelerimiz için sanayi tesisleri, eğlence yerleri, karayolları, demiryollarından kaynaklanan gürültü kirliliğini belirlemek amacıyla Stratejik Gürültü Haritaları Hatay Büyükşehir Belediyesi, TÜBİTAK-MAM ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ortak çalışmasıyla hazırlanmış olup tekrar revize edilerek Çevresel Gürültü Eylem Planlarının hazırlığıyla ilgili çalışmalara başlanacaktır. İlimizde gürültü bariyerleri ile ilgili herhangi bir çalışma bulunmamaktadır.

A.6. İklim Değişikliği Eylem Planı Çerçevesinde Yapılan Çalışmalar

Ülkemizde, emisyonların tesis seviyesinde takibine yönelik mevzuat çalışmaları 2010 yılında başlamış, Bakanlığımız ve ilgili kurumlar ile kuruluşlar arasında oluşturulan teknik bir çalışma grubu Sera gazı emisyonlarının takibine ilişkin yasal çerçevenin temelleri “Sera Gazı Emisyonlarının Takibi Hakkında Yönetmelik” in 25 Nisan 2012 Tarihli ve 28274 Sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanarak yürürlüğe girmesiyle atılmıştır. Yönetmelik, Doğrulamayı Kuruluşlar için TÜRKAK tarafından yapılması gereken akreditasyon yükümlülüğünü 2017 yılına ertelemek üzere revize edilerek 17 Mayıs 2014 Ülkemizde, emisyonların tesis seviyesinde takibine yönelik mevzuat çalışmaları 2010 yılında başlamış, Bakanlığımız ve ilgili kurumlar ile kuruluşlar arasında oluşturulan teknik bir çalışma grubu Sera gazı emisyonlarının takibine ilişkin yasal çerçevenin temelleri “ Sera Gazı Emisyonlarının Takibi Hakkında Yönetmelik ” in 25 Nisan 2012 Tarihli ve 28274 Sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanarak yürürlüğe girmesiyle atılmıştır. Yönetmelik, Doğrulamayı Kuruluşlar için TÜRKAK tarafından yapılması gereken akreditasyon yükümlülüğünü 2017 yılına ertelemek üzere revize edilerek 17 Mayıs 2014 tarih ve 29003 Sayılı Resmi Gazete’ de tekrar yayımlanmıştır. Yönetmeliğimiz ihtiyaçlar doğrultusunda bir kez daha revize edilmiş, 31 Mayıs 2017 tarihli ve 30082 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanmıştır. Söz konusu yönetmelik, 2003/87/EC sayılı AB Emisyon Ticareti Direktifinin, sera gazı emisyonlarının izlenmesi, raporlanması ve doğrulanması konularını uyumlaştıracak şekilde hazırlanmış olup, AB Çevre Müktesebatına uyum çerçevesinde önemli bir adım atılmıştır. Ulusal mevzuat kapsamında, elektrik, çimento, demir-çelik, rafineri, seramik, kireç, kâğıt ve cam üretimi gibi sektörlerden kaynaklanan ve ulusal sera gazı emisyonlarının yaklaşık yarısını teşkil eden sera gazı emisyonları tesis seviyesinde izlenmektedir. Yönetmelik kapsamında yürütülecek izleme ve raporlama iş ve işlemlerinin detaylandırılmasına yönelik “Sera Gazı Emisyonlarının İzlenmesi ve Raporlanması Hakkında Tebliğ” 22 Temmuz 2014 tarih ve 29068 sayılı Resmi Gazete’ de, tesis bazında hazırlanacak emisyon raporlarının Bakanlığa gönderilmeden önce yetkili bağımsız kuruluşlarca doğrulanması ile ilgili hususlar ve bahse konu doğrulamacıların yetkilendirilmesine ilişkin şartlara yönelik “Sera Gazı Emisyon Raporlarının Doğrulanması ve Doğrulamayı Kuruluşların Yetkilendirilmesi Tebliği” ise 02 Nisan 2015 tarihli ve 29314 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Yönetmelik kapsamındaki tesisler öncelikle sera gazı izleme planlarını hazırlayarak sera gazı emisyonlarının ilk izlenmeye başlanacağı tarihten en az 6 ay önce Bakanlığa onay için göndermekle yükümlüdür. İzleme planı onaylandıktan sonra tesis, sera gazı emisyonlarını bu plan çerçevesinde hertakvim yılı (1 Ocak -31 Aralık)için izlemek ve her yılın 30 Nisan tarihine kadar bir önceki yılın sera gazı emisyon raporunu Bakanlıktan tarafından yetkilendirilmiş doğrulamacı kuruluşlara doğrularak Bakanlığa raporlamakla yükümlüdür. Türkiye Ozon Tabakasının Korunmasına Dair Viyana Sözleşmesi ve Ozon Tabakasını İncelten Maddelere Dair Montreal Protokolü 1991 yılında taraf olmuştur. Montreal Protokolünün Yirmi sekizinci Taraflar Konferansında kabul edilen Kigali Değişikliği, Bakanlığımız tarafından, ilgili iş ve işlemleri yürütmek üzere Dışişleri Bakanlığına iletilmiş olup 29 Mayıs 2019 tarihinde “Yirmi sekizinci Taraflar Toplantısında üzerinde Mutabakata Varılan Montreal Protokolüne Yönelik Değişiklik (Kigali Değişikliği-2016) Dair Kanun Teklifi” TBMM Dış İşleri komisyonunca kabul edilmiştir. Kigali Değişikliğini kabul edebilmek, bu değişikliğin kendi iç mevzuatlarına uyumunu sağlayabilmek adına taraf ülkelerde Montreal Protokolü tarafından fonlanan etkinleştirme faaliyetleri (Enabling Activities) yürütülmektedir. Bu faaliyetler kapsamında ülkemizde önce kamu kurumları ve özel sektör için değişikliğin getirileri konusunda bilgilendirme toplantıları yapılmış ayrıca konuya ilişkin

ilgili sektörlerin katılımı ile çalıştaylar düzenlenmiştir. Bu şekilde ülkemizin Değişiklik getiri ve yükümlülüklerine hazır hale getirilmesi planlanmaktadır.

Bu değişiklik ile 2050 itibariyle 80 milyar ton CO₂ eşdeğeri emisyonun engellenmesi beklenmektedir. Bu şekilde küresel sıcaklık artışını 2°C'nin altında tutulması yönündeki amaca çok belirgin bir katkı sağlanacaktır. Çeşitli tarihlerde kamu kurumları ve özel sektör ile istişare çalıştayları düzenlenmiş ve değişikliğin kabulü ile kurumlara düşen sorumluluklarda yapılması gerekenlere ilişkin yol haritası belirlenmiştir.

Öte yandan günün gelişen şartları ve ülkemizin durumu da göz önüne alınarak değişen şartları karşılamak üzere; Ozon Tabakasını İncelten Maddelere İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 06 Ekim 2020 tarihli ve 31266 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. "Florlu Sera Gazı İçeren Ürün veya Ekipmana Müdahale Eden Gerçek ve Tüzel Kişilerin Belgelendirilmesine İlişkin Tebliğ" 24/09/2020 tarihli ve 31254 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Böylelikle florlu sera gazları ile çalışan teknik personelin bilgi ve birikiminin arttırılması desteklenerek Bakanlığımız mevzuatlarının hükümlerinin uygulanmasında verimin artması hedefine katkı sağlayacaktır. Bunun yanında, Bakanlığımız tarafından yürütülmekte olan "Sera Gazı Ulusal Katkı Hedefinin Gerçekleştirilmesi için Kapasite Geliştirme ve İzleme Projesi" kapsamında ulusal katkı çerçevesinde yer almakta olan enerji, ulaştırma, sanayi, tarım, orman ve atık sektörleri ile ilişkili kamu kurumları, özel kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşlarına yönelik sektörel temelde kapasite geliştirme ve farkındalık faaliyetleri gerçekleştirilmiş, Sera gazı projeksiyonlarına temel teşkil eden veri tabanlarının hazırlanarak alt projeksiyon çalışmaları, Paris Anlaşması'na taraf olan ülkelerin sunmuş oldukları ulusal katkılarda yer alan azaltım ve uyuma yönelik hedef ve politikaların sektör temelinde incelenerek ülkemiz politikalarına yol gösterici değerlendirmeler yapılmasına katkı sağlayacağı beklenilmektedir. Ayrıca Karbon Piyasalarına Hazırlık Ortaklığı (Partnership of Market Readiness-PMR) Dünya Bankası Projesi ile Türkiye de yasal ve kurumsal altyapı analizleri ve diğer ülkelerdeki iyi uygulamalar çerçevesinde taslak bir İklim Değişikliği Kanunu hazırlanmış, taslak emisyon ticaret sistemi mevzuatı, emisyon ticaret sisteminin uygulanabilmesi için kurumsal çerçeve oluşturulmuş, Paris Anlaşması Madde 6 altında Türkiye'nin konumunun belirlenmesi, sera gazı emisyon sınırı ve tahsisat planlarının belirlenmesi çalışmaları yürütülmüştür. İklim Değişikliği 7. Ulusal Bildirimi ve 3. İki Yıllık Raporun Hazırlanmasına Destek Projesi ile Sözleşmenin Ek I Taraf Ülkesi olarak Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (BMİDÇS) kapsamında Türkiye Cumhuriyeti İklim Değişikliği Yedinci Ulusal Bildirimi 26 Aralık 2018 tarihinde; Üçüncü İki Yıllık Raporu 1 Ocak 2018 tarihinde BMİDÇS Sekreteryasına sunulmuştur. Bunun yanında Dördüncü İki Yıllık Rapor hazırlanmış olup, 27 Aralık 2019 tarihinde Sekreteryaya sunulmuştur. Proje kapsamında 2023 – 2030 yılları iklim değişikliği eylem planı ve 2050 iklim değişikliği stratejisi hazırlık çalışmalarına devam edilmektedir. "Düşük Karbon Salımı için Çözümsel Tabanlı Strateji ve Eylem Geliştirilmesi Teknik Yardım Projesi" ile iklim değişikliği ile çözümsel tabanlı mücadele yoluyla küresel çabalara katkı sağlayarak insan kaynaklı sera gazı emisyonlarının azaltılması hedeflenmiş, bu çerçevede; atık, bina, ulaştırma ve tarım sektörlerinde düşük karbonlu büyüme fırsatlarının değerlendirilerek, çevreye duyarlı ekonomik büyümeyi sağlayan yeni iş alanları, Ar-Ge ve yenilikçi yaklaşımların araştırılması, uzun vadede düşük karbonlu kalkınmayı desteklemek için analitik bir temel sağlayarak AB iklim politikası ve mevzuatı ile zaman içerisinde uyum sağlamak amacına haiz Proje, Ağustos 2020 itibariyle başarıyla tamamlanmıştır. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlükleri tarafından elde edilecek bilgilerin kapsamı; Bakanlığımızın Stratejik Planıyla ve Planda belirtilen iklim değişikliği ile ilişkili Üst politika

belgeleriyle uyumlu olma bazında değerlendirilerek; Eksen 1: Çevre başlığı altındaki “Hedef 1.2. Hava Kalitesi ve Gürültü Kontrolü, İklim Değişikliği ve Ozon Tabakasının Korunması” na paralel unsurlar içermelidir. Stratejik Planda yer alan söz konusu hedef kapsamında özellikle; “sera gazı emisyonlarının azaltılması ve iklim değişikliğine uyum ile ilgili ulusal ölçekte plan, proje ve mevzuat çalışmaları devam etmekte olduğu” ifade edilmiştir. Bu doğrultuda iklim değişikliğine uyum, sera gazı azaltımı ve ozon tabakasının korunması bağlamında yürütülen çalışmalar da mevcuttur. Bakanlığımız 2019-2023 Stratejik Planı kapsamında, 30 Büyükşehir Belediyesinde Yerel İklim Değişikliği Eylem Planının (YİDEP) hazırlanabilmesi için mevzuat çalışmaları yapılacağı belirtilmiştir. Bu doğrultuda; yerel yönetimlerce Yerel İklim Değişikliği eylem planlarının hazırlanmasına dönük mevzuat ve Teknik Kılavuz hazırlama çalışmaları başlatılmıştır. Son yıllarda ülkemizde yaşanan iklim ile ilişkili afetlerin sayısı, sıklık ve şiddetindeki artışa koşut olarak bölgesel düzeyde de iklim değişikliğine karşı direncin artırılması amacıyla bölge ve şehir ölçeğinde ele alınması gereken eylem ihtiyaçlarının tespit edilerek çözüm önerilerinin belirlenmesi doğrultusunda Bölgesel İklim Değişikliği Eylem Planlarının hazırlanması çalışmaları da devam etmektedir. Hatay Büyükşehir Belediyesi olarak, iklim değişikliği konusunda yerel yönetimlere düşen görevleri ve belediye olarak çevremize olan sorumluluklarımızı yerine getirmek bilinciyle çalışmalar yapmaktayız. Bu kapsamda Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) finansörlüğünde Daire başkanlığımız tarafından yürütülen "Hatay İli Karbon Ayakizi Envanteri ve İklim Değişikliği Eylem Planı Hazırlanması" projesi 2019 yılında tamamlanmıştır. Proje kapsamında ilimizin mevcut sera gazı envanteri çıkarılmış, yıllar içindeki artış modelleme yöntemiyle hesaplanarak 2030 yılı için belirlenen olası sera gazı miktarından düşüş hedeflenerek, artışın azaltımına yönelik faaliyetler üretilmiştir. İklim değişikliğiyle mücadelede uluslararası kent birliklerine üyelik çalışmalarımız devam etmektedir. Yereldeki iç ve dış paydaşlarımızla iklim değişikliği üzerine yapılacak eylemler üzerine bilgi alışverişi yapılmaktadır ve yapılması gereken faaliyetlerle ilgili temaslarımız devam etmektedir. Aynı zamanda iklim değişikliğinin etkilerini azaltmak ve iklim değişikliğine uyum konusunda araştırma ve proje hazırlama çalışmalarımız devam etmektedir.

A.7. Ulaşım ve Hareketlilik

Çizelge 13- 2023 yılındaki araç sayısı ve egzoz ölçümü yaptıran araç sayısı

(Hatay ÇŞİDİM, 2025)

Egzoz Gazı Emisyon Ölçüm Yetki Belgesi Düzenlenen Firma Sayısı	İldeki Toplam Araç Sayısı	Egzoz Ölçümü Yaptıran Araç Sayısı
41	554.537	324.471

Çizelge 14- Tamamlanan Bisiklet Yolları

(Hatay ÇŞİDİM, 2025)

İli	Güzergâhı	Mesafe (km)
Hatay	Arsuz - Samandağ	26

Çizelge 15- Tamamlanan Yeşil Yürüyüş Yolları

(Hatay ÇŞİDİM, 2024)

İli	Güzergâhı	Mesafe (km)
-	-	-

Çizelge 16- Tamamlanan Çevre Dostu Sokak
(Hatay ÇŞİDİM, 2024)

İli	Güzergâhı	Mesafe (km)
*	-	-

A.8 Sonuç ve Değerlendirme

İlimizin hava kalitesi Hava Kalitesi Ölçüm İstasyonlarının verileri değerlendirildiğinde geçmiş yıllara oranla iyileşmekte olduğu, artan sanayi ve tesislere rağmen ilde doğalgaz kullanım oranının artması, endüstride doğalgaz kullanımı, şehir için trafik düzenlemelere vb. etkenler sayesinde hava kirleticilerinde (özellikle PM10 ve SO2) azalma olduğu saptanmıştır. İlimizin hava kalitesinin artırılması için hazırlanmış olan 2020- 2024 yıllarının kapsayan Temiz Hava Eylem Planı ve Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlanmış olan İklim Değişikliği Eylem Planı doğrultusunda çalışmalar devam etmekte olup, Kurumumuz görev yetki ve sorumluluğu kapsamında ildeki tesislerin denetimleri sürekli olarak yapılmaktadır.

Kaynaklar

havaizleme.gov.tr

Hatay Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü

Hatay Büyükşehir Belediye Başkanlığı

İskenderun Belediye Başkanlığı

B. SU VE SU KAYNAKLARI

B.1. İlin Su Kaynakları ve Potansiyeli

B.1.1. Yüzeysel Sular

B.1.1.1. Akarsular

Türkiye'nin 26 akarsu havzasından biri olan Asi havzası Hatay ili sınırları içerisinde bulunmaktadır. İlde bulunan en önemli akarsu Asi Nehridir. Bunun dışında Afrin Çayı ve Karasu Hatay İlinin önemli akarsularını oluşturmaktadır. Bu akarsuların karakteristikleri aşağıda verilmektedir.

Çizelge 17 –İlin akarsuları
(DSİ, 2024)

AKARSU İSMİ	Toplam Uzunluğu (km)	İl Sınırları İçindeki Uzunluğu (km)	Debisi (m ³ /sn)	Kolu Olduğu Akarsu	Kullanım Amacı
Asi Nehri	Sınırlarımız içinde 97		49	Anakol	Sulama, İçmesuyu Temini, Enerji Üretimi, Taşkın Önleme
Afrin Çayı	160	24	1,13	Asi Nehri	Sulama, Taşkın Önleme
Karasu	130	77	10.2	Asi Nehri	Sulama, Taşkın Önleme

Asi Nehri:

Suriye'den doğan ve Lübnan Dağları'ndan inen akarsularla beslenen Asi Nehri'nin Türkiye sınırları içindeki uzunluğu yaklaşık olarak 97 km dir. Lübnan'ın Elbekaa vadisinden çıkıp Suriye'yi geçtikten sonra Etun yöresinde Türkiye'ye girer. Küçük Asi ile birleşerek Samandağ'ında bir delta oluşturup Akdeniz'e dökülür. Kuzeye doğru 50 km boyunca Suriye ile sınırlarımızı çizdikten sonra, Amik Ovası'ndan yurda girer. Geniş bir yayla Antakya'yı geçer ve güneybatı yönünde ilerleyerek Samandağ'dan Akdeniz'e dökülür. Yolu üzerinde bulunan Amik Ovası bataklıklarla kaplıdır. Bu çevredeki suların kanallarla Asi Nehri'ne bağlanarak, bataklıkların kurutulması işi yıllardır sürdürülmektedir. Ovanın düzlüğü ve kotun elverişsizliği, çalışmaları zorlaştırmaktadır. Asi Nehri taşkın dönemlerinde çok hızlı kabarıp, geniş alanları sular altında bıraktığı için bu adı almıştır. Kimi yıllarda tümüyle kurur.

Asi Nehri'nin yıllık su potansiyeli 1200 hm³/yıl, debisi 49 m³/s dir. Sulama amaçlı kullanıldığından yaz aylarında tamamen kurumaktadır.

Afrin Çayı:

Gaziantep'teki Saf Dağlarından doğar. Suriye topraklarına girer. Reyhanlı ilçesinin kuzeyinde Hatay İl Sınırlarına girer ve kurutulan Amik Gölünün yatağında Karasu ile birleşir. Uzunluğu 160 km; ortalama yıllık debisi: 1,13 m³ /s dir. İl toprakları içindeki uzunluğu 24 km.dir. Davutpaşa köyünden

başlar, Zülflühan köyünde küçük Asi ile birleşir. (Afrin Çayına ait debi değeri Suriye’deki Medanki (17 Nisan) Barajı yapıldıktan sonraki yıllara (2006-2011) ait ortalama değerdir.)

Karasu:

Kahramanmaraş ilindeki Akçadağ ve Kartaldağ eteklerinden doğan Karasu, çeşitli küçük derelerle birleşip Emen Ovasının ortasındaki Karagöl’e (Emen Gölü) dökülür. Uzunluğu 130 km; ortalama yıllık debisi: 10,2 m³ /s dir. İl toprakları içindeki uzunluğu 77 km dir.

Ayrıca Muratpaşa Çayı, Büyükkaraçay, Küçük karaçay, Çokak, Mengüliye, Derseden, Çekmece, Kadınlar, Kavaslı, Tülel, Harim, Kuseyri, Soğuksu, Felit, Favar ve Düver çayları bulunmaktadır.

B.1.1.2. Doğal Göller, Göletler ve Rezervuarlar

Çizelge 18 - Mevcut göl, gölet ve rezervuarlar

(DSİ, 2024)

Gölün/Göletin/ Rezervuarın Adı	Tipi	Göl hacmi, dam ³	Sulama Alanı (net), ha	Kullanım Amacı
Tahtaköprü Barajı	Toprak	755	45240	Sulama
Yarseli Barajı	Toprak	2563	7825	Sulama
Yayladağı Barajı	Kaya	538	738	Sulama + İçme Suyu
Karamanlı Göleti ve Sulaması	Toprak dolgu	360	2000	Sulama
Hassa Demrek Göleti	Homojen d.	1995	276	Sulama
Reyhanlı Barajı	Kil çekirdekli zonlu dolgu	14800	58516	Sulama, Taşkın
Büyük Karaçay Barajı	ÖYBK (ön yüzü beton kaplı) kaya dolgu	2212	4294	Sulama, Taşkın, İçmesuyu, Enerji

Çizelge 19 - Tahtaköprü Barajı Bilgileri

(DSİ, 2024)

Adı	TAHTAKÖPRÜ	
Yeri	Hatay	
Akarsu	Karasu	
Amaç	Sulama	
Gövde Dolgu Tipi	Toprak	
Gövde Hacmi	755 m ³	
Yükseklik (Talvegden)	44,5 m	
Normal Su Kotunda Göl Hacmi	422 hm ³	

Normal Su Kotunda Göl Alanı	37 km ²	Resim 1 - Tahtaköprü Barajı Görseli
Sulama Alanı	45240 ha	

Çizelge 20- Yarseli Barajı Bilgileri

Adı	YARSELİ	
Yeri	Hatay	
Akarsu	Beyazçay	
Amaç	Sulama	
İnşaatın Başlama-Bitiş Yılı	1985 - 1989	
Gövde Dolgu Tipi	Toprak	
Gövde Hacmi	2563 dam3	
Yükseklik (Talvegden)	42 m	
Normal Su Kotunda Göl Hacmi	55 hm3	
Normal Su Kotunda Göl Alanı	4 km2	

Resim 2 - Yarseli Barajı Görseli

Çizelge 21- Yayladağı Barajı Bilgileri

Adı	YAYLADAĞI	
Yeri	Hatay	
Akarsu	Kureysi	
Amaç	Sulama+İçmesuyu	
İnşaatın Başlama-Bitiş Yılı	1983 - 1988	
Gövde Dolgu Tipi	Kaya	
Gövde Hacmi	538 dam3	
Yükseklik (Talvegden)	47 m	
Normal Su Kotunda Göl Hacmi	6 hm3	
Sulama Alanı	738 ha	

Resim 3 - Yayladağı Barajı Görseli

Çizelge 22- Karamanlı Göleti ve Sulaması Bilgileri

Adı	KARAMANLI (Hatay)	
Yeri	Hatay	
Akarsu	Bulanık	
Amaç	Sulama	
İnşaatın Başlama-Bitiş Yılı	- 1985	
Gövde Dolgu Tipi	Toprak Dolgu	
Gövde Hacmi	360 dam3	
Yükseklik (Talvegden)	35 m	
Normal Su Kotunda Göl Hacmi	2000 hm3	
Normal Su Kotunda Göl Alanı	214 km2	

Resim 4 - Karamanlı Göleti ve Sulaması Görseli

Çizelge 23- Hassa Demrek Göleti Bilgileri

Adı	Hassa Demrek Göleti
Göletin Yeri	Göletin Yeri
Akarsuyu	Akarsuyu
Amacı	Amacı
İnşaatın (başlama-bitiş) yılı	İnşaatın (başlama-bitiş) yılı
Gövde dolgu tipi	Gövde dolgu tipi
Depolama hacmi	Depolama hacmi
Aktif Hacim	Aktif Hacim
Ölü Hacim	Ölü Hacim
Yükseklik (talvegden)	Yükseklik (talvegden)
Sulama Alanı	Sulama Alanı
Proje rantabilitesi	Proje rantabilitesi

Çizelge 24- Reyhanlı Barajı Bilgileri

Adı	Reyhanlı
Yeri	Hatay
Akarsu	Afrin
Gövde tipi	Kil çekirdekli zonlu dolgu

Gövde Hacmi (hm ³)	14.8
Kret kotu (m)	118
Talvegden yükseklik (m)	25.8
Normal su kotu (m)	116
maksimum su kotu (m)	116.75
Normal su kotunda depo hcm (hm ³)	480
Baraj aktif hacim (hm ³)	400
Baraj göl alan (km ²)	26

Çizelge 25- Büyük Karaçay Barajı Bilgileri

Adı	Büyük Karaçay
Yeri	Hatay
Akarsu	Büyük Karaçay Deresi
Gövde tipi	ÖYBK (ön yüzü beton kaplı) kaya dolgu)
Gövde Hacmi (hm ³)	2.212
Kret kotu (m)	352
Talvegden yükseklik (m)	102
Normal su kotu (m)	347
maksimum su kotu (m)	351.93
Normal su kotunda depo hcm (hm ³)	57.25
Baraj aktif hacim (hm ³)	53.67
Baraj göl alan (km ²)	1.85

B.1.2. Yeraltı Suları

B.1.2.1. Yeraltı Su Seviyeleri

Yeraltısu rezervi : 309,88 hm³/yıl

Tahsis edilen su miktarı : 264,79 hm³/yıl

Yeraltı sularının tahsis amacına göre değerlendirilmesi aşağıda verilmiştir.

	<u>Kuyu Adedi</u>	<u>Tahsis</u>
İçme Suyu =	371	117,49 hm ³ /yıl
Sanayi Suyu =	292	32,20 hm ³ /yıl
Sulama Suyu =	9680	115,81 hm ³ /yıl
TOPLAM =	10343	265,50 hm ³ /yıl

Çizelge 26 - Hatay İli 167 Sayılı “Yeraltısuları Hakkında Kanun” Esaslarına Göre İlan Edilmiş Olan Yeraltısuyu İşletme Sahaları (DSİ, 2024)

Hatay İli	Emniyetli YAS Rezervi (hm ³ /yıl)
Dört Yol Erzin Ovası	100
Arsuz Ovası(Uluçınar	19
Asi Havzası	-
Fevzipaşa Ovası	6,50
İslahiye Ovası	15
Hassa Ovası	20
Kırıkhan Ovası	22
Amik Ovası Batısı	32
Amik Ovası Doğusu	25
Reyhanlı Kaynakları ve Çevresi	29
İskenderun	19,70
Payas	3,50
Yayladağı	2
Samandağ	4,50
Reyhanlı (Tigem)	8,32
Kumlu (Tigem)	3,36
TOPLAM	309,88

Çizelge 27 - Hatay İli Yeraltısuyu Kullanım Tablosu 2024 (DSİ, 2024)

YERLEŞİM YERİ	TAHSİS EDİLEN SU MİKTARI (m ³ /yıl)	KULLANMA BELGELİ KUYU ADEDİ
Hatay-Asi Havzası	168.643.540	5431
Hatay-İskenderun	24.465.744	935
Hatay-İskenderun – Payas	15.288.133	44
Hatay-Uluçınar (Arsuz)	6.378.836	1031
Hatay-Uluçınar Kooperatifi	6.400.000(1295*5)	34
Hatay-Samandağ	2.555.910	673
Hatay -Dört Yol (Erzin)	14.146.724/Fiili çekim)	388
Hatay-Belen	1.740.826	210
Hatay-Yayladağı	1.971.002	316

Hatay-Altınözü	2.752.472	641
Hatay-Dört Yol – Erzin (İlan edilen saha dışı)	14.004.660	186
Hatay-Reyhanlı (tigem)	3.484.150	133
Hatay-Kumlu (Tigem)	2.021.780	42
Hatay-Defne	942.556	278
TOPLAM	264.796.333	10.342

B.2. Su Kaynaklarının Kalitesi

DSİ tarafından su kalitesi çalışmaları kapsamında yapılan analizleri sonuçları aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Bu tablolarda; Yüzey ve yeraltı sularında belirlenen noktalarda, Amonyum Azotu, Nitrit Azotu ve Nitrat Azotu miktarının aylara göre değişimi görülmektedir.

Çizelge 28 - 2024 Yılı Amonyum Azotu Analiz Sonuçları
(DSİ, 2024)

ULUSLARARASI KODU	NUMUNENİN ALINDIĞI YER.	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim
TUR190135440105233	Osmaniye Organize Sanayi Arkası	-	-	2,372	2,515	<0,05	-	-	-	<0,05	-
TUR190135030105227	İskenderun Uğur Mumcu Cad. Üzeri	-	-	1,903	0,474	<0,05	-	-	-	<0,05	-
TUR190135090105250	Kırıkhan Narlıhopur Köyü	-	-	0,000	<0,05	<0,05	0,152	-	-	0,157	-
TUR190135070105258	Hassa Camuzkışlası Akkulek Köyü Arası	-	-	0,000	<0,05	<0,05	0,391	-	-	<0,05	-
TUR190235010105248	Kırıkhan Balık Gölü	-	-	0,000	<0,05	<0,05	0,119	-	-	<0,05	-
TUR190134990105270	İskenderun Arsuz Yolu Gönençayı Mansap	-	-	<0,05	<0,05	<0,05	-	-	-	-	-
TUR190135050105223	Karasu Çayı Afrin Birleşim Öncesi	-	-	-	-	-	-	-	-	<0,05	-
TUR190135590105267	Afrin Çayı Mansap Karasu Bir. Öncesi	-	-	-	-	-	-	-	-	<0,05	-
TUR190135370105266	Stadyum Yolu Karasu Mansap	-	-	0,000	<0,05	<0,05	1,465	-	-	<0,05	-
TUR190135530105232	Asi Nehri Memba	-	-	0,000	<0,05	<0,05	<0,05	-	-	6,414	-
TUR190235290301834	Büyük Karaçay Barajı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TUR190135300105259	Samandağı Asi Nehri Manp	-	-	<0,05	0,106	-	-	-	-	<0,05	-
TUR190235700300990	Yayladağı Barajı	-	-	-	-	-	-	-	-	<0,05	<0,05

Çizelge 29 - 2024 Yılı Nitrit Azotu Analiz Sonuçları
(DSİ, 2024)

ULUSLARARASI KODU	NUMUNENİN ALINDIĞI YER.	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim
TUR190135440105233	Osmaniye Organize Sanayi Arkası	-	-	0,274	1,575	<0,009	-	-	-	0,242	-
TUR190135030105227	İskenderun Uğur Mumcu Cad. Üzeri	-	-	0,510	1,228	0,475	-	-	-	<0,009	-
TUR190135090105250	Kırıkhan Narlıhopur Köyü	-	-	0,150	<0,009	0,018	<0,009	-	-	0,041	-
TUR190135070105258	Hassa Camuzkışlası Akkulek Köyü Arası	-	-	0,016	0,054	0,026	0,029	-	-	<0,009	-
TUR190235010105248	Kırıkhan Balık Gölü	-	-	0,016	0,017	0,020	<0,009	-	-	0,057	-
TUR190134990105270	İskenderun Arsuz Yolu Gönençayı Mansap	-	-	0,009	<0,009	0,016	-	-	-	-	-
TUR190135050105223	Karasu Çayı Afrin Birleşim Öncesi	-	-	-	-	-	-	-	-	<0,009	-
TUR190135590105267	Afrin Çayı Mansap Karasu Bir. Öncesi	-	-	-	-	-	-	-	-	<0,009	-
TUR190135370105266	Stadyum Yolu Karasu Mansap	-	-	0,149	0,045	0,512	<0,009	-	-	<0,009	-
TUR190135530105232	Asi Nehri Memba	-	-	0,311	0,119	0,173	0,151	-	-	0,665	-
TUR190235290301834	Büyük Karaçay Barajı	-	-	-	-	-	-	-	0,052	-	-
TUR190135300105259	Samandağ Asi Nehri Manp	-	-	0,171	0,412	-	-	-	-	<0,009	-
TUR190235700300990	Yayladağı Barajı	-	-	-	-	-	-	-	<0,009	<0,009	<0,009

B.3. Su Kaynaklarının Kirlilik Durumu

B.3.1. Noktasal kaynaklar

B.3.1.1. Endüstriyel Kaynaklar

Endüstriyel Kaynaklar İskenderun, Dört Yol, Erzin ve Samandağ İlimizde denize kıyısı olan ilçelerimizdir. İskenderun Körfezi'ni kirlüten ana kirleticiler; petrol taşımacılığı için körfeze gelen gemilerin yaptığı kirliliklerdir. Ayrıca Adana ili sınırlarında kurulu bulunan endüstriyel tesis ve yerleşim yerleri de körfezi kirlletmektedir. Ayrıca İskenderun, Dört Yol karayolu üzerinde bulunan tesislerde oluşan arızalar ve kaçak bağlantılardan kaynaklı denize endüstriyel atıksular verilmektedir. Yaklaşık 15 yıldır İskenderun Körfezi'ne yoğun bir petrol taşımacılığı olmakta, tankerlerden yapılan taşımacılık esnasında denize sızmalardan karışan petrol, İskenderun Körfezi'nin kirlenmesine sebep olmaktadır. Petrol taşımacılığı yapan gemiler ise sintine ve balast sularını kıyıda 40-50 mil açıkta deşarj etmekte, deniz hareketleri neticesi kirlilik kıyıya kadar gelmektedir. Samandağ ilçesinde, deniz kirlenmesinin başlıca sebebi Suriye'nin Lazkiye Limanı'nda demirleyen gemilerin katı ve sıvı atıklarını denize deşarj etmeleri neticesinde Samandağ kıyısına kadar gelerek sahili kirlletmektedir. Ayrıca; Asi nehri taşıdığı kirlilikleri Samandağ'dan denize dökerek denizin de kirlenmesine sebep olmaktadır.

B.3.1.2. Evsel Kaynaklar

Evsel atıkların yeraltı sularına karışması, altyapı ve kanalizasyonların yetersizliği, kırsal alanlardaki hizmet eksikliği, arıtma tesislerinin tüm ilçelerde teşkil edilmemiş olması, arıtma tesislerindeki düşük arıtma verimi, mevcut altyapıların tamamının arıtmayla sonlanmaması, site ve turizm alanlarındaki münferit arıtma tesisleri, illegal deşarjlar ve kaçak bağlantılar, tarımsal etkinliklerde kullanılan gübre

ve pestisitlerin çeşitli yollarla yeraltına süzülmesi, deniz kıyılarındaki yeraltı sularının aşırı kullanılmasına bağlı basınç farklılığının oluşmasıyla tuzlu suyun yer altı sularına karışması sonucunda sular kirlenmektedir.

B.3.2. Yayılı Kaynaklar

B.3.2.1. Tarımsal Kaynaklar

İlimizin 275.578 ha tarıma elverişli arazisi mevcut olup bu arazinin 206.553 ha'ı sulamaya elverişlidir. Ancak sulamaya elverişli arazinin 176.515 ha'ı sulanabilmekte, 99.063 ha'ı sulanamamaktadır. Hem kuru hem de sulu tarım yapılmaktadır. Entansif tarımın yapıldığı ilimizde bitki deseni olarak buğday, sanayi bitkileri (pamuk, mısır), sebzeler, zeytinlikler, yağlı tohumlar, narenciye, meyve, tarla sebzeciliği, yem bitkileri ikinci ürün ve ara ziraatı olmak üzere toplam 275.578 hektar ekim alanı bulunmaktadır.

İlimizin 275.578 ha tarıma elverişli arazisi mevcut olup bu arazinin 206.553 ha'ı sulamaya elverişlidir. Ancak sulamaya elverişli arazinin 176.515 ha'ı sulanabilmekte, 99.063 ha'ı sulanamamaktadır. Hem kuru hem de sulu tarım yapılmaktadır. Entansif tarımın yapıldığı ilimizde bitki deseni olarak buğday, sanayi bitkileri (pamuk, mısır), sebzeler, zeytinlikler, yağlı tohumlar, narenciye, meyve, tarla sebzeciliği, yem bitkileri ikinci ürün ve ara ziraatı olmak üzere toplam 275.578 hektar ekim alanı bulunmaktadır.

Pestisitler, bitki hastalıkları, zararlı böcekler ve yabancı otlar gibi tarımsal ürünleri olumsuz yönde etkileyen etmenlere karşı kullanılan kimyasal maddelerdir. Aşırı kullanılan pestisitler toprakta bulunan mikroorganizmalara zarar verir ve toprağın rejenerasyon kapasitesini düşürür. Bu da verimde azalmaya neden olur.

İl Tarım ve Orman Müdürlüğünce gübre konusunda bilgilendirme çalışmaları devam etmekte olup; Kimyevi gübrelerin piyasa denetimleri hakkında 2002/1 sayılı genelge kapsamında tarımsal üretimde kullanılmak üzere üretilen, ithal edilen ve satılan kimyevi gübrelerin piyasa/şikayet denetimi ile gübrelerin üretildiği, satıldığı (gübre bayii) ve depoladığı yerlerin denetimi ile ilgili işlemler yapılmaktadır. Toprak tahlil sonuçlarına göre gübreleme yapmak gerekliliği anlatılmaktadır. Tarım amacı ile kullanılan gübreler azotlu, fosforlu, potasyumlu, mikro elementler olmak üzere 4 grupta toplanmaktadır. Kullanım miktarları toprak tahlillerine göre belirlenmelidir. Dönem dönem toprakta fazla birik meydana gelmektedir. Bu birikim bitki gelişimini olumsuz etkilemektedir. Çiftçiler bu konuda bilgilendirilmektedir.

Kimyevi Gübreler; Amonyum Sülfat (%20,5), Diamonyum Fosfat(DAP) %18-46, Kalsiyum Nitrat, MAP(Mono Amonyum Fosfat), Magnezyum Nitrat, Potasyum Nitrat(13-0-46), Triple Süper Fosfat, Üre (%46N), Kompoze 15-15-15, Kompoze 15-15-15+Zn, Kompoze 20-20-0, Kompoze 20- 20-0+Zn, Kompoze 26 10-20-20, Kompoze 18-24-12+Zn, Kompoze 16.16.16, Kompoze 25-5-10, şeklinde olup, Hatay İli Kimyevi Gübre Tüketimi; 143.981ton/yıl civarındadır.

B.3.2.2. Diğer

İl içerisinde vahşi depolama sahaları bulunmamaktadır.

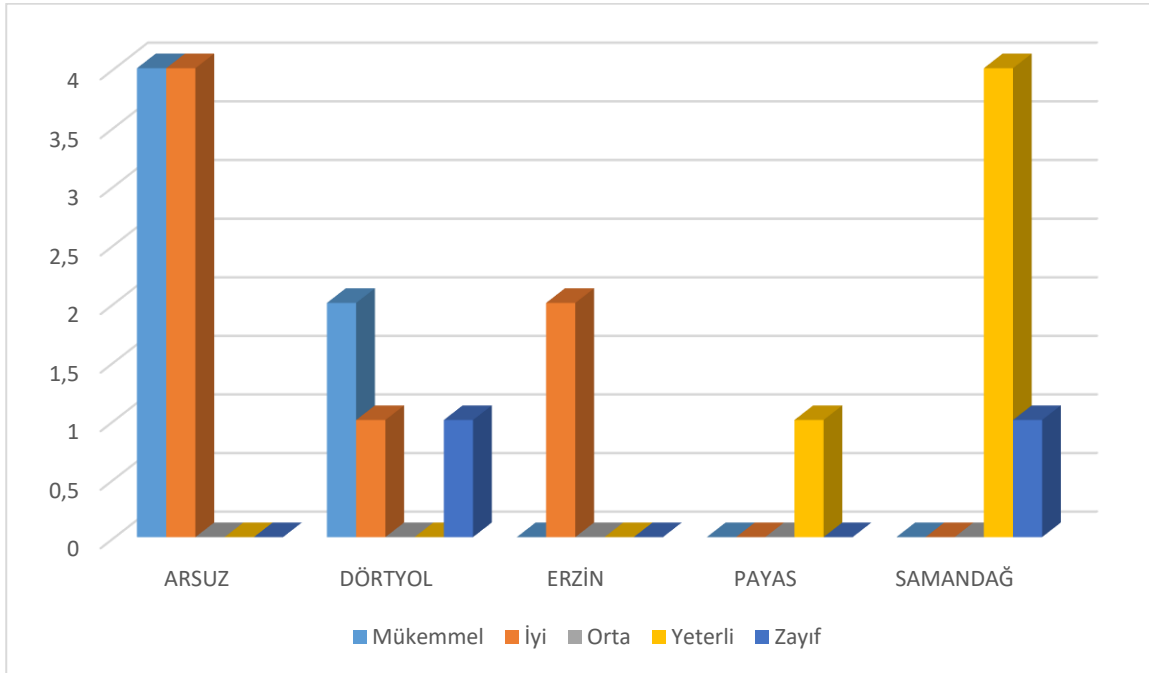
B.4. Denizler

B.4.1. Deniz Kıyı Sularının Kirlilik Durumu

Ulusal deniz izleme programımız ile tüm denizlerimizde meydana gelen kirlilik ve etkileri ile kimyasal ve ekolojik kalite durumunun izlenerek ve insan faaliyetlerinden kaynaklı baskı ve etkiler değerlendirilerek ulusal deniz ve kıyı yönetimi politikalarının ve stratejilerinin belirlenmesi/gözden geçirilmesi ve alınan önlemlerin etkilerinin takibine altlık oluşturulması amaçlanmaktadır. Denizlerde kirlilik ve kalite değerlendirmeleri su yönetimi birimi bazlı üç yılda bir yapılmaktadır. Ekolojik kalite durumu ise 3 Biyolojik Kalite Elemanı (fitoplankton, makro alg ve bentik omurgasızlar) ile diğer destekleyici parametrelerin (besin elementleri; toplam fosfor, nitrat+nitrit, seki disk derinliği) ortak değerlendirmesi yapılarak ortaya konulmaktadır.

B.4.2. Plajların Su Kalitesi ve Mavi Bayrak Durumu

Arsuz'da 8 adet, Samandağ'da 5 adet, Dört Yol'da 4 adet, Erzin'de 2 adet ve Payas'ta 1 adet olmak üzere toplam 20 adet yüzme suyu izleme noktası bulunmaktadır. İlimizde Mavi Bayrak almış plaj bulunmamaktadır.

Grafik 15 – Yıllar itibariyle plajların durumu
(İl Sağlık Müdürlüğü, 2025)

B.4.3. Acil Müdahale Planları

“Deniz Çevresinin Petrol ve Diğer Zararlı Maddelerle Kirlenmesinde Acil Durumlarda Müdahale ve Zararların Tazmini Esaslarına Dair Kanunun Uygulama Yönetmeliğinin 21, 23, 24, 25 ve 57 nci maddelerine istinaden hazırlanan 2/12/2014 tarih ve 29203 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Deniz Çevresinin Petrol ve Diğer Zararlı Maddelerle Kirlenmesine İlişkin Risk Değerlendirmesi ve Acil Müdahale Planlarının Hazırlayacak Kurum ve Kuruluşların Asgari Özelliklerine Dair Tebliğ” kapsamında yapılan çalışmalara değinilmelidir.

Çizelge 30 – 2024 yılı itibariyle acil müdahale planı hazırlaması gereken ve onaylı plana sahip kıyı tesisi sayısı

(Hatay ÇŞİDİM, 2025)

Şehir	Acil Müdahale Planı Hazırlaması Gereken Kıyı Tesis Adedi	Onaylı Plana Sahip Kıyı Tesis Adedi
Hatay	20	20

B.4.4. Atık Kabul Tesisleri ve Atık Alma Gemileri

Hatay İlinde, 11 adet atık kabul tesisi bulunmaktadır. Bahse konu atık kabul tesisleri sintine suyu slaç, slop atıklarını almaktadırlar.

B.4.5. Denizdeki Balık Çiftlikleri

Çizelge 31 - Hatay İli Denizlerde Bulunan Balık Çiftlikleri

(Hatay ÇŞİDİM, 2025)

Sıra	İl	İlçe	Firma	Yetiştiricilik Alan Mevkii	Üretim Çeşidi	Proje Kapasitesi (ton/yıl)	Yetiştirilen Tür
1	HATAY	ARSUZ	Mazman Kültür ve Den. Bal. Soğuk Hav. İşl. Tur. Ve San. Tic. Ltd.Şti.	Pirinçlik mah açıkları	Off-Shore Ağ kafes	3.000	Çipura-Levrek
2	HATAY	ARSUZ	Sürsan Su Ürünleri San. ve Tic. A.Ş.	Büyükdere mah. Açıkları	Off-Shore Ağ kafes	3.000	Çipura-Levrek
3	HATAY	ARSUZ	Defne Su Ürünleri Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi	Pirinçlik mah açıkları	Off-Shore Ağ kafes		Çipura, karagöz, kefal vb.

B.4.6. Deniz Çöpleri

Hatay Büyükşehir Belediyesi Çevre Koruma ve Kontrol Dairesi Başkanlığı tarafından ilimiz sınırlarında denize kıyısı olan 7 ilçemizde (Arsuz, Dört Yol, Erzin, İskenderun, Payas, Samandağ ve Yayladağı) Deniz ve Sahil Temizliği çalışmalarını yürütülmektedir.

Deniz temizliğinde 2 adet konveyör bantlı deniz temizleme teknesi kullanılmaktadır. 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen Kahramanmaraş Merkezli deprem felaketi nedeniyle Hatay ilimiz çok büyük hasar almıştır. Bu bağlamda, 2024 yılında deniz yüzeyi temizliği için tekne kiralama ihalesi yapılmamış olup, deniz yüzeyinden atık toplanamamıştır.

Kıyı ve sahil temizlik çalışmaları kapsamında; 2 adet sıkıştırırmalı çöp kamyonu, 2 adet traktör, 2 adet kum eleme makinesi ve personel ile temizlik çalışmaları yürütülmüştür. Kıyı ve sahil temizlik çalışmalarımızda 2024 yılında toplam 1443 ton atık toplanarak bertaraf edilmiştir.

B.5. Sektörel Su Kullanımları ve Yapılan Su Tahsisleri

B.5.1. İçme ve Kullanma Suyu

Hatay il sınırları dâhilinde içme ve kullanma suyu temin edilen, mevcut durumda işletmede olan Harbiye Kaynakları ve YAS Kuyularından Hatay İline toplam 23,01 hm³/yıl içme suyu verilmektedir. Aynı şekilde mevcut durumda işletmede olan Yayladağı Barajından ise 1,42 hm³/yıl su iletilmektedir. Büyük Karaçay Barajından Hatay İl Merkezine 23,11 hm³ /yıl içme suyu verilmektedir. Cevdetiye Regülatöründen İskenderun İlçesine 47 hm³/yıl içme suyu verilmektedir. Samandağ İlçesine de 12,21 hm³ /yıl içme ve kullanma suyu verilecektir. Ayrıca, TOKİ Deprem Konutlarına açılan kuyulardan toplam 11,00 hm³ /yıl içme ve kullanma suyu temin edilmiştir.

B.5.1.1 Yüzeysel su kaynaklarından kullanılan su miktarı ve içme suyu arıtım tesisi mevcudiyeti

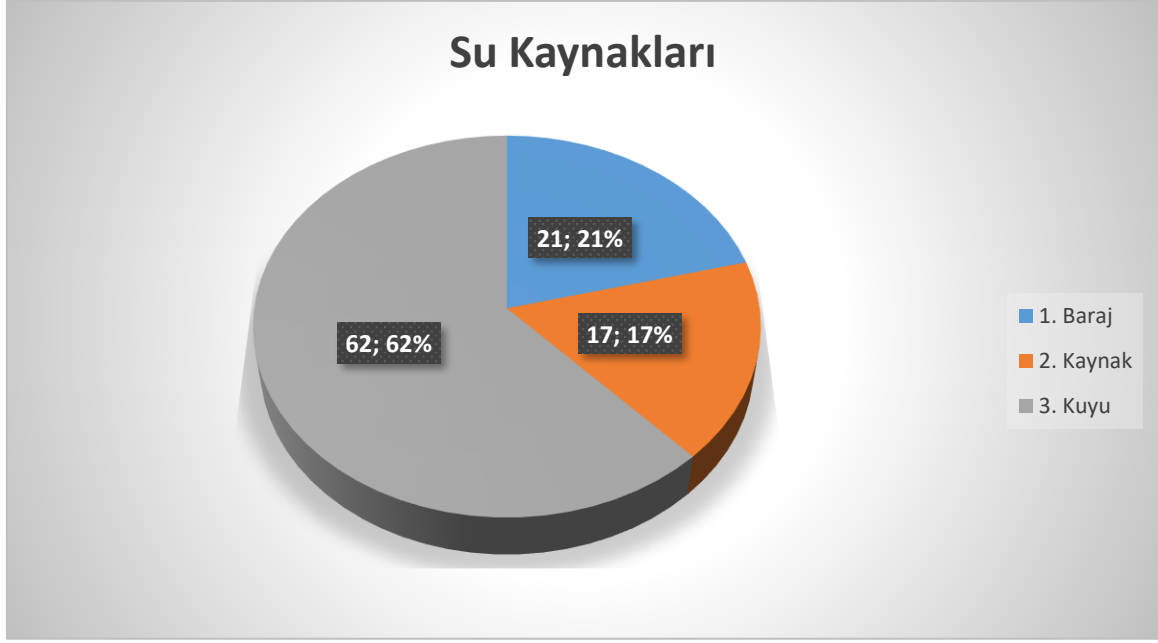
Hatay il sınırları dâhilinde içme ve kullanma suyu temin edilen, mevcut durumda işletmede olan Harbiye Kaynakları ve YAS Kuyularından Hatay İline toplam 23,01 hm³/yıl içme suyu verilmektedir. Aynı şekilde mevcut durumda işletmede olan Yayladağı Barajından ise 1,42 hm³/yıl su iletilmektedir. Cevdetiye Regülatöründen İskenderun İlçesine 47 hm³/yıl içme suyu verilmektedir. Büyük Karaçay Barajından 23,11 hm³ Hatay İl Merkezine içme suyu verilmekte olup, Samandağ İlçesine de 12,21 hm³/yıl içme ve kullanma suyu temin edilecektir. TOKİ Deprem Konutlarına açılan kuyulardan toplam 11,00 hm³ /yıl içme ve kullanma suyu temin edilmiştir. Planlama ve proje aşamasında olan içme suyu projeleri aşağıda tablo halinde verilmiştir.

Çizelge 32 - Planlama ve proje aşamasında olan içmesuyu projeleri
(DSİ, 2024)

İÇME VE KULLANMA SUYU		
İşletmede olan	35,32	hm ³ /yıl
1 –Büyük Karaçay Barajı İçmesuyu	38,57	hm ³ /yıl
2- Harbiye Kaynakları ve YAS Kuyuları	1,42	hm ³ /yıl
3- Yayladağı Barajı İçmesuyu	47,00	hm ³ /yıl
TOPLAM	86,99	hm³/yıl
İl toplamı		

İlde kentsel su temini için kullanılan içme suyu kaynaklarından yılda toplamda 117,206,108 m³/yıl su temin edilmekte olup bunun 24,697,085 m³/yılı barajdan, 20,000,961 m³/yılı yüzeysel su kaynaklarından, 72,408,062 m³/yılı yeraltı su kaynaklarından temin edilmektedir. İlçelere göre dağılımı aşağıda ki tabloda ki gibidir. Toplam suyun barajdan tedarik edilen 24,697,085 m³/yılı artırılmakta olup bunun dışında ki kaynaklarda arıtma işlemi uygulanmamaktadır. Temin edilen su içme kullanma suyu olarak kullanılmakta olup kurumumuz tarafından tarımsal sulama amaçlı su temini sağlanmamaktadır. (Hatay Büyükşehir Belediyesi-Hatsu-2024)

İÇME VE KULLANMA SUYU		
TOPLAM		
İnşa halinde olan		
Büyük Karaçay Barajı İçmesuyu (Samandağ)		
Planlama	12,21	hm ³ /yıl
TOPLAM	12,21	hm³/yıl
İşletmede olan		
1- Harbiye Kaynakları ve YAS Kuyuları	23,01	hm ³ /yıl
2- Yayladağı Barajı İçmesuyu	1,42	hm ³ /yıl
3- İskenderun Cevdetiye Reg.	47,00	hm ³ /yıl
4- Büyük Karaçay Barajı İçmesuyu (İl Merkezi)	23,11	hm ³ /yıl
5- TOKİ Deprem Konutları Kuyuları	11,00	hm ³ /yıl
TOPLAM	105,54	hm³/yıl
İl toplamı	117,75	hm³/yıl

Grafik 16 – 2024 yılı belediyeler tarafından içme ve kullanma suyu şebekesi ile dağıtılmak üzere temin edilen su miktarının kaynaklara göre dağılımı

İlde kentsel su temini için kullanılan içme suyu kaynaklarından yılda toplamda 117,206,108 m³ /yıl su temin edilmekte olup bunun 72,408,062 m³ /yıl ı yeraltı su kaynaklarından temin edilmektedir. Yeraltı su kaynaklarından temin edilen suda herhangi bir arıtma işlemi uygulanmamaktadır. Temin edilen su içme kullanma suyu olarak kullanılmakta olup kurumumuz tarafından tarımsal sulama amaçlı su temini sağlanmamaktadır. (HATSU-2024)

B.5.1.2. Yeraltı su kaynaklarından temin edilen su miktarı ve içme suyu arıtım tesisi mevcudiyeti

B.1.1.2. Doğal Göller, Göletler ve Rezervuarlar ve B.5.1.1 Yüzeysel su kaynaklarından kullanılan su miktarı ve içme suyu arıtım tesisi mevcudiyeti başlıkları altında verilmiştir.

B.5.1.3. İçme Suyu temin edilen kaynağın adı, mevcut durumu, potansiyeli vb.

İlde kentsel su temini için kullanılan içme suyu kaynaklarından yılda toplamda 117.206.108 m³/yıl su temin edilmekte olup bunun 24.697.085 m³/yılı barajdan, 20.000.961 m³/yılı yüzeysel su kaynaklarından, 72.408.062 m³/yılı yeraltı su kaynaklarından temin edilmektedir.

Çizelge 33 - 2023 yılı belediyeler tarafından içme ve kullanma suyu şebekesi ile dağıtılmak üzere temin edilen su miktarının kaynaklara göre dağılımı (HATSU-2023)

İÇMESUYU TEMİN EDİLEN SU KAYNAĞININ ADI	KAYNAKTÜRÜ	2023 YILI SU ÜRETİM MİKTARLARI (m ³ /yıl)
SAMANDAĞ KARAÇAY BARAJI	Baraj	24,093,927
YAYLADAĞI GÜZELYURT BARAJI	Baraj	603,158

ANTAKYA SOĞUKSU KAYNAĞI	Kaynak	1,178,076
DÖRTYOL BEŞİKGÖL KAYNAĞI	Kaynak	3,590,713
ERZİN KAYNAKLARI	Kaynak	703,685
HARBIYE KAYNAĞI	Kaynak	6,908,618
HASSA PINARBAŞI KAYNAĞI	Kaynak	804,214
KIRIKHAN DELİBEKİRLİ KAYNAĞI	Kaynak	939,826
MUHTELİF YERLERDEN TEMİN EDİLEN SU KAYNAKLARI	Kaynak	3,289,135
SAMANDAĞ AKÇAY DERESİ	Kaynak	0
SAMANDAĞ HİDİRBEY	Kaynak	1,341,933
SAMANDAĞ MIZRAKLI SU KAYNAĞI	Kaynak	36,860
YAYLADAĞI ASLANYAZI SU KAYNAĞI	Kaynak	234,564
İSKENDERUN DEĞİRMENDERE+KALEDİBİ+SU ÇIKAĞI KAYNAĞI (YAKLAŞIK HERBİRİ 1/3)	Kaynak	973,337
ANTAKYA MEZBAHA SU KUYULARI	Kuyu	3,019,181
ANTAKYA ODABAŞI KUYULARI	Kuyu	1,048,769
DÖRTYOL MUHTELİF KUYULARI	Kuyu	3,305,210
KUMLU MUHTELİF KUYULARI	Kuyu	2,892,057
KÖY MAHALLE KUYULARI	Kuyu	21,971,266
PAYAS MUHTELİF KUYULARI	Kuyu	4,004,389
REYHANLI MUHTELİF KUYULARI	Kuyu	14,161,665
SAMANDAĞ MUHTELİF KUYULARI	Kuyu	858,085
SERİNYOL SONDAJ KUYULARI	Kuyu	5,455,905
YAYLADAĞI SEBENOBA SONDAJ KUYUSU	Kuyu	23,837
İSKENDERUN MUHTELİF KUYULARI	Kuyu	15,767,698
TOPLAM		117,206,108

B.5.2. Sulama

Çizelge 34 - 2024 yılı içerisinde DSİ 6. Bölge Müdürlüğü tarafından Sulama Projeleri için tahsis edilen su miktarları.
(DSİ, 2024)

İl	Birlik Adı	Sulama Adı	Net Sulama Alanı (ha)	Şebekeye Alınan Su (hm ³)
Hatay	Yarseli Sulama Birliği	Yarseli	6800	28,9
		Samandağ	1391	3,27
		Karamanlı	200	1,76
		Yayladağı	628	3,6
	Kırıkhan Sulama Birliği	Kırıkhan	7288	68
		Hassa	3400	21,16
		Demrek	248	2,48
	Ceyhan Sol Sahil Sulama Birliği	Erzin-Dört Yol	5000	30,17

Çizelge 35 - DSİ 6. Bölge Müdürlüğü tarafından Hatay İlinde içme ve kullanma suyu amaçlı tahsis edilen su miktarları (DSİ, 2024)

Tahsis Sahibi	Tahsis Amacı	İlçesi	Köyü	Su Kaynağı Adı	Su Kaynağı Türü	Tahsis Edilen Su Miktarı (l/s)	Tahsis Edilen Yıllık Toplam Su Miktarı (hm ³)
HATSU (İSKENDERUN BEKBELE MAHALLESİ) İÇMESUYU TALEBİ	İçme ve Kullanma Suyu	İskenderun		BEKBELE	Kaynak	30,6	0,966
HATSU (ANTAKYA-UZUNALIÇ MAHALLESİ) İÇMESUYU TALEBİ	İçme ve Kullanma Suyu	Belen	Uzunaliç	Uzunaliç	Kaynak	3	0,095
HATSU (ANTAKYA-AÇIKDERE VE MANSURLU MAHALLELERİ,	İçme ve Kullanma Suyu	Merkez	Açıkdere ve Mansurlu	Ilıca	Kaynak	26	0,82
HATSU (HASSA-ARPALIÜŞAĞI MAHALLESİ) İÇMESUYU	İçme ve Kullanma Suyu	Hassa	Arpalıuşağı	Bölüksu	Kaynak	5,7	0,18
HATSU (YAYLADAĞI-ARSLANYAZI, ÇAMALTI, KURTULUŞ MAHALLESİ)	İçme ve Kullanma Suyu	Yayladağı	Arsıanyazı	Arsıanyazı Kaynağı	Kaynak	20	0,631
HATSU (KIRIKHAN-KURTLUSARIMAZI MAHALLESİ) İÇMESUYU	İçme ve Kullanma Suyu	Kırıkhan	Kurtlusarımazı	Kıcı Kaynağı	Kaynak	1,3	0,041
HATSU (KIRIKHAN-DELIBEKİRLİ, BARBAROS, KURTULUŞ, FATİH, 408 EVLER MAHALLESİ)	İçme ve Kullanma Suyu	İskenderun		Üngüzlü (43 l/s), Mahmutungözü (20,1 l/s) ve Kozanoğlu (12,0 l/s) Kaynakları	Kaynak	75,1	2,37
HARBIYE BELEDİYESİ İÇMESUYU	İçme ve Kullanma Suyu	Merkez	Harbiye Beldesi	Harbiye Kaynakları	Kaynak	108,74	3,432
UZUNBAĞ MAHALLESİ	İçme ve Kullanma Suyu	Samandağ	Uzunbağ	Büyük Karaçay	Biriktirmeli Su	13,31	0,206
TURUNÇLU MAHALLESİ	İçme ve Kullanma Suyu	Samandağ	Turunçlu	Büyük Karaçay	Biriktirmeli Su	13,63	0,211
TOYGARLI MAHALLESİ	İçme ve Kullanma Suyu	Samandağ	Toygarlı	Büyük Karaçay	Biriktirmeli Su	9,19	0,142
TAVLA MAHALLESİ	İçme ve Kullanma Suyu	Samandağ	Tavla	Büyük Karaçay	Biriktirmeli Su	15,22	0,236
ANTAKYA MERKEZ	İçme ve Kullanma Suyu	Samandağ		Büyük Karaçay	Biriktirmeli Su	1117,78	35,274
KUŞALANI MAHALLESİ	İçme ve Kullanma Suyu	Samandağ	Kuşalanı	Büyük Karaçay	Biriktirmeli Su	27,9	0,433
ÇEKMECE MAHALLESİ	İçme ve Kullanma Suyu	Samandağ	Çekmece	Büyük Karaçay	Biriktirmeli Su	90,05	1,4
YAYLICA MAHALLESİ	İçme ve Kullanma Suyu	Samandağ	Yaylıca	Büyük Karaçay	Biriktirmeli Su	13,31	0,206

TOMRUKSUYU MAHALLESİ	İçme ve Kullanma Suyu	Samandağ	Tomruksuyu	Büyük Karaçay	Biriktirmeli Su	13,31	0,206
GÜMÜŞGÖZE MAHALLESİ	İçme ve Kullanma Suyu	Samandağ	Gümüşgöze	Büyük Karaçay	Biriktirmeli Su	18,7	0,59
AKNEHİR MAHALLESİ	İçme ve Kullanma Suyu	Samandağ	Aknehir	Büyük Karaçay	Biriktirmeli Su	13	0,202
KOYUNOĞLU MAHALLESİ	İçme ve Kullanma Suyu	Samandağ	Koyunoğlu	Büyük Karaçay	Biriktirmeli Su	19,66	0,305
DEĞİRMENBAŞI MAHALLESİ	İçme ve Kullanma Suyu	Samandağ	Değirmenbaşı	Büyük Karaçay	Biriktirmeli Su	13	0,202
SAMANDAĞ MERKEZ	İçme ve Kullanma Suyu	Samandağ		Büyük Karaçay	Biriktirmeli Su	206,115	6,504
HARBİYE MAHALLESİ	İçme ve Kullanma Suyu	Samandağ	Harbiye	Büyük Karaçay	Biriktirmeli Su	108,44	1,686
SUTAŞI MAHALLESİ	İçme ve Kullanma Suyu	Samandağ	Sutaşı	Büyük Karaçay	Biriktirmeli Su	19,66	0,305
SUBAŞI MAHALLESİ	İçme ve Kullanma Suyu	Samandağ	Subaşı	Büyük Karaçay	Biriktirmeli Su	24,73	0,384
MIZRAKLI MAHALLESİ	İçme ve Kullanma Suyu	Samandağ	Mızraklı	Büyük Karaçay	Biriktirmeli Su	22,514	0,35
TEKEBAŞI BELEDİYESİ	İçme ve Kullanma Suyu	Samandağ	Meydan	Kaynak Suyu	Kaynak	50	1,5552
HASSA BELEDİYESİ İÇME SUYU TALEBİ	İçme ve Kullanma Suyu	Hassa	Tiyek	Pınarbaşı	Kaynak	28	0,884
HATAY MERKEZ İÇMESUYU	İçme ve Kullanma Suyu	Merkez		Harbiye Kaynakları	Kaynak	565	17,818
TAVLA BELEDİYESİ	İçme ve Kullanma Suyu	Samandağ		Çağlayan	Kaynak	2	0,062208
DEĞİRMENDERE GRUP İÇME SUYU BİRLİĞİ	İçme ve Kullanma Suyu	İskenderun	Değirmendere	Ağpınar (Körpınar)	Yüzey Suyu	100	3,1104
BELEN BELEDİYESİ	İçme ve Kullanma Suyu	Belen		Başpınar, Uruma Bakan, Hatçenin Gözü	Kaynak	24	0,746496
BELEN BELEDİYESİ	İçme ve Kullanma Suyu	Belen	Çakallı	Derindere	Kaynak	8	0,252
DÖRTYOL-KARAKESE BELEDİYESİ	İçme ve Kullanma Suyu	Dört Yol		Ballıöz, Sulumağra, Yedigözü, Fındıklıgeçit ve Paşanısuyu Kaynakları	Kaynak	26	0,808704

SÖĞÜT BELEDİYESİ	İçme ve Kullanma Suyu	Hassa		Kartal Pınarı, Softalı ve Yapraklı Kaynakları	Kaynak	16	0,497664
DÖRTYOL BELEDİYESİ İÇMESUYU TALEBİ	İçme ve Kullanma Suyu	Dört Yol	Kışlalar	Kovukçınar	Kaynak	10	0,316
DÖRTYOL-KARAKESE BELEDİYESİ	İçme ve Kullanma Suyu	Dört Yol		Çınar Suyu ve Soğuk Dere	Yüzey Suyu	7	0,217728
AKBEZ BELEDİYESİ	İçme ve Kullanma Suyu	Hassa	Gazeluşağı	Büyükkaya	Kaynak	3	0,093312
ÇÖKEK YAYLASI	İçme ve Kullanma Suyu	Dört Yol	Çökek Yaylası	Sarısu	Kaynak	4	0,124416
YAYLADAĞ, YEDİTEPE VE KARAKÖSE BELEDİYELERİ	İçme ve Kullanma Suyu	Yayladağı	Yeditepe ve Karaköse Bel.	Yayladağı Barajı	Biriktirmeli Su	45	1,42
HATAY İLINE BAĞLI 12 BELDE	İçme ve Kullanma Suyu	Samandağ		Büyük Karaçay	Biriktirmeli Su	150	4,6656
MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ	İçme ve Kullanma Suyu	İskenderun		Akçay	Yüzey Suyu	50	1,5552
SAMANDAĞ BELEDİYESİ	İçme ve Kullanma Suyu	İskenderun		Akçay	Yüzey Suyu	200	6,2208
ANTAKYA MERKEZ İLE SAMANDAĞ ARASINDAKİ BELEDİYELER	İçme ve Kullanma Suyu	Samandağ		Büyük Karaçay Barajı	Biriktirmeli Su	530	16,726
KIRIKHAN BELEDİYESİ İÇMESUYU TALEBİ	İçme ve Kullanma Suyu	Hassa		Pınarbaşı	Kaynak	400	12,623
HATSU(ANTAKYA-KARLISU MAHALLESİ İÇMESUYU TAHSİSİ)	İçme ve Kullanma Suyu	Merkez	KARLISU MAHALLESİ	ÇAYINBOĞAZI	Kaynak	25	0,789
HATSU SAMANDAĞ BÜYÜKOBA MAHALLESİ	İçme ve Kullanma Suyu	Samandağ		Ayığelen	Kaynak	1,97	0,062

B.5.2.1. Salma sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı

Sulama yapılan tarım arazilerinin yaklaşık %75'inde salma sulama yapılmaktadır. Sebze, Pamuk ve 2. Ürün ekilişlerinde kullanılmaktadır. (Tarım Orman İl Md.-2023)

Çizelge 36 - Damla, yağmurlama veya basınçlı sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı.

	Sulama Durumu	Alan (Ha)
Sulanan Arazi Miktarı (ha)		176.515
Sulanmayan Arazi Miktarı (ha)		99.063
TOPLAM		275.578

	Devlet Yatırımlı Sulamalar	Alan (Ha)
Sulama Birlikleri		25.894
Mülga İl Özel İdare (Sulama Kooperatifi ve Muhtarlık)		31.302
TOPLAM		57.196

	Halk Sulamaları	Alan (Ha)
Kuyulardan sulanan arazi		80.000
Nehir, dere ve çaylardan sulanan		39.319
TOPLAM		119.319

	Hatay İli Tarımsal Sulama	Alan (Ha)
Basınçlı Sulama Yöntemleri ile Sulanan Arazi Varlığı		44.610
Yüzey Sulama Yöntemleri ile Sulanan Arazi Varlığı		131.905
TOPLAM		176.515

İlimizde başlıca **Dörtyol, Erzin, Samandağ, Reyhanlı, Arsuz, Kırıkhan ve Kumlu** İlçelerimizde yoğun olarak basınçlı sulama sistemleri kullanılarak tarımsal üretim yapılmaktadır.

İlimizde Basınçlı Sulama Sistemleri ile Narenciye üretiminde 20.400 ha alanda, Sebze üretiminde 9.167 ha alanda, Pamuk üretiminde 8.245 ha alanda, mısır, zeytin ve yem bitkileri gibi ürünlerde ise 6.798 ha alanda üretim yapılmaktadır.

Çizelge 37 - 2023 yılı içerisinde DSİ 6. Bölge Müdürlüğü tarafından Sulama Projeleri için tahsis edilen su miktarları.

İl	Birlik Adı	Sulama Adı	Net Sulama Alanı (ha)	Şebekeye Alınan Su (hm ³)
Hatay	Yarseli Sulama Birliği	Yarseli	6,800	25.768
		Samandağ	1,575	2.675
		Karamanlı	200	1.663
		Yayladağı	628	2.355
	Kırıkhan Sulama Birliği	Kırıkhan	7,288	50.384
		Hassa	3,400	18.121
		Demrek	248	2.63
	Ceyhan Sol Sahil Sulama Birliği	Erzin-Dörtyol	5,000	25.74

Çizelge 38 - DSİ 6. Bölge Müdürlüğü tarafından Hatay İlinde içme ve kullanma suyu amaçlı tahsis edilen su miktarları
(DSİ, 2024)

Tahsis Su Kullanım Sahibi	Tahsis Amacı	İlçesi	Su Kaynağı Adı	Su Kaynağı Türü	Tahsis Edilen Su Miktarı (l/s)	Tahsis Edilen Yıllık Toplam Su Miktarı (hm³)
Dört Yol-Kuzuculu,Yeniyurt, Yeşilköy, Altınçağ Kasabaları	İçme ve Kullanma Suyu	Dört Yol	Böğülen	Kaynak	130	4.100
Antakya-Merkez-Samandağ Arasındaki Belediyeler	İçme ve Kullanma Suyu		Karaçay	Baraj	530	16.714
Samandağ Belediyesi	İçme ve Kullanma Suyu	Samandağ	Akçay	Dere	200	6.307
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi	İçme ve Kullanma Suyu		Akçay	Dere	50	1.577
Hatay-Yayladağı,Yeditepe ve Karaköse Belediyeleri	İçme ve Kullanma Suyu	Yayladağı	Yayladağı Barajı	Baraj	45	1.419
Dört Yol-Çökek Yaylası	İçme ve Kullanma Suyu	Dört Yol	Sarısü	Kaynak	4	0.126
Dört Yol Belediyesi	İçme ve Kullanma Suyu	Dört Yol	Kovukçınar	Kaynak	10	1.104
Hatay İline Bağlı 12 Belde	İçme ve Kullanma Suyu		Büyük Karaçay	Baraj	150	4.730
Hassa-Akbez Belediyesi	İçme ve Kullanma Suyu		Büyükkaya	Kaynak	3	0.095

Hassa-Söğüt Belediyesi	İçme ve Kullanma Suyu	Hassa	Kartal Pınarı, Softalı ve Yapraklı Kaynakları	Pınar ve Kaynak	16	0.505
Hatay-Karakese Belediyesi	İçme ve Kullanma Suyu	Dört Yol	Ballıöz, Sulumağra, Yedigöz, Fındıklı geçit ve Paşanın suyu Kaynakları	Kaynak	26	0.820
Hatay-Karakese Belediyesi	İçme ve Kullanma Suyu	Dört Yol	Çınar Suyu ve Soğuk Dere	Dere	7	0.221
Belen Belediyesi	İçme ve Kullanma Suyu	Belen	Başpınar, Uruma Bakan, Hatçenin Gözü	Kaynak	24	0.757
Belen Belediyesi	İçme ve Kullanma Suyu	Belen	Derindere	Kaynak	8	0.252
İskenderun-Değirmendere Grup İçmesuyu Birliği	İçme ve Kullanma Suyu	İskenderun	Ağpınar (Körpınar)	Pınar	100	3.154
Hassa Belediyesi'nin İçmesuyu Talebi	İçme ve Kullanma Suyu	Hassa	Pınarbaşı	Kaynak	28	0.883
Hatay-Tavla Belediyesi	İçme ve Kullanma Suyu		Çağlayan	Kaynak	2	0.063
Hatay-Harbiye Belediyesi	İçme ve Kullanma Suyu	Defne	Harbiye	Kaynaklar	108.74	3.429
Hatay-Samandağ-Tekebaşı Belediyesi	İçme ve Kullanma Suyu	Samandağ	Kaynak Suyu	Kaynak	50	1.577
Hatay-Erzin Belediyesi	İçme ve Kullanma Suyu	Erzin	Gülpınar, Cinçukuru, Eğricek, Taşoluk ve Menderes Kaynakları	Kaynak	136	4.289

Kırıkhan Belediyesi İçmesuyu Talebi	İçme ve Kullan ma Suyu	Hassa	Pınarbaşı Kaynağı	Kaynak	400	12.614
Hatay-Antakya Merkez	İçme ve Kullan ma Suyu	Antakya	Büyük Karaçay	Baraj	1117.7 8	35.250
Hatay-Samandağ Merkez	İçme ve Kullan ma Suyu	Samandağ	Büyük Karaçay	Baraj	206.11 5	6.500
Hatay-Defne-Çekmece Mahallesi	İçme ve Kullan ma Suyu	Defne	Büyük Karaçay	Baraj	90.056 4	2.840
Hatay-Samandağ- Aknehir Mahallesi	İçme ve Kullan ma Suyu	Samandağ	Büyük Karaçay	Baraj	13.001 1	0.410
Hatay-Samandağ- Değirmenbaşı Mahallesi	İçme ve Kullan ma Suyu	Samandağ	Büyük Karaçay	Baraj	13.001 1	0.410
Hatay-Defne- Gümüşgöze Mahallesi	İçme ve Kullan ma Suyu	Defne	Büyük Karaçay	Baraj	18.708 9	0.590
Hatay-Samandağ- Koyunoğlu Mahallesi	İçme ve Kullan ma Suyu	Samandağ	Büyük Karaçay	Baraj	19.660 2	0.620
Hatay-Samandağ- Kuşalanı Mahallesi	İçme ve Kullan ma Suyu	Samandağ	Büyük Karaçay	Baraj	27.904 8	0.880
Hatay-Samandağ- Mızraklı Mahallesi	İçme ve Kullan ma Suyu	Samandağ	Büyük Karaçay	Baraj	22.514 1	0.710
Hatay-Defne-Subaşı Mahallesi	İçme ve Kullan ma Suyu	Defne	Büyük Karaçay	Baraj	24.733 8	0.780
Hatay-Samandağ- Sutaşı Mahallesi	İçme ve Kullan ma Suyu	Samandağ	Büyük Karaçay	Baraj	19.660 2	0.620

Hatay-Samandağ-Tavla Mahallesi	İçme ve Kullanma Suyu	Samandağ	Büyük Karaçay	Baraj	15.2208	0.480
Hatay-Samandağ-Tomruksuyu Mahallesi	İçme ve Kullanma Suyu	Samandağ	Büyük Karaçay	Baraj	13.3182	0.420
Hatay-Defne-Toygarlı Mahallesi	İçme ve Kullanma Suyu	Defne	Büyük Karaçay	Baraj	9.1959	0.290
Hatay-Defne-Turunçlu Mahallesi	İçme ve Kullanma Suyu	Defne	Büyük Karaçay	Baraj	13.6353	0.430
Hatay-Samandağ-Uzunbağ Mahallesi	İçme ve Kullanma Suyu	Samandağ	Büyük Karaçay	Baraj	13.3182	0.420
Hatay-Samandağ-Yaylıca Mahallesi	İçme ve Kullanma Suyu	Samandağ	Büyük Karaçay	Baraj	13.3182	0.420
Hatay-Defne-Harbiye Mahallesi	İçme ve Kullanma Suyu	Defne	Büyük Karaçay	Baraj	108.448	3.420

Sulama yapılan tarım arazilerinin yaklaşık %75'inde salma sulama yapılmaktadır. Sebze, Pamuk ve 2. Ürün ekilişlerinde kullanılmaktadır. (Tarım Orman İl Md.-2024)

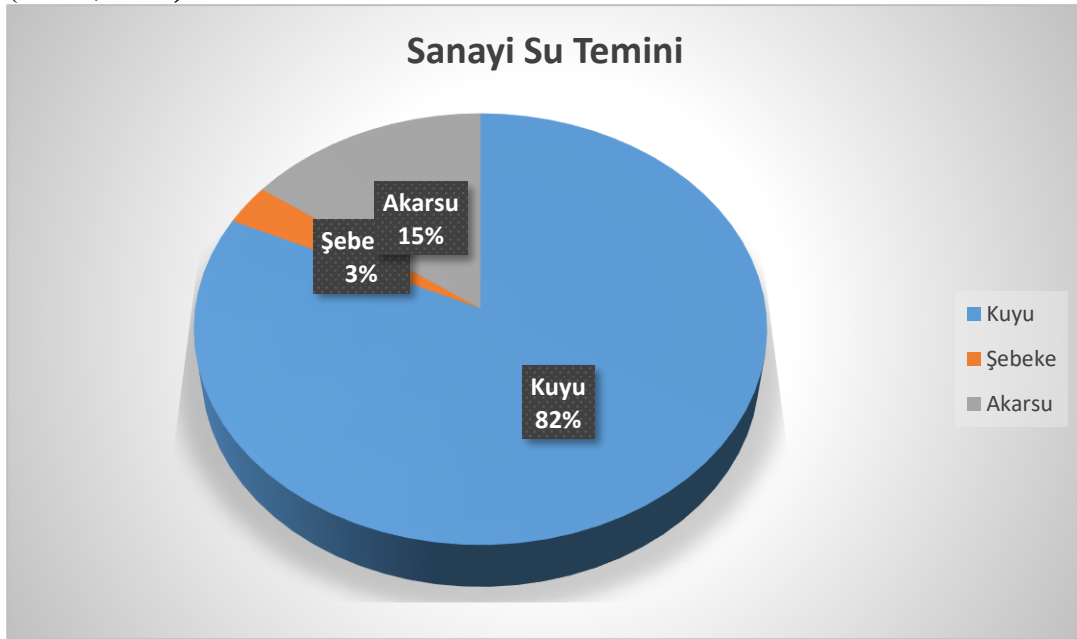
İlimizde başlıca Dört Yol, Erzin, Samandağ, Reyhanlı, Arsuz, Kırıkhan ve Kumlu İlçelerimizde yoğun olarak basınçlı sulama sistemleri kullanılarak tarımsal üretim yapılmaktadır. İlimizde Basınçlı Sulama Sistemleri ile Narenciye üretiminde 20.400 ha alanda, Sebze üretiminde 9.167 ha alanda, Pamuk üretiminde 8.245 ha alanda, mısır, zeytin ve yem bitkileri gibi ürünlerde ise 2.024 ha alanda üretim yapılmaktadır. Modern basınçlı sulama sistemleri kurmak isteyen üreticiler, Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatifleri tarafından kredi yoluyla finanse edilmektedir. Basınçlı Sulamalar için indirim oranı %100'dür. Kredi faizi Tarım ve Orman Bakanlığınca karşılanmaktadır. (Tarım Orman İl Md.-2024)

B.5.3. Endüstriyel Su Temini

Çizelge 39 - Endüstri Suları Temini Kaynak Dağılımı (OSB 2024)

Tahsis Sahibi	Tahsis Amacı	İlçesi	Su Kaynağı Adı	Su Kaynağı	Tahsis Edilen Su Miktarı (l/s)	Tahsis Edilen Yıllık Toplam Su Miktarı (hm ³)
ISKENDERUN ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ	Endüstri Suyu	İskenderun	Mersin Çayı	Yüzey Suyu	501,7	15,82
ATLAS ENERJİ ÜRETİM A.Ş.- (ISKENDERUN OSB)	Endüstri Suyu	İskenderun	Derebaşı Deresi	Yüzey Suyu	90	2,83
ISKENDERUN ORGANİZE SANAYİ	Endüstri Suyu	İskenderun	Derebaşı Deresi	Yüzey Suyu	200	6,30
ISKENDERUN DEMİR ÇELİK A.Ş. (İSDEMİR)	Endüstri Suyu	İskenderun	Mersin Çayı	Yüzey Suyu	1667	52,60

Grafik 17- 2024 yılında endüstrinin kullandığı suyun kaynaklara göre dağılımı (TÜİK, 2025)

B.5.4. Enerji Üretimi Amacıyla Su Kullanımı

Hatay İl sınırları dahilindeki HES (Hidroelektrik Enerji Santrali) projeleri ile ilgili bilgiler aşağıdaki verilmiştir

Çizelge 40 – Hatay İli Hidroelektrik Enerji Potansiyeli
(DSİ, 2024)

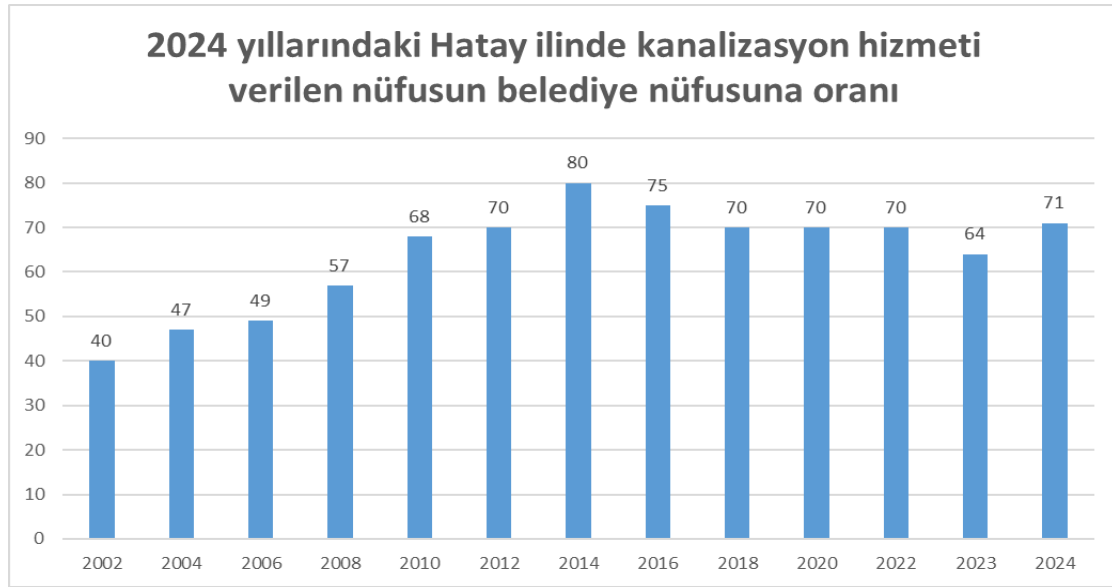
	Projenin Tam Adı		Akarsu Adı	Kurulu Güç (MW)	Toplam Enerji (GWh)	İşletme Açılış Yılı	Firma Kurum Adı
1	BÜYÜK KARAÇAY HES		Büyük Karaçay	3,30 MW	15,15 GWh/yıl	2019	Berit Su Enerji Üretim A.Ş.
2	DÖRTYOL-KUZUCULU HES		Deliçay	0,27 MW	1,00 GWh/yıl	1954	Abdulfecit Modoğlu İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş.
3	YEŞİLVADI HES		Deliçay	9,98 MW	35,67 GWh/yıl	2013	Coşkun Enerji Üretim A.Ş.

B.5.5. Rekreatif Su Kullanımı

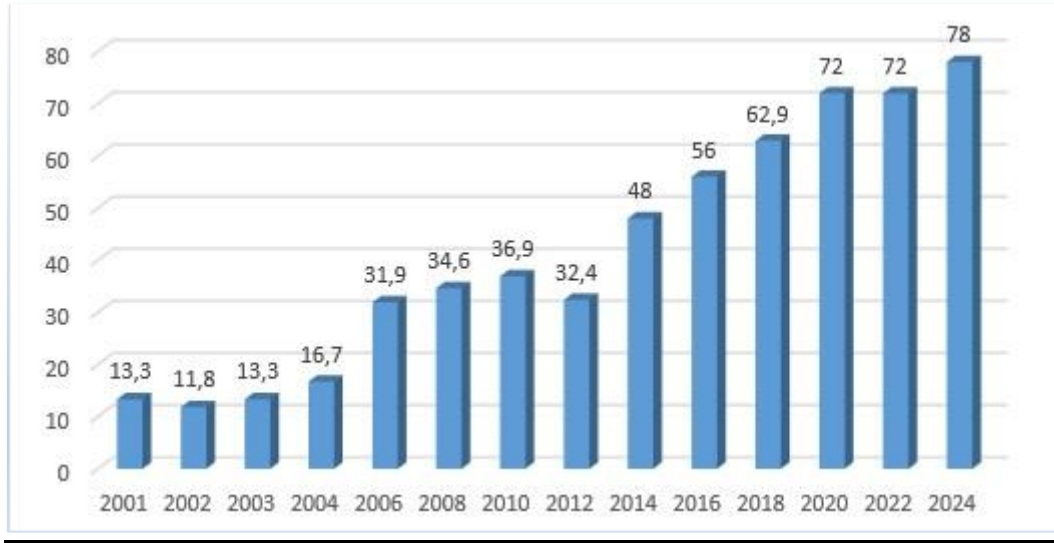
İlimizde yaşanan 6 Şubat ve 20 Şubat depremlerinden dolayı 2024 yılına ait herhangi bir veriye rastlanmamıştır.

B.6. Çevresel Altyapı

B.6.1. Kentsel Kanalizasyon Sistemi ve Atıksu Arıtma Tesisi Hizmetleri

Grafik 18 – Yıllar bazında kanalizasyon şebekesi tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam nüfusa oranı
(Hatsu Genel Müdürlüğü, 2025)

Grafik 19 – Yıllar bazında atıksu arıtma tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranı
(Hatsu Genel Müdürlüğü, 2025)

Çizelge 41 –2024 yılı itibariyle kentsel atıksu arıtma tesislerinin durumu
(Hatsu Genel Müdürlüğü, 2025)

Yerleşim Yerinin Adı		Belediye Atıksu Arıtma Tesis/ Deniz Deşarjı Olup Olmadığı?			Belediye Atıksu Arıtma Tesis Türü			Mevcut Kapasitesi (m³/gün)	SAİS Kabini Durumu (var/yok)	Arıtılan /Deşarj Edilen Atıksu Miktarı (m³/sn)	Deşarj Noktası	Deniz Deşarjı	Hizmet Verdiği Nüfus	Oluşan AAT Çamur Miktarı(ton/gün)
		Var	İnşa/plan aşamasında	Yok	Fiziksel	Biyolojik	İleri							
İl Merkezi	Narlıca MBR AAT		✓				✓	21264	var	0,11	Asi Nehri	yok	160220	=
	Antakya AAT		✓			✓		28800	var	0,33	Asi Nehri	yok	214000	=
	Serinyol AAT	✓					✓	3859	yok	0,069	Çaputlu Deresi	yok	36000	1
İlçeler	İskenderun	✓					✓	57000	var	0,41	Akdeniz	var	248300	10
	Denizciler AAT	✓				✓		4354	yok	0,05	Eşşekgeçmez Deresi	yok	33000	1
	Payas	✓				✓		1800	yok	0,02	Hurma Eşik Deresi	yok	12000	=
	Payas Ek	✓				✓		5500	yok	0,06	Payas Çayı	yok	35000	=
	Samandağ	✓					✓	8052	var	0,06	Asi Nehri	yok	53000	5
	Dört Yol	✓					✓	12.769	var	0,08	Deliçay	yok	104000	14
	Kırıkhan AAT	✓					✓	18000	var	0,14	Karasu	yok	130000	8
	Reyhanlı AAT	✓					✓	8756	var	0,12	Afrin Çayı	yok	80000	5
	Erzin AAT	✓					✓	5842	var	0,04	Erzin Çayı	yok	60000	1
	Karayılan AAT	✓				✓		529	yok	0,006	Kaplan Deresi	yok	4900	=
	Belen AAT	✓				✓		400	yok	0,004	Kuru Dere	yok	2400	=
	Gözcüler AAT			✓		✓		420	yok	0,004	Kuru Dere	yok	2800	=
	Hassa AAT	✓					✓	4000	yok	0,011	Tiyek Deresi	Yok	40000	1
	Expo Paket Arıtma	✓				✓		300	yok	0,003	Kuru Dere	yok	4200	=
	Düğün Yurdu Paket Arıtma	✓				✓		1600	yok	0,18	Kuru Dere	yok	4200	=
	YAYLADAĞI		Proje Aşamasında	X		X		6000	yok	-	Kureyşi Deresi	Yok	13500 kişi	-
	ALTINÖZÜ		Proje Aşamasında	X		X		6000	yok	-	Pazar Deresi	Yok	14500 kişi	-

<u>ARSUZ ÜÇGÜLLÜK</u>	<u>Projesi Tamamlandı.</u>	<u>X</u>	<u>X</u>	<u>I.Kademe:14700</u> <u>II.Kademe:18100</u>	<u>var</u>	<u>=</u>	<u>Akdeniz</u>	<u>Var</u>	<u>I.Kademe:152000</u> <u>II.Kademe:180000</u>	<u>=</u>
<u>KUMLU</u>	<u>Projesi Tamamlandı</u>	<u>X</u>	<u>X</u>	<u>2000</u>	<u>yok</u>	<u>=</u>	<u>Afrin Çayı</u>	<u>Yok</u>	<u>2000 kişi</u>	<u>=</u>
<u>Tekebaşı (Samandağ)</u>	<u>Projesi Tamamlandı</u>	<u>X</u>		<u>1.Kademe: 5251</u> <u>2.Kademe: 6765</u>		<u>=</u>	<u>Asi Nehri</u>	<u>Yok</u>	<u>1.Kademe: 51.000</u> <u>2.Kademe: 61.500</u>	<u>=</u>
<u>Hassa Aktepe AAT</u>	<u>Projesi Tamamlandı</u>	<u>X</u>		<u>1.Kademe: 4200</u> <u>2.Kademe : 5400</u>		<u>=</u>	<u>Karasu Çayı</u>	<u>Yok</u>	<u>1.Kadme: 35000</u> <u>2.Kademe: 45000</u>	<u>=</u>
<u>Reyhanlı AAT Kapasite Artırımı</u>	<u>Projesi Tamamlandı</u>	<u>X</u>		<u>1.Kademe: 17457</u> <u>2.Kademe: 26940</u>	<u>=</u>	<u>=</u>	<u>Afrin Çayı</u>	<u>Yok</u>	<u>1.Kademe: 80000</u> <u>2.Kademe:100000</u>	<u>=</u>

*22.03.2015 tarih ve 29303 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren “Sürekli Atıksu İzleme Sistemleri (SAİS) Tebliği” kapsamında ülke genelinde kurulu kapasitesi 5.000 m³/gün ve üzerinde olan atıksu arıtma tesisinin çıkış sularında debi, pH, İletkenlik, Çözülmüş Oksijen, Sıcaklık ve KOİ (Kimyasal Oksijen İhtiyacı) ile AKM (Askıda Katı Madde) parametreleri 7/24 online izlenmektedir. Bu sayede tesislerin atıksularını arıtmadan su kaynaklarımıza deşarj etmeleri engellenmektedir.

B.6.2. Organize Sanayi Bölgeleri ve Münferit Sanayiler Atıksu Altyapı Tesisleri

Çizelge 42 –2024 yılı OSB, Serbest Bölgeler ve Sanayi Sitelerinde atıksu arıtma tesislerinin (AAT) durumu

(Organize Sanayi Bölgeleri, 2025)

OSB/Serbest Bölge/Sanayi Sitesi Adı	Mevcut Durumu	Kapasitesi (ton/gün)	SAİS Kabini* Durumu (var/yok)	AAT Türü	AAT Çamuru Miktarı (ton/gün)	Deşarj Ortamı
Antakya Organize Sanayi Bölgesi	Aktif	800 ton/gün	Yok	Fiziksel-Kimyasal-Biyolojik	0,937 ton/gün	Karasu
İskenderun Organize Sanayi Bölgesi	Aktif	10.000	Var	Fiziksel+Kimyasal Arıtım	<1	Mersin Çayı

*22.03.2015 tarih ve 29303 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren “Sürekli Atıksu İzleme Sistemleri (SAİS) Tebliği” kapsamında ülke genelinde kurulu kapasitesi 5.000 m³/gün ve üzerinde olan atıksu arıtma tesisinin çıkış sularında debi, pH, İletkenlik, Çözülmüş Oksijen, Sıcaklık ve KOİ (Kimyasal Oksijen İhtiyacı) ile AKM (Askıda Katı Madde) parametreleri 7/24 online izlenmektedir. Bu sayede tesislerin atıksularını arıtmadan su kaynaklarımıza deşarj etmeleri engellenmektedir.

Çizelge 43 –2024 yılı itibariyle münferit sanayiye ait atıksu arıtma tesisi (AAT) sayısı

(Organize Sanayi Bölgeleri, 2025)

Tesis Statüsü	Toplam Tesis Sayısı	AAT’si Olan Tesis Sayısı
Üretim Sektörü/Sanayi Tesisi	105	4 adet ön arıtma
Turizm Tesisi veya Site Yönetimi	yok	
Diğer	-	

B.6.3. Düzenli Depolama Tesislerinde Oluşan Sızıntı Sularının Yönetimi

Hatay ili, İskenderun İlçesinde bulunan katı atık düzenli depolama tesisinde biriken/oluşan atık suların toprağı ve suları kirletmemesi için sıkıştırılmış kil tabakası, geosentetik kil örtü, geomembran, geotekstil, drenaj tabakası, sızıntı suyu drenaj ve toplama sistemi, gaz toplama sistemi, sızıntı suyu geri devir sistemi, kuşaklama kanalları, gözlem kuyuları gibi sistem ve ekipmanlar ile gerekli önlemler alınarak sızdırmazlık sağlanmıştır. İskenderun İlçesinde bulunan Katı Atık Düzenli Depolama Tesisinde biriken atıksular paket atıksu arıtma tesisinde arıtılarak kanalizasyona verilmektedir (Envitec Çevre Tek. A.Ş.,2021). Antakya İlçesinde bulunan Gökçeğöz katı atık düzenli depolama tesisinde oluşan atıksular sızıntı suyu havuzunda biriktirilerek Hatay Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğüne ait en yakın atıksu arıtma tesisine taşınmaktadır. (Hatay Büyükşehir Belediyesi,2024)

B.6.4. Arıtılmış Atıksuların Yeniden Kullanılması veya Bertarafı

Arıtılmış atıksuların yeniden kullanım alanları, (kentsel yeniden kullanım, tarımsal yeniden kullanım, endüstriyel yeniden kullanım, çevresel/ekolojik yeniden kullanım (yüzey ve yeraltı suyu besleme, dinlenme maksatlı kullanılan bölgelerde (göller vb.) yeniden kullanım), başka bir tesise su kaynağı diğer yeniden kullanım (genel temizlik, yangın suyu, gri su (tuvaletlerde yeniden kullanım) maden ve hazır beton endüstrilerinde toz kontrolü/ saha sulama suyu) sayılabilir.

Çizelge 44 – 2024 yılı itibariyle yeniden kullanılan veya bertaraf edilen arıtılmış atıksu durumu
(Hatay ÇŞİDİM, 2025)

ARITILMIŞ ATIKSULARIN YENİDEN KULLANILMASI VEYA BERTARAFI								
Alıcı Ortama Deşarj Edilen (m ³ /yıl)	Kanalizasyona Deşarj Edilen (m ³ /yıl)	Kentsel Yeniden Kullanım (m ³ /yıl)	Tarımsal Yeniden Kullanım (m ³ /yıl)	Endüstriyel Yeniden Kullanım (m ³ /yıl)	Çevresel/Ekolojik Yeniden Kullanım (m ³ /yıl)	Başka Bir Tesise Su Kaynağı (m ³ /yıl)	Diğer Yeniden Kullanım (m ³ /yıl)	TOPLAM (m ³ /yıl)
9.530.000	3.340.000			850.000				13.720.000

B.7. Toprak Kirliliği ve Kontrolü

B.7.1. Noktasal Kaynaklı Kirilenmiş Sahalar

Bilindiği üzere, alıcı ortam olarak toprağın kirlenmesinin önlenmesi, kirlenmenin mevcut olduğu veya olması muhtemel sahaların ve sektörlerin tespit edilmesi, kirlenmiş toprakların ve sahaların temizlenmesi ve izlenmesi esaslarını sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle uyumlu bir şekilde belirlemeyi amaçlayan “Toprak Kirliliğinin Kontrolü ve Noktasal Kaynaklı Kirilenmiş Sahalara Dair Yönetmelik” 08.06.2010 tarihli ve 27605 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

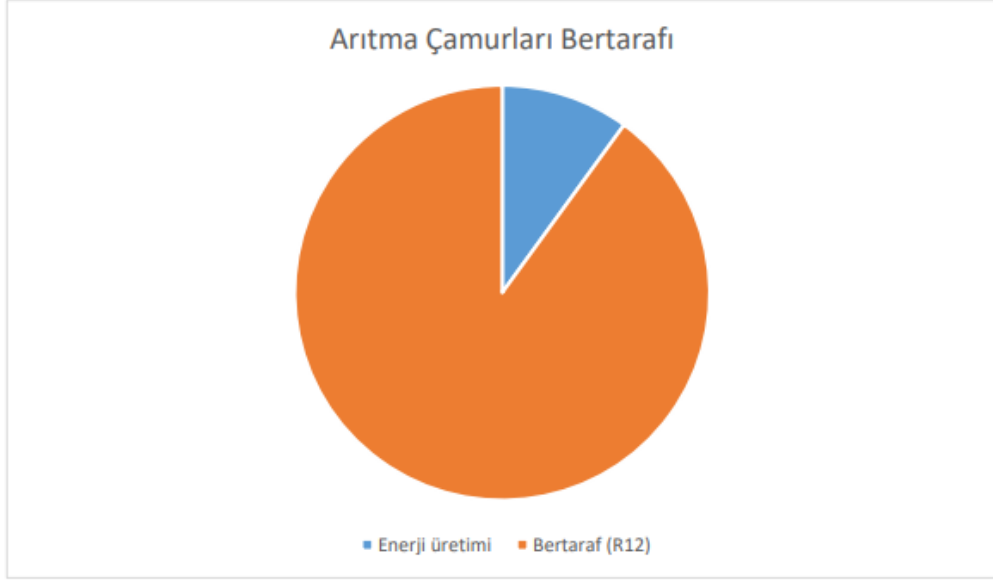
Bahse konu Yönetmeliğin uygulamaları 08.06.2015 tarihi ile başlamış olup; yönetmeliğin Ek-2 Tablo-2'sinde yer alan endüstriyel faaliyetler “Potansiyel Toprak Kirletici Faaliyetler” olarak sınıflandırılmıştır. Firma; Çevre bilgi Sistemi “Kirlenmiş Sahalar Bilgi Sistemi” Uygulamasında Ek-3 Faaliyet Ön Bilgi Formunu sistem üzerinden doldurmalı ve sistem üzerinden İl Müdürlüğümüze gönderilmesi gerekmektedir. İl Müdürlüğümüzce onaylanması için yazılı olarak da müracaat edildikten sonra değerlendirme yapılmaktadır.

Çevre Bilgi Sisteminde yapılan incelemede; Hatay İlinde Kirlenmiş Sahalar Bilgi Sistemi üzerinden 2024 yılında, onay bekleyen 60 adet Faaliyet Ön Bilgi Formu, 21 adet tamamlanmayı bekleyen denetim form sayısı, 158 adet komisyon kararı bekleyen denetim form sayısı, 312 adet denetim gerektiren şüpheli saha sayısı, 27 adet revize talep edilen form sayısı bulunmaktadır.

“Toprak Kirliliğinin Kontrolü ve Noktasal Kaynaklı Kirilenmiş Sahalara Dair Yönetmelik Yeterlilik Belgesi Tebliği” kapsamında ilimizde faaliyet gösteren kurum/kuruluş bulunmamaktadır.

B.7.2. Arıtma Çamurlarının Yönetimi

İlimizde, Evsel Atıksu Arıtma veya Kimyasal Atıksu Arıtma Tesislerinden kaynaklanan arıtma çamurlarının (Atık Yönetimi Yönetmeliği 02.04.2015 tarih ve 29314 sayılı Resmi Gazete) analizi yaptırılarak; tehlikeli atık sınıfına giren arıtma çamurlarının bertaraf tesisine, tehlikesiz atık sınıfına giren arıtma çamurları Atıkların Düzenli Depolanmasına Dair Yönetmelik kapsamında değerlendirilerek Düzenli Depolama Alanlarına gönderilmesi için kurum/kuruluş ve işletmelere denetimler yapılmaktadır.

Grafik 20 – 2024 yılında belediyelerden kaynaklanan arıtma çamurunun yönetimi
(Hatsu, 2024)

Sanayiden kaynaklanan arıtma çamurlarının yönetimi ile ilgili veri bulunmadığından Grafik oluşturulamamıştır. Antakya Organize Sanayi Bölgesinden 2024 yılında Endüstriyel arıtma tesisinden 275,2 ton arıtma çamuru (19.08.13 atık kodlu) oluşmuştur. 2024 yılı içinde çıkan atık çamurlar R1 (Enerji üretimi amacıyla başlıca yakıt olarak kullanma) veya R12 yöntemi ile bertaraf edilmektedir.

B.7.3. Madencilik faaliyetleri ile bozulan arazilerin doğaya yeniden kazandırılmasına ilişkin yapılan çalışmalar

Madencilik faaliyetleri sonucu hafriyat, katı atıklar, sıvı atıklar, toz ve gürültü gibi çevresel etkiler oluşmaktadır. Oluşacak olası çevresel etkilere karşı 2872 sayılı Çevre Kanunu ve ilgili yönetmeliklere uyularak tedbirler alınmaktadır.

İşletmeci tarafından doğaya yeniden kazandırma çalışmaları, uygulama takviminde öngörülen süreden önce yeni bir işletmeciye devri olmaksızın mücbir sebepler dışında herhangi bir şekilde sürekli olarak durdurulursa, durma nedenine bağlı olmaksızın doğaya yeniden kazandırma çalışması; işin önemi ve ivedilik durumuna göre masrafları işletmeci tarafından karşılanmak üzere mevcut arazi kullanım durumu kapsamında ilgili mevzuata göre ilgili kuruluşlarca yerine getirilir.

Sorumlu kişilerin çevresel zararı durdurmak, gidermek ve azaltmak için gerekli önlemleri almaması veya bu önlemlerin yetkili makamlarca doğrudan alınması nedeniyle kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılan veya yapılması gereken harcamalar, 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre, sorumlu olanlardan tahsil edilir.

Madencilik Faaliyetleri ile bozulan arazilerin doğaya yeniden kazandırılması amaçlı ilimizde bulunan Taş Ocakları ÇED Raporunda belirtilen taahhütlere uyarak, Hafriyat sonrası ortaya çıkacak bitkisel toprağı stok alanında depolayarak, Ocak ve Şantiye çalışmaları bittiğinde alanın yeniden ağaçlandırılmasını sağlayacaklardır.

B.7.4. Tarımsal Faaliyetler İle Oluşan Toprak Kirliliği

Çizelge 45 – 2024 yılında kullanılan ticari gübre tüketiminin bitki besin maddesi bazında ve yıllık tüketim miktarları

(İl Tarım ve Orman Müd. , 2025)

Bitki Besin Maddesi	Bitki Besin Maddesi Bazında Kullanılan Miktar (ton)	İlde Ticari Gübre Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (ha)
Azot	10675000	42300
Fosfor	6405000	
Potas	2135000	
TOPLAM	19215000	

Çizelge 46 - 2024 yılında tarımda kullanılan girdilerden gübreler haricindeki diğer kimyasal maddeleri (tarımsal ilaçlar vb.)

(İl Tarım ve Orman Müd. , 2025)

Kimyasal Maddenin Adı	Kullanım Amacı	Miktarı (ton)	İlde Tarımsal İlaç Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (ha)
İnsektisitler	Zararlı Böceklerin popülasyonunu azaltmak	211	42300
Herbisitler	Yabancı Ot popülasyonunu azaltmak	215	42300
Fungisitler	Fungal(Mantari) hastalıkları ortadan kaldırmak	295	42300
Rodentisitler	Fare ve benzeri zararlıları ortadan kaldırmak	1,5	42300
Nematositler	Zararlı nematodları ortadan kaldırmak	0	0
Akarisitler	Zararlı kırmızı örümcek popülasyonunun azaltmak	100	42300

Kışlık ve Yazlık Yağlar	Zararlı böcek, örümcek, mildiyö, külleme ve yaprak leke hastalıkları ile mücadele	3	42300
Diğer			
TOPLAM		825,5	253800

B.8. Sonuç ve Değerlendirme

06.12.2012 tarih ve 28489 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi Ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” (Kanun No:6360 ve Kabul Tarihi:12.11.2012) gereğince Hatay Büyükşehir Belediyesi kurulmuştur. Kentsel kanalizasyon sistemi, atıksu altyapı tesisleri ve katı atık düzenli depolama tesislerinin yapılmasını Büyükşehir Belediyesi yürütmektedir. İlimizde; 20 adet atıksu arıtma tesisi bulunmaktadır. Ayrıca, iki tane düzenli katı atık depolama sahası mevcuttur. Ancak, İlimizin dış göç alması sebebiyle son yıllarda nüfusu artmış olup, yeni düzenli katı atık depolama sahası yapılacaktır.

Hatay ilimiz sınırları içerisinde 3 adet Organize Sanayi Bölgesi bulunmaktadır. Antakya OSB ve İskenderun OSB’de arıtma tesisi mevcut olup, Payas OSB de haddehaneler bulunması sebebiyle suyu devir daim yöntemi ile kullanılmaktadırlar bu nedenle atıksu arıtma tesisi bulunmamaktadır. Bununla beraber münferit sanayi tesislerinin de atıksu arıtma tesisleri bulunmaktadır.

Çamur bertaraf yöntemlerinin değerlendirilmesinde en önemli unsur; ihtiyaç ve çözümün en ideal koşullarda örtüşüp örtüşmediğinin belirlenmesidir.

Toprak ve su kaynakları için sürdürülebilir değerler çerçevesinde kurum ve kuruluşların eşgüdüm içerisinde yönetim modellerinin oluşturulması oldukça önemlidir.

Kaynaklar

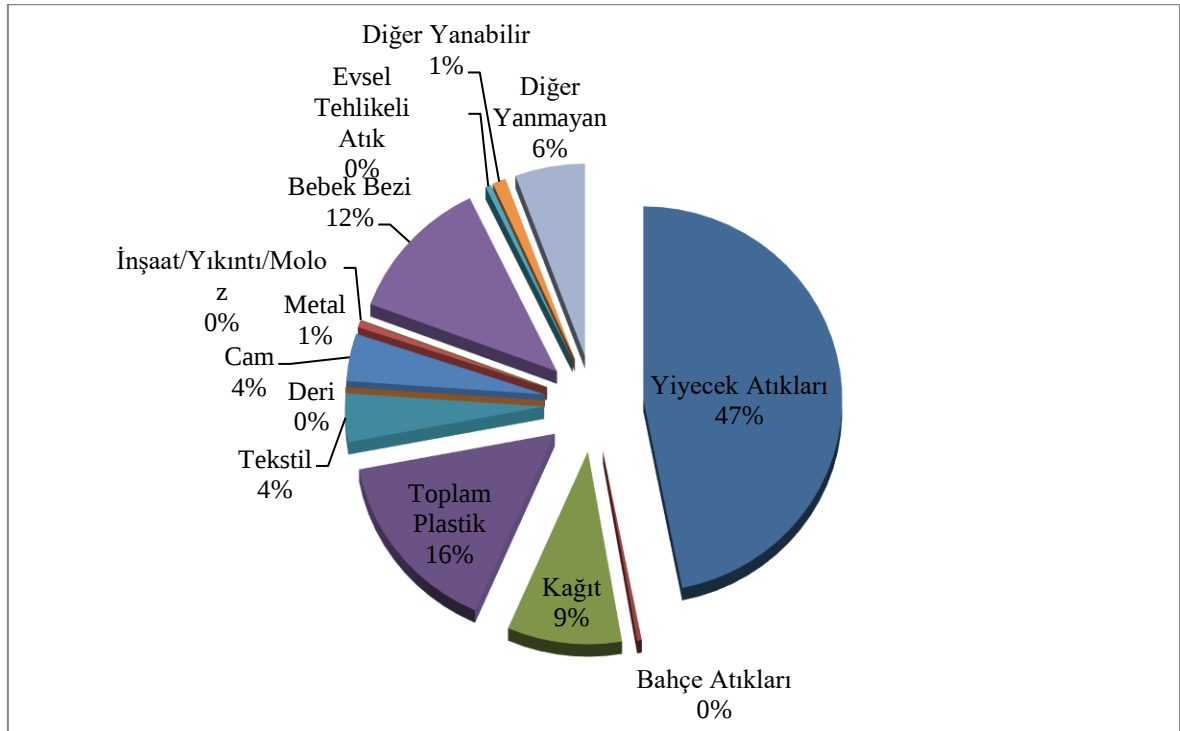
- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı
- Hatay Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü
- DSİ
- Büyükşehir/Belediye Başkanlığı
- Tarım ve Orman İl Müdürlüğü
- HATSU
- <https://sim.csb.gov.tr/>

C. ATIK

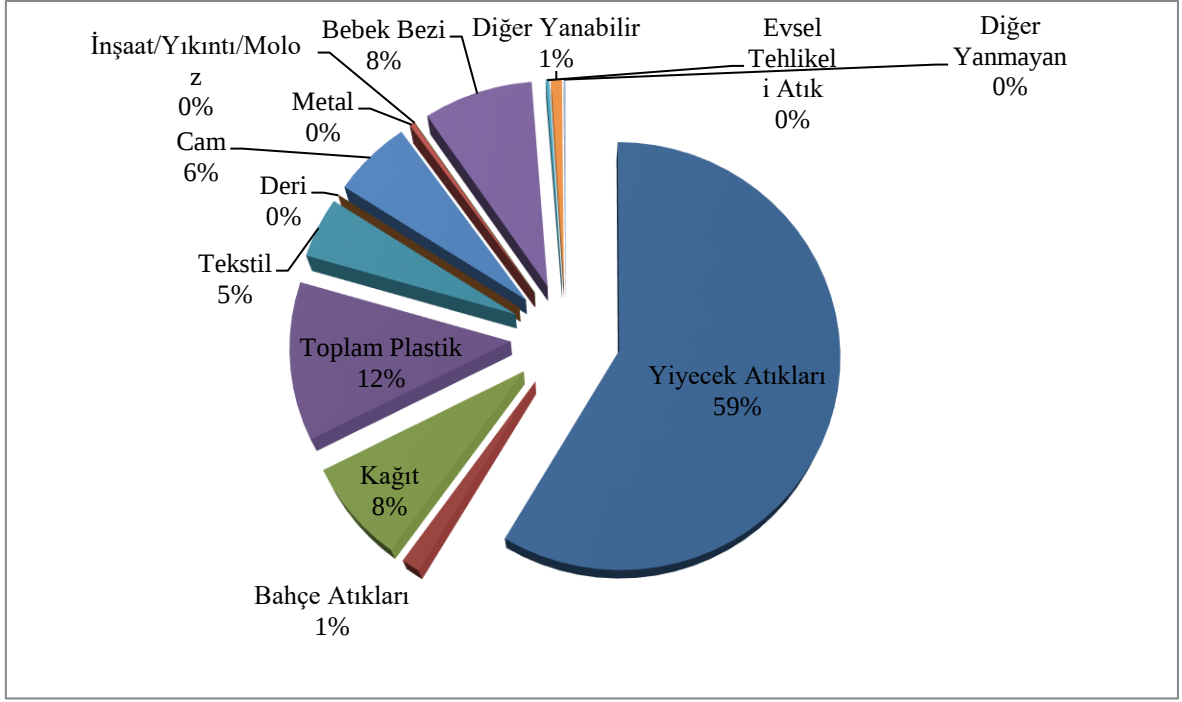
C.1. Belediye Atıkları

Hatay İli 9 ilçe (Antakya, Hassa, Kırıkhan, Altınözü, Samandağ, Kumlu, Yayladağı, Reyhanlı, Defne) sınırları içerisinde oluşan atık miktarı günlük ortalama 1260 tondur. 9 ilçenin atığı Gökçeğöz Katı Atık Düzenli Depolama sahasında bertaraf edilmektedir. Gökçeğöz katı atık depolama sahasında iki adet sızıntı suyu toplama havuzu bulunmaktadır. Toplama havuzlarında ki sızıntı suları düzenli olarak atık su arıtma tesisine taşınmaktadır. Depolama sahasında anaerobik parçalanma sonucunda oluşan metan gazı ve diğer gazlar gaz drenaj kuyuları aracılığıyla toplanıp elektrik enerjisi üretim tesisinde elektrik enerjisine dönüştürülmektedir.

Diğer 6 ilçe (İskenderun, Arsuz, Payas, Dört Yol, Belen, Erzin) sınırları içerisinde oluşan atık miktarı günlük ortalama 726 tondur. Bu atıklar, Düğün Yurdu mevkiindeki Körfez Katı Atık Birliği'nin sorumluluğunda olan, Katı Atık Düzenli Depolama sahasında bertaraf edilmektedir. Hatay Valiliği Devir, Tasfiye ve Paylaştırma Komisyonu'nun 22.04.2016 tarih ve 240 no'lu kararı ile sözleşme süresinin sona ereceği tarihe kadar 6 ilçe (İskenderun, Arsuz, Payas, Dört Yol, Belen, Erzin) sınırları içerisinde büyükşehir belediyesi görev ve sorumluluğuna giren işlerle ilgili giderler (atık bertarafı ve atıkların aktarma istasyonundan taşınması, cadde sokak temizliği) Büyükşehir belediyesince karşılanmaktadır.

Grafik 21 – Hatay ilinde 2024 yılı itibariyle yağışlı mevsim katı atık kompozisyonu (Hatay Büyükşehir Belediyesi, 2025)

Grafik 22 – Hatay ilinde 2024 yılı itibariyle kuru mevsim katı atık kompozisyonu (Hatay Büyükşehir Belediyesi, 2025)

Çizelge 47 -2024 yılı için il/ilçe belediyelerince toplanan ve yerel yönetimlerce (büyükşehir belediyesi/ belediye/ birliklerce) yönetilen belediye atığı miktarı ve toplanma, taşınma ve bertaraf yöntemleri
(Hatay Büyükşehir Belediyesi, 2025)

Büyükşehir/İl/İlçe Belediye veya	Birliğin Adı Büyükşehir Belediyesi/ Birlik ise birliğe üye olan belediyeler	Nüfus	Üretilen Atık Miktarı	Toplanan Atık Miktarı (ton/gün)		Kişi Başına Üretilen Ortalama Atık Miktarı	Aktarma istasyonu/aktarma rampası Varsa Sayısı, yeri ve yararlanan belediyeler	Atık Yönetimi Hizmetlerini Kim Yürütüyor? (Belediye (B), Özel Sektör (OS), Belediye Şirketi (BŞ))	Mevcut Belediye Atığı Yönetim Tesisi				
		(Kişi)	(ton/gün)	Yaz	Kış	(kg/gün)			Düzenli Depolama	Ön İşlem (Mekanik Ayırma/ Biyokurutma/ Kompost/ Biyometanizasyon, ATY vb.)	Yakma	Düzensiz Döküm	Depo Gazından Enerji Üretimi
Hatay Büyükşehir Belediyesi	Antakya	299.586	260			0,86		B,OS	Var	Yok	Yok	Yok	Var (7 MWh kurulu güç)
	Defne	140.950	100			0,70							
	Samandağ	121.660	180			1,47	1						
	Kırıkhan	107.103	200			1,86	1						
	Reyhanlı	115.566	230			1,99	1						
	Altınözü	68.500	80			1,16							
	Hassa	56.541	120			2,12	1						
	Yayladağı	41.872	65			1,55	1						
	Kumlu	15.155	25			1,64							
İskenderun Körfez Katı Atık Birliği	İskenderun	231.926	368			1,58		B,OS	Var	Yok	Yok	Yok	Var (4.2 MWh kurulu güç)
	Dört Yol	131.528	112			0,85	1						
	Arsuz	109.550	118			1,07							
	Payas	44.073	52			1,17							
	Erzin	42.420	41			0,96							
	Belen	35.755	35			0,97							
İl Geneli		1.562.185	1.986										

C.2. Hafriyat Toprağı, İnşaat ve Yıkıntı Atıkları

Hafriyat Toprağı İnşaat ve Yıkıntı Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği” kapsamında kaçak dökümlerin önlenmesi için Büyükşehir Belediyesi zabıta memurlarıyla denetim yapılmaktadır.

Hafriyat toprağı inşaat ve yıkıntı atıkları taşıyan kişi ve kuruluşlar için 1 Haziran 2018 itibariyle Hafriyat Yönetim Bilgi Sistemi devreye girmiştir ve uydu bazlı Araç Takip Sistemine geçiş zorunluluğu getirilmiştir. Sisteme entegre olup, 2024 yılı içerisinde takip cihazı taktıran 664 araca Hafriyat Toprağı, İnşaat ve Yıkıntı Atığı Taşıma İzin Belgesi düzenlenmiştir.

Çizelge 48- 2024 yılı itibariyle hafriyat toprağı, inşaat ve yıkıntı atıkları yönetimi

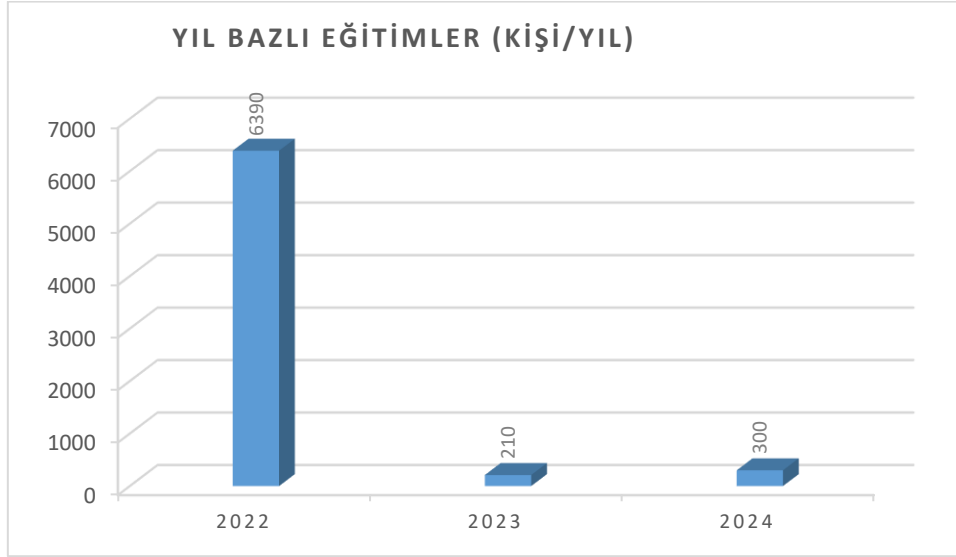
(Hatay Büyükşehir Belediyesi, 2025)

Belediye Adı	Üretilen İnşaat /Yıkıntı Atığı Miktarı (m³/yıl)	Ortaya Çıkan Hafriyat Toprağı Miktarı (m³/yıl)	İnşaat ve Yıkıntı Atıklarının Yönetimi				Hafriyat Toprağı Yönetimi	
			Geri Kazanım Tesisi Adı	Geri Kazanım Tesisi Adresi	Düzenli Depolama Tesisi Adı	Düzenli Depolama Tesisi Adresi	Döküm Sahası Adı	Döküm Sahası Adresi
Hatay Büyükşehir Belediyesi	57.968	3.022.155	YOK	YOK	YOK	YOK	Antakya	Karlısu Mahallesi 286 Ada 3-4-8-9-10-14-15-16-19-20 Parsel 315 Ada 3-4-5-6-7-8-9-11-12-13-15-17-18-21-22-23 Parsel 317 Ada 1 Parsel 318 Ada 1 Parsel 319 Ada 1 Parsel 320 Ada 13-15-18-19-21-22-23 Parsel
								Karlısu Mahallesi 286 Ada 40-41-42-53-54-55-56-57-58-59-60-61-62-70-71-697-747-790 Parsel
							Defne	Orhanlı Mahallesi 119 Ada 8-9-10-11-12-13-14-24 parsel ve 0 Ada 1834-1837 Parsel
								Koçören Mahallesi 115 Ada 20-21 Parsel
							Samandağ	Yeşilköy Mahallesi 1783 Ada 5 Parsel
							Erzin	İsalı Mahallesi 557 Ada 1 Parsel
							Dört Yol	Çağlalık Mahallesi 1147 Ada 1 Parsel 1148 Ada 1 Parsel
							Arsuz	Karahüseyinli Mahallesi 0 Ada 20 Parsel
							Hassa	Kargagediği Mahallesi 2207 Ada 1 Parsel
							Kırıkhan	Arkitça Mahallesi 0 Ada 647 Parsel
İl Geneli (Toplam)	57.968	3.022.155	-	-	-	-	-	-

C.3. Sıfır Atık Yönetimi

C.3.1. Eğitimler

2024 yılında Sıfır Atık kapsamında Müdürlüğümüz personellerince il genelinde Deniz Üs Eğitim Alayı personellerine eğitim düzenlenmiş olup eğitimde 300 kişi yer almıştır. Yıl bazında karşılaştırmalı eğitim verileri grafikte verilmiştir.

Grafik 23 – Yıllar bazında sıfır atık yönetimi kapsamında verilen eğitimlere katılan kişi sayısı
(Hatay ÇŞİDİM, 2025)

C.3.2. Atık Getirme Merkezleri

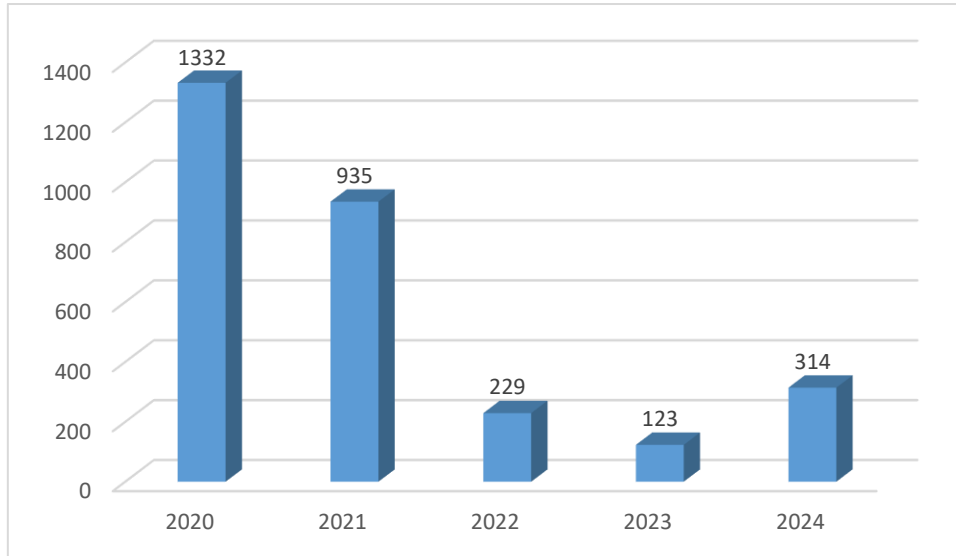
Çizelge 49– 2024 yılı itibariyle Atık Getirme Merkezleri/ Mobil Atık Getirme Merkezleri
(Sıfır Atık Bilgi Sistemi, 2025)

Atık Getirme Merkezi (AGM) /Mobil AGM	Belediye/AVM	Atık Getirme Merkezi Sayısı	AGM Alan Bilgisi(m ²)	Toplanan Atık Grupları
Atık Getirme Merkezi	Defne Belediyesi	1	-	-
Atık Getirme Merkezi	Samandağ Belediyesi	1	-	-
Atık Getirme Merkezi	Atık Getirme Merkezi/AVM	2	-	-
Mobil Atık Getirme Merkezi	Altınözü Belediyesi	2	-	5
Mobil Atık Getirme Merkezi	İskenderun Belediyesi	4	-	28

C.3.3. Temel seviye Sıfır Atık Belgesi Alan Bina/Yerleşke Sayısı

Çizelge 50 –2024 yılı itibariyle temel seviye sıfır atık belgesini alan il genelindeki bina/yerleşkelerin sayısı
(Sıfır Atık Bilgi Sistemi, 2025)

Kurum Türü	Sıfır Atık Belgesi Alan Bina/Yerleşke Sayısı
300 ve Üzeri Konuta Sahip Siteler	-
Akaryakıt istasyonları ve Dinlenme Tesisi	-
Alışveriş Merkezi	-
Belediye	-
ÇED Yönetmeliği Ek-1 Listesinde Yer Alan Sanayi Tesisi	2
ÇED Yönetmeliği Ek-2 Listesinde Yer Alan Sanayi Tesisi	33
Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü	-
Diğer	28
Eğitim Kurumu ve Yurtlar	93
Havalimanı	-
İl Özel İdaresi	-
İş merkezi ve Ticari Plaza	-
Kafeterya ve Restoranlar	-
Kamu Kurum ve Kuruluşu	24
Kargo şirketleri	5
Konaklama İşletmeleri	3
Laboratuvarlar, hukuk büroları, dernek, kooperatif, çevre danışmanlık firmaları ve meslek kuruluşları, tüzel kişiliğe sahip kuruluşlar	-
Liman	-
Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği kapsamında ambalajlı ürün satışı yapan yerler	-
Organize Sanayi Bölgesi	2
Sağlık Kuruluşu	7
Serbest Bölge, Sanayi Siteleri	-
Tren ve Otobüs Terminali	-
Zincir Marketler	114
Toplam Sayı	314

Grafik 24 – Yıllar itibariyle temel seviye sıfır atık belgesini alan bina/yerleşke sayısı (Sıfır Atık Bilgi Sistemi, 2025)

C.4. Ambalaj Atıkları

İlimizde oluşan ambalaj atıklarının (kâğıt-karton, cam, plastik, metal, kompozit vb.) kaynağında ayrı olarak biriktirilmesi ve lisanslı firmalar tarafından toplanması ve geri dönüşümlerinin sağlanması yönündeki sistemin geliştirilerek devamının sağlanması yönünde çalışmalar sürdürülmektedir. Ürünlerini ambalajlı olarak piyasaya süren işletmelerin bildirim ve belgeleme sorumlulukları da Müdürlüğümüzce takip edilmektedir. Özellikle alış-veriş merkezleri ve diğer satış noktalarında ambalajlı olarak satılan ürünlerin kontrol ve takip 0 20 40 60 80 100 120 140 160 180 2022 2023 162 68 Sisteme Geçen Kurum/Kuruluş 76 işlemleri İl Müdürlüğümüz tarafından yapılmakta ve ambalajları ile ilgili yükümlülüklerini yerine getirmemiş firmaların ürünlerinin satışının yapılmaması sağlanmaktadır.

Ambalaj atıklarının kaynağında ayrı toplanması, 26.06.2021 tarih ve 31523 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği gereğince yetkili idareler, ambalaj atıklarının belirli bir sistem dâhilinde toplanarak geri kazanımlarının sağlanması, bu atıkların düzenli depolama tesislerine gönderilmemesi ve bu tesislerce de kabul edilmemesi için gerekli önlemleri almakla yükümlüdür.

Çizelge 51 – 2022 yılı ambalaj ve ambalaj atıkları istatistik sonuçları (Atık Yönetim Uygulaması, 2025)

Ambalaj Cinsi	Beyan Edilen Ambalaj Atığı Miktarı
Plastik	530.019
Metal	681.014
Kompozit	-
Kâğıt Karton	1.163.953
Cam	5.985
Ahşap	1.730.260
Karışık	1.817.082
Toplam	5.928.313

Ambalaj Atığı Bilgi Sistemine giriş yapılamamaktadır. Veriler 2024 yılına aittir. İlimizde 16 Toplama Ayırma Tesisi, 3 Tedarikçi, 26 Geri Kazanım Tesisi, 27 Ambalaj Üreticisi ve 172 Piyasaya Süren tesis bulunmaktadır.

2020 yılı itibari ile; İlimizde kayıt altına alınan 27 ambalaj üreticisi ve 172 piyasaya süren işletme bulunmaktadır.

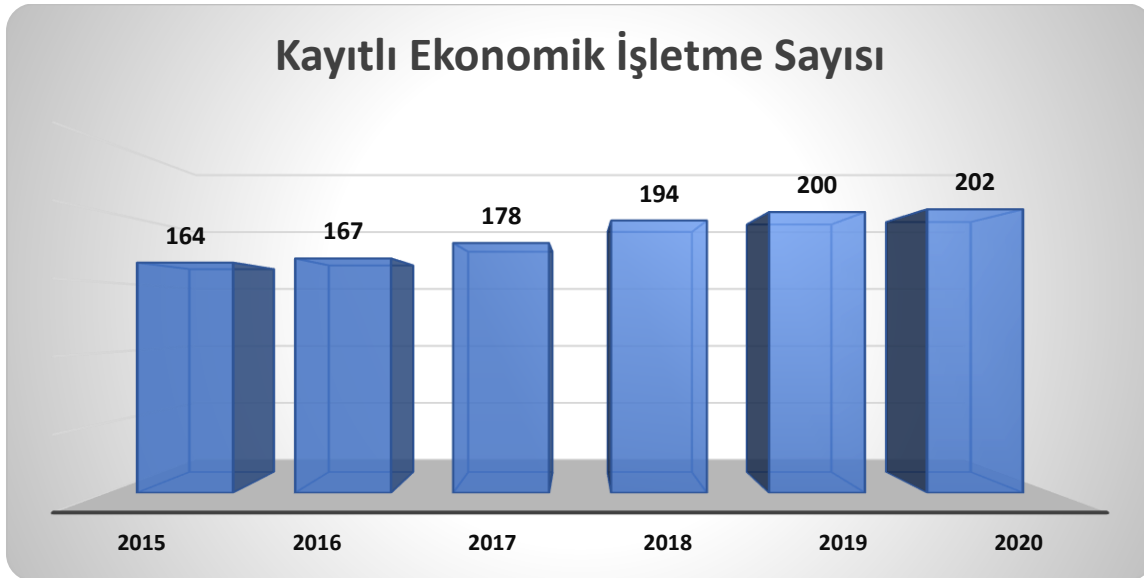
Çizelge 52 - 2024 Yılında Kayıtlı ekonomik işletme sayısı

(Ambalaj Bilgi Sistemi, 2025)

Piyasaya Süren İşletme Sayısı	172
Ambalaj Üreticisi Sayısı	27
Tedarikçi Sayısı	3

Grafik 25 – Yıl bazında kayıtlı ekonomik işletme sayısı

(Ambalaj Bilgi Sistemi, 2025)

Çizelge 53 -2024 yılında kayıtlı ambalaj atığı toplama ayırma tesisi sayısı

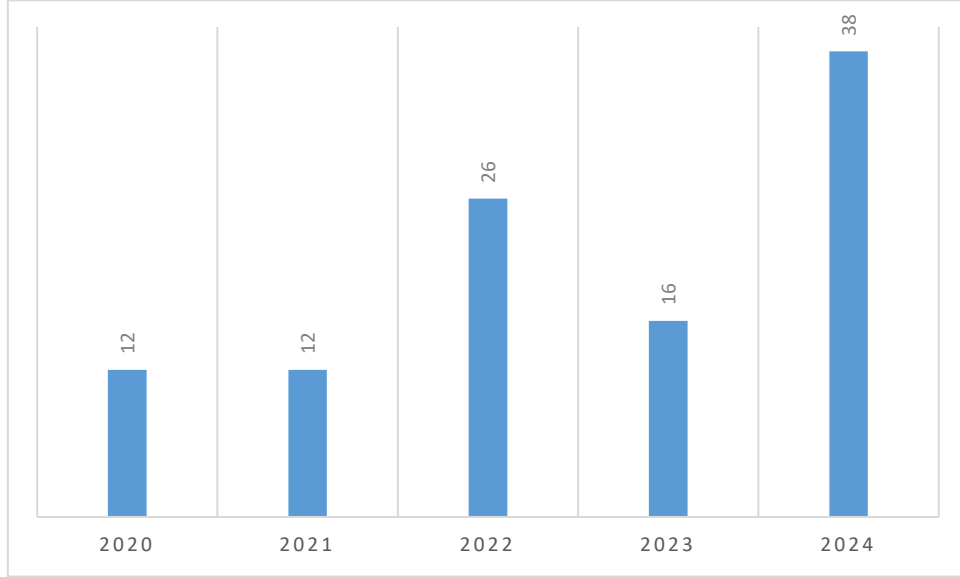
(e-İzin Uygulaması, 2025)

Ambalaj Atığı Toplama Ayırma Tesis (TAT) Sayısı Toplam	1. Tip TAT Sayısı	2. Tip TAT Sayısı	3. Tip TAT Sayısı
38	2	-	4

Çizelge 54 -2024 yılında ambalaj atığı geri kazanım tesisi sayısı
(e-İzin Uygulaması, 2025)

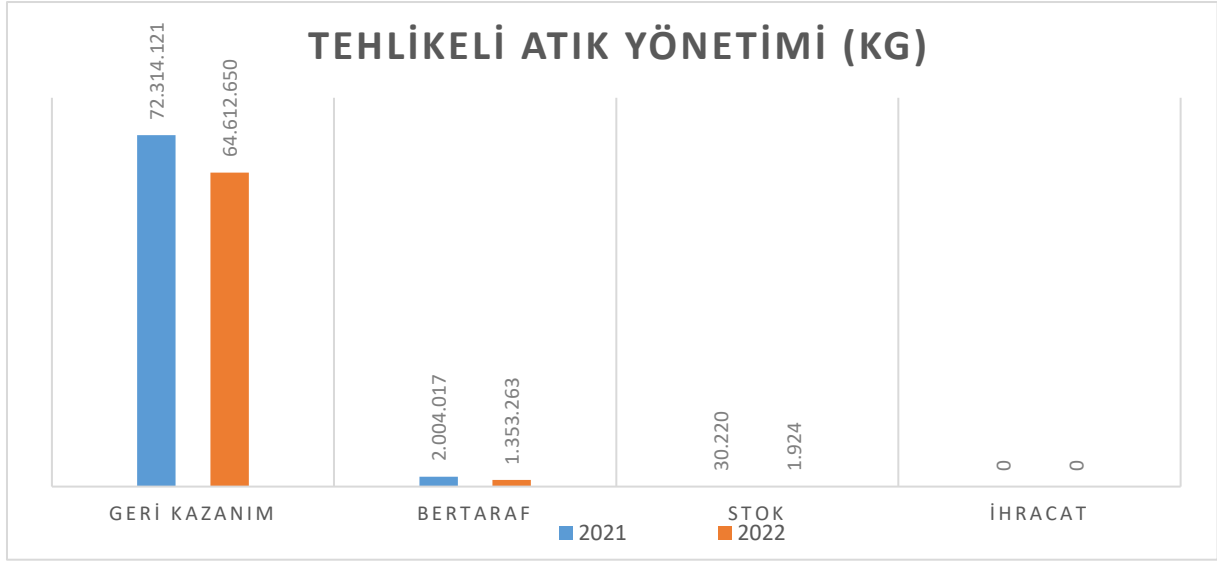
Ambalaj Atığı Geri Kazanım Tesisi (GKT) Sayısı Toplam*	Plastik Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Kağıt-Karton Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Cam Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Metal Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Ahşap Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Kompozit Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Tekstil Ambalaj Atığı GKT Sayısı
5	5	3	2	1	3	2	1

*Bir geri kazanım tesisi birden fazla ambalaj atığı işleyebileceğinden toplam Geri Kazanım Tesis Sayısı farklı olabilir.

Grafik 26 – Yıl bazında bulunan ambalaj atığı geri kazanım tesisi sayısı
(e-İzin Uygulaması, 2025)

C.5. Tehlikeli Atıklar

Grafik 27 – 2022 yılı Atık yönetim uygulaması verilerine göre ilimizdeki tehlikeli atık yönetimi*

(Atık Yönetim Uygulaması/Atık Beyan Sistemi*, 2025)

Çizelge 55 -2022 yılında atık işleme yöntemine göre tehlikeli atık miktarları*

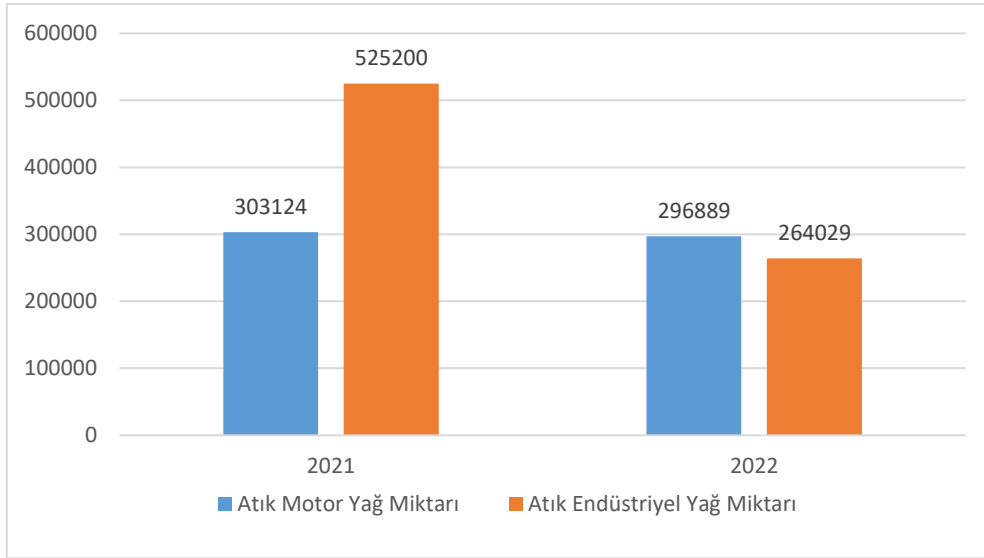
(Atık Yönetim Uygulaması/Atık Beyan Sistemi*, 2025)

ATIK İŞLEME YÖNTEMİ	MİKTARI (kg)
Geri Kazanım (R)	64.612.650
Bertaraf (D)	1.353.263

*Atık Beyan Sisteminde yer alan tehlikeli atık verisi, atık üreticilerinin gerçekleştirdikleri beyanlardan oluşmakta olup edilen yılda atık üreticisinin tesisinde oluşan ve geri kazanım/bertaraf amacıyla atık işleme tesisine gönderilen tehlikeli atık verisini içermektedir.

C.6. Atık Yağlar

“Atık Yağların Yönetimi Yönetmeliği” çerçevesinde ilde gerçekleştirilen işlere ve atık yağ toplama miktarlarına göre aşağıdaki grafik ve çizelge oluşturulmuştur. Motor yağı değişim noktası (MoYDEN) sayıları verisi girilmiştir.

Grafik 28 – Yıllar itibariyle ilinde atık madeni yağ miktarları &
(Atık Yönetim Uygulaması, 2025)

Çizelge 56 –2022 yılı için atık madeni yağ geri kazanım ve bertaraf miktarları
(Atık yönetim Uygulaması, 2025)

Geri kazanım* (kg)	Nihai bertaraf (kg)	İhracat (kg)	Stok (kg)
560.918	-	-	558

C.7. Atık Pil ve Akümülatörler

Atık üreticileri tarafından Atık Beyan Sistemine gerçekleştirilen beyanlardan elde edilen atık pil ve akümülatörlerin toplam miktarını gösterir.

Çizelge 57 – Yıllar itibariyle atık akü ve pil miktarı (kg)*
(Atık Yönetim Uygulaması, 2025)

2018	2019	2020	2021	2022
156.205	72.068	53.304	84.001	86.819

***Atık kodları:**

160601 Kurşunlu piller ve akümülatörler

160602 Nikel kadmiyum piller

160603 Cıva içeren piller

160604 Alkali piller (16 06 03 hariç)

160605 Diğer piller ve akümülatörler

160606 Piller ve akümülatörlerden ayrı toplanmış elektrolitler

200133 16 06 01, 16 06 02 veya 16 06 03'un altında geçen pil ve akümülatörler ve bu pilleri içeren sınıflandırılmamış karışık pil ve akümülatörler

200134 20 01 33 dışındaki pil ve akümülatörler

C.8. Bitkisel Atık Yağlar

02/04/2015 tarihli ve 29314 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Atık Yönetimi Yönetmeliğinin ek-4 Atık Listesinde yer alan; “20 01 25 - Yenilebilir sıvı ve katı yağlar” kodu kapsamında değerlendirilen bitkisel atık yağlar ve “20 01 26* - 20 01 25 dışındaki sıvı ve katı yağlar (A)” kodu kapsamında değerlendirilen kullanılmış kızartmalık yağların atık üreticileri tarafından Atık Beyan Sistemine gerçekleştirilen beyanlardan elde edilen miktarı ifade etmektedir.

Çizelge 58 –2022 yılı için atık bitkisel yağlarla ilgili veriler

(Atık Yönetim Uygulaması, 2025)

Bitkisel Atık Yağ Ara Depolama Lisansı Verilen Tesis Sayısı ¹	Bitkisel Atık Yağ Miktarı (kg)		Lisans Alan Geri Kazanım Tesis Sayısı
	Kullanılmış Kızartmalık Yağ (20 01 26*)	Kullanım Ömrü Dolmuş Yağlar (20 01 25)	
1	62.230	90	-

Bitkisel atık yağlar için 6.6.2015 tarihinden önce verilen Bitkisel Atık Yağ Geçici Depolama İzinleri Dahil

C.9. Ömrünü Tamamlamış Lastikler

Çizelge 59 –2024 yılında oluşan ömrünü tamamlamış lastikler ile ilgili veriler

(Atık Yönetim Uygulaması, 2024)

ÖMRÜNÜ TAMAMLAMIŞ LASTİKLER (ÖTL)					
ÖTL Geçici Depolama Alanı Sayısı	Geçici Depolama Alanlarındaki ÖTL Miktarı (ton)	ÖTL Geri Kazanım Tesisi Sayısı	Geri Kazanılan ÖTL Miktarı (ton)	ÖTL Bertaraf Tesis Sayısı	Bertaraf Edilen ÖTL Miktarı (ton)
-	-	-	-	-	-

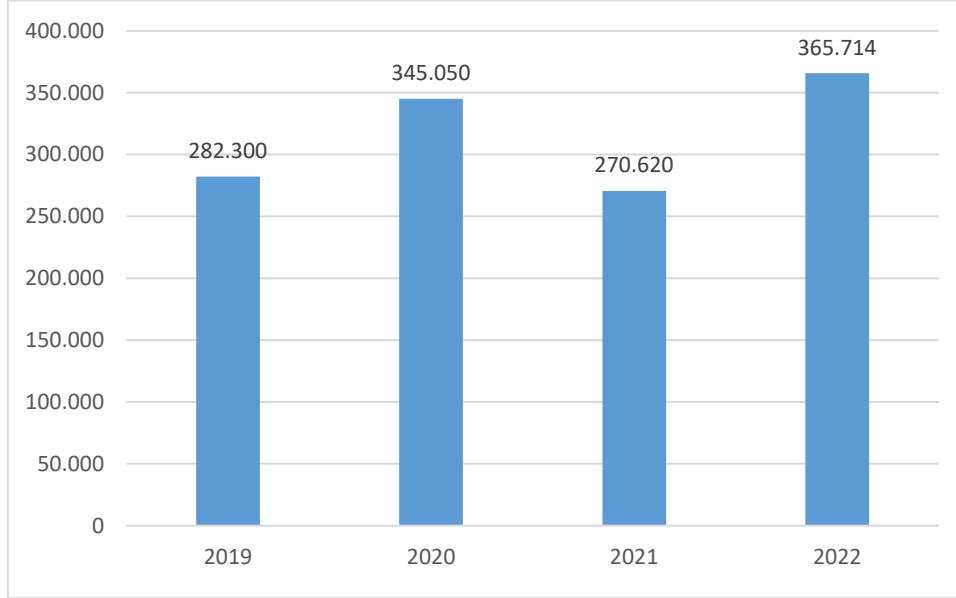
C.10. Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyalar

Ulusal strateji ve politikalarımızda göz önünde bulundurularak ülkemiz mevzuatının Avrupa Birliği mevzuatları olan 2012/19/EU, WEEE Direktifine uyumu çerçevesinde “Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyaların Yönetimi Hakkında Yönetmelik”, 2011/65/EU, RoHS II Direktifine uyumu çerçevesinde “Elektrikli ve Elektronik Eşyalarda Bazı Zararlı Maddelerin Kullanımının Kısıtlanmasına İlişkin Yönetmelik” olmak üzere iki ayrı yönetmelik düzenlenmiştir. Bahse konu yönetmelikler 26/12/2022 tarihli ve 32055 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmış olup 1/2/2023 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiştir.

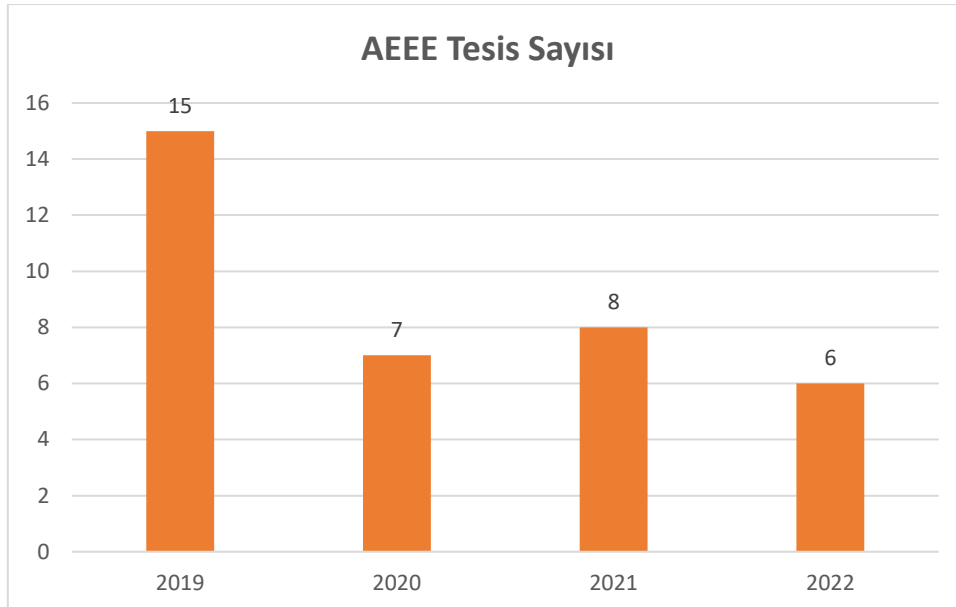
Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyaların Yönetimi Hakkında Yönetmelikte yapılan düzenleme ile;

- 1/1/2024 tarihine kadar bu yönetmeliğin Ek-1/A’sında yer alan kategorilere dahil olan (büyük ev eşyaları, küçük ev aletleri, bilişim ve telekomünikasyon ekipmanları, tüketici ekipmanları, aydınlatma ekipmanları, elektrikli ve elektronik aletler (büyük ve sabit sanayi aletleri hariç olmak üzere), oyuncaklar, eğlence ve spor ekipmanları, tıbbi cihazlar, izleme ve kontrol aletleri ve otomatlar) elektrikli ve elektronik eşyaları

- 1/1/2024 tarihinden sonra Ek-2/A'sında yer alan kategorilerde sınıflandırılan (sıcaklık değişim ekipmanları, ekranlar, monitörler ve 100 cm² 'den büyük yüzeyi olan ekrana sahip ekipmanlar, lambalar, büyük ekipmanlar (en az bir dış boyutu 50 cm'den büyük ekipmanlar), küçük ekipmanlar (50 cm'den büyük dış boyutu olmayan ekipmanlar), bilişim ve telekomünikasyon ekipmanları (50 cm'den küçük dış boyutu olan ekipmanlar)) tüm elektrikli ve elektronik eşyaları, kapsar.

Grafik 29 - Yıllar itibariyle beyan edilen atık elektrikli ve elektronik eşya miktarları (ton)
(Atık Yönetim Uygulaması, 2025)

Grafik 30 - Yıllar itibariyle AEEE işleyen tesis sayısı
(Atık Yönetim Uygulaması, 2025)

Çizelge 60 – 2024 yılı AEEE toplanan ve işlenen miktarlar
(Hatay ÇŞİDİM, 2025)

AEEE'nin Biriktirildiği Atık Getirme Merkezleri ve Mobil Atık Getirme Merkezleri Sayısı	AEEE'lerin Biriktirildiği Transfer Noktası Sayısı	AEEE İşleme Tesisi Sayısı	Atık Getirme Merkezlerinde, Mobil Atık Getirme Merkezlerinde ve Transfer Noktalarında Biriktirilen AEEE Miktarı (ton)	İşlenen AEEE Miktarı (ton)
-	-	12	-	472,894

C.11. Ömrünü Tamamlamış Araçlar

Çizelge 61 –2024 yılı itibarıyla İlde yer alan ÖTA Tesis sayısı (Adet)
(Ömrünü Tamamlamış Araçlar Bertaraf Takip Sistemi, 2025)

ÖTA Teslim Yerleri Sayısı	ÖTA Geçici Depolama Alanı Sayısı	ÖTA İşleme Tesisi Sayısı
0	1	0

C.12. Tehlikesiz Atıklar

Çizelge 62 – 2024 Yılı Atık Yönetim Uygulaması verilerine göre ilimizdeki tehlikesiz atık yönetimi
(Atık Yönetim Uygulaması, 2025)

ATIK KODU	MİKTAR (Kg.)
D10	12.230
D5	1.141.239
R_AHM	29.193.650
R12	846.617.795
R3	2.480.688
R5	224.283.901
R13	12.588
R1	298.510
R9	1.300.000
R4	179.599.000

Çizelge 63 –2024 Yılı tehlikesiz atıkların miktarı ve bertaraf edilmesi ile ilgili veriler
(Atık Yönetim Uygulaması, 2025)

ATIK İŞLEME YÖNTEMİ	MİKTARI (Kg)
Geri Kazanım (R)	1.283.786.132
Bertaraf (D)	1.153.469

C.12.1 Demir ve Çelik Sektörü ve Cüruf Atıkları

Demir ve Çelik Endüstrisinden Kaynaklanan Atıklar, 05 Temmuz 2008 tarih ve 26927 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Atık Yönetimi Genel Esaslarına İlişkin Yönetmelik”in Atık Listesinde; 10 02 koduyla, “**Demir ve Çelik Endüstrisinden Kaynaklanan Atıklar**” olarak belirtilen başlık altında yer almaktadır.

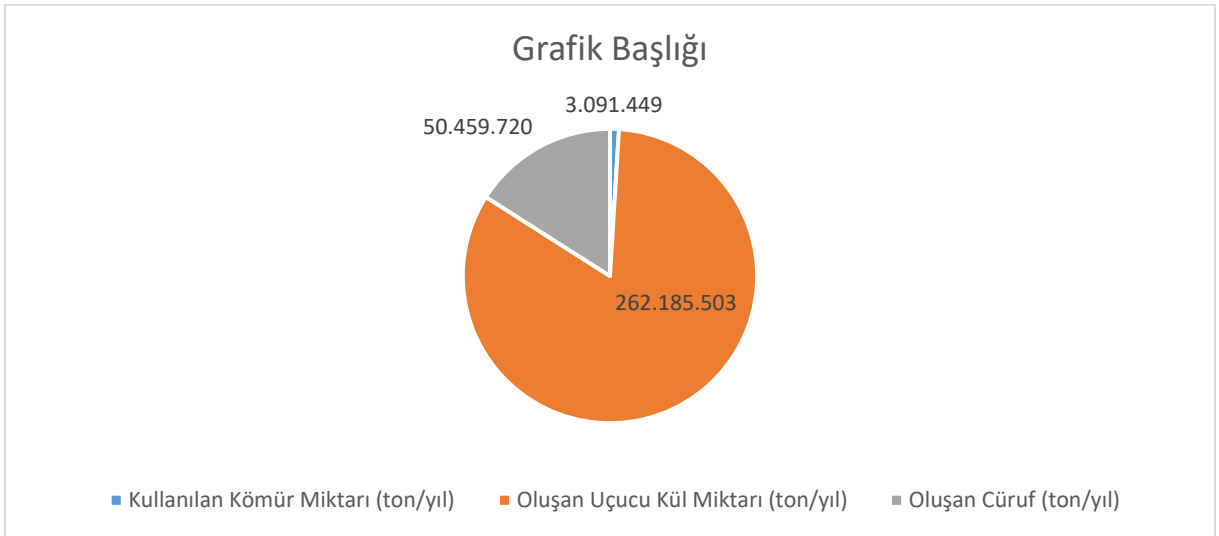
Çizelge 64 – 2024 yılı için ildeki demir ve çelik üreticileri, cüruf ve bertaraf yöntemi
(Atık Yönetim Uygulaması, 2024)

Toplam Tesis sayısı	Kullanılan Hammadde Miktarı (ton/yıl)	Cüruf Miktarı (ton/yıl)	Bertaraf Yöntemi
12	-	682.176	Geri Kazanım

C.12.2 Kömürle Çalışan Termik Santraller ve Kül

Çizelge 65 - 2024 yılı termik santrallerde kullanılan kömür, oluşan cüruf ve uçucu kül miktarı
(Hatay ÇŞİDİM, 2025)

Toplam Tesis sayısı	Kullanılan Kömür Miktarı (ton/yıl)	Oluşan Uçucu Kül Miktarı (ton/yıl)	Oluşan Cüruf (ton/yıl)
1	3.091.449	262.185.503	50.459.720

Grafik 31 –2024 yılı kül atıklarının yönetimi
(Hatay ÇŞİDİM, 2025)

C.13. Tıbbi Atıklar

Hatay Büyükşehir Belediyesi, il sınırları içerisinde faaliyet gösteren sağlık kuruluşlarından (ünitelerden) kaynaklanan tıbbi atıkların “Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliği” ve diğer ilgili mevzuatlar kapsamında insan sağlığına ve çevreye zarar vermeden diğer atıklardan ayrı olarak toplama, taşıma, sterilizasyon ve bertarafı işlemlerini yürütmektedir.

Hatay Büyükşehir Belediyesi 9 ilçe (Antakya, Hassa, Kırıkhan, Samandağ, Yayladağı, Reyhanlı, Altınözü, Defne, Kumlu) sınırları içerisinde faaliyet gösteren sağlık kuruluşlarından (ünitelerden) kaynaklanan tıbbi atıkların “Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliği” ve diğer ilgili mevzuatlar kapsamında insan sağlığına ve çevreye zarar vermeden diğer atıklardan ayrı olarak toplama, taşıma ve bertarafı işlemlerini yürütmektedir.

6 ilçe (Dört Yol, İskenderun, Arsuz, Belen, Payas, Erzin) sınırları içerisinde üretilen tıbbi atıkların toplanması, taşınması ve bertarafı İskenderun Körfez Katı Atık Birliği tarafından yürütülmektedir.

Çizelge 66 – 2024 yılında il sınırları içinde oluşan yıllık tıbbi atık miktarı
(Hatay Büyükşehir Belediyesi, 2025)

İl/ilçe Belediyesinin Adı	Tıbbi Atık Yönetim Planı		Tıbbi Atık Taşıma araç sayısı		Toplanan tıbbi atık miktarı ton/yıl	Bertaraf Yöntemi		Bertaraf Tesisi Sterilizasyon/ Yakma		
	Var	Yok	Özel	Kamu		Yakma	Sterilizasyon + Düzenli Depolama	Belediyenin	Yetkili Firmanın	Tesisin Bulunduğu İl
Hatay Büyükşehir Belediyesi	X		4		1615		X		X	Hatay

Çizelge 67 - Yıllara göre tıbbi atık miktarı
(Hatay Büyükşehir Belediyesi, 2025)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Tıbbi Atık Miktarı (ton)	1500	1815	2087	2062	2100	2124	2047	1036	1615

C.14. Maden Atıkları

C.15. Sonuç ve Değerlendirme

Çizelge 68 - 2024 yılı itibariyle bulunan atık işleme tesisi sayısı*
(Atık Yönetim Uygulaması/Atık Beyan Sistemi, 2025)

Düzenli Depolama Tesisi Sayısı (1. Sınıf)	-
Düzenli Depolama Tesisi Sayısı (2. Sınıf)	2
Düzenli Depolama Tesisi Sayısı (3. Sınıf)	-
Atık Yakma ve Beraber Yakma	3
Biyobozunur Atık İşleme-Mekanik Ayırma	1
Biyobozunur Atık İşleme-Biyokurutma	-
Biyobozunur Atık İşleme-Biyometanizasyon	-
Biyobozunur Atık İşleme-Kompost	-
Lisanslı Ambalaj Atığı Toplama Ayırma Tesisi ve Geri Kazanım Tesisi Sayısı	12
Tehlikeli Atık Geri Kazanım Tesisi Sayısı	7
Atık Yağ Geri Kazanım Tesisi Sayısı	-
Bitkisel Atık Yağ Geri Kazanım Tesisi Sayısı	-
Bitkisel Atık Yağ Ara Depolama Tesisleri	-
Atık Pil ve Akümülatör Geri Kazanım Tesisi Sayısı	-
Ömrünü Tamamlamış Lastik Geri Kazanım Tesisi Sayısı	-
Ömrünü Tamamlamış Araç Geçici Depolama Alanı Sayısı	-
Ömrünü Tamamlamış Araç İşleme Tesisi Sayısı	-
Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi Sayısı	1
Tehlikesiz Atık Geri Kazanım Tesisi Sayısı	32
Atık Elektrikli ve Elektronik Eşya İşleme Tesisi Sayısı	-
Atık Elektrikli ve Elektronik Eşya Yeniden Kullanıma Hazırlama Tesisi	-
Atık Elektrikli ve Elektronik Eşya Transfer Noktaları	-
Maden Atığı Bertaraf Tesisi Sayısı	-
Atık Yağ Rafinasyon Tesisi Sayısı	-
Atık Yağ Transfer Noktaları	-
PCB Arındırma Tesisleri	-
Toplama Ayırma Tesisi	38
1. Tip Toplama Ayırma Tesisi	2
2. Tip Toplama Ayırma Tesisi	-
3. Tip Toplama Ayırma Tesisi	4

Kaynaklar

Atık Yönetim Uygulaması/Atık Beyan Sistemi

Ambalaj Bilgi Sistemi

Sıfır Atık Bilgi sistemi

E-İzin Uygulaması

HATAY ÇŞİDİM

Hatay Büyükşehir Belediyesi

Ç. BÜYÜK ENDÜSTRİYEL KAZALARIN ÖNLENMESİ ÇALIŞMALARI

Ç.1. Büyük Endüstriyel Kazalar

“Büyük Endüstriyel Kazaların Önlenmesi ve Etkilerinin Azaltılması Hakkında Yönetmelik” kapsamında tehlikeli maddeleri bulunduran ya da bulundurması muhtemel kuruluşlar Yönetmeliğin bildirim maddesi uyarınca Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Entegre Çevre Bilgi Sistemi altında çalışan BEKRA Bildirim Sistemine bildirimlerini yapmakla ve üst seviyeli kuruluşun işletmecisi Yönetmeliğin 13 üncü maddesi uyarınca Bakanlığımız tarafından yayımlanan Büyük Endüstriyel Kazalarda Uygulanacak Dâhili Acil Durum Planları Hakkında Tebliğde belirtilen hususları dikkate alarak bir dâhili acil durum planı hazırlamak, kuruluştaki bulundurmak ve BEKRA Bildirim Sistemine yüklemekle yükümlüdür.

Çizelge 69 – 2024 yılında BEKRA kuruluşlarının sayısı
(BEKRA Bildirim Sistemi, 2025)

KURULUŞ	SAYISI
Alt Seviye	16
Üst Seviye	5
TOPLAM	21

Çizelge 70 -2024 yılında BEKRA denetimi yapılan kuruluş sayısı
(BEKRA Bildirim Sistemi, 2025)

KURULUŞ	DENETİM SAYISI
Alt Seviye	16
Üst Seviye	5
Kapsam Dışı	3
TOPLAM	24

Ç.2. Sonuç ve Değerlendirme

“BEKRA kapsamında yapılan iş ve işlemler 02/03/2019 tarihli ve 30702 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Büyük Endüstriyel Kazaların Önlenmesi ve Etkilerinin Azaltılması Hakkında Yönetmelik hükümleri uyarınca Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığınca müştereken yürütülmektedir.

Kaynaklar

BEKRA Bildirim Sistemi ve E-Denetim Uygulaması

D. PİYASA GÖZETİMİ VE DENETİMİ ÇALIŞMALARI

D.1. PİYASA GÖZETİMİ VE DENETİMİ (PGD)

97/9196 Sayılı Türk Ürünlerinin İhracatının Artırılmasına Yönelik Teknik Mevzuatı Hazırlayacak Kurumların Belirlenmesine İlişkin Karar ile Ticaret Bakanlığı koordinatörlüğünde yayınlanan Ulusal PGD Strateji Belgesi uyarınca, Bakanlığımızın sorumlu olduğu ürün grupları hazır beton, yapı malzemeleri ve katı yakıtlardır. Bu ürün gruplarından katı yakıtlara ait piyasa gözetimi ve denetimleri 2872 sayılı Çevre Kanunu ve bu Kanuna dayanılarak yayımlanan ikincil mevzuat kapsamında gerçekleştirilmektedir. Yürütülen piyasa gözetimi ve denetimi çalışmalarına dair tüm veriler üçer aylık dönemlerle değerlendirilmekte ve Ticaret Bakanlığı koordinasyonunda yıllık olarak yayınlanan Ulusal PGD Raporuna kaynak teşkil etmektedir.

İl Müdürlüğümüz ve yetki devri yapılan kurum/kuruluşlar tarafından gerçekleştirilen katı yakıtlara ait piyasa gözetimi ve denetimi faaliyetlerine ilişkin veriler aşağıdaki çizelgede verilmektedir.

Çizelge 71 –2024 yılında Katı Yakıtlara Ait Piyasa Gözetimi ve Denetimi
(Hatay ÇŞİDİM, 2025)

	PGD Sayısı (Adet)	PGD Miktarı (Ton)	İdari Yaptırım Miktarı (TL)
İl Müdürlüğü	252	8.890.253.960,00	0
Yetki Devri Yapılan Kurum	-	-	-

D.2. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bakanlığımızca yürürlüğe konulan **04.12.2013 tarih ve 2013/40** numaralı “**Katı Yakıt Numune ve Analiz Genelgesi**” kapsamında üç ayda bir olmak üzere 2024 yılında 4 ayrı analiz yapıp bakanlığımıza bildirilmiştir.

Kaynaklar

- Hatay Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü

E. DOĞA KORUMA VE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK

E.1. Flora

Anadolu Diyagonalı'nın bir kolunu oluşturan Amanos dağları oldukça zengin bir flora ve vejetasyona sahiptir. Dağlarının kıyıya paralel olarak uzanması neticesinde yüksek kesimlerinde İskenderun Körfezi'nden gelen nemin etkisi ile Dörtyol'un doğusunda Karadeniz bölgesine özgü pek çok odunsu ve otsu bitki türü gözlenir. Odunsu türlerden Taflan (*Laurocerasus officinalis*), Kayın (*Fagus orientalis*), Fındık (*Coryllus avellana*), İhlamur (*Tilia argentea*), Çınar yapraklı Akçaağaç (*Acer platanoides*), Çoban püskülü (*Ilex colchica*) bitkilerine rastlanır. Otsu türlerden bazıları ise şunlardır: Otsu Adaçayı (*Salvia glutinosa*), *Sophora jaubertii*, *Vicia crocea*, *Lathyrus niger* subsp. *niger*. Amanos dağlarında 0-500 m'ler arasındaki bölgede genellikle maki elementlerine rastlanır. Maki elementleri, Mersin (*Myrtus communis*), Karadiken (*Paliurus spina-christi*), Keçiboğan (*Calicotome villosa*), Zakkum (*Nerium oleander*), Laden (*Cistus creticus*), Katırtırnağı (*Spartium junceum*), Boyacı sumacı (*Cotinus cotoneaster*) gibi türlerden oluşur. 500–1000 m arası bölgede genellikle Kızıl Çam (*Pinus brutia*), Defne (*Laurus nobilis*), Hartlap (*Arbutus andrachne*) gibi bitki türlerine, 1000–1500 m arası bölgede Meşe (*Quercu ssp.*) türlerine bazı yerlerde ise ve kayacık (*Ostrya carpinifolia*) türlerine, 1500–2000 m arası bölgede Karaçam (*Pinus nigra*), Sedir (*Cedrus libani*), Köknar (*Abies cilicica*) ormanlarına rastlanır. Hatay ili zengin bitki çeşitliliği nedeniyle çok sayıda bilim adamı tarafından ziyaret edilmiş ve bu bölgeden çok sayıda bitki örneği toplanmıştır. 'Flora of Turkey and the East Aegean Islands' adlı eserdeki kayıtlardan anlaşıldığı kadar bu araştırmacıların bazıları şunlardır: Boissier, Montbert, Kotschy, Post, Shepard, Haradjian, Samuelson Norris, Huber-Morath, Code And Jones, Bertschinger, Aucher, Mouterde, Dinsmore ve Rogers. Bu araştırmacıların özellikle Boissier 1846 yılında, Kızıldağ'ı da içine alan Hatay ilinin güney kısımlarından çok sayıda bitki örneği toplamış ve günümüzde bazıları sadece tip örneğinden bilinen 30'u aşkın tür adlandırmıştır Baytop, (1992). Daha sonraları ise Post, 1932-1933 yılları arasında kızıl dağdan bitki örnekleri toplamış ve bunları iki ciltlik "Flora of Syria, Palaestina and Sinai" adlı eserinde yayınlanmıştır (Post, 1932-1933). Bu araştırmacıların yanı sıra, 1909 yılında Haradjian, 1933 yılında Samuelsson ve 1953 yılında Huber-Morath'ın Kızıldağ ve çevresinden bitki örnekleri topladığı Türkiye florası kayıtlarından anlaşılmaktadır (Yolcu, 2005). Doğu Akdeniz bölgesinde araştırmacıların dikkatini daha çok Amanos Dağları bitkileri çekmiş ve burada birçok araştırmacı flora ve vejetasyon çalışmaları yapmıştır. Amanos dağları'nın genelinde (Akman 1973), Musa Dağı'nda Çakan (1997), Dörtyol'da Türkmen ve Düzenli (1998), Habib-i Neccar Dağı'nda Yolcu (1998), Kızıldağ'da Yolcu (2005), doktora tezi olarak yapılmıştır. Kayıkçı (2006) Samandağ (Hatay) Kıyı Kumullarının Florası'nı, Kavak (2006) Burnaz Kumullarının (Hatay) Flora ve Vejetasyonu'nu çalışmıştır. Bulut (2008) Hama tepe, Deli Halil Tepe ve Tüysüz Tepe Florası'nı çalışmıştır. Milleyha sulak alanı Altay ve Öztürk (2012) tarafından çalışılmıştır. Bugünkü bilgilerimize göre Hatay'da doğal olarak yetişen çiçekli bitki sayısı yaklaşık olarak 2000 civarında olup bunların da yaklaşık 300 tanesi endemiktir (İlçim 2014).

Resim 5 - Beyaz Nilüfer - *Nymphaea alba*

E.2. Fauna

Memeliler

Gerek coğrafik konumu gerekse barındırdığı canlı çeşidi bakımından Hatay ili yaklaşık 134 senedir birçok araştırmacının ilgi odağı olmuştur. Memeliler ele alındığında ilk olarak ilden 1883 yılında gelincik kaydı verilmiştir. Günümüzde memelilerle ilgili çalışmalar halen devam etmektedir ve türlerin biyolojisi, ekolojisi, genetiği üzerine yeni kayıtlar verilmektedir. Kahmann ve Çağlar (1960), Hatay bölgesinde yayılış gösteren yarasalar türlerini kaydetmiştir. Hatay’da Mısır meyve yarasası, Nalburunlu büyük yarasalar, Mehely nalburunlu yarasası, Blasius nalburunlu yarasası, uzun ayaklı yarasalar, farekulaklı büyük yarasalar, beyaz şeritli yarasalar, kahverengi uzun kulaklı yarasalar ve uzun kanatlı yarasaların yayılış gösterdiğini belirtmişlerdir. Çağlar (1965), Mısır meyve yarasası, Nalburunlu büyük yarasalar, Nalburunlu küçük yarasalar, Mehely nalburunlu yarasası, Blasius nalburunlu yarasası, Akdeniz nalburunlu yarasalar, bıyıklı yarasalar, kirpikli yarasalar, saçaklı yarasalar, Savi’nin cüce yarasası, uzun ayaklı yarasalar, farekulaklı büyük yarasalar, beyaz şeritli yarasalar, kahverengi uzun kulaklı yarasalar ve uzun kanatlı yarasaların yayılış gösterdiğini belirtmiştir. Kumerloeve (1978), Türkiye’de yayılış gösteren Insectivora, Chiroptera, Carnivora, Pinnipedia, Proboscoidea, Perissodactyla, Artiodactyla, Lagomorpha, Rodentia ve Cetacea takımlarının taksonomisi ve yayılışları hakkında bilgi verilmiştir. Yüzbaşı ve Benli (1995), Adana, Antalya, Gaziantep, Hatay ve İçel illerinde yayılış gösteren kemirici türlerini çalışmışlardır. Bu illerde tarla faresi, limon sıçanı, tarla sincabı, orman faresi, kör fare, küçük avurtlak, arap tavşanı ve ağaç sincabının bulunduğu tespit edilmiştir. Spitzenberger (1996), Türkiye’deki Farekulaklı büyük ve küçük yarasaların yayılışları ve taksonomik durumları incelenmiştir ve iki türün yayılış alanına Hatay ilini de dahil etmişlerdir. Demirsoy vd (1996), Türkiye’de yayılış gösteren memeli türlerinin yaşadıkları lokaliteler, kromozom sayıları, doğum zamanları, popülasyon yoğunlukları ayrıntılı olarak verilmiştir. Benda ve Horacek (1998)’e göre *Rousettus aegyptiacus*, *Rhinolophus ferrumequinum*, *R. hipposideros*, *R.*

mehelyi, R. blasii, Myotis myotis, M. blythii, M. emarginatus, M. capaccinii, Hypsugo savii, Pipistrellus pipistrellus, P. kuhlii, Plecotus auritus, Miniopterus schreibersii ve Tadarida teniotis türlerinin Hatay'dan kayıtlarının verildiğini belirtmişlerdir. Kefelioğlu ve Tez (1999), Crocidura suaveolens'in Hatay ilinde bulunduğunu belirtmişlerdir. Tez (2000), Türkiye'nin çeşitli bölgelerinden yakalanan Crocidura cinsine ait bireylerin morfolojik ve karyolojik özelliklerini çalışmıştır. Sonuçta, $2n = 28$, $FN = 56$ karyotipine sahip Crocidura leucodon ve $2n = 40$ ve $FN = 50$ karyotipine sahip Crocidura suaveolens türlerinin Türkiye'de yayılış gösterdiği tespit edilmiştir.

Albayrak ve Coşkun (2000), Uzun kanatlı yarasa türüne ait örneklerin ayırt edici özellikleri, habitatları ve ölçülerini incelemişlerdir. Araştırmacılar Türkiye'de hem M. s. schreibersii hem de M. s. pallidus alttürlerinin yayılış gösterdiği ileri sürmüşlerdir. Albayrak ve Aşan (2001), Farekulaklı büyük yarasa türüne ait 32, Farekulaklı küçük yarasa türüne ait 26 bakulum incelenmiş ve bakulum şekilleri bakımından iki türün birbirinden ayrıldığı tespit etmiştir. Krystufek ve Vohralik (2001), Türkiye ve Kıbrıs'da yayılış gösteren Erinaceidae, Soricidae ve Talpidae familyalarına ait cinslerin ve türlerin ekolojileri, biyolojileri ve taksonomileri hakkında bilgi vermişlerdir. Araştırmacılara göre Erinaceus concolor, Crocidura leucodon, Crocidura suaveolens, ve Suncus etruscus böcekçil türleri Hatay ilinde yayılış göstermektedir. Albayrak ve Aşan (2002), Hatay ilinden aldıkları uzun ayaklı yarasa örneklerle türün karyolojisi incelenmiştir. Karataş vd (2003), Mısır meyve yarasasının yayılışı, ekolojik ve biyolojik özellikleri incelemiş ve Hatay'dan kayıt vermiştir. Coşkun (2004), Hatay ilinde yayılış gösteren Nannospalax ehrenbergi'nin morfolojikve karyolojik özellikleri incelenmiştir. Yayladağı popülasyonun karyotipi $2n = 48$, $NF = 74$ and $NFa = 70$ iken Hatay'ın diğer bölgelerinden alınan örneklerin karyotipleri $2n = 52$, $NF = 74$, and $NFa = 70$ 'dir. Sonuç olarak ilde hem morfolojik hem de karyolojik bakımdan farklı iki popülasyon bulunmaktadır. Karataş ve Sözen (2004), Uzun kanatlı yarasanın taksonomisi ve yayılışının incelendiği çalışmada Marmara ve Batı Karadeniz' de nominatif alttür bulunduğunu, Karadeniz, İç Anadolu, güney ve doğu Anadolu'da yayılış gösteren alttürün ise M. s. pallidus olduğunu belirtmişlerdir. Coşkun ve Ulutürk (2004), Nannospalax ehrenbergi türüne ait altı farklı diploid kromozom sayısı ($2n$) tanımlanmıştır; bunlardan 5 tanesinin Nannospalax ehrenbergi ($2n=48$, Hatay-Yayladağı; $2n=52a$, Hatay-Arsuz; $2n=52b$, Diyarbakır; $2n=56a$, Tarsus; $2n=56b$, Siirt-Kurtalan) ve bir tanesinin ise Nannospalax nehringi ($2n=56c$, Gaziantep) olduğu tespit etmişlerdir. Krystufek ve Vohralik (2005), Türkiye ve Kıbrıs'da yayılış gösteren Sciuridae, Dipodidae, Gliridae, Arvicolinae familyaları ve altfamilyalarına ait cinslerin ve türlerin ekolojileri, biyolojileri ve taksonomileri hakkında bilgi vermişlerdir. Araştırmacılara göre Hatay ilinde Sciurus anomalus, Dryomys nitedula, Microtus guentheri, M. socialis ve Chionomys nivalis yayılış göstermektedir. Aşan ve Albayrak (2006), Türkiye'de yayılış gösteren 17 yarasa türünün gebelik ve emzikli dönemleri çalışılmıştır. Çalışmanın sonunda illere bağlı değişimle birlikte gebelik dönemlerinin genellikle Mayıs ve Haziran aylarında, emzikli dönemlerinin ise bu ayları takiben Haziran ve Temmuz ayları olduğu tespit etmiştir. Karataş ve Sachanowicz (2008), Araştırmacılar bu çalışmada yedi yarasa türüne (Rhinolophus hipposideros, R. mehelyi, Myotis blythii, M. nattereri, M. emarginatus, ve Miniopterus schreibersii) ait yeni kayıtlar vermişlerdir. Albayrak vd. (2008a), kaya sansarının Hatay ilinde bulunduğunu belirtmişlerdir. Albayrak vd (2008b), Akdeniz bölgesinde yayılış gösteren Mısır meyve yarasasının biyoekojisini incelemişlerdir. Krystufek ve Vohralik (2009), Cricetinae, Muridae, Spalacidae, Calomyscidae, Capromyidae, Hystricidae ve Castoridae familyaları ve altfamilyalarına ait cinslerin ve türlerin ekolojileri, biyolojileri ve taksonomileri hakkında bilgi vermişlerdir. Araştırmacılara göre Cricetulus migratorius, Mesocricetus auratus, Apodemus flavicollis, A. witherbyi, A. mystacinus, Rattus rattus, R. norvegicus, Mus domesticus, M. macedonicus, Meriones tristrami,

M. libycus, *Spalax ehrenbergi* ve *Hystrix indica* türleri Hatay’da yayılış göstermektedir. Aşan vd (2010) farekulaklı büyük yarasanın Anadolu’nun doğusuna doğru yayılışını genişlettiği tespit edilmiştir. Alparslan (2011), Hatay ilinde bulunan üçağızlı mağarasını incelenmiştir. Mağarada *Chionomys nivalis*, *Microtus guentheri*, *Apodemus mystacinus*, *Apodemus flavicollis*, *Apodemus witherbyi*, *Mus macedonicus*, *Mesocricetus brandti*, *Crocidura sp.*, *Pipistrellus cf. kuhlii*, ve *Myotis sp* türlerine ait kalıntılar bulunmuştur. Aşan ve Albayrak (2011), *Myotis myotis* ve *M. blythii* örneklerinin morfometrik, biyolojik, ekolojik ve karyolojik verilerini değerlendirmişlerdir. Bu çalışmanın sonucunda Trakya’da *M. m. myotis* alttürünün, Akdeniz bölgesinde ise *M. m. macrocephalicus* alttürünün yayılış gösterdiğini, ayrıca *M. blythii* türünün *M. b. oxgnathus* ve *M. b. omari* alttürleri ile temsil edildiğini belirtmişlerdir. Atay ve Yeşiloğlu (2012), arazi çalışmaları sırasında yakalanan firavun faresinin morfolojik özelliklerini incelenmişlerdir. Demirbaş ve Albayrak (2012), Yaban tavşanının Türkiye’de kesintisiz bir yayılışa sahip olduğu tespit etmişlerdir. Çoraman ve Çelik (2012), 12 türe ait 30.000 yarasanın tespit edildiği 28 bölgeye arazi çalışması yapılmış ve yarasalar için önemli olan alanlar tespit etmişlerdir. Albayrak vd., (2013) Nalburunlu büyük yarasa örneklerinin karyolojisi incelenmiştir. Güzelmansur ve Lise (2013), Amanos dağlarının flora ve fauna biyoçeşitliliğini incelemişlerdir. Mısır meyve yarasası, uzun ayaklı yarasa ve acem köstebeğinin bölgede yaşadığı tespit edilmiştir. Bilgin (2013), Balkanlar ve Trakya, Anadolu, Kuzey Afrika, Fransa, İberya, Kıbrıs, Rusya, Lübnan ve Slovakya’dan alınan uzun kanatlı yarasanın populasyon genetiği, türün tartışma halindeki taksonomisi ve koruma statüsü incelemiştir. Aşan Baydemir vd (2015), Mısır meyve yarasasının Hatay ilindeki antropojenik tehditlerini incelemiştir. Albayrak (2015), Türkiye’de yayılış gösteren kirpikli yarasanın taksonomisi ve bazı biyolojik özellikleri verilmiştir. Özkurt (2015), firavun faresi karyotipi ve bazı morfolojik özellikleri çalışmıştır. Hatay ilinden alınan erkek örneğin karyotipinin $2n = 43$, $NF = 71$, $NFa = 66$ olduğunu kaydetmiştir. Hatay ili memelileri ile ilgili en son kaynak Karataş (2016) tarafından verilmiştir. Ülkemizde büyük memeliler diğer tür gruplarına göre daha az çalışılmış bir tür grubudur. Bu yüzden bilimsel çalışma sayısı oldukça kısıtlıdır. Fakat ülkemiz büyük memeli türler açısından zengin bir faunaya sahiptir. Hatay ili ise bu türler özelinde ayrı bir öneme sahiptir. Türkiye’nin genelinde varlık gösteren büyük memelilerin haricinde, bir tür sadece Hatay ilinde, iki tür ise başka illerde de olan fakat dar yayılıma sahip türlerdir. Bunlardan ilki “Hatay Dağ Ceylanı” olarak adlandırılan *Gazella gazella* (VU) türüdür. Kankılıç vd. (2012), ülkemizde varlık gösteren Şanlıurfa civarında bulunan ceylan popülasyonunu, Hatay’daki dağ ceylanı popülasyonunu ve dünyadaki diğer ceylan popülasyonlarını kullanarak, morfolojik ve genetik olarak karşılaştırmıştır. Sonuç olarak; bilimsel olarak bu tür bu çalışmayla yeniden keşfedilmiştir. Kendi popülasyonu içerisinde hem dünyanın en kuzey bölgesinde yayılım gösteren dağ ceylanı türüdür hem de Türkiye sınırları içerisinde sadece Hatay ili sınırları içerisinde dağılım göstermektedir. Bir diğer tür ise bölgesel yayımlı olan “Çizgili Sırtlan” olarak adlandırılan *Hyaena hyaena* (NT) türüdür. Bu türün bilinen dağılımı ise Türkiye’de Güney Doğu Anadolu Bölgesi ve Hatay ilidir (Turan, 1984). Sayar vd. 2013 yılında TÜBİTAK 109G016 nolu proje kapsamında çizgili sırtlan hedef tür olmak üzere Hatay ilinin genelinde fotokapan ile büyük memeli tür taraması gerçekleştirmişlerdir. Bu çalışmada çizgili sırtlan türünün Hatay ilinde ilk bilimsel fotoğrafı çekilmiştir. Bunların yanı sıra fotokapanlarda *Canis aureus* (LC) (çakal), *Vulpes vulpes* (LC) (kızıl tilki), *Sus scrofa* (LC) (yaban domuzu), *Meles meles* (LC) (porsuk), *Martes foina* (LC) (kaya sansarı), gibi diğer memeli türlerini de gözlemlemişlerdir. Kasperek vd. (2004) çizgili sırtlan bireylerine ait post örneklerini inceleyerek türün dağılımı ile ilgili çalışma yayınlamıştır. Ayrıca Kasperek vd. (2004) ve Can (2004), çizgili sırtlana yönelik tehditleri ve koruma önerileri içeren bir derleme yapmışlardır. Yıldırım (2010) ‘da Hatay ilinde çizgili sırtlan bireylerinin ayak izi yöntemiyle araştırılmasına dair bir tez çalışması gerçekleştirmiştir. Bir diğer önemli tür ise “Karaca” olarak adlandırılan

Capreolus capreolus (LC) türüdür. Bu tür ülkemizde Karadeniz ve Marmara bölgelerinde geniş bir dağılım göstermektedir. Fakat bu bölgeler haricinde dağılımı oldukça seyrek. Şakir 2015, yılında *Herpestes ichneumon* (LC) (kuyruksüren) türüne yönelik karakteristik ve dağılım çalışmaları gerçekleştirmiştir. Hatay ilinde bulunan Altınözü ve İskenderun-Arsuz Yaban Hayatı Geliştirme Sahaları'nın planları sırasıyla 2014 ve 2012 yılları arasında yapılmış ve fauna içerisinde yukarıda bahsi geçen türlerin bir bulunmasına ek olarak *Canis lupus* (LC) (kurt), *Felis chaus* (LC) (saz kedisi), *Felis silvestris* (LC) (yaban kedisi) *Vormela peregusna* (VU) (alaca sansar), *Mustela nivalis* (gelincik), *Lutra lutra* (NT) (su samuru), *Capra aegagrus* (VU) (yaban keçisi), *Herpestes ichneumon* (kuyruksüren) türlerinin alanda varlık gösterdiği belirtilmiştir. İskenderun-Arsuz YHGS'nda 2011 yılında yapılan envanter sonuçlarında hedef türlerden 18 birey karaca, 362 birey yaban keçisi tespit edilmiştir. Altınözü YHGS sınırları içerisinde de 2010 yılında yapılan envanter çalışmasında 39 birey tespit edilmiştir. Ülkemizde büyük memeliler diğer tür gruplarına göre daha az çalışılmış bir tür grubudur. Bu yüzden bilimsel çalışma sayısı oldukça kısıtlıdır.

1) Kankılıç T., Özüt D., Gürler Ş., Kence M., Bozkaya F., Kence A., 2012. Rediscovery of a new mountain gazelle population and clarification of taxonomic status of the genus *Gazella* in Turkey using mtDNA sequencing, *Folia Zool.* – 61

(2): 129–137 2) Turan, N., 1984, Türkiye'nin Av ve Yaban Hayvanları – Memeliler, Ogun Kardeşler Matbaacılık Sanayi, Türkiye, 178p.

3) Sayar A. O., Emir H., Koban E., Kandemir İ., Proje Konsosiyumu, 2013, Hatay'da Çizgili Sırtlan Görüntülenmesi İçin Fotokapan Çalışması Ve Diğer Bulgular, 23-25 Mayıs GAP Biyoçeşitlilik Sempozyumu, Şanlıurfa.

4) Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, 7. Bölge Müdürlüğü, 2014, Hatay Altınözü Yaban Hayatı Geliştirme Sahası Yönetim ve Gelişme Planı

5) Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, 7. Bölge Müdürlüğü, 2012, İskenderun- Arsuz Yaban Hayatı Geliştirme Sahası Yönetim ve Gelişme Planı

6) Kasperek M., Kasperek A., Gözcelioğlu B., Çolak E., Yiğit N., 2004. On the status and distribution of Striped *Hyaena*, *Hyaena hyaena*, in Turkey. *Zoology in the Middle East* 33, 2004: 93–108

7) Can, Ö.E., 2004. Status, conservation and management of large carnivores in Turkey. WWF-Turkey, Ankara, 28 pp.

8) Yildirim, C. (2010). Investigations on the ecology of the striped Hyena (*Hyaena hyaena* L.) (p. 73). M.Sc. Thesis, Kahramanmaraş: KSU, Faculty of Forestry

9) Özkurt, Ş. Ö. (2015). Karyological and some morphological characteristics of the Egyptian mongoose, *Herpestes ichneumon* (Mammalia: Carnivora), along with current distribution range in Turkey. *Turkish Journal of Zoology*, 39(3), 482–487.

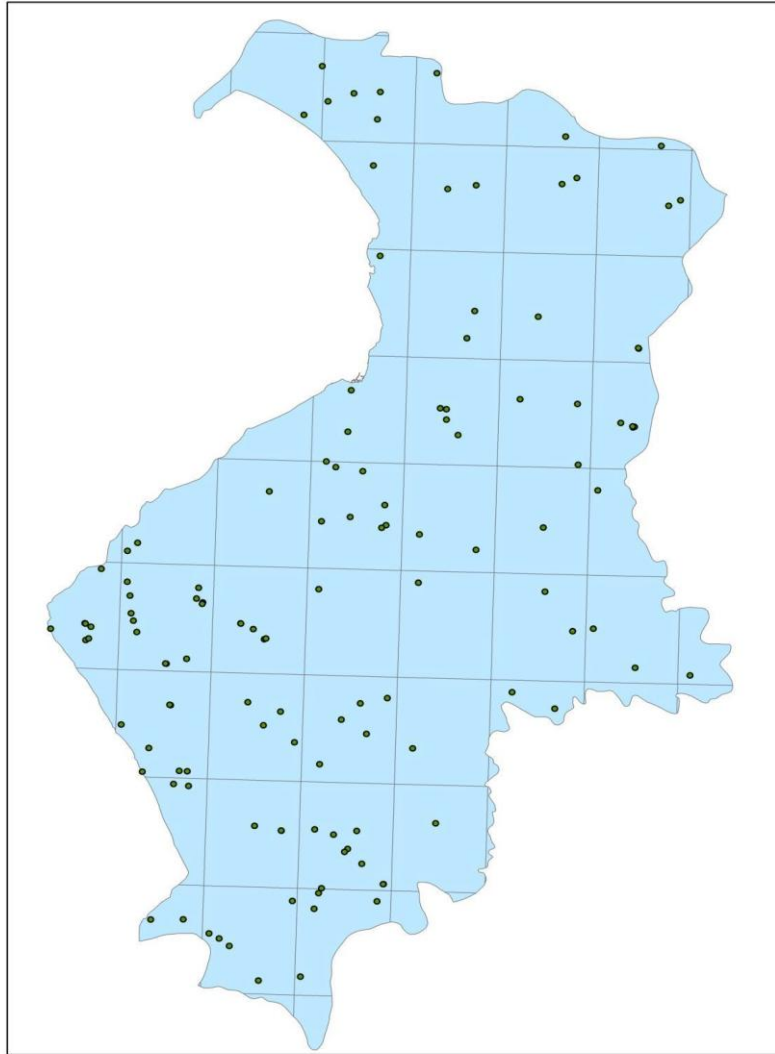
10) Çoğal M., Ünal M., Öktem, İ. M. A., & Sözen, M. 2016. Hassa-Reyhanlı (Hatay) Arası Bölgede Çizgili Sırtlanın (*Hyaena hyaena*) Yayılış Ve Ekolojisinin Belirlenmesi Ön Çalışmaları. 2016, *Tabiat ve İnsan*, Yıl: 50 Sayı: 194, ISSN: 1302-100.

Resim 6 - Kervançulluğu (Numenius arquata)

Arazi Çalışmasına Dayalı Tespitler

Proje kapsamında 40 gün süresince çeşitli zamanlarda arazi çalışması yapılan gözlem noktaları aşağıda verilmiştir.

Harita 8 - Hatay İli Memeli Gözlem Noktaları Dağılım Haritası

Çizelge 72 - Hatay İli Memeli Tür Listesi Tablosu

Sıra No	FAMİLYA*	TÜR*	ALT_TUR	VARYETE	TURKCE_ADİ	TESPİT_S EKLI*	BERN*	CITES*	IUCN*	ENDEMİK*
1	Muridae	Apodemus sylvaticus			Dağ Faresi	L	Liste Dışı	Liste Dışı	LC	Endemik Değil
2	Muridae	Apodemus witherbyi			Orman Faresi	L	Liste Dışı	Liste Dışı	LC	Endemik Değil
3	Cricetidae	Arvicola terrestris			Su sıçanı	L	Liste Dışı	Liste Dışı	LC	Endemik Değil
4	Cricetidae	Chionomys nivalis			Kar Faresi	L	Liste Dışı	Liste Dışı	LC	Endemik Değil
5	Soricidae	Crociodura leucodon			Beyaz dişli böcekçil	L	EK-III	Liste Dışı	LC	Endemik Değil
6	Vespertilionidae	Eptesicus anatolicus			Akdeniz Genişkanatlı yarasası	L	EK-II	Liste Dışı	LC	Endemik Değil
7	Felidae	Felis silvestris			Yaban Kedisi	L	EK-II	Liste Dışı	LC	Endemik Değil
8	Cricetidae	Gerbillus dasyurus			Kayalık Gerbili	L	Liste Dışı	Liste Dışı	LC	Endemik Değil
9	Vespertilionidae	Hypsugo savii			Savı'nın cüce yarasası	L	EK-II	Liste Dışı	LC	Endemik Değil
10	Mustelidae	Lutra lutra			Su Samuru	L	EK-II	EK-I	NT	Endemik Değil
11	Cricetidae	Meriones libycus			Libya Çöl Sıçanı	L	Liste Dışı	Liste Dışı	DD	Endemik Değil
12	Cricetidae	Mesocricetus brandti			Altın Avurtlak	L	Liste Dışı	Liste Dışı	VU	Endemik Değil
13	Cricetidae	Microtus socialis			Doğu Tarla Faresi	L	Liste Dışı	Liste Dışı	LC	Endemik Değil
14	Vespertilionidae	Myotis emarginatus			Kırpıklı yarasa	L	EK-II	Liste Dışı	LC	Endemik Değil
15	Vespertilionidae	Myotis schaubi			Saçaklı yarasa	L	EK-II	Liste Dışı	LC	Endemik Değil
16	Spalacidae	Nannospalax leucodon			Küçük kör fare	L	Liste Dışı	Liste Dışı	LC	Endemik Değil
17	Soricidae	Neomys anomalus			Bataklık Böcekçili	L	EK-III	Liste Dışı	LC	Endemik Değil
18	Vespertilionidae	Nyctalus noctula			Ağaç Yarasası	L	EK-II	Liste Dışı	LC	Endemik Değil
19	Leporidae	Oryctolagus cuniculus			Ada Tavşanı	L	Liste Dışı	Liste Dışı	LC	Endemik Değil
20	Vespertilionidae	Pipistrellus nathusii			Pürtlüklü yarasa	L	EK-II	Liste Dışı	LC	Endemik Değil
21	Vespertilionidae	Plecotus auritus			Kahverengi uzun kulaklı yarasa	L	EK-II	Liste Dışı	LC	Endemik Değil
22	Sciuridae	Spermophilus xanthoprionus			Anadolu Yer Sincabı	L	Liste Dışı	Liste Dışı	NT	Endemik Değil
23	Molossidae	Tadarida teniotis			Serbest kuyruklu yarasa	L	EK-II	Liste Dışı	LC	Endemik Değil
24	Talpidae	Talpa davidiana			Acem Köstebeği	L	EK-III	Liste Dışı	LC	Endemik Değil
25	Mustelidae	Vormela peregusna			Alaca Sansar	L	EK-II	Liste Dışı	VU	Endemik Değil
26	Muridae	Apodemus flavicollis			Sarıboyunlu Orman Faresi	A+L	Liste Dışı	Liste Dışı	LC	Endemik Değil
27	Muridae	Apodemus mystacinus			Kaya Faresi	A+L	Liste Dışı	Liste Dışı	LC	Endemik Değil
28	Canidae	Canis aureus			Çakal	A+L	Liste Dışı	Liste Dışı	LC	Endemik Değil
29	Canidae	Canis lupus			Kurt	A+L	EK-II	EK-II	LC	Endemik Değil

30	Bovidae	Capra aegagrus			Yaban Keçisi	A+L	EK-II	EK-III	VU	Endemik Değil
31	Cervidae	Capreolus capreolus			Karaca	A+L	Liste Dışı	Liste Dışı	LC	Endemik Değil
32	Cricetidae	Cricetulus migratorius			Cüce Avurtlak	A+L	Liste Dışı	Liste Dışı	LC	Endemik Değil
33	Soricidae	Crocidura suaveolens			Beyaz dişli küçük böcekçil	A+L	EK-III	Liste Dışı	LC	Endemik Değil
34	Gliridae	Dryomys nitedula			Hasancık	A+L	EK-III	Liste Dışı	LC	Endemik Değil
35	Erinaceidae	Erinaceus concolor			Kirpi	A+L	Liste Dışı	Liste Dışı	LC	Endemik Değil
36	Felidae	Felis chaus			Saz Kedisi	A+L	Liste Dışı	Liste Dışı	LC	Endemik Değil
37	Bovidae	Gazella gazella			Dağ Ceylanı	A+L	Liste Dışı	Liste Dışı	VU	Endemik Değil
38	Herpestidae	Herpestes ichneumon			Kuyruksüren	A+L	Liste Dışı	Liste Dışı	LC	Endemik Değil
39	Hyaenidae	Hyaena hyaena			Çizgili Sırtlan	A+L	Liste Dışı	EK-III	NT	Endemik Değil
40	Hystricidae	Hystrix indica			Oklu Kirpi	A+L	Liste Dışı	Liste Dışı	LC	Endemik Değil
41	Leporidae	Lepus europaeus			Yabani Tavşan	A+L	EK-III	Liste Dışı	LC	Endemik Değil
42	Mustelidae	Martes foina			Kaya Sansarı	A+L	EK-III	Liste Dışı	LC	Endemik Değil
43	Mustelidae	Meles meles			Porsuk	A+L	EK-III	Liste Dışı	LC	Endemik Değil
44	Cricetidae	Meriones tristrami			Anadolu Çöl Sıçanı	A+L	Liste Dışı	Liste Dışı	LC	Endemik Değil
45	Cricetidae	Microtus guentheri			Akdeniz Tarla Faresi	A+L	Liste Dışı	Liste Dışı	LC	Endemik Değil
46	Miniopteriidae	Miniopterus schreibersii			Uzunkanatlı yarasası	A+L	EK-II	Liste Dışı	LC	Endemik Değil
47	Phocidae	Monachus monachus			Akdeniz fokusu	A+L	EK-II	EK-I	VU	Endemik Değil
48	Muridae	Mus domesticus			Ev faresi	A+L	Liste Dışı	Liste Dışı	LC	Endemik Değil
49	Muridae	Mus macedonicus			Sarı ev faresi	A+L	Liste Dışı	Liste Dışı	LC	Endemik Değil
50	Mustelidae	Mustela nivalis			Gelincik	A+L	EK-III	Liste Dışı	LC	Endemik Değil
51	Vespertilionidae	Myotis blythii			Küçük Farekulaklı Yarasası	A+L	EK-II	Liste Dışı	LC	Endemik Değil
52	Vespertilionidae	Myotis capaccinii			Uzunayaklı Yarasası	A+L	EK-II	Liste Dışı	VU	Endemik Değil
53	Vespertilionidae	Myotis myotis			Büyük Farekulaklı Yarasası	A+L	EK-II	Liste Dışı	LC	Endemik Değil
54	Spalacidae	Nannospalax ehrenbergi			Filistin kör faresi	A+L	Liste Dışı	Liste Dışı	DD	Endemik Değil
55	Vespertilionidae	Pipistrellus kuhlii			Beyaz Şeritli Yarasası	A+L	EK-II	Liste Dışı	LC	Endemik Değil
56	Vespertilionidae	Pipistrellus pipistrellus			Cüce yarasası	A+L	Liste Dışı	Liste Dışı	LC	Endemik Değil
57	Vespertilionidae	Plecotus kolombatovici			Balkan Uzunkulaklı Yarasası	A+L	Liste Dışı	Liste Dışı	LC	Endemik Değil
58	Muridae	Rattus norvegicus			Göçmen Sıçan	A+L	Liste Dışı	Liste Dışı	LC	Endemik Değil

59	<i>Muridae</i>	<i>Rattus rattus</i>			Ev sıçanı	A+L	Liste Dışı	Liste Dışı	LC	Endemik Değil
60	<i>Rhinolophidae</i>	<i>Rhinolophus blasii</i>			Blasius Nalburunlu Yarasa	A+L	EK-II	Liste Dışı	LC	Endemik Değil
61	<i>Rhinolophidae</i>	<i>Rhinolophus euryale</i>			Akdeniz Nalburunlu yarasa	A+L	EK-II	Liste Dışı	NT	Endemik Değil
62	<i>Rhinolophidae</i>	<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>			Büyük Nalburunlu yarasa	A+L	EK-II	Liste Dışı	LC	Endemik Değil
63	<i>Rhinolophidae</i>	<i>Rhinolophus hipposideros</i>			Küçük nalburunlu yarasa	A+L	EK-II	Liste Dışı	LC	Endemik Değil
64	<i>Rhinolophidae</i>	<i>Rhinolophus mehelyi</i>			Meheyl Nalburunlu yarasa	A+L	EK-II	Liste Dışı	VU	Endemik Değil
65	<i>Pteropodidae</i>	<i>Rousettus aegyptiacus</i>			Mısır meyve yarasa	A+L	EK-II	Liste Dışı	LC	Endemik Değil
66	<i>Sciuridae</i>	<i>Sciurus anomalus</i>			Anadolu Sincabı	A+L	EK-II	Liste Dışı	LC	Endemik Değil
67	<i>Soricidae</i>	<i>Suncus etruscus</i>			Etrüsk böcekçili	A+L	EK-III	Liste Dışı	LC	Endemik Değil
68	<i>Suidae</i>	<i>Sus scrofa</i>			Yaban Domuzu	A+L	Liste Dışı	Liste Dışı	LC	Endemik Değil
69	<i>Canidae</i>	<i>Vulpes vulpes</i>			Kızıl Tilki	A+L	Liste Dışı	Liste Dışı	LC	Endemik Değil

Proje kapsamında yapılan arazi çalışmalarında Hatay ilinde 7 memeli takımına ait türler tespit edilmiştir:

Sınıf: Mammalia

1.Takım: Eulipotyphla (Erinaceomorpha)

Familiya: Erinaceidae

Genus: Erinaceus Linnaeus, 1758

Tür: Erinaceus concolor Martin, 1837 (Ak göğüslü kirpi, Kirpi)

Sadece Palearktik bölgede değil Hatay ilinde de sıkça rastlanan bir böcekçil türüdür. Özellikle Kırıkhan, Payas, Harbiye ve Reyhanlı ilçelerinde oldukça sık görülmüştür. Kirpi nokturnal bir türdür. Ağaçlık alandan, step ve yarı nemli bölgelere kadar farklı habitatlarda yayılış göstermektedir. Doğal habitatlara nazaran özellikle insan yerleşimine yakın ekilmiş tarlalarda ayrıca yerleşim alanlarında da yaygın olarak bulunmaktadır.

2. Takım: Soricomorpha

Familiya: Soricidae

Genus: Crocidura Wagler, 1832

Tür: Crocidura suaveolens (Pallas, 1811) (Küçük Beyazdıslı Böcekçil)

Hatay ilinde Crocidura cinsine ait iki türün yayılış gösterdiği çeşitli araştırmacılar tarafından kaydedilmiştir. İki tür, C. leucodon ve C. suaveolens belirli iç ve dış özellikleri bakımından birbirinden ayrılmaktadır. C. leucodon türünün kuyruğu baş-beden uzunluğunun %63'ünden daha kısadır. Bu türün karın kısmı beyazdır ve sırt kısmı ile belirgin şekilde ayrılmaktadır. Buna karşılık C. suaveolens türünde kuyruk baş-beden uzunluğunun %55'inden fazladır. Ayrıca karın ve sırt kısmı arasında belirgin bir renk geçişi bulunmamaktadır (Krystufek ve Vohralik, 2001). Arazi çalışmaları kapsamında Kırıkhan ve Samandağ ilçelerinde sadece C. suaveolens türüne rastlanmıştır. Bu tür 2008 yılında belirtilen IUCN kırmızı listesine göre LC (Düşük riskli)'dir.

İlden daha önce çeşitli araştırmacılar tarafından kaydı verilen Neomys anomalus, Crocidura leucodon, Suncus etruscus ve Talpa davidiana türlerine yapılan arazi çalışmaları sırasında

rastlanmamıştır. Bunun da nedeni habitat bozulması, insan faktörü ve incelenen mevsim farklılığından kaynaklanmaktadır. Ayrıca *N. anomalus*'a ait kayıt 1996 yılında basılan bir kitapta belirtilmiştir. Bugüne kadar bu tür için başka kayıt verilmemiştir. Krystufek ve Vohralik (2001)'de bu türe ait Hatay ilinden bir kayıt vermemiştir. Aynı şekilde *Talpa davidiana* (Milne-Edwards, 1884) (Acem köstebeği) ilk defa 1884 yılında Suriye ve Anadolu sınırında bulunan Meydanekbes (Akbes)'den tespit edilmiştir. Bu lokalite Hatay'a yakın olduğu için türün Hatay'da da yaşadığı düşünülerek tür listesine ilave edilmiştir. Arazi çalışmalarında türün kendisine ya da yuvasına rastlanmamıştır. Buna karşılık Krystufek ve Vohralik (2001) tarafından Kilis, Gaziantep, Birecik, Viranşehir ve Ceylanpınar'da yayılım gösterdiği kaydedilen *Hemiechinus auritus* türünün Kırıkhan ve Hassa ilçelerinde yerel halk ile yapılan görüşmelerde belirli zamanlarda görüldüğü belirtilmiştir. Bu türle birlikte ilde kaydı verilen böcekçiller toplam 6 tür olmuştur.

3.Takım: Chiroptera

1. Alttakım: Megachiroptera

Familya: Pteropodidae

Cins: Rousettus

Tür: Rousettus aegyptiacus (E. Geoffroy, 1810) (Mısır meyve yarasası)

Ülkemizde Akdeniz bölgesinde bulunan tek meyve yarasasıdır. Meyve ağaçlarına ve bahçelerine yakın yerlerde yayılım göstermektedir. Hatay'da Hassa, Samandağ ve Harbiye ilçelerinde bulunan mağaralarda tespit edilmiştir. Harbiye ilçesinde bulunan Harbiye mağarası bu türe ait koloni kaydının ilk kez verildiği mağaralardan biridir. Yakın zamanda çevresinde yaşayan halk kükürtleme ve lastik yakma sonucu oluşan dumanla yarasalar kolonisinin mağarayı terk etmesine neden olmuştur. Yapılan arazi çalışmaları ile bu mağarada yeniden büyük bir koloninin bulunduğunu ve bütün bir sene yarasalar tarafından devamlı kullanıldığı tespit edilmiştir.

Resim 7 - Harbiye mağarasında yeniden görülen Rousettus aegyptiacus kolonisi

Resim 8 - Mağarada bulunan Rousettus aegyptiacus bireyi

Mısır meyve yarasası IUCN kırmızı listesinde LC (Düşük riskli) olarak belirtilmesine karşılık Hatay ili dahil türün tüm Akdeniz yayılış alanı boyunca yeniden ele alınması gereken bir türdür. Projenin tamamlanması sırasında Payas ilçesinde ölü bulunan yavru bir birey ile ilgili haber gelmiştir. Mısır meyve yarasaları uzun mesafe uçabilen tür olarak bilinmektedir. Alanda bu türe ait bireylerin sık rastlanmaması nedeniyle bu bireyin muhtemelen besin bulmak amacıyla uzun bir yolculuk yaptığı sırada bulunduğu düşünülmektedir.

2. Alttakım: Microchiroptera

1. Familya: Rhinolophidae

Cins: Rhinolophus

Tür: Rhinolophus ferrumequinum (Schreber, 1774) (Büyük Nalburunlu yarasa)

Rhinolophus hipposideros (Bechstein, 1800) (Küçük Nalburunlu Yarasa)

Rhinolophus mehelyi Matschie, 1901 (Mehely Nalburunlu Yarasa)

Rhinolophus euryale Blasius, 1853 (Akdeniz Nalburunlu yarasa)

Rhinolophus blasii Peters, 1867 (Blasius Nalburunlu yarasa)

Nalburunlu yarasaların Türkiye’de beş türü yayılış göstermektedir. Arazi çalışmaları ile Hassa ve Samandağ ilçesinde beş Nalburunlu yarasa türünün Hatay’daki mağaralarda bulunduğu tespit edilmiştir.

Hatay ilinde halk dilinde “leçelik alan” olarak bilinen ve yaklaşık 86 bin dönümlük bir alanı kaplayan volkanik bölgede, uzunluğu 50m’den başlayıp 800 m’ye kadar varan çok sayıda lav tünelleri bulunmaktadır. Bunların içinde en büyüğü Mal Deliği lav tünelidir. Bugüne kadar karstik mağaralardan kayıt verilmiş türler ilk kez bu proje kapsamında Hatay ilinden tespit edilmiştir.

Hatay ilinde yayılış gösteren nalburunlu yarasalardan üç tanesi (Rhinolophus ferrumequinum, R. hipposideros ve R. blasii) IUCN kırmızı listesinde LC olarak verilirken, bir tanesi (R.

mehelyi) “VU” (Hassas) ve bir tanesi de (R. euryale) “NT” (Tehdite yakın) olarak kaydedilmiştir.

2. Familya : Vespertilionidae

Cins : Myotis

Tür : Myotis myotis (Borkhausen, 1797) (Büyük farekulaklı yarasa)

Myotis blythii (Tomes, 1857) (Küçük Farekulaklı yarasa)

Myotis capaccinii (Bonaparte, 1837) (Uzunkulaklı Yarasa)

Pipistrellus pipistrellus (Schreber, 1774) (Cüce yarasa)

Pipistrellus kuhlii (Kuhl, 1817) (Beyazşeritli yarasa)

Plecotus kolombatovici Dulic, 1980 (Balkan uzunkulaklı yarasası)

Çeşitli araştırmacılar tarafından Hatay ilinden Vespertilionidae (Düz burunlu yarasalar) familyasına ait dokuz tür kaydı verilmiştir. Proje kapsamında Hassa, Belen, Payas ve Antakya merkez ilçelerinden altı tür tespit edilmiştir. Bu türlerden P. pipistrellus ve P. kuhli yerleşim alanlarına yakın yaşayan türlerdir.

Resim 9 - Hassa ilçesindeki Dipsiz mağarasında Myotis myotis türüne ait bir koloni

Resim 10 - Payas ilçesinde *Pipistrellus pipistrellus* ve *P.kuhli* türlerinin tespit edildiği külliye

Proje kapsamında Vespertilionidae familyasından tespit edilen altı türden bir tanesi (*Myotis capaccinii*) IUCN kırmızı listesinde VU (Hassas) olarak belirtilirken diğer türler oldukça yaygın bulunan türler olup LC olarak sınıflandırılmaktadır.

3. Familya: Miniopteridae

Cins: *Miniopterus*

Tür: *Miniopterus schreibersii* (Kuhl,1817) (Uzun kanatlı yarasa)

Türkiye’de tek bir tür ile temsil edilmektedir. *Miniopterus schreibersii* ülkemizde oldukça yaygın bir tür olup Hatay ilinde de sıkça rastlanmıştır. Özellikle Hassa ilçesi Mal Deliği lav tüneli ile Antakya Narlıca mağarasında yaz ve kış koloniler oluşturmaktadırlar.

Resim 11 - Antakya Narlıca mağarasında bulunan Miniopterus schreibersii örneği

Uzun kanatlı yarasa türü geniş yayılış göstermesine karşılık IUCN kırmızı listesinde NT (Tehdite yakın) olarak kabul edilmektedir.

Hatay ilinden bugüne kadar toplam 17 yarasa türü kaydı verilmiştir. Türkiye genelinde 41 yarasa türünün bulunması ile karşılaştırıldığında tür sayısı bakımından Hatay ili oldukça önemlidir. Buna karşılık arazi çalışmaları sırasında 17 türden sadece 13 türün tespiti yapılmıştır. Myotis (nattereri) schaubi türü doktora çalışması sırasında ilk kez 2000 yılında Prof. Dr. A. Karataş tarafından kayıt verilmiştir. Myotis emarginatus türü Benda ve Horacek (1998)'e göre 1979 yılında Prof. Dr. İrfan Albayrak tarafından Altınözü ilçesinden kaydedilmiştir. Karataş ve Özgül (2003) bu türün yayılışında Hatay ilini de belirtmişlerdir. Hypsugo savii türünün Belen'den kaydı sadece Obuch (1994) tarafından verilmiştir. Karataş vd. (2003) Plecotus cinsinin yayılışı, taksonomisi ve karyolojisini incelerken Türkiye'de iki türün (P. auritus ve P. austriacus) yayılış gösterdiğini, bu türlerden sadece P. auritus'un Hatay ilinde bulunduğunu belirtmiştir. Günümüzde bu tür geçerliliğini kaybetmiş ve Hatay ilinde sadece P. kolombatovici türünün bulunduğu kabul edilmektedir (Hutson vd., 2008). Arazi çalışmaları sırasında daha önce Obuch (1994) tarafından Belen ve Benda ve Horacek (1998)'e göre Konacık'tan kaydedilen Tadarida teniotis türüne bu çalışmada rastlanmamıştır.

3. Takım: Rodentia

1. Familya: Cricetidae

Yapılan arazi çalışmaları sırasında bu familyaya ait Hatay ilinde iki tür tespit edilmiştir.

Cins: Microtus

Tür: Microtus guentheri (Danford ve Alston, 1880) (Akdeniz Tarla faresi)

Hatay ilinde en fazla rastlanan kemirici türüdür. Çayırılık ve seyrek vejetasyon gösteren alanlarda bulunmuştur. Proje kapsamında Antakya merkez, Belen, Hassa, Kırıkhan, Harbiye, Samandağ ve Reyhanlı ilçelerinde tespit edilmiştir.

Resim 12 - Kırıkhan ilçesinde *Microtus guentheri* yuvası

Akdeniz tarla faresi IUCN kırmızı listesinde LC olarak kabul edilmektedir.

Cins: Cricetulus

Tür: Cricetulus migratorius (Pallas, 1773) (Cüce Avurtlak)

Hatay ilinde ekili ve ekili olmayan çayırılık ve ormanlı alanlarda bulunmaktadır. Bu türe Reyhanlı, Samandağ ve Harbiye ilçelerinde rastlanmıştır.

Resim 13 - Samandağ ilçesinde *Cricetulus migratorius* türünün yayılış gösterdiği alan

Cüce avurtlak IUCN kırmızı listesinde LC olarak kabul edilmektedir.

Arazi çalışmalarında Cricetidae familyasına ait daha önce kayıtları verilen *Arvicola amphibius* (Su sıçanı), *Chionomys nivalis* (Kar faresi), *Microtus levis* (Tarla faresi), *M. socialis* (Doğu Tarla Faresi) ve *Mesocricetus auratus* (Altın avurtlak) türlerine rastlanmamıştır. Su sıçanı Palearktik bölgede oldukça geniş yayılış göstermesine karşılık Türkiye’de geniş yayılışa sahip değildir (Krystufek ve Vohralik 2005). Bu türün tip yeri Amik Gölüdür ve 1932 yılında tanımlanmıştır. Arazi çalışmalarında muhtemel yayılış gösterebileceği alanlara kapan kurulmasına karşılık türe rastlanmamıştır.

2. Familya: Muridae

Bu familyaya ait ve daha önce Hatay’dan kayıt verilmiş 9 türden, yedi tanesi arazi çalışmalarında tespit edilmiştir. Bununla birlikte il için yeni bir kayıt da verilmiştir. Bu şekilde Muridae familyasına ait 10 türün yaşadığı belirtilmiştir.

Cins: Apodemus

1. Tür: *Apodemus flavicollis* (Melchior, 1834) (Sariboyunlu orman faresi)

Hatay ilinde oldukça sık rastlanan kemirici türlerinden biridir. Hatay'da genellikle ormanlık alanlarda ve yoğun vejetasyonun bulunduğu alanlarda tespit edilmiştir. Belen Kömürçukuru mahallesinden kayıt verilmiştir. Bu tür IUCN kırmızı listesinde LC olarak kabul edilmektedir.

2. Tür: *Apodemus mystacinus* (Danford ve Alston, 1877) (Kaya faresi)

Dış ve iç özellikleri bakımından diğer *Apodemus* türlerinden farklılık göstermektedir. İsminden anlaşıldığı gibi Kırıkhan ilçesindeki kayalık ve taşlık alandan yakalanmıştır

Cins: *Rattus*

1. Tür: *Rattus rattus* (Linnaeus, 1758) (Ev sıçanı)

Kozmopolit olup Türkiye'de sıkça rastlanan bir türdür. Genellikle evlerin bulunduğu alanlarda yakalanmıştır. İskenderun ve Belen ilçelerinde kayıt verilmiştir. Bu tür IUCN kırmızı listesinde LC olarak kabul edilmektedir.

2. Tür: *Rattus norvegicus* (Berkenhout, 1769) (Göçmen Sıçan)

Sıkça rastlanan bir tür olup Harbiye ilçesinde lokantaların arka tarafındaki ormanlık alan ile Arsuz ilçesinde meyve bahçeli bir köy evinden alınmıştır

Cins: *Mus*

1. Tür: *Mus domesticus* Ruddy, 1772 (Ev faresi)

Kozmopolit aynı zamanda insanlarla birlikte yaşayan bir türdür. Reyhanlı ilçesinden alınmıştır. Ev faresi IUCN kırmızı listesinde LC olarak kabul edilmektedir.

2. Tür: *Mus macedonicus* (Petrov & Ruzic, 1983) (Sarı ev faresi)

Yoğun vejetasyonlu alanlarda yayılım göstermektedir. Samandağ ve Reyhanlı ilçesinden yakalanmıştır (Fotoğraf 312104). Bu tür IUCN kırmızı listesinde LC olarak kabul edilmektedir.

Resim 14 - Kırıkhan ilçesinden yakalanan kayalık gerbili

Bu tür IUCN kırmızı listesinde LC olarak kabul edilmektedir.

Araştırmacılar tarafından daha önce Belen geçidinden kayıt verilen Apodemus witherby (Orman faresi) ve Meriones libycus (Libya çöl sıçanı) türlerine arazi çalışması sırasında rastlanmamıştır.

4.Familya: Spalacidae

Cins : Nannospalax

Tür : Nannospalax ehrenbergi (Nehring, 1898) (Filistin kör faresi)

Filistin kör faresi yuvalarına Kırıkhan, Hassa, Belen ve Narlıca'da rastlanmıştır. Özellikle Nisan 2017 tarihinde Kırıkhan'da tespit edilen yuvalar taze olup muhtemelen çiftleşmek için yapılan yuvalardır.

5.Familya: Gliridae

Cins : Dryomys nitedula (Pallas, 1778) (Hasancık)

Diğer adı Ağaç yedi uyuru olan bu tür Samandağ ve Harbiye ilçelerinde özellikle bahçelik alanlarda tespit edilmiştir (Fotoğraf 312110 ve 312111).

Resim 15 - Samandağ ilçesinde Hasancık'ın yaşadığı ormanlık

6.Familya: Sciuridae

Cins: Sciurus

Tür: Sciurus anomalus Gmelin, 1778 (Anadolu Sincabı)

Bu türe sıklıkla rastlanılmamasına rağmen Antakya-İskenderun tarafında bulunan Aşağıoba köyünde görülmüştür. Bu tür IUCN kırmızı listesinde LC olarak kabul edilmektedir.

4.Takım: Lagomorpha

Familya: Leporidae

Cins: Lepus

Tür: Lepus europaeus Pallas, 1778 (Yabani Tavşan)

Yabani tavşan Hatay ilinde yaygın olup 1000 metrenin üzerindeki alanlarda da tespit edilmiştir (Fotoğraf 312112).

Resim 16 - Belen ilçesi Kömürçukuru mevkiinde tespit edilen yabani tavşan

Hatay ili küçük memeliler bakımından karşılaştırıldığında ilde en fazla kemiriciler takımı yayılış göstermektedir. Çeşitli araştırmacılar tarafından Hatay ilinden 24 kemirici türü kaydı verilmiştir. Buna karşılık Hatay ilinden hem *Nannospalax leucodon* hem de *N. ehrenbergi* kaydı verilmiştir. Günümüzde *N. leucodon* türünün Marmara ve Trakya bölgesinde yayılış gösterdiği kayıt olarak verilmektedir. Hatay ilini içine alan kısımda ise *N. ehrenbergi* bulunmaktadır (Krystufek ve Vohralik, 2009). Bu nedenle projede daha önceden *N. leucodon* olarak verilen kayıt *N. ehrenbergi* olarak alınmıştır.

Ayrıca Demirsoy vd., (1996) Hatay ilinde ada tavşanı (*Oryctolagus cuniculus*)'nın yayılış gösterdiğini belirtmişlerdir. Buna karşılık günümüz kayıtlarında bu türün Trakya ve Anadolu'da bulunmadığı bilinmektedir (www. Tramem.org).

Proje kapsamında küçük memeliler için verilen literatür kayıtları ve arazi çalışmaları karşılaştırıldığında böcekçil türlerin %40'ı, Yarasaların %70'i, kemiricilerin %60'ı ve tavşanların %100'ü kayıt edilmiştir.

B. Memeliler

Literatürde toplam 20 büyük-orta memeli türü tespit edilmiştir. Bu türlerden 17 türe dair kayıtlar elde edilmiştir. Bu memelilere ait toplam çeşitli yöntemlerle toplam 178 kayıt elde edilmiştir. Türlerle ait kayıt sayıları ise Çizelge 73'dedir.

Çizelge 73 - Arazi çalışmalarında büyük memeli gözlem tiplerinin dağılımı.

Gözlem Tipi	Adet
Birey (Doğrudan Gözlem) ve Fotokapan	51 (Fotokapan 42)
Dışkı (Dolaylı Gözlem)	8
Ayak izi, Yeme, Isırma, Taş Çevirme, Kırıp Dökme (Dolaylı Gözlem)	9

Vucut parçası, Kıl, Tüy, Boynuz (Dolaylı Gözlem)	4
Doğruluğu denetlenen anket bilgisi	106
TOPLAM	178

Tespit edilemeyen üç tür yaban kedisi, su samuru ve alaca sansardır. Özellikle alaca sansar, türün dünya genelindeki genel davranışı ve durumu olarak düşük yoğunlukludur. Tespit edilmesi oldukça zor bir türdür. Fakat uzun zaman öncesinden Hatay'a ait müze örnekleri vardır. Diğer fotokapanlarda birçok tür gözlemlenirken yaban kedisi gözlemlenmemiştir. Yerel halk ile yapılan anketlerde ise evcil kedi türü ise karıştırılmasından dolayı güvenilir cevaplar alınamamıştır. Bunun dışında doğrudan gözlem, iz, dışkı gibi işaretlere rastlanılmamıştır. Aynı alaca sansar gibi düşük yoğunluğa sahip su samuru ile ilgili arazi çalışmalarında dere kenarlarındaki balıkçılarla görüşülmüştür. Herhangi bir hayvanın üretimdeki balıklarına zarar vermediklerinden bahsetmişlerdir. Bu üç tür ile ilgili kapsamlı bilimsel çalışmalar il içerisinde gerçekleştirilmemiştir. Düşük yoğunluğa sahip bu türlerin alanda varlığı ve popülasyonların durumu ile çok daha kapsamlı çalışmalar gerekmektedir.

Çizelge 74 - Elde edilen kayıtların türlere göre dağılımı.

Tür	Kayıt Sayısı
Dağ Ceylanı	5
Yabani Tavşan	2
Kızıl Tilki	29
Yaban Domuzu	38
Karaca	29
Yabani Tavşan	1
Çakal	19
Yaban Keçisi	14
Kaya Sansarı	6
Oklu Kirpi	6
Porsuk	4
Kurt	8
Saz Kedisi	1
Kuyruksüren	9
Çizgili Sırtlan	6
Akdeniz foku	1
Gelincik	1
Toplam	178

Bushnell Camera Name 855.0mb→ 18°C

06-13-2017 08:16:33

Resim 17 - Fotokapan ile tespit edilen karaca bireyi (Fotoğraf No: 3120034)

Bushnell Camera Name 868.4mb→ 11°C

05-05-2017 07:05:41

Resim 18 - Fotokapan ile tespit edilen yaban keçileri (Fotoğraf No:3120038)

Resim 19 - Yaban domuzuna ait kıllar (Fotoğraf No: 3120069)

Bushnell Camera Name 835.9mb 2°C

02-21-2017 00:23:28

Resim 20 - Fotokapan ile tespit edilen kurt bireyi (Fotoğraf No: 3120032)

Bushnell Camera Name 928.4mb→ 18°C

06-25-2017 05:18:20

Resim 21 - Fotokapanlarda tespit edilmiş çakal bireyi (Fotoğraf No: 3120041)

GG09-1

RECONYA

Resim 22 - Fotokapanlarda tespit edilmiş kırmızı tilki bireyi (Fotoğraf No: 3120030).

ÖNERİLER:

1. Fauna bakımından oldukça zengin olan Hatay ilinde tespit edilen tahribatların artmaması için öncelikle halkın bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Hatay ilinin tarihini anlatan küçük tanıtım broşürleri ya da kitaplarının yanında aynı zamanda Hatay ilinin florası ve faunası ile ilgili de broşürler basılabilir. Bu şekilde ili gezmeye gelen kişiler hangi hayvanın ya da hangi bitkinin nerede olduğu hakkında bilgi sahibi olmuş olurlar.
2. İl içerisinde avcılık faaliyetleri kontrol edilmeli ve kaçak avlanmaya karşı gerekli önlemler alınarak, yaptırımlar uygulanmalıdır.
3. Hatay ili fauna ve florasına ait örneklerin bulunduğu küçük bir müze kurulabilir. Bu müzede konunun uzmanları tarafından hazırlanacak bilgiler de mevcut olmalıdır.
4. Yapılacak herhangi bir tahribat ya da günümüzde oldukça önemli bir konu olan biyokaçakçılığın önlenmesi amacıyla yerli ve yabancı turistlere eşlik edecek bir görevlinin olması gerekmektedir.
5. Yasal yapılacak guano madenciliği için Ocak 2016'da Orman ve Su İşleri Bakanlığı DKMP Genel Müdürlüğü sayfasında bulunan "Mağaradan Guano Alımı ve Turizm İşletme Faaliyeti Başvuru Formları" doldurulmalıdır.
6. Lav tünelleri ve mağaralarında barındırdığı memeli hayvanların yanı sıra omurgasız hayvan çeşitliliği ve su altı kaynakları bakımından da oldukça önemli olan Hassa-Kırıkhan-Kumlu arasındaki leçelik alanın önemi sadece yerel halka değil aynı zamanda o bölgede kurulacak işletmelere de belirtilmelidir.

B. Memeliler

Büyük memeli yönelik tehditlerin en başında tarımsal uygulamalar, enerji-madencilik ve insan faaliyetleri gelmektedir. Tarımsal uygulamalarda zehir veya bilinçsiz kimyasal madde kullanımıyla öncelikle otçul türleri ve onların avcıları olan etçil türlere zarar vererek ekosistemin trofik yapısını etkilenmektedir. Özellikle tarım alanları çevresinde gözlenen kuyruksüren, kaya sansarı ve oklu kirpi bu uygulamalardan etkilenmektedir. Bu durumun önüne geçmek için tarımsal ilaçlama denetlenmeli ve insanlar bu konuda bilinçlendirilmelidir.

Bir diğer önemli tehdit ise enerji ve madencilik faaliyetleridir. Bu faaliyetler geniş alanlar kullanan büyük memeli türlerin yaşam alanlarının daralmasına ve yok olmasına yol açmaktadır. Kayalık alanları yuva olarak kullanan çizgili sırtlan, genel yaşam alanı kayalıklar olan yaban keçisi, kayalık alan kenarlarını saklanma ve dinlenme alanı olarak kullanan dağ ceylanı, taş ocakları ve benzeri faaliyetlerin yarattığı tahribattan oldukça etkilenmektedir. Bu faaliyetlerin gerçekleştirileceği alanlar, türlerin varlık gösterildiği ve yaşam alanı olarak kullandığı önemli yerlerden uzakta olmalıdır. Bu gibi faaliyetler öncesinde ön arazi çalışmaları yapılmalıdır.

Son olarak büyük memeli türlere yönelik önemli tehditlerden biri de insan faaliyetleridir. Bu faaliyetlerden özellikle kaçak avcılık türleri olumsuz etkilemektedir. Kaçak avcılık popülasyonların yoğunluğuna önemli bir darbe vurmasının yanı sıra doğal popülasyon dengesini de bozmaktadır. Kaçak avcılığın yarattığı tehlike yerel halka anlatılmalı ve koruma çalışmaları sürekli hale getirilmelidir. Türlerin yaşam alanlarındaki artan insan baskısı, bu alanların daralmasına da sebebiyet vermektedir. Bu baskılar kaçak ve bilinçsiz kesim, tarımsal alan açmadır. Bu durumlardan karaca, yaban domuzu gibi türler etkilenmektedir. Yapılması planlanan orman kesimlerinde türlerin isteklerine dikkat edilmelidir. Üreme ve yavrilama zamanlarında kesim çalışmalarına ara verilmeli ve genel orman kapalılığı bozulmamalıdır.

Yaşam alanları içinden geçen ulaşım yolları birçok trafik kazasına sebebiyet vermektedir. Örneğin çizgili sırtlan, yaban domuzu, kızıl tilki ve kaya sansarına sık sık araç çarpmaktadır.

Bu durum hem popölasyonları hem de insan sağlığını tehdit etmektedir. Bunun önüne geçmek için sürücüler işaretlerle uyarılmalı ve yapılacak yeni yollarda türlerin karşıya geçebilmeleri için alt-üst geçit benzeri yapılar inşa edilmelidir. Ek olarak yaşam alanları içerisinde veya yakınında bulunan köpekler yaban hayvanlarına zarar vermektedir. Bu köpekler bu alanlardan uzaklaştırılmalıdır.

1.1.1 Kuşlar

1.1.1.1 Literatüre Dayalı Tespitler

Birdlife International 2014 yılı başında Dünyadaki kuş türlerini değerlendiren bir çalışmaya başlamış ve resimli dünya kuşları listesi adlı eserde tür olarak değerlendirilen 10426 adet kuş taksonu bulunduğunu açıklamıştır (del Hoyo ve Collar 2014). Türkiye'de kuşların tür sayısı hakkında çeşitli rakamlar verilmiştir. Ergene (1945)'ye göre 403, Kumerloeve (1962)'ye göre 500-550, Kızıroğlu (1989)'na göre 426, Turan (1990)'a göre 421, Bilgin (1994)'e göre 449, Kasperek ve Bilgin (1996)'e göre 450, Kirwan ve ark. (1998)'na göre 453 ve Kızıroğlu (2009)'na göre 450'dir. En güncel verilerin yer aldığı Kirwan ve ark. 2008 ve www.trakus.org internet sitesinde yer alan fotoğraflı kuş kayıtları birlikte değerlendirildiğinde Türkiye'de tespit edilmiş kuş sayısının 470 türün üzerinde olduğu hesaplanmakta ancak tam sayı için özenli bir çalışmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Hatay ili kuş gözlemi varlığı açısından diğer illere göre nispeten daha iyi çalışılmış bir alandır. Alan yırtıcı ve süzölen kuş göçüyle ilgili birçok çalışmaya konu olmuştur (Sutherland ve Brooks 1981, Porter ve Beaman 1985, Can 2001, Oppel ve ark 2014). Bu gruba ek olarak su kuşlarının varlığı da uzun yıllardır takip edilmektedir (Yarar ve Magnin 1997, Kurt ve ark. 2002, Çağlayan ve ark. 2005, Suseven ve ark. 2006, Onmus 2007, Kirwan ve ark. 2008, Akarsu ve Balkız 2010, Erciyas Yavuz ve Kartal 2011, Erciyas Yavuz ve İsfendiyaroğlu 2013). 1992 yılında kurulan Subaşı Kuş Gözlem Topluluğu Hatay ili genelinde kuş gözlemi faaliyetleri gerçekleştirmektedir. Başta Samandağ Sahili, Mileyha Göleti olmak üzere Hatay ili sathında kuş gözlemektedir. Ali Atahan ve arkadaşları 2009 yılında yayınladıkları raporda ilde şimdiye kadar tespit edilmiş 339 kuş türünü derlemiştir. O tarihten bu yana yeni türler tespit edildikçe fotoğraflı ve dökümanlı olarak www.subasi.org adresindeki web sitelerinden ilan etmektedirler. Hatay denince ilk akla gelen tür amik gölünün kurutulmasıyla yok olan yılan boyun (Anhinga rufa) kuşudur. Genel kanının aksine yılan boyun Türkiye'ye endemik bir tür değildir (Birdlife International 2015) ancak Amik Gölü'nün kurutulmasının ardından ölkemizde üreyen popölasyonu yok olmuştur (Kirwan ve Ark. 2008, Yarar ve Magnin 1997) Mezopotamya popölasyonunun kalıntıları halen Basra körfezinde üremeye devam etmektedir. (Salim ve ark. 2012). Türkiye'ye endemik kuş türü bulunmaz ancak küçük sıvacı (Sitta kruperi) ve boz çinte (Emberiza cinerea) dünya dağılımlarının tamamına yakını Türkiye topraklarında bilinen türlerdir. Küçük sıvacı Türkiye dışında Yunanistan ve Gürcistan'da bulunurken, Boz çinte ise Yunanistan, İran ve Irak'ta da yaz göçmeni olarak ürer. (Birdlife International 2004, Kirwan ve ark. 2008) Bu iki türün de Hatay ilinden gözlem kayıtları bulunmaktadır. (Atahan ve ark. 2008, Atahan ve ark. 2009)

Hatay, Mileyha Sahili Türkiye'de dağılım gösteren Mahmuzlu İncirkuşu (Anthus richardi) ve Pasifik İncirkuşlarının (Anthus rubescens) bilinen tek kışlama popölasyonlarını barındırmaktadır. Buna ek olarak bozkır ötleğenin (Sylvia conspicillata) üredii bilinen iki lokasyondan biridir (Göl ve Atahan 2011).

Aşağıdaki listede yer alan sarı gagalı leylek (*Mycteria ibis*), kelaynak (*Geronticus eremita*), Yılanboyun (*Anhingarufa*), Araptoyu (*Chlamydotis acqueenii*), İnce gagalı kervan çulluğu (*Numenius tenuirostris*) gibi türler listede yer almakla beraber tarihi kayıtlardır. Bu nesli tehlike altındaki veya nadir diye sınıflandırılan türlerin tarihsel varlığı alanın potansiyelini gözler önüne sermektedir.

1.1.1.2 Arazi Çalışmasına Dayalı Tespitler

Hatay ilinde gerçekleştirilen arazi çalışması sonucunda İl’inde literatürden tespit edilmiş 361 türün 195’i arazide teşhis edilerek kaydedilmiştir. Yani il’de şimdiye kadar görülmüş kuş türlerinin yarısından fazlası kayıt altına alınmıştır. Hatay ilinde bulunan her paftadan üreyen yaygın kuş türleriyle ilgili sistematik veri sağlanmıştır. Bazı paftalarda ise arazi şartlarının güçlüğü nedeniyle daha az örnekleme yapılabilmektedir (Amanoslar).

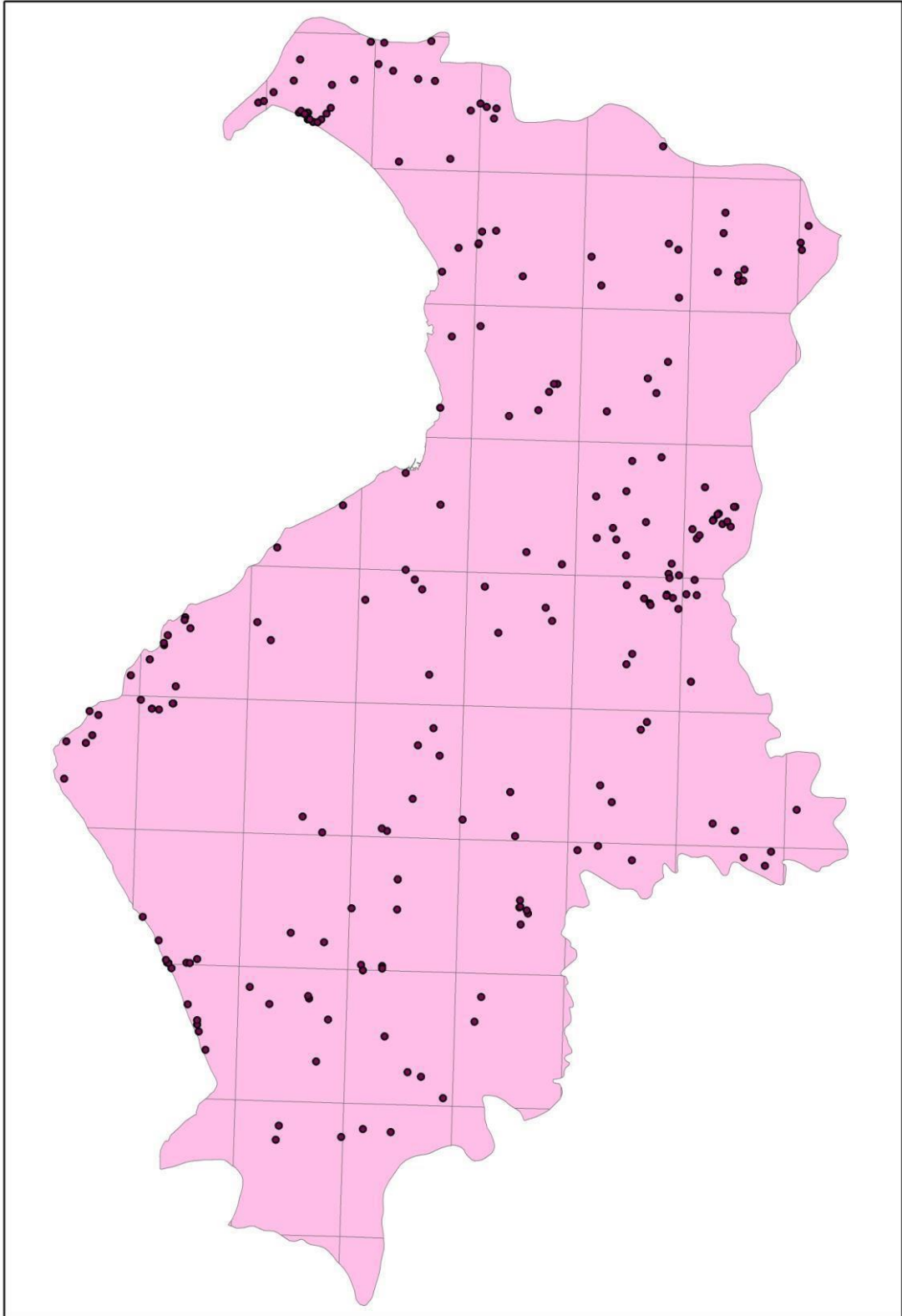
Mileyha sulak alanı, Kırıkhan gölbaşı, Burnaz sulakalanları önemli sulakalanlardır.

Kırıkhan gölbaşında Şubat 2016’da yapılan gözlemlerde ak çaylak gibi nadir bir tür görülmüş ancak fotoğraflanamamıştır. Alan önemli sayıda İzmir yalıçapkınına (*Halcyon smyrnensis*) ev sahipliği yapmaktadır ve bu tür izleme türüdür. Alanda üreyen sığırcı sayısı oldukça sınırlıdır, bu durumda alanda üreme zamanı bile azalmayan avcılık baskısı etkilidir. Göl’de üreyen sığırcıları arasında Bahri (*Podiceps cristatus*), Küçük batağan (*Tachybaptus ruficollis*) ve Sakarmeke (*Fulica atra*) sayılabilir. Bunun yanı sıra göldeki sazlıklar göç esnasında çok sayıda sazlıklarda uzmanlaşmış ötücü kuş tarafından kullanılmaktadır. Bunlara büyük kamışçın (*Acrocephalus arundinaceus*), saz kamışçını (*Acrocephalus scirpaceus*), bıyıklı kamışçın (*Acrocephalus melanopogon*) ve mavigerdan (*Luscinia svecica*) dahildir. Ayrıca yakın çevresinde izleme türleri Leylek (*Ciconia ciconia*) ve kızıl şahine (*Buteo rufinus*) ait yuvalar bulunur.

Alanın hemen ilerisinde yer alan hassa leçeliği volkanik altyapısı ve hakim maki bitki örtüsüyle özellikle akdeniz türleri için oneli bir alandır. Alanda üreyen Karaboğazlı ötleğen (*Sylvia rueppelli*), Ak mukallit (*Hippolais pallida*), Maskeli örümcek kuşunun (*Lanius nubicus*) yanı sıra leçelik alan Hatay’daki en büyük turaç (*Francolinus francolinus*) popülasyonuna ev sahipliği yapar.

Burnaz sulakalanları çok tahrip edilmiş alanlar olmakla beraber kumul ve sazlık türlerini bir arada barındıran yaşam alanlarıdır. Kum kırlangıcı (*Riparia riparia*), arı kuşu (*Merops apiaster*) gibi türler bölgede yavru çıkarmaktadır. Bunu yanı sıra göç zamanı ak kanatlı sumru (*Chlidonias leucopterus*), bıyıklı sumru (*Chlidonias hybrida*) ve kara sumru (*Chlidonias niger*) gibi türler sazlıklarda beslenmekte, bataklık suyelvesi ve benekli su yelvesi gibi türler sazlıklardan yoğun göç etmektedir.

Reyhanlı ve Yayladağ’daki makilik ve kayalık alanlarda yine önemli akdeniz türü toplulukları bir arada bulunmaktadır. Bölgede üreyen Karaboğazlı ötleğen (*Sylvia rueppelli*), Ak mukallit (*Hippolais pallida*), Maskeli örümcek kuşunun (*Lanius nubicus*), kızıl başlı örümcekkuşu (*Lanius senator*), Akyanaklı baştankara (*Parus lugubris*), kızıl kırlangıç (*Hirundo daurica*) alanı temsil eden türlerdir.

Harita 9 - Hatay İli Kuş Gözlem Noktaları Dağılım Haritası

1.1.1.1 Kuşlara İlişkin Tehditler ve Öneriler

Hatay ili vahşi yabani kuş avcılığı yapılan sorunlu illerden biridir. Öncelikle il kültüründe avcılık olmasına rağmen avlak miktarı kısıtlıdır, amik gölünün kurutulmasının ardından bölgede bulunan az sayıdaki Gölbaşı, Burnaz, Mileyha Sulakalanları ve Yarseli barajına taşıma kapasitesinin çok üstünde avcı ilgi göstermektedir. Dolayısıyla Anatidae familyasındaki bir çok tür direk olarak hedef alınan türler olarak dikkat çekmektedir. Hedef türler arasında bulunan ördekler, kazlar ve ya avcılarının tercih ettiği sakarmeke gibi türler grafikte aşırı kullanım olarak listelenmiştir. Öte yandan Hatay'da uçan her şeye kurşun sıkılmaktadır, Ak kuyruksallayan, taş kuşu gibi başka bölgelerde avlanmayan türler Hatay ilinde vurulmakta, İl'de yaşayan halkın av alışkanlıkları Malta ve İtalya'daki avcılarla benzerlik göstermektedir. Bu hedef olmayan türlere yönelik vurulma riski tablolara insan baskısı olarak yansıtılmıştır.

Etkilenen tür sayısı ve tehditler

Hatay ilinde noktasal yırtıcı kuşların avlanmasına dair bir gelenek bulunmaktadır. Bu gelenek ülkemizde başka hiçbir ilde bu yoğunlukta tespit edilmemiştir, yırtıcıların avlanması genel olarak münferit vakalar şeklinde ortaya çıkar. Hatay ilinde organize olarak büyük miktarlarda yırtıcı kuş avlanmaktadır, bu canlıların eti besin olarak veya hurafelere dayalı alternatif tıp uygulamalarında afrodizyak gibi ilaçlar olarak tüketilmektedir. Avcılık sorunun çözümü için yaygın eğitim çalışmalarına, yörede koruma çalışmalarına destek verecek gönüllü sayısının artırılmasına, fahri av müfettişlerine ve daha çok personelle daha sıkı kontrole ihtiyaç vardır. Milli parklar çalışanlarına eli silahlı kaçak avcılarla mücadele sırasında kolluk kuvvetlerinin destek vermesi de gerekmektedir. Bu sorun kanayan bir yaradır.

Bölgede artan arıcılık sonucu arıkuşları hedef alınarak öldürülmektedir. Hatay ili işlek bir göç yolu üzerinde yer almaktadır. Buradan binlerce arıkuşunu geçmesi olağandır, bu sürüler göç ederken karşılarına beklenmedik bir besin kaynağı çıkarsa ondan faydalanma eğilimindedir. Buradaki risk yoğun arı bulunmayana bir yere yüzlerce kovan koyan arıcının sorumluluğundadır. Bu türün inanıldığı gibi bütün arıları yiyerek tüketmesi mümkün değildir. Arı kuşlarının öldürülmesi saha da yapılacak kontrol çalışmaları ve arıcıların bilinçlendirilmesiyle önüne geçilebilir. Hatay ilindeki en önemli turaç popülasyonunun bulunduğu yer olan Hassa Leçeliğine Organize Sanayi Bölgesi kurulması planlanmaktadır, Türün ildeki geleceği faydalı bir yatırım olmayacaktır.

İç Su Balıkları

1.1.1.2 Literatüre Dayalı Tespitler

Yalçın Özdilek (2007), Ortadoğu iç suları için muhtemel tehdit olabilecek egzotik ve işgalci bir tür olan *Pterygoplichthys disjunctivus* (Weber, 1991) (Pisces: Loricariidae)'u Asi Nehri'nden bildirmiştir. Aynı zamanda eğer bu türün bireyleri Asi Nehri'ne yayılırsa, buradaki türlerden *Garra rufa* üyelerinin muhtemelen ilk etkilenen doğal türlerden olacağını bildirmiştir.

Birecikligil ve Çiçek (2010), Gaziantep İli Sınırları İçindeki Fırat ve Asi Havzası Akarsuları Balık Faunasını incelemiştir. Gaziantep ili sınırları içerisinde, Fırat ve Asi nehir havzası ile bağlantısı bulunan tatlı sulardan elde edilen balık örneklerinin sistematik açıdan incelenmesi sonucunda 9 familyaya ait 36 tür tespit edilmiştir.

Ergüden Alagöz ve Göksu (2012), Seyhan Baraj Gölü (Adana) Balık Faunasını incelemiştir. 804 adet yakalanan balık örneğinden, 23 tür ve 9 familyaya (Salmonidae, Cyprinidae, Cobitidae, Siluridae, Clariidae, Cyprinodontidae, Poeciliidae, Percidae, Blennidae) mensup türleri tespit etmiştir. Çalışmada tespit edilen türlerden, *Oncorhynchus mykiss* (Walbaum, 1792), *Carassius carassius* (Linnaeus, 1758), *Carassius gibelio* (Bloch, 1783), *Acanthobrama* sp., *Alburnus* sp., *Squalius kottelati* Turan, Yılmaz & Kaya, 2009, *Luciobarbus pectoralis* (Heckel, 1843), *Capoeta angorae* (Hanko, 1925), *Capoeta erhani* Turan, Kottelat & Ekmekçi, 2008, *Cobitis evreni* Erk'akan, Özeren & Nalbant, 2008, *Aphanius fasciatus* (Valenciennes, 1821) ve *Aphanius mento* (Heckel, 1843)'nın Seyhan Baraj Gölü için yeni kayıt olduğu bildirmişlerdir.

Küçük vd. (2012), Türkiye'de Yayılış Gösteren *Pseudophoxinus* (Teleostei: Cyprinidae) türlerinin bazı morfolojik özellikleri ve zoocoğrafik dağılımlarını incelenmiştir. Türkiye'de halen 18 tür ile temsil edilen *Pseudophoxinus* cinsinin yayılış alanları ve habitat özelliklerini yeniden ele alarak, yaptığı çalışma sonucunda bu konudaki literatüre katkı sağlamıştır.

Ekmekçi vd. (2013), Türkiye içsularındaki istilacı balıkların güncel durumu ve istilanın etkilerinin değerlendirmiştir. İçsu balık türlerinin üçte birinden fazlasının endemik olduğu dikkate alındığında, doğal döngüdeki değişiklikler, baraj inşaatı, sulak alanların kurutulması, akarsuların kanala alınması, sulama, kum ocakları vb. insan etkinlikleri sonucunda hidrolojik rejimdeki değişimler nedeniyle meydana gelen habitat bozunmaları, kayıpları ve parçalanmaları çarpıcı bir şekilde gözlemlendiği bildirmiştir. Ülkemizdeki 2 endemik türün *Pseudophoxinus handlirschi* ve *Alburnus akili*'nin doğadan yok olmasındaki temel etken yabancı bir türün ortama sokulması olduğu bildirilmiştir.

Özcan (2013), Asi nehrindeki içsu balıkları hakkında bilgi verilmiş olup, Toplam 284 balık yakalanmış ve 9 familya ve 15 cinse ait 16 tür tespit edilmiştir.

Özcan (2013), Asi nehrinde ilk kez *Carassius gibelio* (Bloch, 1782) ve *Carassius auratus auratus* (Linnaeus, 1758) türlerinin varlığını bildirmiştir.

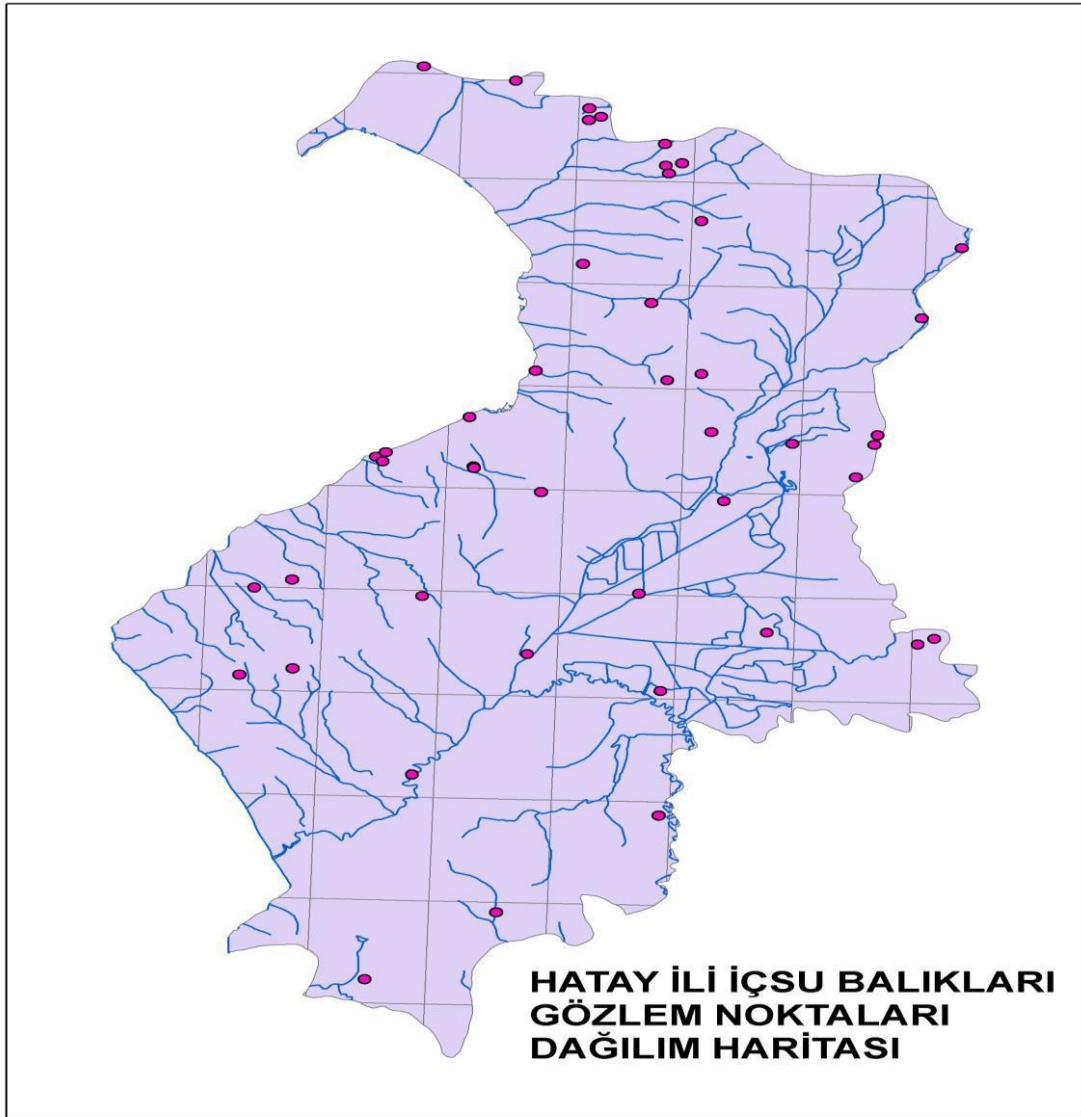
Ekmekçi ve Yoğurtçuoğlu (2014), Asi ve Litani (üst bölgesinde) nehirlerinde dağılım gösteren *Cobitis levantina* Krupp & Moubayed, 1992 (Cobitidae)'nın tehdit altında olduğunu bildirmiştir. Bu türün IUCN Kırmızı Listesi'nde Tehlikede (EN) olarak değerlendirildiğini belirtmiştir.

Küçük ve Güçlü (2014), Asi Nehri'nin İncesu çayı (Hassa-Hatay) 'nda yeni bir *Pseudophoxinus* (Teleostei, Cyprinidae) türü olan *Pseudophoxinus turani* sp.'i bildirmiştir.

Frose ve Pauly (Eds) (2016), Türlerin sistematik tanımlanması ve adlandırılması Fishbase (Frose ve Pauly, 2016)'e göre yapılmıştır.

Turan vd. (2011), Akdeniz'de yaşayan Mugilidae familyasına ait dört cins ve dokuz kefal türü (*Mugil cephalus* Linnaeus, 1758, *Mugil soiey* Basilewsky, 1855, *Liza ramada* (Risso, 1827), *Liza aurata* (Risso, 1810), *Liza abu* (Heckel, 1843), *Liza saliens* (Risso, 1810), *Liza carinata* (Valenciennes, 1836), *Chelon labrosus* (Risso, 1827), *Oedalechilus labeo* (Cuvier, 1829)) arasındaki sistematik ilişki morfolojik karakterler kullanarak incelenmiştir. Bu çalışmada ayrıca ilk olarak kefal türleri içerisinde *M. soiey* ve *L. abu*'nın sistematik durumu birlikte incelendiği bildirilmiştir.

1.1.1.3 Arazi Çalışmasına Dayalı Tespitler

Harita 10 - Hatay İli İç Su Balıkları Gözlem Noktaları Dağılım Haritası

Çizelge 75 - Arazi çalışmasında elde edilen örneklerin tür listesi

Sıra No	FAMİLYA	TÜR	TÜRKÇE ADI
1	ANGUILLIDAE	<i>Anguilla anguilla</i> (Linnaeus, 1758)	Yılan Balığı
2	CYPRINIDAE	<i>Cyprinus carpio</i> Linnaeus, 1758	Sazan
3	CYPRINIDAE	<i>Carassius auratus</i> (Linnaeus, 1758)	Altın Balık
4	CYPRINIDAE	<i>Carassius gibelio</i> (Bloch, 1782)	Gümüşü sazan
5	CYPRINIDAE	<i>Acanthobrama marmid</i> Heckel, 1843	Akçapak
6	CYPRINIDAE	<i>Alburnus adanensis</i> Battalgazi, 1944	Adana İnci Balığı
7	CYPRINIDAE	<i>Alburnus kotschy</i> Steindachner, 1863	
8	CYPRINIDAE	<i>Alburnus orontis</i> Sauvage, 1884	İnci balığı
9	CYPRINIDAE	<i>Alburnus sellal</i> Heckel, 1843	

10	CYPRINIDAE	<i>Pseudophoxinus kervillei</i> (Pellegrin, 1911)	Ot,yağ balığı
11	CYPRINIDAE	<i>Pseudophoxinus turani</i> Küçük & Güçlü, 2014	Ot,yağ balığı
12	CYPRINIDAE	<i>Leuciscus sp.</i> (Heckel, 1843)	
13	CYPRINIDAE	<i>Hemigrammocapoeta culiciphaga</i> Pellegrin, 1927	
14	CYPRINIDAE	<i>Garra rufa</i> (Heckel, 1843)	Yağlı Balık
15	CYPRINIDAE	<i>Garra variabilis</i> (Heckel, 1843)	Yapışkan Balık
16	CYPRINIDAE	<i>Chondrostoma kinzelbachi</i> Krupp, 1985	Asi Kababurun Balığı
17	CYPRINIDAE	<i>Carasobarbus luteus</i> (Heckel, 1843)	Himri
18	CYPRINIDAE	<i>Luciobarbus pectoralis</i> (Heckel, 1843)	Bıyıklı Balık
19	CYPRINIDAE	<i>Capoeta angorae</i> (Hankó, 1925)	Siraz
20	CYPRINIDAE	<i>Capoeta damascina</i> (Valenciennes, 1842)	Kara balığı
21	CYPRINIDAE	<i>Capoeta barroisi</i> Lortet, 1895	Siraz balığı
22	COBITIDAE	<i>Cobitis levantina</i> Krupp & Moubayed, 1992	Taşısiran
23	COBITIDAE	<i>Oxynoemacheilus argyrogramma</i> (Heckel, 1847)	
24	COBITIDAE	<i>Oxynoemacheilus tigris</i> (Heckel, 1843)	
25	CLARIIDAE	<i>Clarias gariepinus</i> (Burchell, 1822)	Karabalık
26	CYPRINODONTIDAE	<i>Aphanius mento</i> (Heckel, 1843)	Dişli Sazancık
27	MUGILIDAE	<i>Mugil cephalus</i> Linnaeus, 1758	Has Kefal
28	MUGILIDAE	<i>Liza abu</i> (Heckel, 1843)	Tatlu su kefali
29	BLENIIDAE	<i>Salaria fluviatilis</i> Assoy del Rio, 1801	Horozbina balığı
30	POECILIIDAE	<i>Gambusia affinis</i> (Baird & Girard, 1853)	Sivrisinek Balığı
31	CICHLIDAE	<i>Coptodon zillii</i> (Gervais, 1848)	Kırmızı Karınlı Tilapia

Yılan Balığı, *Anguilla anguilla* (Linnaeus, 1758)

IUCN tarafından yılan balığı, *Anguilla anguilla* CR olarak sınıflandırılmıştır.

Resim 23 - Yılan balığı *Anguilla anguilla* (Linnaeus, 1758) genel görünüşü

Sazan, *Cyprinus carpio* Linnaeus, 1758

Ülkemizde çok soğuk olan yüksek bölgeler haricinde hemen hemen her alana dağılışı göstermiştir. IUCN tarafından VU olarak sınıflandırılmıştır. Genellikle vejetasyonu yüksek ve çamurlu olan yavaş akışlı akarsular ile göl, gölet, küçük geçici su birikintilerinde (havuzları) tercih ederler.

Resim 24 - Sazan *Cyprinus carpio* Linnaeus, 1758 genel görünüşü

1.1.1.4 İç Su Balıklarına İlişkin Tehditler ve Öneriler

Çalışma alanlarını genellikle başta akarsular ve kolları olmakla birlikte, barajlar gölleri, göl, kanallar ve dereler olmuştur. Bu alanlar içsu balıklarının yaşam döngülerini geçirdiği alanları oluşturmaktadırlar. Yapılan arazi çalışmalarında pek çok kirli bölge ile karşılaşmış, Örneğin;

Yayladağı /Şarköy deresi civarındaki zeytinyağı fabrikası atıkları kaynaklı; Sarımazı Müftüler deresine yakın kesimhanelerin ve yeni kentsel dönüşüm ile alt yapı eksiklikleri sebebi ile bu derenin sularının daha fazla kirletildiği ve su doğal ortamının hızlı bir şekilde bozulduğu gözlemlenmiştir. Bu durumlarda bölgede yaşayan balıkların popülasyonunu olumsuz yönde etkilemekte ve popülasyon yoğunluğunun ciddi düşüşüne veya yok olmasına sebep olmaktadır. Habitat bütünlüğünü ve su kalitesini bozacak tüm faaliyetlerin asgariye indirilmesi önem arz etmektedir. Akarsularda önemli parametrelerden çözünmüş oksijen, pH, tuzluluk, Secchi derinliği gibi temel parametreler yılda iki kere Nisan ve Eylül aylarında birbirlerinden en az 5 km. uzakta 2-5 istasyonda ölçülmelidir. Ayrıca mümkünse iki yılda bir ekosistemlerin trofik seviyeleri (besin girdisi, plankton ve alg kompozisyonu vb.) değerlendirilmelidir. Ayrıca, Karasu, Gönen ve Erzin çayları barındırdıkları lokal endemik türler açısından koruma statüsü kazandırılarak koruma altına alınmalıdır.

Yapılan arazi çalışmaları sonucunda Hatay ilinde bulunan balık popülasyonları üzerinde kirliliğin yanı sıra önemli bir etkinin de istilacı türlerden kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Bu çalışmada Gümüşi Sazan, Altın Balık, Sivrisinek Balığı ve Tilapya gibi istilacı türlerinde

bulunduğu belirlendiğinden ve bu balıkların bulunan diğer endemik türlere zarar verebileceği ve hatta yok edebileceği düşünölmektedir. Çünkü örneklemeler sonucunda tehlike altında ve ciddi tehlike altına girmiş türler de tespit edilmiştir. Özellikle Gümüşı Sazanın yayılışı alanı dikkate alındığında bu türün göl ve göletlerde de başarılı popülasyonlar oluşturduğu bilinmektedir. İstilacılara karşı Hatay ili ve ölkemizde alınabilecek bazı önlemler alınmalıdır ki bunlardan en önemlisi yeni türlerin öлкеye girişı ile ilgili alınabilececek önlemlerdir. Yeni türlerin öлкеye girdirilmeden önce risk analizinin oluşturulması gerekmektedir. Türü, talep eden kurum, kuruluş ve özel sektörden doğal ortamlara risk analizi değerlendirme sonucuna göre en yüksek düzeyde önlem olarak sağlanmalıdır. Ayrıca, bunun için cezalar konusunda yasal düzenlemelerin getirilmesinde yarar vardır. Ayrıca Risk analizi konusunda ÇED benzeri raporların Su Ürünleri Mühendisleri ve Hidrobiyoloji Konusunda uzmanlar tarafından hazırlanması ve ilgili bakanlık tarafından onayı ile yeni türlerin girişine izin verilmesi uygun olabilir (Ekmekçi vd., 2013).

1.1.1 Sürüngenler

Literatüre Dayalı Tespitler

Sürüngenler sınıfı (Reptilia) kalakbaşlılar (Rhynchocephalia), kaplumbağalar (Chelonia, Testudinata), timsahlar (Crocodilia), kertenkeleler (Sauria), kör kertenkeleler (Amphisbaenia) ve yılanlar (Ophidia, Serpentes) olmak üzere altı gruptan oluşmaktadır. Bunlardan üçü Kertenkeleler, kör kertenkeleler ve yılanlar, Pullular (Squamata) takımını oluştururlar. Sürüngenler, omurgalıların Tetrapoda veya "kara omurgalıları" grubuna dahil edilmelerine karşın yılanlarda ve bazı kertenkelelerde ayak bulunmaz. Genellikle ovipar olan sürüngenler yumurtalarını güneş gören yerlerdeki toprak içine, kaya altlarına veya çatlaklarına, kumlu sahillere bırakırlar. Büyük çoğunluğu etçil olduğundan çeşitli larva ve böcekleri, solucan, balık ve yumurtalarını, kemiricileri, bazıları ise hemcinslerini besin olarak alırlar. Daha çok karada açık alanlarda görölen kaplumbağa ve kertenkeleler bitkilerin, çiçek ve yapraklarıyla beslenirler. Sürüngenler yumurta bırakmak suretiyle üremelerine karşın bir kısmı canlı doğurur. Bazı kertenkele ve yılanlarda da partenogenetik üreme görölür. Başlıca düşmanları yırtıcı kuşlardan bazıları, leylek, karga gibi bazı kuşlar, sansar, tilki, porsuk, kirpi, köpek gibi memeli hayvanlar, bazı hemcinsleridir.

Türkiye'nin Asya ile Avrupa arasında bir köprü vazifesi görmesi ve bu coğrafyada çok farklı habitat tiplerine sahip olması nedeniyle zengin bir flora ve faunaya sahiptir. Ölkemiz sınırlarında güncel kayıtlara göre 132 sürüngen türü yaşamaktadır. Karasal ve sucul türlerin bulunduğu bu sürüngenler kaplumbağalar, kertenkeleler, kör kertenkeleler ve yılanlar arasında yer almaktadır. Bu gruplara dahil tüm türler poikilotherm (Soğukkanlı) canlılar olup, yaşamlarını sürdürebilmek için uygun olmayan sezonu kışlamada (hibernasyon) inaktif olarak geçirirler.

Resim 25 - *Trachylepis aurata* (Tıknaz Kertenkele)'ya dair genel bir görünüş. (Hassa-Dedemli)

Resim 26 - *Trachylepis aurata* (Tıknaz Kertenkele)'nin habitata dair genel bir görünüş.

Trachylepis vittata (Olivier, 1804) (Şeritli Kertenkele)

Türkiye’de Orta, Güney ve Güney Anadolu bölgelerinde yaygındır. Orman içlerinde, açık arazide, bahçelik yerleri vejetasyonu daha fazla yeşil bölgeleri tercih eder. Vücut yanında ve sırtında açık renkli şeritler vardır. Oldukça hızlı hareket eder (Budak ve ark. 2002). IUCN

tarafından LC olarak sınıflandırılmıştır. CITES listelerinde yer almayan tür, BERN sözleşmesine göre ise koruma altındadır (Ek III). Orman ve Su İşleri Bakanlığı tarafından da koruma altına türlerdendir. Tür Hatay ilinde 37 farklı lokalite de gözlemlenmiştir.

Resim 27 - Trachylepis vittata (Şeritli Kertenkele)'ya dair genel bir görünüş. (Altınözü-Kozkalesi)

Chamaeleo chamaeleon (LINNAEUS, 1758) Bukalemun

Görünümleri diğer kertenkelerden farklıdır. Vücutları yanlardan basıktır. Parmaklar 2. ve 3. 'sü yapışıktır. Gözkapakları tek olup ortası deliktir. Gözlerini birbirinden bağımsız hareket ettirebilir. Esas olarak ağaçlarda yaşar ve kuyrukları kavrayıcıdır (Budak ve Göçmen, 2005). CITES listesinde Ek II, BERN sözleşmesine göre ise koruma altındadır (Ek II). IUCN tarafından Liste dışı kategorisinde değerlendirilmektedir. Orman ve Su İşleri Bakanlığı tarafından da koruma altına türlerdendir. Tür Hatay ilinde 4 farklı lokalitede gözlemlenmiştir.

Resim 28 - Chamaeleo chamaeleon Bukalemun'a dair genel bir görünüş (Samandağ-Yaylıca)

Resim 29 - Chamaeleo chamaeleon Bukalemun'un habitatından genel bir görünüş (Samandağ-Yaylıca)

YILANLAR:

***Dolicophis jugularis* (Linnaeus, 1758) (Kara Yılan)**

Ovalık yerlerde, dere kenarları, taşlık yamaçlarda yaşar. Ses çıkararak insanı ürkütür, üreme döneminde saldırgan bir tür olmasına karşın zararlı değildir. Halk tarafından insanları kırbaç

gibi dövdüğü iddia edilir. Üreme döneminde başın altı ve karın tarafı kırmızı bir renk alır. Ergin bireylerin sırt tarafı tamamen siyahken genç bireyleride zemin açık kahve üzerinde koyu bantlar bulunur. Oldukça obur olan bu türde aynı zamanda kannibalizm (yamyamlık) yani kendi türüne ait bireyleri yeme davranışı görülür. Çatalpınarı köyünde yaptığımız arazi çalışması sırasında ergin bir bireyin genç bir bireyi yutmaya çalıştığı gözlenmiştir. Ege'de İzmir'e kadar, Akdeniz ve Güney Anadolu bölgesinde yayılmıştır. IUCN tarafından LC olarak sınıflandırılmıştır. CITES listesinde yer almayan bu tür, BERN sözleşmesine göre ise koruma altındadır (Ek II). Orman ve Su İşleri Bakanlığı tarafından da koruma altına türlerdendir. Tür Hatay ilinde 3 lokalite de gözlemlenmiştir.

Resim 30 - *Dolicophis jugularis* (Jüvenil) (Kara Yılan)'e dair genel bir görünüş. (Nokta: 135 Reyhanlı-Tayfursökmen)

E.3. Ormanlar, Milli Parklar ve Tabiat Parkları

Çizelge 76 – 2024 Hatay İli Tescilli ve Tescil Çalışmaları Devam Eden Tabiat Varlığı Mağara, Anıt Ağaçlar ile Doğal Sitler

SIRA	ADI	ADRESİ	TÜRÜ	NİTELİĞİ	Koordinatları
1	Hanyolu Köyü Mağara	Altınözü Hanyolu Mah.	Tabiat Varlığı	Mağara	UTM 60 ED50 248633-3990625 (Mağara Giriş Koordinatı)
2	Anıt Ağaç	Defne Dursunlu Mah.	Tabiat Varlığı	Çınar Ağacı	(ITRF96) 514307.67 - 4003935.82
3	Anıt Ağaç	Samandağ Hıdırbey Mah.	Tabiat Varlığı	Çınar Ağacı	(ITRF96) 497485.92-3999852.74
4	Anıt Ağaç	Payas Sokullu Mehmet Külliyesi	Tabiat Varlığı	Zeytin Ağacı	(ITRF 96) 518141.150-4069232.113
5	Anıt Ağaç Topluluğu	Payas Halil Paşa Cami	Tabiat Varlığı	Çınar Ağaçları (3 Ağaç)	ITRF 96 1-520494.765-4069731.719 2-520507.770-4069738.825 3-520526.895-4069724.127
6	Anıt Ağaç	Belen Karapelit (İssumemah.)	Tabiat Varlığı	Harnup Ağacı	UTM 30 ED50 Y:245711 X:4046381
7	Anıt Ağaç Topluluğu	İskenderun Fener Cad. (Karayolu parkı)	Tabiat Varlığı	Palmiye Ağaçları	
8	Anıt Ağaç Topluluğu	Payas Değirmen Çarşısı Mevkii	Tabiat Varlığı	Çınar Ağacı	UTM 30 ED 50 Y:520569.285 X:4069332.242
9	Anıt Ağaç	Hassa Zeytinoba Mah.	Tabiat Varlığı	Çınar Ağacı	UTM 30 ED50 Y:539389,40 X:4065498,68
10	Anıt Ağaç	Kırkhan Dedeçınar Mah.	Tabiat Varlığı	Meşe Ağacı	UTM 30 ED50 Y:269698 X:4056068
11	Anıt Ağaç	Kırkhan Dedeçınar Mah.	Tabiat Varlığı	Çınar Ağacı	UTM 30 ED50 Y:26880 X:4057218
12	Anıt Ağaç	Kırkhan Taşoluk Mah.	Tabiat Varlığı	Çınar Ağacı	UTM 30 ED50 Y:266623 X:4056759
15	Anıt Ağaç	Mete Çaddesi Antakya	Tabiat Varlığı	Çınar Ağacı	
16	Harbiye Şelaleler Mıntıkası	Defne-Harbiye	1.Derece Doğal Sit	Şelale	
17	Antakya Doğal Sit	St. Pierre Kilisesi, KüçükdalyanMh.	1. ve 2. Derece Doğal Sit	Doğal	
18	Antakya Doğal Sit	Habib-i Neccar Dağı, Antakya Kalesi, Narlıca	2. ve 3. Derece Doğal Sit	Doğal	
19	Yenişehir Gölü	Reyhanlı	1.Derece Doğal Sit	Göl	
20	Gölbaşı Gölü	Kırkhan Gölbaşı Mahallesi	1.Derece Doğal Sit	Göl	
21	Erzin Doğal Sit Alanı	Erzin Başlamış Mahallesi	1. ve 2. Derece Doğal Sit	Doğal	

E.4. Çayır ve Mera

Hatay ilinde 4342 sayılı Mera Kanununa göre tescilli ayır ve mera alanı 17.200 hektardır. Çayır-Meralar entansif hayvancılığın yanında ekolojik dengenin korunmasında da önemli yer tutmaktadır. Hatay ilinin ayır ve Mera alanlarının arazi kabiliyet sınıflarına göre en fazla VII. sınıf arazileri oluşturmakta ve bu alanda yetişen bitkiler yöreye adapte olmuş fakat verimleri düşmektedir. Bu sebeple mera alanlarının ışlah edilmesi gerekmektedir.

E.5. Sulak Alanlar

İlimizde doğal gl olarak; 1 adet Ulusal neme Haiz; olarak tescili yapılan Kırıkhan-Gölbaşı Gölü Sulak Alanı (792 Ha), 7 adet Yerel neme Haiz; İşkenderun-Sariseki (26 Ha), Samandağ-Mileyha (43,24 Ha), Erzin-Aşağıburnaz (64 Ha), Dörtyol-Glkent1 (6 Ha), Dörtyol-Glkent2 (21 Ha), Dörtyol-Karabasamak (8 Ha), Dörtyol-Katipoğlu (18 Ha) Sulak Alanı bulunmaktadır.

E.6. Tabiat Varlıklarını Koruma alışmaları

E.6.1. Tabiat Anıtları

Çizelge 77 - 2024 Hatay İli Tescilli Ve Tescil alışmaları Devam Eden Tabiat Varlığı Mağara, Anıt Ağaçlar İle Doğal Sitler

SIRA	ADI	ADRESİ	TÜRÜ	NİTELİĞİ	Koordinatları
1	Hanyolu Köyü Mağara	Altınözü Hanyolu Mah.	Tabiat Varlığı	Mağara	UTM 60 ED50 248633-3990625 (Mağara Giriş Koordinatı)
2	Anıt Ağaç	Defne Dursunlu Mah.	Tabiat Varlığı	ınar Ağacı	(ITRF96) 514307.67 - 4003935.82
3	Anıt Ağaç	Samandağ Hıdırbey Mah.	Tabiat Varlığı	ınar Ağacı	(ITRF96) 497485.92-3999852.74
4	Anıt Ağaç	Payas Sokullu Mehmet Kllyesi	Tabiat Varlığı	Zeytin Ağacı	(ITRF 96) 518141.150-4069232.113
5	Anıt Ağaç Topluluğ	Payas Halil Paşa Cami	Tabiat Varlığı	ınar Ağaçları (3 Ağaç)	ITRF 96 1-520494.765-4069731.719 2-520507.770-4069738.825 3-520526.895-4069724.127
6	Anıt Ağaç	Belen Karapelit (İssumemah.)	Tabiat Varlığı	Harnup Ağacı	UTM 30 ED50 Y:245711 X:4046381
7	Anıt Ağaç Topluluğ	İşkenderun Fener Cad. (Karayolu parkı)	Tabiat Varlığı	Palmiye Ağaçları	
8	Anıt Ağaç Topluluğ	Payas Değirmen arşı Mevkii	Tabiat Varlığı	ınar Ağacı	UTM 30 ED 50 Y:520569.285 X:4069332.242
9	Anıt Ağaç	Hassa Zeytinoba Mah.	Tabiat Varlığı	ınar Ağacı	UTM 30 ED50 Y:539389,40 X:4065498,68
10	Anıt Ağaç	Kırıkhan Dedeçınar Mah.	Tabiat Varlığı	Meşe Ağacı	UTM 30 ED50 Y:269698 X:4056068
11	Anıt Ağaç	Kırıkhan Dedeçınar Mah.	Tabiat Varlığı	ınar Ağacı	UTM 30 ED50 Y:26880 X:4057218

12	Anıt Ağaç	Kırkhan Taşoluk Mah.	Tabiat Varlığı	Çınar Ağacı	UTM 30 ED50 Y:266623 X:4056759
15	Anıt Ağaç	Mete Çaddesi Antakya	Tabiat Varlığı	Çınar Ağacı	
16	Harbiye Şelaleler Mıntıkası	Defne-Harbiye	1.Derece Doğal Sit	Şelale	
17	Antakya Doğal Sit	St. Pierre Kilisesi, KüçükdalyanMh.	1. ve 2. Derece Doğal Sit	Doğal	
18	Antakya Doğal Sit	Habib-i Neccar Dağı, Antakya Kalesi, Narlıca	2. ve 3. Derece Doğal Sit	Doğal	
19	Yenişehir Gölü	Reyhanlı	1.Derece Doğal Sit	Göl	
20	Gölbaşı Gölü	Kırkhan Gölbaşı Mahallesi	1.Derece Doğal Sit	Göl	
21	Erzin Doğal Sit Alanı	Erzin Başlamış Mahallesi	1. ve 2. Derece Doğal Sit	Doğal	

E.6.2. Tabiatı Koruma Alanları

Çizelge 78 - 2024 Tabiatı Koruma Alanları ve Tescil Çalışmaları Devam Eden Tabiat Varlığı Mağara, Anıt Ağaçlar İle Doğal Sitler

SIRA	ADRESİ	TÜRÜ	NİTELİĞİ	Koordinatları
1	Altınözü Hanyolu Mah.	Tabiat Varlığı	Mağara	UTM 60 ED50 248633-3990625 (Mağara Giriş Koordinatı)
2	Defne Dursunlu Mah.	Tabiat Varlığı	Çınar Ağacı	(ITRF96) 514307.67 - 4003935.82
3	Samandağ Hıdırbey Mah.	Tabiat Varlığı	Çınar Ağacı	(ITRF96) 497485.92-3999852.74
4	Payas Sokullu Mehmet Külliyesi	Tabiat Varlığı	Zeytin Ağacı	(ITRF 96) 518141.150-4069232.113
5	Payas Halil Paşa Cami	Tabiat Varlığı	Çınar Ağaçları (3 Ağaç)	ITRF 96 1-520494.765-4069731.719 2-520507.770-4069738.825 3-520526.895-4069724.127
6	Belen Karapelit (İssumemah.)	Tabiat Varlığı	Harnup Ağacı	UTM 30 ED50 Y:245711 X:4046381
7	İskenderun Fener Cad. (Karayolu parkı)	Tabiat Varlığı	Palmiye Ağaçları	
8	Payas Değirmen Çarşı Mevkii	Tabiat Varlığı	Çınar Ağacı	UTM 30 ED 50 Y:520569.285 X:4069332.242
9	Hassa Zeytinoba Mah.	Tabiat Varlığı	Çınar Ağacı	UTM 30 ED50 Y:539389,40 X:4065498,68
10	Kırkhan Dedeçınar Mah.	Tabiat Varlığı	Meşe Ağacı	UTM 30 ED50 Y:269698 X:4056068
11	Kırkhan Dedeçınar Mah.	Tabiat Varlığı	Çınar Ağacı	UTM 30 ED50 Y:26880 X:4057218

12	Kırıkhan Taşoluk Mah.	Tabiat Varlığı	Çınar Ağacı	UTM 30 ED50 Y:266623 X:4056759
15	Mete Çaddesi Antakya	Tabiat Varlığı	Çınar Ağacı	
16	Defne-Harbiye	1.Derece Doğal Sit	Şelale	
17	St. Pierre Kilisesi, KüçükalyanMh.	1. ve 2. Derece Doğal Sit	Doğal	
18	Habib-i Neccar Dağı, Antakya Kalesi, Narlıca	2. ve 3. Derece Doğal Sit	Doğal	
19	Reyhanlı	1.Derece Doğal Sit	Göl	
20	Kırıkhan Gölbaşı Mahallesi	1.Derece Doğal Sit	Göl	
21	Erzin Başlamış Mahallesi	1. ve 2. Derece Doğal Sit	Doğal	

E.6.3. Anıt Ağaçlar

İlimiz sınırları içerisinde tescilli 14 adet anıt ağaç bulunmaktadır. Koruma altında olan bu ağaçların periyodik olarak bakım, onarım ve restorasyon çalışmaları uzman ekiplerce gerçekleştirilmektedir.

E.6.4. Özel Çevre Koruma Bilgileri

İlimizde özel çevre koruma bulunmamaktadır.

E.6.5. Doğal Sit Alanları

İlimiz sınırları içerisinde 6 adet “Doğal Sit Alanı” bulunmaktadır. (1derece doğal sit alanı; Harbiye Şelaleler Mıntıkası-Defne, Yenişehir Gölü-Reyhanlı,ve Gölbaşı Gölü-Erzin;1. ve 2. Derece Doğal Sit alanı St. Pierre Kilisesi-Antakya, Erzin Doğal Sit Alanı, 2. ve 3. Derece Doğal Sit alanı; Habib-i Neccar Dağı, Antakya Kalesi-Antakya)

1- Harbiye şelaleleri (I. Derece Doğal ve Tarihi Sit)

Alan 997963,84 m²'lik büyüklüğe sahiptir. Antakya'ya 8 km uzaklıkta olan Harbiye Şelaleleri Kuseyr platosunun güneyinden çıkarak Şelaleleri meydana getirdikten sonra vadi içerisinde akarak Asi nehrine karışırlar. Alan ve çevresi ye yer yerleşim alanları ve turizm alanlarını kapsamaktadır.

2- Erzin Doğal Sit Alanı (I.Derece ve II. Derece Doğal Sit)

Alan 749000,8815 m²'lik büyüklüğe sahiptir. Alan Başlamış Köyü sınırından başlamakta olup, alan maki ve kızılçam ormanlarından oluşmaktadır.

3- Gölbaşı Gölü Doğal Sit Alanı (I. Derece Doğal Sit)

Alan 1316272,98 m²'lik büyüklüğe sahiptir. Yerleşim yerleri göl kıyısına kadar uzanmaktadır.

4- Yenişehir Gölü (I. Derece Doğal Sit) Alan 211155,58 m²'lik büyüklüğe sahiptir.

5- Habibi Neccar Dağı ve Antakya Kalesi (I.Derece ve II. Derece Doğal Sit)

6- Saint Pierre Kilisesi, kendilerini ilk kez “Hristiyan” olarak adlandıran insanların dinsel yaşamlarına tanıklık etmiş **Saint Pierre Kilisesi**
(I.Derece ve II. Derece Doğal Sit)

E.7. Sonuç ve Değerlendirme

Fauna ve florası ile çok zengin olan İlimizde özellikle Çizgili Anadolu Sırtlanı, dünyada en kuzeydeki popülasyonu oluşturan Hatay Dağ Ceylanı, Yaban Keçisi, Kızıl Geyik ve Karaca gibi büyük memeli türlerin bir arada olduğu ve Akdeniz Foku, Deniz Kaplumbağalarından Cheloniemydas ile Caretta caretta gibi IUCN kriterlerine göre nesli tehlike altında olan türlere sahiptir. İskenderun kertenkelesi de İlimizde belirli alanda dağılışı gösteren ender türlerimizdendir.

Dünyanın en güneyinde yayılışı olan saf Kayın ormanlarını barındıran İlimiz Doğa Derneği tarafından ilan edilmiş tür çeşitliliği açısından Türkiye’nin en zengin önemli doğa alanıdır. WWF (Dünya Doğal Hayatı Koruma Vakfı) tarafından belirlenen Avrupa’nın biyolojik çeşitlilik bakımından en değerli ve acil olarak korunması gereken 100 ormanından “Avrupa Ormanlarının Sıcak Noktaları” bir tanesi de Amanos Dağlarıdır. İlimiz süzülerek uçan kuşların toplu olarak geçiş yaptıkları yeryüzündeki önemli 3 ana kuş göç yollarının en büyüğü üzerinde bulunmaktadır. Bu zenginliği korumak ve gelecek nesillere devamını sağlamak için başta ilgili kurumlar olmak üzere herkese önemli görevler düşmektedir.

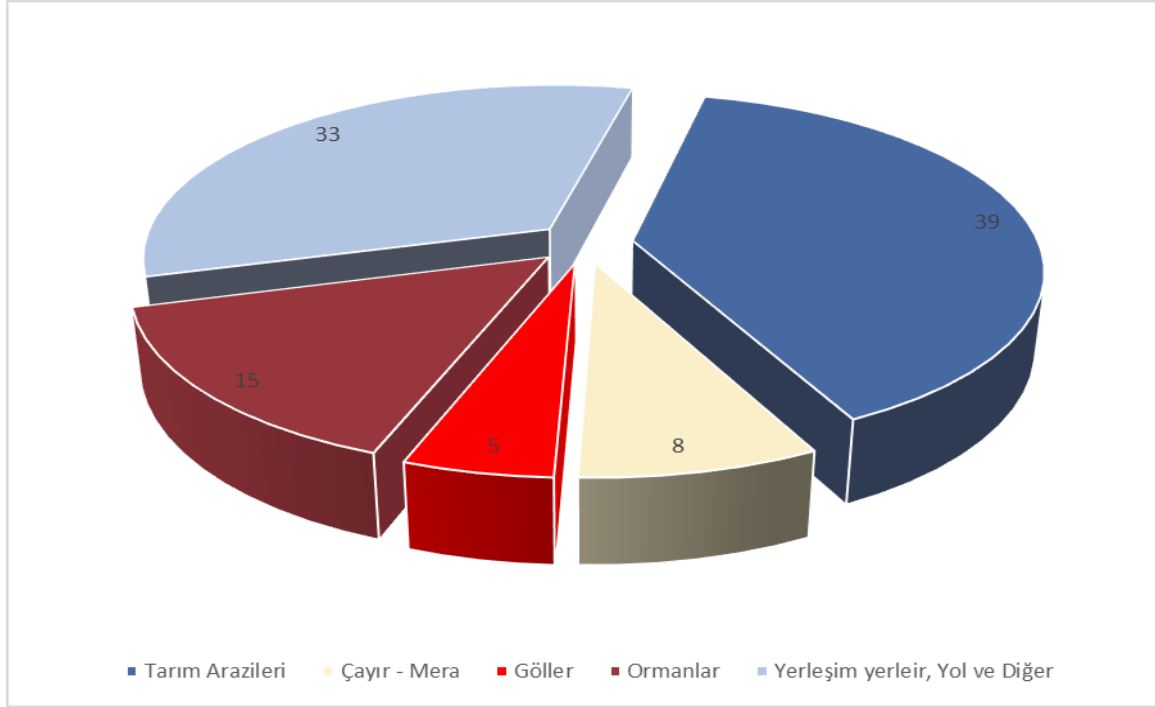
Kaynaklar

<https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Menu/27/Milli-Parklar>
<https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Menu/31/Sulak-Alanlar>
<https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Menu/28/Tabiat-Parklari>
<https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Menu/29/Tabiat-Anitlari>
<https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Menu/30/Tabiat-Koruma-Alanlari>
<https://ockb.csb.gov.tr/>

F. ARAZİ KULLANIMI

F.1. Arazi Kullanım Verileri

İlimizin arazi kullanım durumu güncel bilgiler doğrultusunda yapay bölgeler, tarımsal alanlar, orman ve yarı doğal alanlar, sulak alanlar ve su kütleleri şeklinde sınıflandırılarak değerlendirilmiştir. İl Tarım ve Orman Müdürlüğünden alınan bilgilere göre; İlimize ait arazi kullanım durumunda ve arazi sınıflarında 2024 yılı verileri verilmiştir.

Grafik 32 – Arazi kullanım durumuna göre arazi sınıflandırması
(<https://corinecbs.tarimorman.gov.tr>, 2025)

Çizelge 79 - Hatay ilinde arazi kullanım sınıflandırması

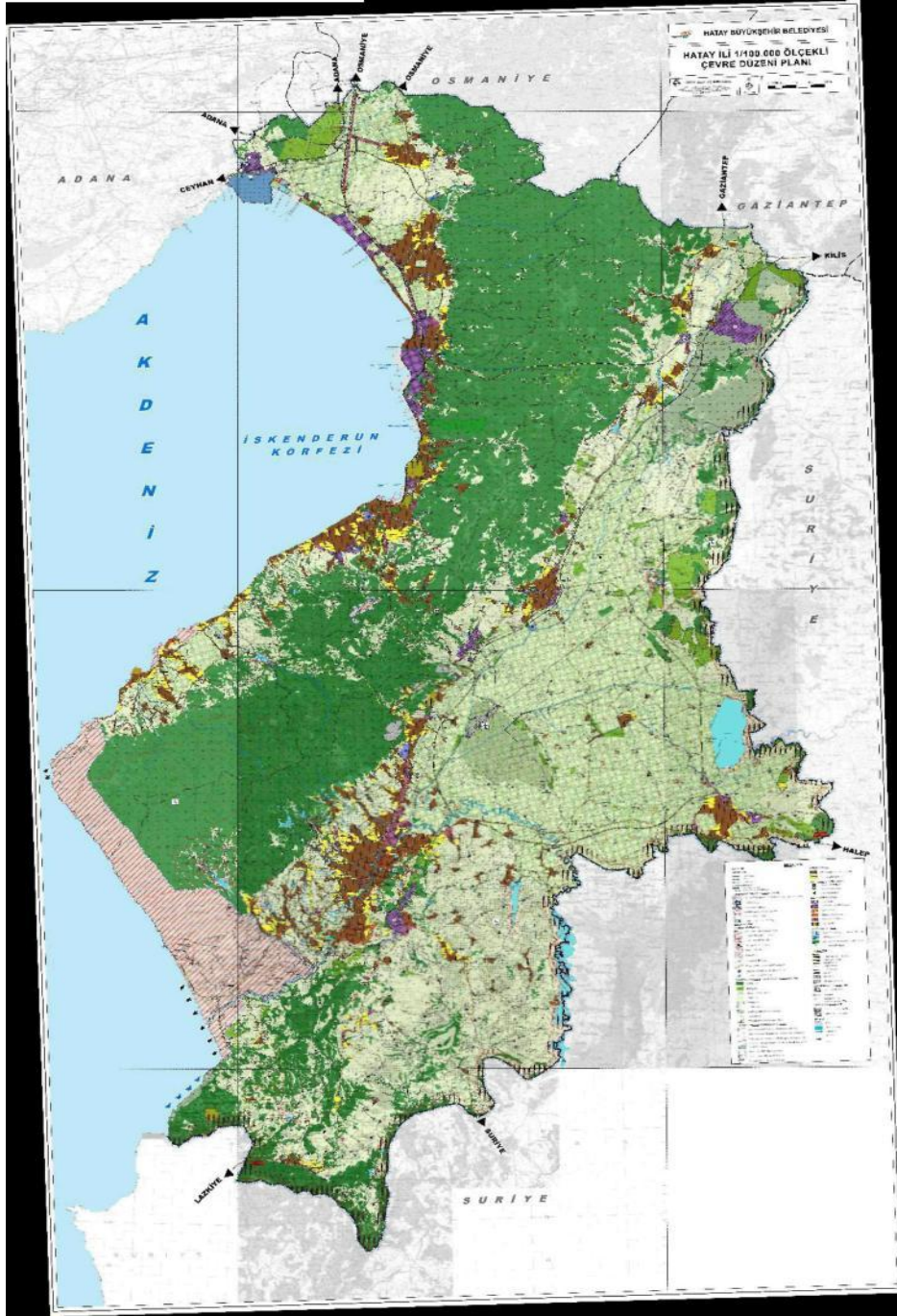
(İl Tarım ve Orman. Md., 2024)

	ALAN BÜYÜKLÜĞÜ									
	1990		2000		2006		2012		2021	
Arazi Sınıfı	h a	%	ha	%	h a	%	h a	%	h a	%
1) Yapay Alanlar	15493,40	2,80	18.608,15	3,36	23.235,66	4,22	23.240,21	4,22	25.010,2	4,54
2) Tarımsal Alanlar	287513,26	51,95	284.896,36	51,48	283.171,19	51,41	28.3176,32	51,41	289.389,35	52,5
3) Orman ve YarıDoğal	249645,00	45,11	248.765,53	44,95	242.947,75	44,11	242.942,61	44,11	234.530,24	42,55
4) Sulak Alanlar	443,97	0,08	443,97	0,08	613,57	0,11	613,57	0,11	900,72	0,16
5) Su Yapıları	318,42	0,06	700,26	0,13	820,04	0,15	820,04	0,15	1.344,33	0,24
TOPLAM	553414,05	100,00	553.414,27	100,00	550.788,21	100,00	550.792,75	100,00	551.174,84	100,00

F.2. Mekânsal Planlama

F.2.1. Çevre Düzeni Planı

Hatay Büyükşehir Belediye Meclisinin 10.05.2018 tarih ve 162 Sayılı kararı ile onaylanan Hatay İli 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı, Büyükşehir Belediye Meclisinin 09.08.2018 tarih ve 253 Sayılı Kararı ile kesinleşerek yürürlüğe girmiştir.

Harita 11 - Hatay ilinin Çevre Düzeni Planı (Hatay Büyükşehir Belediye Başkanlığı, 2025)

F.3. Sonuç ve Değerlendirme

Hatay Büyükşehir Belediye Meclisinin 09.08.2018 tarih ve 253 Sayılı Kararı ile kesinleşerek yürürlüğe giren Çevre Düzeni Planı 2024 yılında da kullanılmakta olup, meclis kararı ile gerçekleşen herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

Kaynaklar

Tarım ve Orman Bakanlığı (<https://corinecbs.tarimorman.gov.tr/>)

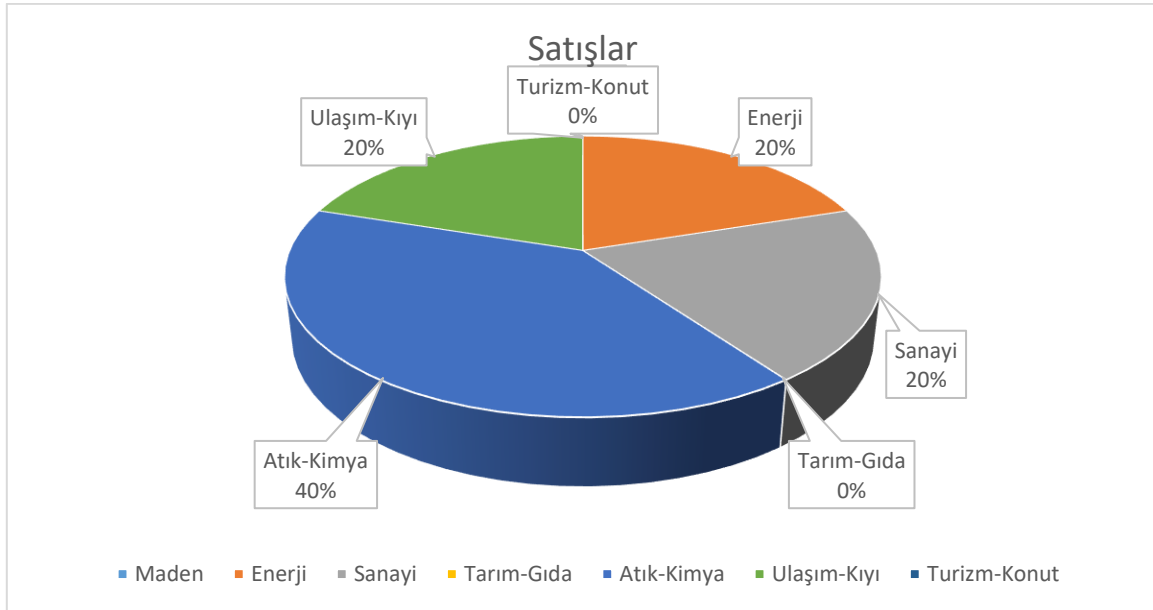
Hatay Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü

G. ÇED, ÇEVRE İZİN VE LİSANS İŞLEMLERİ

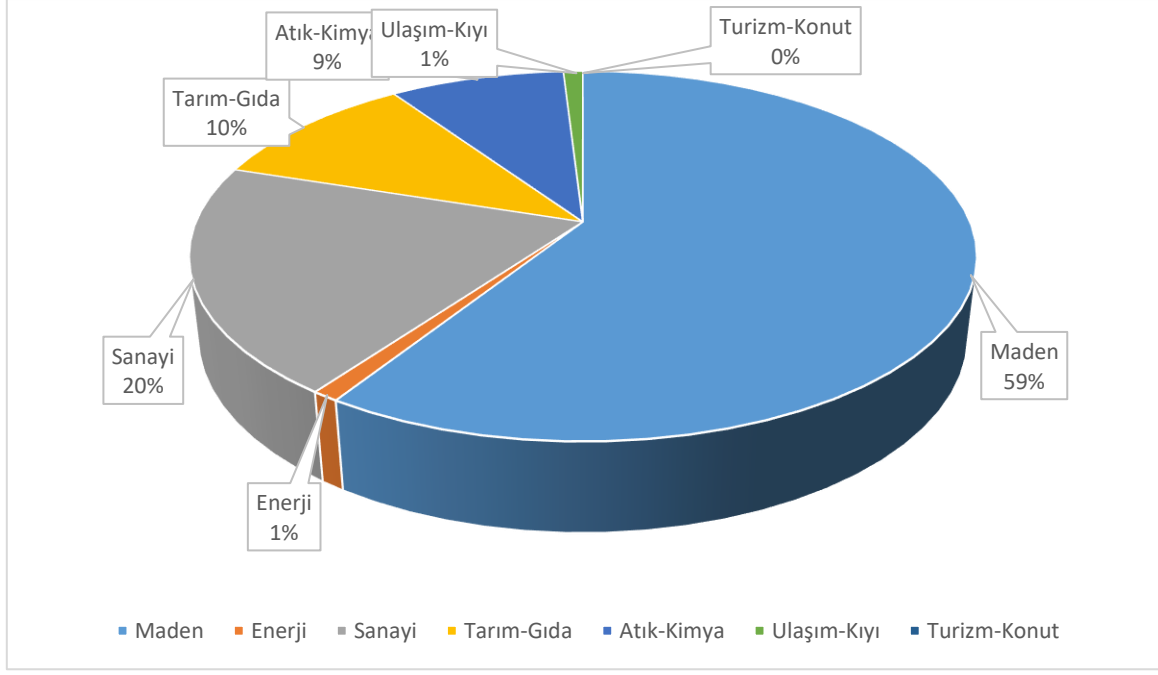
G.1. Çevresel Etki Değerlendirmesi İşlemleri

Çizelge 80 – Bakanlık merkez ve Hatay ÇŞİDİM tarafından 2024 yılı içerisinde alınan ÇED Olumlu ve ÇED Gerekli Değildir Kararlarının sektörel dağılımı
(e-ÇED Yazılımı <https://ced.csb.gov.tr/>, 2025)

Karar	Maden	Enerji	Sanayi	Tarım-Gıda	Atık-Kimya	Ulaşım-Kıyı	Turizm-Konut	TOPLAM
ÇED Gerekli Değildir	62	1	21	11	9	1	0	105
ÇED Gereklidir	10	0	0	0	0	0	0	10
ÇED Olumlu Kararı	0	1	1	0	2	1	0	5
ÇED Olumsuz Kararı	0	0	0	0	0	0	0	0
İade/İptal	12	2	3	0	2	1	0	20

Grafik 33 –2024 yılında ÇED Olumlu Kararı alınan projelerin sektörel dağılımı
(e-ÇED Yazılımı <https://ced.csb.gov.tr/>, 2025)

Grafik 34 – 2024 yılında ÇED Gerekli Değildir Kararı alınan projelerin sektörel dağılımı
(e-ÇED Yazılımı <https://ced.csb.gov.tr/>, 2025)

Çizelge 81 – Bakanlık merkez ve Hatay ÇŞİDİM tarafından 2014-2024 yılları arasında verilen muafiyet kararlarının sektörel dağılımı
(e-ÇED Yazılımı; <https://ced.csb.gov.tr/>, 2025)

Maden	Enerji	Sanayi	Tarım-Gıda	Atık-Kimya	Ulaşım-Kıyı	Turizm-Konut	TOPLAM
93	197	741	331	432	54	262	2110

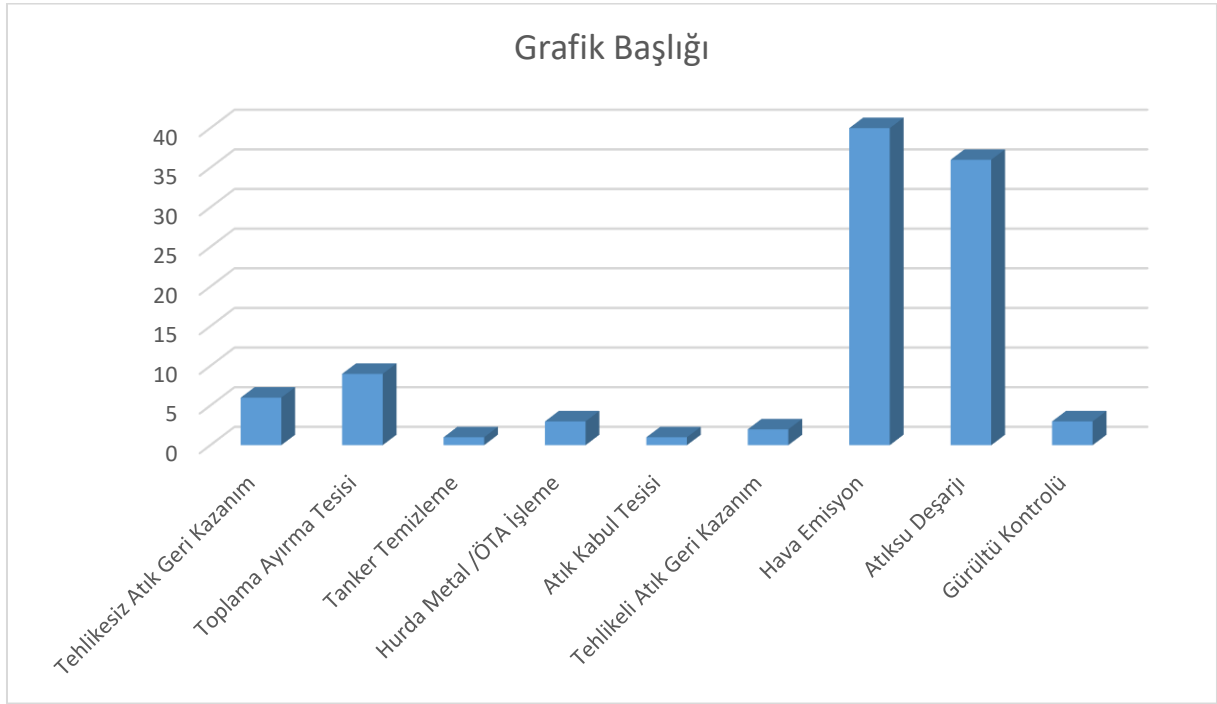
Çizelge 82 – 2014-2024 yılları arasında verilen iade/iptal kararlarının sektörel dağılımı
(e-ÇED Yazılımı <https://ced.csb.gov.tr/>, 2025)

Maden	Enerji	Sanayi	Tarım-Gıda	Atık-Kimya	Ulaşım-Kıyı	Turizm-Konut	TOPLAM
85	6	16	2	14	7	4	134

G.2. Çevre İzin ve Lisans İşlemleri

Çizelge 83 – 2024 yılında Bakanlık Merkez teşkilatı ve ÇŞİDİM tarafından verilen Geçici Faaliyet Belgesi ve Çevre İzni/Çevre İzni ve Lisansı Belgesi sayıları
(e-İzin Yazılımı, 2025)

	EK-1	EK-2	TOPLAM
Geçici Faaliyet Belgesi	8	59	67
Çevre İzin/Çevre İzin ve Lisans Belgesi	8	78	86
TOPLAM	16	137	153

Grafik 35 – 2024 yılında verilen Çevre İzin/ Çevre İzin ve Lisans Belgelerinin konularına göre dağılımı
(e-izin yazılımı, 2025)

G.3. Sonuç ve Değerlendirme

Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği kapsamında 8 adet Ek-1 listesi, 59 adet Ek-2 listesine dahil toplam 67 adet Geçici Faaliyet Belgesi ve 8 adet Ek-1 listesi ve 78 adet Ek-2 listesine dahil olmak üzere toplam 86 adet Çevre İzin/Çevre İzin ve Lisans Belgesi verilmiştir. Ayrıca ilimizde ÇED Yönetmeliği kapsamında ise; 105 adet ÇED Gerekli Değildir, 10 adet ise ÇED gereklidir kararı verilmiştir.

Kaynaklar

Hatay Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü
e-ÇED Yazılımı
e-İzin Yazılımı

H. ÇEVRE DENETİMLERİ VE İDARİ YAPTIRIM UYGULAMALARI

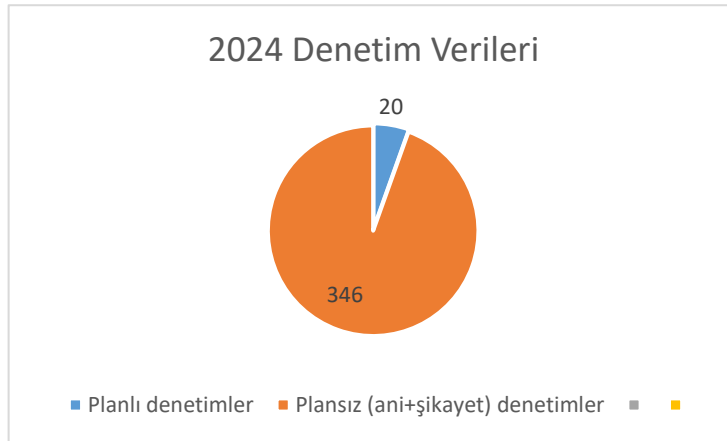
H.1. Çevre Denetimleri

Bu rapor kapsamında denetim faaliyetleri değerlendirilirken, gerçekleştirilen denetimler planlı (rutin) ve ani (plansız-rutin olmayan) denetimler olarak ikiye ayrılmıştır. Planlı denetimler, bir ya da çok yıllık bir program çerçevesinde İl Müdürlüğü tarafından haberli veya habersiz olarak gerçekleştirilen denetimlerdir. Plansız denetimler ise;

- izin yenileme prosedürünün bir parçası olarak,
- yeni izin alma prosedürünün bir parçası olarak,
- kaza ve olaylar sonrasında (yangın ve aniden ortaya çıkan kirlilikler gibi),
- mevzuata uygunsuzluğun fark edildiği durumlarda,
- Bakanlık ya da ÇŞİDM tarafından gerek görülen durumlarda,
- ihbar veya şikâyet sonrasında ani olarak gerçekleşen ve herhangi bir programa bağlı kalınmaksızın ÇŞİDM tarafından yapılan denetimlerdir.

Çizelge 84 - 2024 yılında ÇŞİDM tarafından gerçekleştirilen denetimlerin sayısı (e-denetim yazılımı, 2025)

Denetimler	Toplam
Planlı denetimler	20
Plansız (ani+şikâyet) denetimler	346
Genel toplam	366

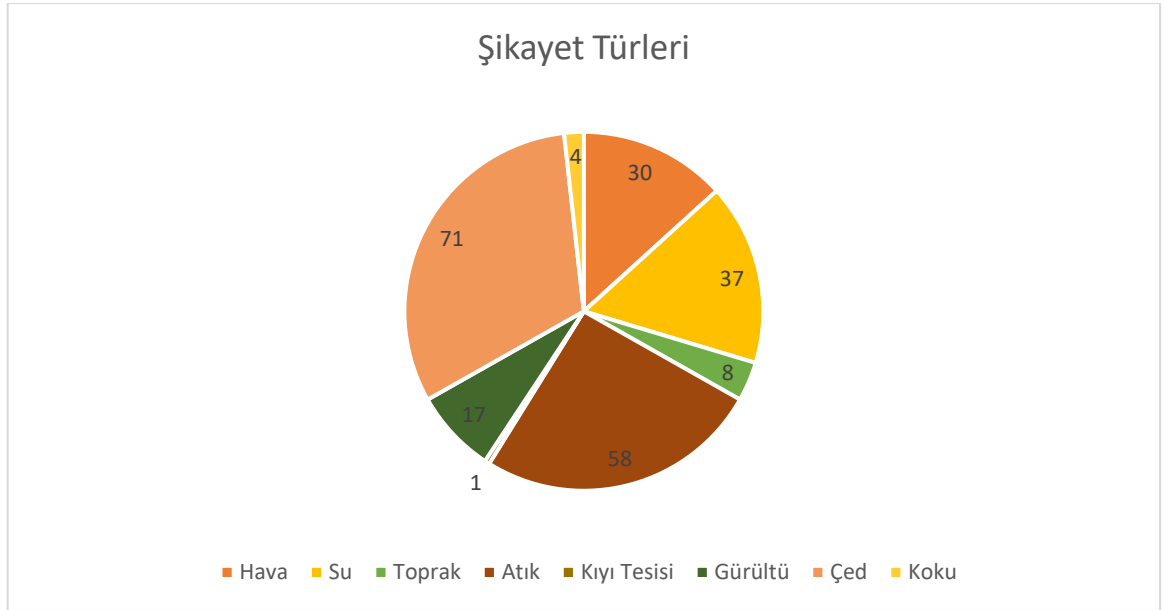

Grafik 36 - ÇŞİDM tarafından 2024 yılında gerçekleştirilen planlı ve ani çevre denetimlerinin dağılımı (e-denetim yazılımı, 2025)

H.2. Şikâyetlerin Değerlendirilmesi

Çizelge 85 - 2024 yılında ÇŞİDİM'e gelen tüm şikâyetler ve bunların değerlendirilme durumları (Hatay ÇŞİDİM, 2025)

Şikâyetler	Hava	Su	Toprak	Atık	Kıyı Tesisi	Gürültü	ÇED	Koku	Toplam
Şikâyet sayısı	30	37	8	58	1	17	71	4	226
Denetimle sonuçlanan şikâyet sayısı	30	37	8	58	1	17	71	4	226
Şikâyetleri denetimle sonuçlanma (%)	100	100	100	100	100	100	100	100	100

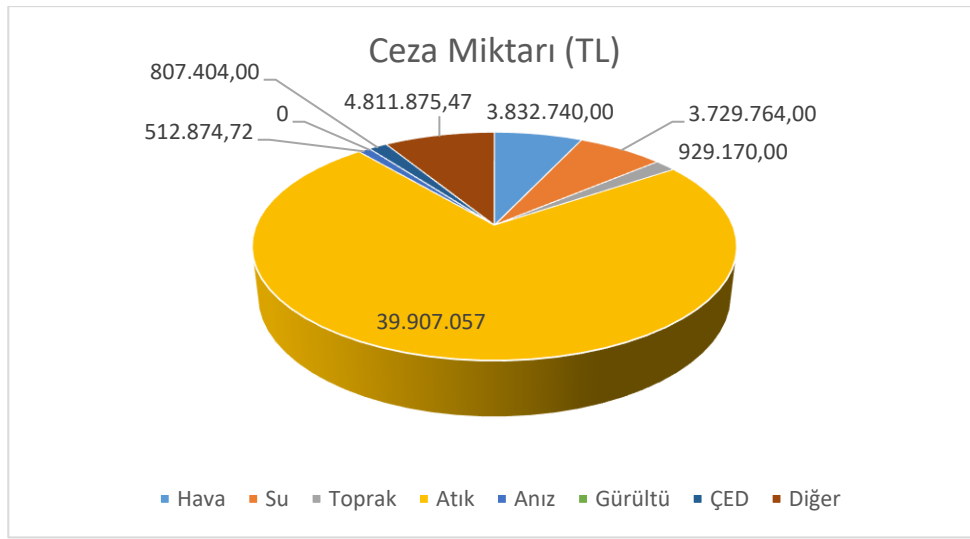

Grafik 37 - 2024 yılında ÇŞİDİM gelen şikâyetlerin konulara göre dağılımı (Hatay ÇŞİDİM, 2025)

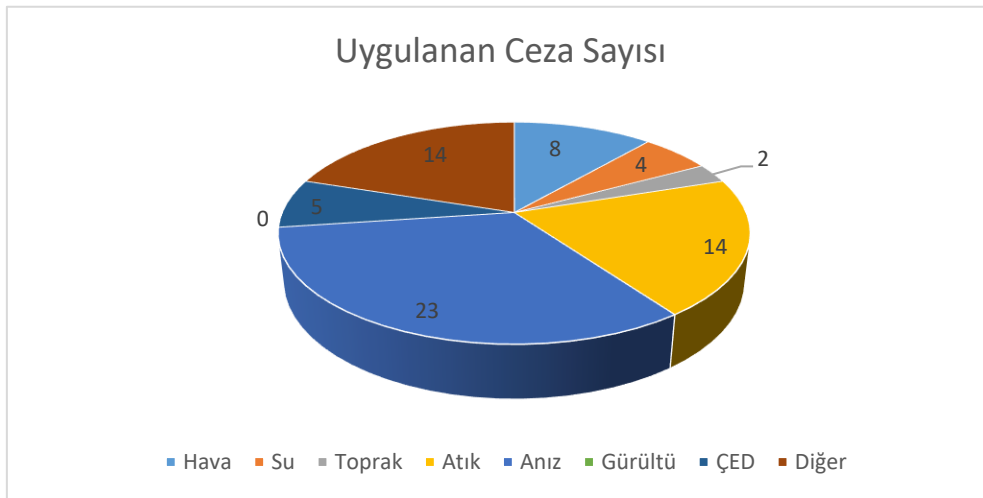
H.3. İdari Yaptırımlar

Çizelge 86 - 2024 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan ceza miktarları ve sayısı
(e-denetim yazılımı, Ocak-2026)

Ceza Türü	Hava	Su	Toprak	Atık	Anız	Gürültü	ÇED	Diğer	TOPLAM
Ceza Miktarı (TL)	3.832.740,00	3.729.764,00	929.170,00	39.907.057	512.874,72	0	807.404,00	4.811.875,47	54.530.885,19
Uygulanan Ceza Sayısı	8	4	2	14	23	0	5	14	70

Grafik 38 - 2024 yılında Hatay ÇŞİDİM tarafından uygulanan idari para cezaları miktarının konulara göre dağılımı
(e-denetim yazılımı, 2025)

Grafik 39 – 2024 yılında Hatay ÇŞİDİM tarafından uygulanan idari para cezaları sayısının konulara göre dağılımı (e-denetim yazılımı, 2025)

H.4. Çevre Kanunu Uyarınca Durdurma Cezası Uygulamaları

İlimizde 2024 yılı içerisinde Çevre Kanunu uyarınca faaliyeti durdurulan 4 adet tesis bulunmaktadır.

H.5. Sonuç ve Değerlendirme

2024 yılı içerisinde İlimizde yaşanan 6 ve 20 Şubat depremleri dolayısıyla denetim oranları düşüş göstermiş olmakla birlikte bu süreç içinde Müdürlüğümüze intikal eden her tür şikayet, öneri ve bilgi titizlikle değerlendirilmiş olup; yatırımcıların da içinde bulunduğu zor süreç göz önünde bulundurularak 2872 sayılı çevre kanunu ve bağlı yönetmelikler ile bu süreçte dair Bakanlığımızdan gelen yönergeler çerçevesinde gerekli iş ve işlemler yerine getirilmiştir.

Kaynaklar

Hatay Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl
Müdürlüğü (e-Denetim Yazılımı 2025)

I. KİRLETİCİ SALIM VE TAŞIMA KAYDI UYGULAMALARI

Avrupa Kirletici Salım ve Taşıma Kaydının kurulmasına ilişkin 18/1/2006 tarihli ve (AT) 166/2006 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü dikkate alınarak Avrupa Birliği mevzuatına uyum çerçevesinde hazırlanmış olan Kirletici Salım ve Taşıma Kaydı (KSTK) Yönetmeliği 4 Aralık 2021 tarihli ve 31679 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

KSTK; belirli endüstriyel faaliyetlerden kaynaklanan kirleticilerin hava, su, toprak gibi alıcı ortamlara bırakılmasına ve arıtma, işleme vb. faaliyetler için atıksu aracılığıyla taşınmasına ve tehlikeli/tehlikesiz atıkların taşınmasına ilişkin bilgileri içeren ve düzenli aralıklarla tesisler tarafından gerçekleştirilecek raporlamaya dayanan envanterin uluslararası tanımıdır.

Yönetmelik, Ek-1 Faaliyetlerin Listesi'nde 9 Sektör altında sınıflandırılmış 65 endüstriyel faaliyet için kademeli olarak yürürlüğe girmekte ve 91 kirleticinin raporlanmasını kapsamaktadır. Yönetmeliğin yayımı tarihinde enerji ve metal sektörü; bir yıl sonra maden ve kimya sektörü; iki yıl sonra atık ve atıksu yönetimi ile kağıt ve ahşap sektörü, üç yıl sonra yoğun hayvancılık ve su ürünleri yetiştiriciliği, gıda ve içecek sektöründe hayvansal ve bitkisel ürünler ve diğer faaliyetler başlığı altında yer alan endüstriyel faaliyetleri gerçekleştiren tesisler KSTK Sistemine dahil olarak yıllık raporlamalarını kademeli olarak gerçekleştirmektedir.

Çizelge 87- Hatay İlinde Kirletici Salım ve Taşıma Kaydı Sistemine Kayıtlı Tesislerin Sektörel Dağılımı

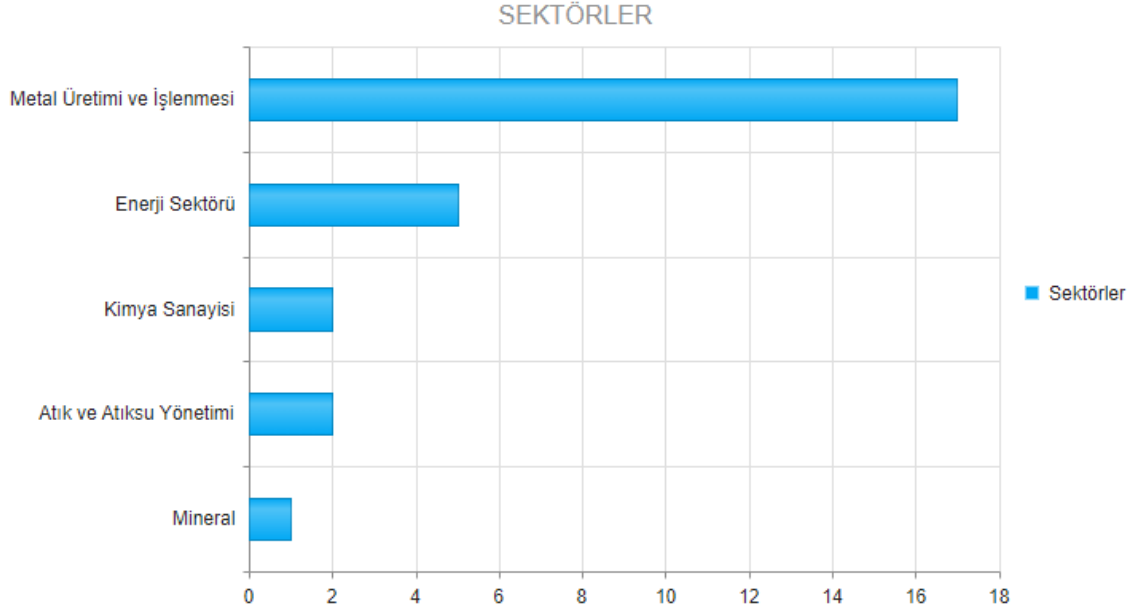
(<http://www.kstk.gov.tr/>, 2025)

Tesisin Ana Faaliyetinin Dahil Olduğu Sektör	KSTK Tesis Sayısı
Enerji sektörü	5
Metal üretimi ve işlenmesi	17
Mineral/Maden sanayisi	1
Kimya sanayisi	2
Atık ve atıksu yönetimi	2
Kağıt ve ahşap üretimi ve işlenmesi	0
Yoğun hayvancılık ve su ürünleri yetiştiriciliği	0
Gıda ve içecek sektöründe hayvansal ve bitkisel ürünler	0
Diğer faaliyetler	0
TOPLAM	27

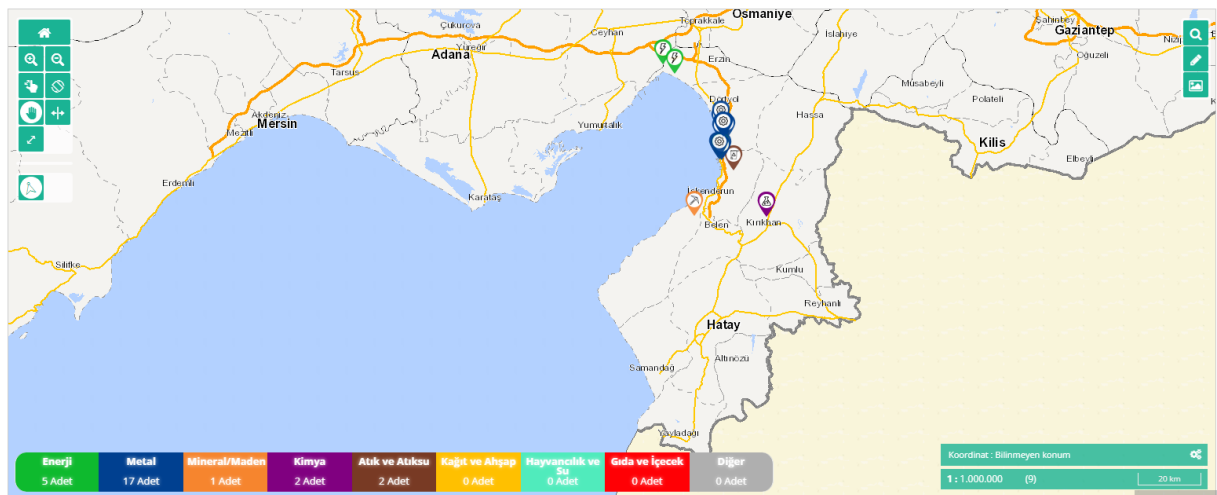
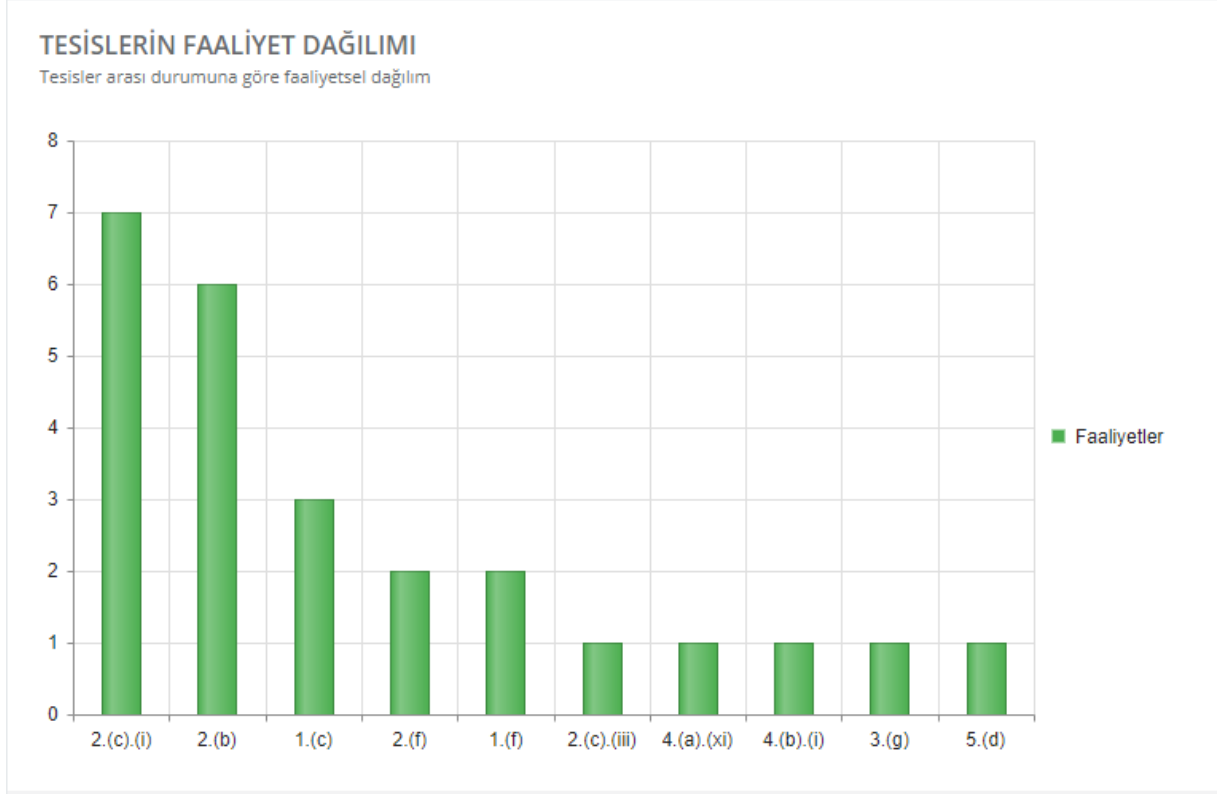
Grafik 40 - Hatay İlinde Kirlетici Salım ve Taşıma Kaydı Sistemine Kayıtlı Tesislerin Sektörel Dağılımı
(<http://www.kstk.gov.tr/>, 2025)

TESİSLERİN SEKTÖREL DAĞILIMI

Tesisler arası durumuna göre sektörel dağılım

Grafik 41 – Hatay İlinde Kirletici Salım ve Taşıma Kaydı Sistemine Kayıtlı Tesislerin Endüstriyel Faaliyet Dağılımı
(<http://www.kstk.gov.tr/>, 2025)

Harita 12 - Hatay İlinde Kirletici Salım ve Taşıma Kaydı Sistemine Kayıtlı Tesislerin Harita üzerinde gösterimi
(<http://www.kstk.gov.tr/>, 2025)

İ. ÇEVRE EĞİTİMLERİ

5-12 Haziran Çevre Haftası Etkinlikleri;

Çevrenin korunması, iyileştirilmesi, toprak, su ve hava kirliliğinin önlenmesi, doğal kaynakların en iyi şekilde korunmasının sağlanması, bugünkü ve gelecek kuşakların sağlık, uygarlık ve yaşam standartlarının yükseltilmesi ve güvence altına alınması, sürdürülebilir çevre temizliği bilincinin oluşturulması ve toplumun tamamına bu bilincin yaygınlaştırılması amacıyla İl Müdürlüğümüz tarafından 5-12 Haziran 2024 tarihleri arasında Çevre Günü dolayısıyla, Sivil Tolum Kuruluşları, Hatay Büyükşehir Belediyesi, İlçe Belediyeleri, vatandaşların, akademisyenlerin ve öğrencilerin de katılımıyla düzenlenmesi planlanan çevre haftası etkinlik programımız yapılmıştır.

Çevre Bilincini Geliştirme Eğitimi Projesi

Hatay Büyükşehir Belediyesi Çevre Koruma ve Kontrol Dairesi Başkanlığı olarak geleceğimizin temeli olan çocuklarda çevre bilincini oluşturmak ve/veya oluşturulmasına destek vermek, yarının gençlerine çevreyi koruma ve geliştirme yönünde yol göstermek, Daire Başkanlığımızca hazırlanan iklim değişikliği eylem planı hakkında bilgi vermek, doğal, tarihi ve kültürel değerleri korumak, çevresel faaliyetlerde aktif olarak katılım sağlamak ve çevre sorunlarının çözümünde görev alma sorumluluğu oluşturmak amacıyla hazırlanmış olduğumuz “Çevre Bilincini Geliştirme Eğitimi” adlı projemiz özel ve devlet okullarında eğitim vermek adına hazırlanmış olup, slayt ve diğer bilgilendirici materyallerin tedariki ve projeyi uygulamak için gerekli çalışmalarımız devam etmektedir.

Sıfır Atık Programı ve Etkinlikleri

25.01.2024 tarihinde Güzelburç Konteyner Kentte Çocuklara Moral ve Sıfır Atık Etkinliği yapılmıştır.

Resim 31 - Güzelburç Konteyner Kentte Çocuklara Moral ve Sıfır Atık Etkinliği

Resim 32 - Güzelburç Konteyner Kentte Çocuklara Moral ve Sıfır Atık Etkinliği

24.09.2024 tarihinde İskenderun Deniz Er Eğitim Alayında Sıfır Atık Bilgilendirme Eğitimi düzenlenmiş, 300 Er yapılan eğitime katılmıştır.

Kaynaklar

Hatay Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü
Hatay Büyükşehir Belediye Başkanlığı